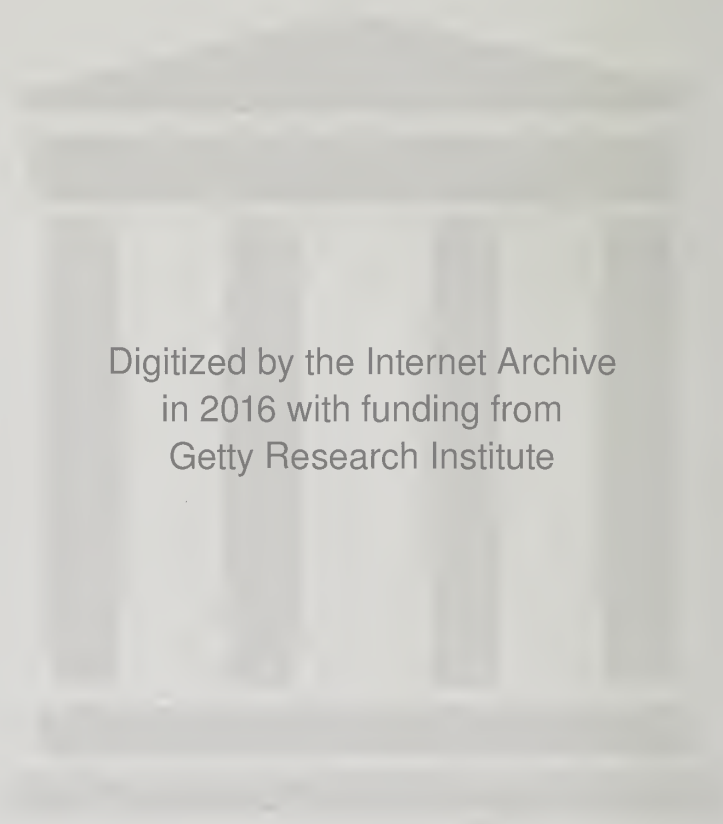
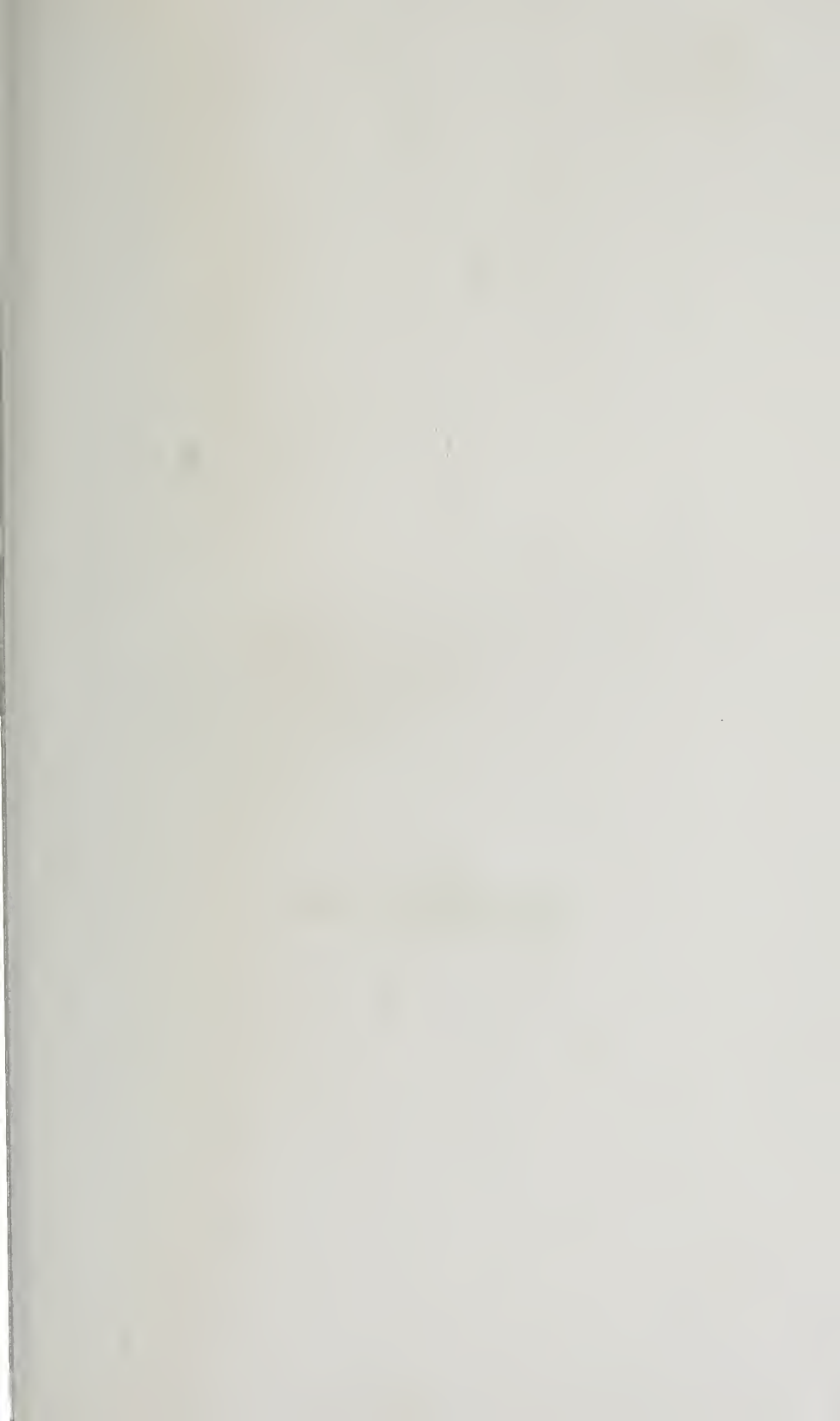

SCRIPTORES
RERUM
GERMANICARUM

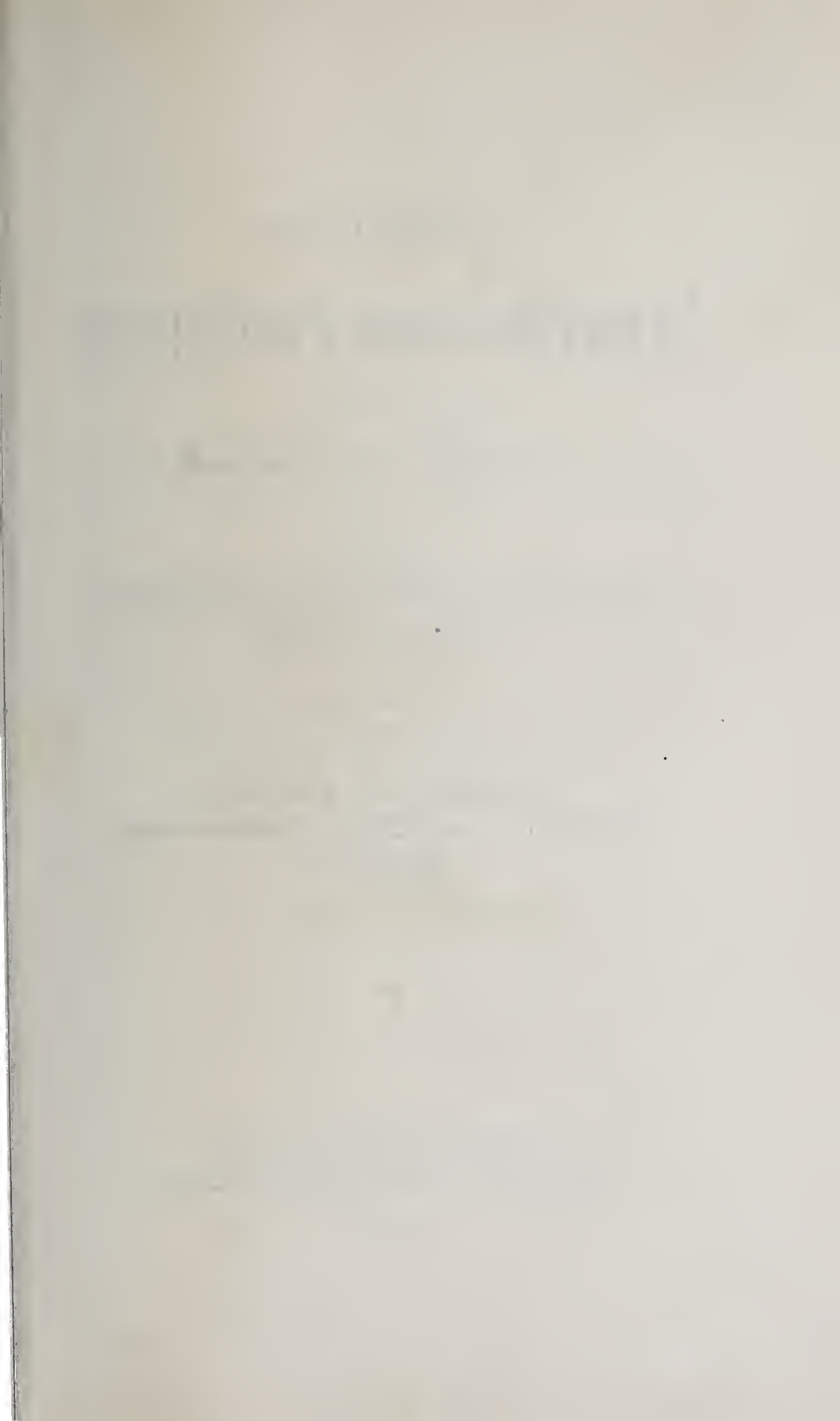
Digitized by the Internet Archive
in 2016 with funding from
Getty Research Institute

SCRIPTORES
RERUM GERMANICARUM

IN USUM SCHOLARUM

EX

MONUMENTIS GERMANIAE HISTORICIS
SEPARATIM EDITI.

ALBERTI DE BEZANIS
ABBATIS S. LAURENTII CREMONENSIS
CRONICA.

HANNOVERAE ET LIPSIAE
IMPENSIS BIBLIOPOLII HAHNIANI.

1908.

ALBERTI DE BEZANIS
ABBATIS
S. LAURENTII CREMONENSIS
CRONICA
PONTIFICUM ET IMPERATORUM.

PRIMUM EDIDIT
OSWALDUS HOLDER-EGGER.

HANNOVERAE ET LIPSIAE
IMPENSIS BIBLIOPOLII HAHNIANI.

1908.

UNIVERSITY OF MICHIGAN
LIBRARY

HANNOVERAE. TYPIS CULEMANNORUM.

PRAEFATIO.

Casu factum est, ut hanc *Cronicam ineditam*, de qua nec quidquam antea cognitum erat, in publicum emiserimus. Karolus Wenck amicus enim iam anno 1879. et iterum
5 anno 1881. extremam eius partem ab anno 1288. fere et excerpta quaedam ex historia Friderici I. imperatoris ex codice autographo auctoris descripsit, haec excerpta mihi benigne transmisit, ex quibus cum cognovissem haud parvi
10 momenti hanc *Cronicam* esse ad *Cronicam Sicardi* episcopi Cremonensis edendam, anno 1891. Romae magnam eius partem transscripsi, anno 1901. alia tunc ommissa supplervi, iam consilio capto, ut Karolus Wenck et ego hunc librum ederemus. Tum vero amicus aliis laboribus impeditus ab
15 hac opera destitit, mihi soli eam relinquens transmissio apographo extremae partis, unde anno 1906. omnia, et quae ille et ipse descriperamus, iterum cum codice autographo contuli atque correxi. Atque sane tanta de expeditionibus Italicis Henrici VII, Ludowici IV, Karoli IV. imperatorum, tanta etiam de imperatoribus nostris saec. XI—XIII.
20 ex libris et tabulis deperditis exscripta in hac *Cronica* leguntur, ut iure eam in hac serie scriptorum nostrorum exhibere possimus.

Codex qui *Cronicam* continet est bibliothecae apostolicae Vaticanae Urbinas nr. 394, chartaceus, 199 foliorum
25 numericis signatorum, quibus praefixa sunt septem folia non numerata. In primo folio verso scriptus est prologus *Chronici Martini Oppaviensis*¹, qua re Ludowicus Bethmann adductus est, ut 'Archiv' XII, p. 263. hunc codicem *Martini Chronicon* auctum ampliatumque continere perperam diceret².

30 1) SS. XXII, p. 397, l. 23 — l. 39. et p. 407, l. 43 — p. 408, l. 9: Quoniam scire tempora summorum pontificum — ordinatius possim procedere. Conpilavi autem presens opusculum — et aliqua accepi de decreto et quaedam ex passionibus sanctorum. Primo folio recto quaedam nullius pretii anno 1414. illita sunt. 2) Magis mirandum est, quod
35 idem dixerit Cos. Stornajolo, *Codices Urbinales Latini I*, p. 375 sq.

*Folia I—XXXVIII, in quibus historia ab Adam ad Iesum Christum usque narrata est, ab ipso auctore numeris Latinis signata sunt*¹. *Folium 35. deest. Folia XXXVI—LX. iterum ab auctore numeris signata, quae continent historiam pontificum et imperatorum a Iesu Christo et ab Octaviano Augusto ad Iulianum Apostatam*². *Folia 61*³—174. *et 181—199. ab auctore non numerata, sed recenti manu numeris Arabicis signata sunt, folia vero 175—180. novae numerationis ab auctore numeris Latinis CLII—CLVII. signata*⁴. *Folia numerationis antiquae omnino differunt a reliquis, illa enim quasi libri perfecti fragmenta sunt, elegantius atque accuratius scripta, minio illuminata, haec libri nunquam perfecte elaborati speciem ostendunt, celerius atque neglegentius scripta sunt, litterae initiales paginarum minio vel aliis coloribus pingendae desunt, multis litteris minio illuminandis omissis parvae litterae atramento nigro praescriptae*⁵, *multae paginae, multa et magna spatia foliorum vacant, per multa in spatiis antea vacuis relictis post diverso tempore et diversis atramentis scripta, innumera in textu et in marginibus addita, erasa, correctae, superscriptae, transpositae.*²⁰ *Iam cognoscis non librum confectum atque consummatum te tenere, sed adversaria libri conscribendi, omnia ipsius auctoris manu omnino scripta, nusquam ad finem perducta neque absoluta. Quod maxime perspicias, cum videris in numeris locis spatia vacua superesse, in quibus nomina propria, annorum numeri vel alia supplenda erant. Auctor quidem iam pridem librum quasi confecerat, cuius reliquiae supersunt folia I—LX, CLII—CLVII — nam et haec ipsius auctoris manu scripta sunt —, sed alios libros, quibus antea caruerat, nactus hunc refecit, retractavit, auxit, ampliavit, ut iam novus liber 175 folia pro 152 prioris libri complecteretur. In foliis I—LX, quae retinuit, multa in marginibus addidit, in foliis CLII—CLVII (175—180) pauca supplevit, sed et in his magna spatia reliquerat, ut plura postea adderet. Ad illum librum, cuius folia numeris*³⁵

1) *Initium folii I. infra p. 1. edidi.* 2) *Initium folii XXXVI. infra p. 1. editum est.* 3) *Folium 61. incipit: (A)nnno Domini ab incarnatione CCCLXVI. Iovinianus imperator, natione Pannonius.* 4) *Fasciculi codicis complectuntur folia: I. f. I—XXXVIII. II. f. XXXVI—LX. III. f. 61—92. IIII. f. 93—125. V. f. 126—173. VI. f. 174—197, inter quae f. CLII—CLVII. VII. f. 198. 199.* 5) *Litterae videlicet initiales nominum pontificum et imperatorum, ut h Enricus, c Onradus, i Nocentius, a Nastaxius, a Drianus, c Elestinus, l Ucius. Haec infra in libro edito non significavi.*

Latinis signata reliquiae sunt, spectat index alphabeticus in foliis non signatis¹ codici praefixis scriptus, qui est bipartitus in historiam pontificum et in res gestas imperatorum².

Historiam imperatorum prorsus imperfectam reliquit
 5 *Albertus, nihil enim de rebus gestis Friderici II. imperatoris, nihil de Rudolphi I. regis rebus praebet. Sane Friderici II. historiam supplere voluit, fortasse in fasciculo foliorum addendo, antequam liber compactus esset, quod non perfecit. Desunt etiam gesta Coelestini IV, Innocentii IV, Alexan-*
 10 *dri IV. pontificum, quae in foliis post f. 173. excisis scripta fuisse videntur. Haec folia prioris libri, cuius folia CLII — CLVII. supersunt, fuisse videntur, fortasse ab ipso Alberto desecta, ut ea rescriberet.*

Uno loco auctor nomen suum professus est, ad a. 1363.³
 15 *videlicet f. 198^r, infra p. 111: Eodem vero anno, die XXIII^{or} Madii ego quidem Albertus de Bezanis, civis Cremonensis et monachus monasterii sancti Laurentii Cremonensis, creatus fui et institutus in abbatem monasterii sancti Laurentii prelibati. Atque praeter haec*
 20 *nihil de vita eius addere possum⁴, de qua sane multum cognoscetur, cum tabulae Cremonenses illius temporis in lucem*

1) *Folii 5. pagina versa et f. 7. vacant.* 2) *Incipiunt rubrice libri Cronicarum summorum pontificum atque imperatorum, regum et aliorum principum baronum, qui fuerunt in*
 25 *Christianitate et ante, qui rexerunt mundum.*

Anacletus papa in cart. LII.

Inocentius V. . . . R̄ CLV, de quo in folio CLV. antiquae
 30 *signationis, infra p. 61, agitur.*

F. 2, col. 2: Incipiunt regum et imperatorum, qui rexerunt
 mundum, prout infra, videlicet:

De prima creatione mundi et formatione Ade et Eve.
 Require foll. prima, et generationibus suis et filliorum.

Adam . . . R̄ II.

35 Arphaxat . . . R̄ III.

Alexander . . . R̄ XVI.

Imperatorum rubrice.

Adrianus imperator . . . R̄ LIII.

3) *Nescio vero, an hoc a. 1362. potius factum sit. Huic loco enim praecedit relatio de Urbano papa V. a. 1362. electo, quem Albertus a. 1363. creatum esse falso dicit.* 4) *G. Sommi-Picenardi, 'La famiglia Sommi' (1893. fol.) p. 25, n. 1. quidem citato libro cuiusdam Lucchini, 'Storia della civiltà diffusa dai Benedettini nel Cremonese', quem non vidi, dicit*
 45 *Albertum de Bezanis etiam a. 1381. abbatem S. Laurentii Cremonensis fuisse, quod mirum videtur, cum Albertus post a. 1370. nihil Cronicae suae addiderit. Sed ille Albertus anni 1381. cognatus nostri fuisse potuit*

emissae erunt. Sane iam a saeculo XI. Cremonae floruit gens de Bezanis vel Bezanorum, nam iam in tabula anni 1044.¹ commemoratur Adam qui nominatur Bezani, in tabulis a. 1143. et a. 1172. occurrit Ubertus Bezani (Bezanus)², in tabulis duabus a. 1284. Cremosanus Bezanus⁵ (Cremoxanus Bozanus)³. A. 1279. 1281. 1286. 1288. 1290.⁴ Iacobus (Iacopus) Bezanus vel de Bezanis Cremonae fuit consul iustitiae⁵, Continus de Bezano in tabula a. 1296. nominatur⁶. Et monasterium S. Laurentii extra muros Cremonenses situm quasi haereditarium gentis Bezanorum¹⁰ fuisse videtur, nam Comes abbas huius monasterii ab a. 1282. gentis de Bezanis fuit⁷. Post successorem eius Petrum de Curtis Placentinum ab a. 1303 (?) ad a. 1309. Geraldus vel, ut Albertus eum nominat, Ghirardus de Bezanis fuit abbas monasterii S. Laurentii⁸, qui antea fuerat prior monasterii S. Victoris⁹ abbatiae S. Laurentii subditi. Cui a. 1309. occiso Abraminus¹⁰ vel Abraham¹¹ de Bezanis successit. Hoc a. 1346. defuncto Iohanninus de Comitibus, qui etiam prior S. Victoris Cremonensis fuerat¹², abbas S. Laurentii electus est, sed iam a. 1347. mortem obiit. Tunc²⁰ Petrus quidam monachus Francogallus sane a papa abbatiae S. Laurentii praefectus¹³, cui a. 1363. Albertus de Bezanis noster successit.

Hic post historiam saeculorum ante Christum natum Cronicam pontificum et imperatorum composuit, pontificibus²⁵ et imperatoribus ita inter se mixtis, ut post historiam unius vel aliquorum pontificum res gestas imperatorum eiusdem fere temporis collocaret. Uniuscuiusque pontificis et imperatoris historiam a nova pagina incepit, spatio vacuo relicto post unumquemque, ut plura postea addere posset. Narratione³⁰ rerum gestarum ita bipartita factum est, ut multa bis et in historia pontificum et in historia imperatorum, modo eosdem,

1) L. Astegiano, Codex dipl. Cremonae I, p. 70, nr. 91. 2) Ibid. I, p. 114, nr. 121; p. 142, nr. 290. 3) Ibid. I, p. 370 sq., nr. 1014. 1030. 4) A. 1290. consul coblarum ad placita portae Natalis. 5) Codex dipl. Cremonae II, p. 197—200; Turricini laterculi, Muratori, SS. rerum Ital. VII, p. 650 sq. 6) Codex dipl. Cremonae II, p. 130, nr. 16. 7) Quod quidem Albertus infra p. 65 sq. non dicit, sed cf. G. Sommi-Picenardi, 'La famiglia Sommi' p. 25, n. 1. 8) Infra p. 68. 70 sq. 9) Ut idem Sommi-Picenardi l. l. dicit. 10) Infra p. 71. 11) Ita⁴⁰ nominatur in litteris Clementis V. papae datis a. 1310. Mart. 25, infra p. 71, n. 1. laudatis. 12) Infra p. 101. Nescio an hic etiam propinquus fuerit gentis Bezanorum. Cremosianus de Comitibus iam ab a. 1220. fere fuerat abbas S. Laurentii, infra p. 56. 13) Infra p. 101.

modo alios auctores secutus retulerit. Atque hos libros ex-
 scripsit: Martini Oppaviensis Chronicon tertiae editionis
 sine continuatione, cuius codicem habuit similem codicum
 9. 10. 11 a Ludowico Weiland, SS. XXII, p. 389 sq., sig-
 5 natorum. Tum Gotifredi Viterbiensis¹ Pantheon, cuius codi-
 cem habuit classis D, libri D6 a Georgio Waitz, SS. XXII,
 p. 18, dicti aut parentem aut propinquum, descripsit enim
 locum ex duobus locis Martini Oppaviensis in codice D 6²
 miro modo additum, sed in hoc codice saeculi XV. iam mu-
 10 tatum³. Tertius auctor Alberti praecipuus fuit Sicardus
 episcopus Cremonensis, cuius Cronicae usus est codice si-
 millimo nostri 1 Cremonae saec. XIII. in. scripti⁴. Nihil
 habet Cronicae maioris deperditae Sicardi, quam a fratre
 Salimbene de Adam exscriptam esse 'N. Archiv' XXIX,
 15 p. 179—245. demonstravi. Non pauca ex Cronica brevissima
 Iacobi de Varagine Legendae Aureae c. CLXXXI (176)⁵
 inserta adsumpsit et quaedam ex aliis capitibus Legendae
 Aureae exscripsit⁶. Ex Cronicae marchiae Tarvisinae
 Rolandini Patavini libro I, cui verum titulum indidit
 20 (p. 46), ex cap. 1—40. duos longiores locos infra
 p. 46 sq. 52. descripsit⁷, sed integrum hunc librum habuit,
 cum infra p. 57 sq. paucissima quidem ex IV, 9. et V, 6.
 eiusdem mutuatus sit. Pauli diaconi Historiam Langobar-
 dorum ab Alberto exscriptam esse L. Bethmann iam vidit⁸,
 25 sed in parte a nobis edita loci eius non leguntur⁹. Per-
 suasum mihi habeo Albertum etiam Bedae Venerabilis
 Chronicon cum Continuatione codicis 4 (Palatini)¹⁰ ad-
 hibuisse, quod quidem duobus locis eorum quae edidimus pro-
 batur¹¹, neque vero dubito, quin plura ex eodem Chronico

30 1) Quem uno loco quidem Guidonem, aliis tribus locis vero recto
 nomine, etsi diversis nominis formis usus, laudavit. Cf. infra p. 5,
 n. 4. 2) SS. XXII, p. 260, n. *. 3) Infra p. 29 sq., n. 2.
 4) Cf. SS. XXXI, p. 72, ubi Alberti librum littera U signavi. Cf.
 'N. Archiv' XXIX, p. 186—188. — Cronicam Sycardinam Albertus
 35 dicit infra p. 8. 5) Ed. Graesse p. 824—844. Cuius pars posterior
 edita est SS. XXIV, p. 167—171. Huius librum infra p. 6. Vora-
 ginis ystoriarum sanctorum laudavit, nomine villae Varaginis in formam
 vulgo usitatum Voraginis corrupto (cf. quae adnotavi 'Realencyclopädie
 40 für protestantische Theologie und Kirche' ed. 3. curante Alberto Hauck IX,
 p. 811) et hoc in nomen auctoris converso. 6) Locis ex Cronica Iacobi
 descriptis in margine solum Iac. de Var. adscripsi, aliis locis Legendae
 Aureae capituli numerum addidi. 7) Pauca verba ex I, 11. et II, 1.
 descripta vide infra p. 54—56. 8) 'Archiv' XII, p. 263. 9) Sed
 cf. infra p. 2, n. 1. et p. 3, n. 1. 10) Auct. Antiq. XIII, p. 341—343.
 45 11) Vide infra p. 1. 4, n. 3.

exscripta reperirentur, si prior pars Cronicae inedita diligenter perquireretur, quod me non fecisse aperte profiteor. Hinc concludendum est Albertum eundem codicem chronicorum antiquorum, continentem Pauli diaconi Historiam Langobardorum cum Continuatione Romana, Anonymi Val- 5
siani partem posteriorem, excerpta ex Bedae Chronico cum Continuatione supra dicta, propinquum et simillimum codicis Palatini prae manibus habuisse, quem a Sicardo episcopo exscriptum esse demonstravi¹.

Praeter haec paucissima in Cronica Alberti reperiuntur, 10
quae ex Cronica brevissima deperdita — pontificum et imperatorum, ut opinor — excerpta esse satis apparet, in qua procul dubio legit fabulam vulgatam de pace Veneta infra p. 37, l. 31—34, illa de coronatione et excommunicatione Ottonis IV. imperatoris p. 43, l. 29. 30. et p. 44, l. 10—14, 15
alia², praesertim quaedam de regimine pontificum, annos incarnationis potissimum, quibus creati sint, aliquoties ex illa Cronica eum adsumpsisse censeo nec dubito, quin unum locum ex Bonizonis breviario rerum gestarum pontificum Romanorum³ profectum (p. 7, l. 21. 22) in ea legerit⁴. Etiam quae 20
p. 57, l. 11. 12. et l. 30—32. de Gregorio IX. papa dicit ex hac Cronica eum repetivisse puto neque ultra tempora huius papae eam perductam fuisse, cum post haec nullus locus eidem iure adscribendus in Cronica Alberti inveniatur. Ex hoc etiam libro auctor pauca alia de pontificibus, quae in reliquis libris ab eo 25
exscriptis non leguntur, adsumpsisse videtur. Studuit, ut cuique pontifici adnotaret, ubi natus, quis pater eius fuisset, quo nomine ante papatum vocatus esset, quae de multis pontificibus, etiam sui temporis, nec reperire nec comperire potuit, spatiis vacuis relictis.

Sed et libellum deperditum multo maioris pretii Albertus 30
exscripsit, Annales videlicet Cremonenses, quibus ii qui exstant⁵ posteriore aetate conscripti Annales propinqui, sed breviores quasi ex illis excerpti esse videntur⁶. Cum et Sicardus in Cronica sua Annales Cremonenses illis proximos exscripserit atque saepe eadem retulerit, quae in Annalibus 35

1) 'N. Archiv' XXVI, p. 475—481; cf. SS. XXXI, p. 60 sq.

2) Cf. p. 32, l. 31. et p. 38, l. 26—28. et p. 43, l. 29. 30. et p. 44, l. 10—14. 32. et p. 48, n. 3. et p. 53, l. 6.

3) Quod est in libro quarto Decreti eius, A. Mai, Novae patrum bibliothecae t. VII, 2, p. 229 sqq.

4) De hoc breviario in Cronicis brevibus pontificum et imperatorum exscripto vide quae exposui 'N. Archiv' XXVI, p. 529 sqq. XXVIII, p. 211 sq.

5) SS. XXXI, p. 1 sqq.

6) Annalium deperditorum reliquias ex Cronica Alberti collectas ex parte iam editi 'N. Archiv' XXV, p. 512—519, pleniores repetivi SS. XXXI, p. 184—188.

deperditis narrata erant, illius relationibus ab Alberto, cui illae sermone ac stilo magis placebant, plerumque exscriptis saepe verba Annalium deperditorum submota sunt¹, ex quibus Albertus crebro locos Sicardi supplevit, aliquoties tantum die cuiusdem rei gestae ex Annalibus addita. Annalium reliquiae in Cronica Alberti ab a. 1113.² ad a. 1227. deprehenduntur. Nec dubito, quin etiam post hunc annum ex iisdem annalibus multa exscripsisset, si historiam Friderici II. imperatoris enarrasset, quam deesse supra p. VII. diximus. De rebus enim pontificum in illis annalibus post Honorium III. papam nihil relatum eum invenisse iure conici potest.

Tum vero Albertus tabulas archivi S. Laurentii Cremonensis saec. X—XII³, quarum nonnullae, ut diploma Conradi II. imperatoris huic monasterio datum, perierunt, curiose adhibuit et utilia ex deperditis exscripsit nec non necrologium⁴ monasterii sui aliaque scripta ibi, ut videtur, reperta⁵, ut rhythmum de pace a. 1175. inter Fridericum I. imperatorem et Lombardos facta⁶, quem ipse solus servavit. Catalogos etiam episcoporum Cremonensium et abbatum monasterii S. Laurentii habuisse videtur, nisi omnia quae de abbatibus tradit ex privilegiis aliisque tabulis huius monasterii cognovit. Totum privilegium Ludowici Pii imperatoris a. 817. ecclesiae Romanae datum ex collectione quadam canonum procul dubio descripsit (p. 6), bullam Urbani IV.

25 1) Maximi pretii sunt quae ex his annalibus ad a. 1200. 1201. (p. 48—50) et a. 1210. 1211. (p. 53—55) exscripsit. 2) De incendio civitatis Cremonensis a. 1113. breviter in Ann. deperditis relatum erat, qui locus et in Ann. deperditis et in Ann. Cremon. qui exstant, SS. XXXI, p. 3, et a Iohanne Codagnello, SS. R. Germ. 1901. p. 3, exscriptus est. Sed Albertus loco Annalium deperditorum exscripto addidit maiorem relationem de eodem incendio, quae sane olim in monasterio S. Laurentii separatim scripta erat. Diversae originis utrumque locum esse iam patet, cum in altero incendiū die Aug. 10, in altero die Aug. 9. factum esse dicatur. 3) P. 8, l. 27—p. 9, l. 2; p. 10, l. 23—31; p. 11, l. 31—12, l. 1; p. 13, l. 11—15; p. 16, l. 20—25; p. 21, l. 12—16; p. 24, l. 3—7; p. 28, l. 30—35. Etiam sui temporis privilegia monasterio S. Laurentii concessa Albertus legi et attulit, a. 1331. p. 98, l. 13—15, a. 1334. p. 99, l. 9—13. Etiam quae p. 95, l. 1—5. de monasteriis S. Laurentii et S. Thomae episcopo Cremonensi schismatico a. 1329. donatis dicitur procul dubio ex bulla Nicolai V. antipapae didicit. 4) Quae p. 44, l. 1. 2. habet ad verbum ex necrologio maioris ecclesiae Cremonensis, quod habemus, exscripta sunt, sed conicere potes partem quandam necrologii S. Laurentii ex illo necrologio descriptam fuisse. Quae enim Albertus p. 61, l. 6—8. de Fatio mortuo scripsit non ex necrologio maioris ecclesiae, sed ex alio, sui monasterii, ut videtur, adsumpsit. Cf. etiam p. 64, l. 12. 13. 5) Cf. p. 9, l. 12. 13. et p. 13, l. 37—14, l. 3. et p. 27, l. 26—30. et p. 43, l. 9—17. 6) P. 35—37.

papae (p. 58), libellum quendam de imperatore Romano et principibus electoribus imperii (p. 4 sq. 10), collectiones decretalium pontificum cum interpretatione Clementinarum Iohannis Andreae¹ legit et adhibuit.

Quae tradit ab a. 1277. unde acceperit, nescimus. In his permulta ab a. 1298. ad a. 1337. de rebus Brixiansibus, ut iure mirari possis, quod vir Cremonensis tanta de civitate non sua scripserit, licet territoria Cremonense et Brixianse vicina sint, Oleo fluvio tantum separata; praesertim cum legeris quae p. 66 sq. de pace inter partes Brixianse a. 1298. facta, quae p. 78—80. de civitate Brixiansi a. 1311. ab Henrico VII. rege obsessa et capta tradita sunt. Fieri quidem potuit, ut Albertus aliquanto tempore Brixiae moratus sit, quod ignoramus, sed potius ex libro quodam Brixiae scripto has relationes accepisse videtur. Iacobus Malvecius Brixiansis enim, qui post a. 1412. Chronicon suum conscripsit, in relationibus non paucis ab a. 1298. cum iis quae Albertus tradit tantopere concordat², ut aut Alberti Cronicam aut libellum ab hoc exscriptum eum expilasse censeas. Quod ut lector perspiciat, tres saltem locos affero:

Albert. p. 66 sq.

Item parte Bardellorum, de qua fuerunt principales et maiores illi de Buchis, illi de Calzavelliis, illi de Concessio, illi de Pregnachis, illi de Mayrano, illi de Lechapestis, dominus Berrolinus de Cazago et multi alii nobiles et populares civitatis et districtus.

P. 70.

d. Tebaldus de Brusatis una cum Griffis, Confanoneriis, d. Rizado de Ugonibus et eius fratribus ad terram de Gaydo transeundo . . . cum auxilio lige Guelforum Lombardie, maxime Cremonen-

Iacob. VIII, 122.

Et Bardellorum nobiles domus erant: domus illorum de Buchis, illorum de Calzaveliis, de Pregnachis, de Lecapestis, sed et quidam de Cazago, de Mayrano et de Concesio horum socii effecti sunt.

VIII, 126.

Thebaldus³, Rizardus de Ugonibus, Griffi quoque ac Confalonerii, habentes secum aliarum civitatum Lombardiae quosdam armigeros Guelfos, Gaydum ingressi sunt ibique sex diebus com-

1) P. 5. 55 sq. 66. 68. 86, n. 1. 2) Muratori, SS. rerum Ital. XIV, col. 961—1004. 3) Qui c. 125. dictus est de Bruxatis.

Albert. p. 70.

sium. Et homines dicte terre . . . ipsas gentes suscep-
erunt . . . et ibi dicte gentes
5 sex diebus moram fecerunt.
Deinde sine ulla expulsionem
et fuga redierunt Cremonam . . . Quo facto con-
demnati fuerunt comune
10 et ipsius terre Gaydi homines in X milibus librarum
bone monete Brixien-
sis per dominium dicte civitatis
Brixie.

15 *Hoc loco in iis quae supra omisimus Iacobus scribit:* Nam diebus illis civitates Lombardiae Guelforum arbitrio regebantur praeter quam Verona et Mantua. *Et Albertus p. 67. ad a. 1298, ubi res Brixien-
sis a Iacobo quoque relatas tradit:* Nam ante adventum dicti imperatoris
20 (*Henrici VII.*) omnes civitates Lombardie in manibus et forcia erant et diu steterant partis Guelfe preter Veronam et Mantuam².

Albert. p. 84.

A. vero D. MCCCXVI.
25 . . . et Guelfi . . . accesserunt viriliter ad ipsam plateam (*communis*) . . . ;
ad introitum dicte platee conflicti fuerunt dicti Guibellini et expulsi de platea
30 et de partibus omnibus dicte civitatis et reduxerunt se ad terras et loca
Ysei, Palazolli, Clararum,
35 Roche-france, Urcearum et Quinzani et ad terras abbatie Leni et Calvisani.

Iacob. VIII, 126.

morantes; et cum nihil se proficere conspicerent, in civitatem Cremonensem profecti sunt . . . Isdem ergo Brixien-
sis praesul¹ decem millia librarum Brixien-
sis monetae ab habitatoribus Gaydi exegit.

Iacob. IX, 29.

ad plateam populi commissum est proelium; et tandem Guelfi in Gibellinos atrociter irruentes eos de civitate repulerunt a. D. MCCCXVI. Porro expulsi cives ad castella Ysei, Palazolli, de Claris, *Pompiani*, de Urceis, Quinzani, *Pontolii*, Rocchefrancae, Leni, Calvisani, *Rudiani*, *Cizaghi*, *Visani*, *Canedi*, *Ustriani*, *Gotalengi*, *Pavoni*, *Gambarae*, *Pradalboini*³ et alia circum-
sita loca se contulerunt.

1) *Berardus episcopus Brixien-
sis tunc erat dominus civitatis Brixiae,
40 ut et Albertus et Iacobus tradunt.* 2) *Eadem repetit p. 74.* 3) *Suspicio-
rica loca ab Alberto non dicta ab ipso Iacobo adinventa esse, qui
omnia fere castra territorii Brixien-
sis versus Oleum fluvium sita addiderit.*

Et ita multa ab utroque tradita ad a. 1330. usque, quo Iacobi Chronicon desinit, conveniunt seu similia sunt. Sane Iacobus Alberti opus exscripsisse potest; quod si habuisset, etiam ante a. 1298. multa ex eodem assumpsisset, sed ante hunc annum nullum reperi locum, quem ex Cronica Alberti 5 descriptum esse certo censere possem. Fieri quidem etiam potuit, ut Iacobus tantum postremam partem Cronicae Alberti habuisset vel locos ex hac excerptos; quod quidem negare non possum nec tamen probabile esse arbitror, potius eundem libellum Briciensem ab utroque auctore expilatam 10 esse conicio. Qui libellus sane ab Alberto multo melius ac fidelius exscriptus est quam ab Iacobo, qui iam more virorum temporis renatarum litterarum, quod dicunt, res gestas scripserit, quae legerat commiscuerit atque elegantiori stilo commutans corruperit. Omnia, quae hic solus tradit, nimis dubia, 15 unde gaudeamus, quod unum saltem fontem eius nacti simus, sive is fuerit Alberti Cronica sive liber ab hoc expilatus. Quid ex eodem ab Alberto non relatam Iacobus forte assumpserit, nemo diiudicare poterit neque, ad quem annum ille liber deductus fuerit, perspicere. 20

Sane simplicissimus vir Albertus abbas fuit, qui litteris parum studuerat, cum linguam Latinam nimis aspere tractaverit, verba quidem Latina intermixtis multis Italicis modo puerili scripserit, sed re vera sermone Italico usitato¹ et

1) Orthographia etiam eius est vulgaris Italica, satis omnibus 25 nota, duas nempe litteras consonantes pro una scripsit ut: oculus, paccata, peccunia, securus, accerrimus, rcdiit, redditum (= reditum), edifficium, edificare, beneficcium, paciffice, reffaeta, auferendo, allius, fillius, fillia, millites, nobillis, fidellis, mirabillis, venerabillis, probabillis, civillis, subfillitas, auxillium, fellicissimus, tallem, gallea, mallum, zellum, 30 camellus, cellebrare, accellerans, gellavit, rellaxare, nollens, sepellire, tribullatio, concillium, privilegium, pallatium, ellecti, committiva, appostoli, seppelire, apperire, supperare, marre, marrinus, murrus, arruit, conburri, pyrrata, confusus, occissus, inclusi, divisserunt, promissit, nissus, cessa (= caesa), pussillus, diocessis, religiosse, gloriossi, attavus, 35 vice versa unam litteram consonantem pro duabus ut: acumbere, afectus, afabillis, efussio, agredi, suggestio, appelare, velet (= vellet), colokuum, maleum, cancelarius, vexilum, difficilimum, ilustris, novela, pululavit, fiama, consumare, iminere, inocentia, Inocentius, innumerabillis, Iohanes, opidum, eror, turis, curere, curiculum, corumpere, aripere, arogans, coreptus, offe- 40 rendo, naravit, porigere, teremotus, teritorium, iriguus, asentire, asensus, aserere, asumpto, aseverans, recesit, pasagium, possessio, posumus, suffosi, mitere, atingere, sagitarius; c pro ch scripsit: monacus, pulcer, coruscans, incohatum, et ch pro c: coruschans, circha, merchator, mirachulum, mischuerant, charus (= carrus), chatedra, chatalogus; et pro c: audactius, 45 condictio (et condiccio), econtra editis pro edictis; s pro sc: asendere, desendere, nesimus, septrum, sintilla, sisma, sysmaticus et pissibus (= piscibus);

quotidiano atque hoc incommode et inscite usus sit. Locos diversorum auctorum saepe rudissimo modo ac imprudenter coniunxit¹, sensu verborum descriptorum non raro perverso², multa neglegenter describens depravavit, permultis verbis omissis sententias corrupit³. At bene nota Albertum librum suum non perfectum reliquisse, nos adversaria eius non elaborata habere, qui sane multa emendasset atque correxisset, si librum edendum consummasset et nitide transscribendum curavisset, et libenter concedes eum diligenter studuisse, ut novam historiam universalem congereret et conscriberet.

Quae Albertus ab a. 1277. ad a. 1370. simplicissime narravit non quidem maximi aestimanda sunt, si haec comparaveris cum relationibus gravissimorum auctorum illius temporis, sed multa habet de rebus Cremonensibus et Brixien-sibus alibi aut non aut minus exacte, minus plane relata, quae tanto pluris facienda sunt, cum nullum habeamus scriptorem Cremonensem rerum illo tempore gestarum, Brixiensem tantum Iacobum Malvecium, scriptorem saeculi XV. minus fide dignum⁴. Res in Lombardia gestas memoriae tradidit, de iis quae in aliis provinciis Italiae acciderint paucissima et haec falso aut confuse relata, de rebus in aliis terris, in Germania maxime gestis nihil fere compertum habuit, nescivit, quando reges electi⁵, quando mortui sint⁶, nec quidquam eorum, quae in Germania gesserint, cognitum habuit, quod sane miraberis,

25 *econtra* sc *pro* s: consilium (=consilium), desciderare, considerare, basilica, basiliscus, Damascus (=Damasus), scanctio (=sanctio); s *pro* x: iusta (=iuxta), crus, destravit, adestrando; *vice versa* x *pro* s: milex, aliax, occaxio, Anastaxius, axasini; *unde pro* Brixia etiam scripsit: Brissia, Briscia, Brisia et eandem gentem Brixiensem Brussados, 30 Brusados, Brusatos, Bruxatos, Bruxados nominat; h *omisit*: exaustus, reprehendit, orribilis, istoria; *econtra*: hodium, rehedificare, adholescens; o *pro* u scripsit: fondus, fondere, fonditus, monduus, concti, nontius, prononciare, renontiatio, nonquam; u *pro* o: cuncurere, recunciliare, discunficere, numdum (=nondum). Etiam dapnum, tyrapnus vel aliis 35 locis tyrampnus et longne *pro* longe scripsit. Et horum pleraque non omnibus locis aequae, sed *pro* formis vulgaribus Italicis saepe etiam antiquas Latinas scripsit.

1) Cf. p. 18, l. 26—28; p. 21, n. 4; p. 23, n. 1; p. 25, n. 2; p. 38, l. 26—28; p. 47, l. 42. 43; p. 48, l. 14—21; p. 51, n. 3; p. 59, n. 2.

40 2) Cf. p. 32, n. 1; p. 39, n. 1. 2; p. 48, l. 10; p. 54, n. 5; p. 60, l. 10. 11. etc. 3) Neglegenter etiam p. 48, l. 25—27. ex Cronica Sicardi descripsit, quae hic de rebus Siciliae et Germaniae sui temporis dixit, quae suo tempore Albertus minime scribere potuit. 4) Cf. supra p. XIV.

5) Cf. p. 93, n. 1. et p. 105, n. 1. A. 1314. duos reges in Germania

45 electos esse ignoravit. 6) Cf. p. 97, n. 4.

cum memineris, quanta Iohannes et Matheus Villani de rebus extra Italiam gestis narraverint.

Paucissima ac tenuia de rebus a. 1277—1297. retulit, carens sane libellis de historia illius temporis conscriptis, ab a. 1298. copiosius res Brixienenses, libro cuiusdam Brixienensis, ut opinor¹, usus, tum etiam res Cremonenses, multa ac memoria digna de expeditione Italica Henrici VII. regis, VI. imperatoris, a. 1310—13. tradidit. Tum minime aequae copiose res gestas diversorum temporum enarravit, de rebus multorum annorum, ut a. 1340—1345, fere nihil atque omnino res ad a. 1330. fere gestas uberius quam sequentium annorum retulit. Rebus anni 1370. relatis narrandi finem fecit, sed pauca verba de pace, quae a. 1370. Nov. inter Vicecomites et partem Guelforum icta erat, a. 1371. fracta post addidit.

Quando ad Cronicam componendam aggressus sit, ignoramus. Sane apparet eum quae ad a. 1327—1329. tradit multo post res gestas scripsisse: quae enim p. 93, l. 22—24. de Ugolino episcopo Cremonensi dicit post episcopatum ab hoc a. 1349. abdicatum scripta esse conicies, atque patet multis annis post a. 1328. scripta esse quae dicit p. 94, l. 4. 5: Et abinde citra dicti de Gonzaga gubernaverunt civitatem Mantue. Alia de a. 1328. dicta post a. 1342², quaedam ad a. 1329. post a. 1349.³ scripta esse vides. Multa etiam alia multo post res gestas narrata esse perspicias, quae memoria labente ad falsos annos adscripserit, perturbato rerum gestarum ordine, ut p. 96. post ea quae Ludovicus Bavarus a. 1329. gessit narrata demum retulit quae a. 1327. et a. 1328. facta sunt⁴ et ad a. 1331. quae a. 1333. demum acciderunt⁵. Multa alia praepostere⁶, ordine temporis non servato, relata esse annis a nobis in margine adscriptis lector facile cognoscet.

Initium anni Albertum more Cremonensium a die annuntiationis (Mart. 25) fecisse censeo, quod multis locis factum esse vides⁷, sed multis aliis locis hunc morem minime servatum, initium anni aut a nativitate Domini aut a die

1) Cf. supra p. XII—XIV. 2) Cf. p. 94, n. 6. 3) Cf. p. 101, n. 1.
4) Cf. p. 96, n. 1. 5) Cf. p. 98, n. 4. 6) Ut bis p. 85. 86. dixit a. 1317. Henricum VII. imperatorem mortuum esse. 7) Ut p. 101. Abraminum abbatem monasterii S. Laurentii Cremonensis a. 1346. Aug. 31. mortuum esse et eodem anno die Mart. 2. successorem eius Iohanninum abbatem factum esse dicit.

Ian. 1. sumptum esse perspicis¹, sive aliis libris exscriptis, sive alia ratione intercedente hoc factum sit.

Huius Cronicae partem extremam tantum inde ab Honorio II. papa et ab Henrico V. rege, IV. imperatore, edidimus, ex priore parte paucissima selegimus, praesertim quaedam ex Cronica Sicardi Cremonensis et ex tabulis monasterii S. Laurentii sive ex catalogo abbatum huius monasterii exscripta, praemisso laterculo regum et ducum Langobardorum a tempore Karoli Magni incipientes, cum prior pars Cronicae ex libris nobis servatis congesta omni pretio careat. Ad res saeculi XIV. narratas multa quidem adnotari potuissent, sed, ut haec perscrutarer, non magnum studium nec multam operam contuli, satis habens, ut verum temporis ordinem rerum narratarum statuerem et in margine adscriberem, quamvis et alia quaedam adnotaverim. Karolus Wenck iam in apographo suo extremae partis Cronicae nonnulla adnotaverat, quorum quaedam in linguam Latinam versa retinui, litteris principii nominis eius K. W. adscriptis, alia mutata in rem meam converti, bono fructu ex illis capto.

A quoquam posteriorum auctorum Alberti Cronicam expilatam esse non percepi, neque Antonius Campo² inter auctores suos Albertum commemoravit neque eius librum legisse videtur, sed aliqua ab hoc relata, nescio qua ratione, ad illum pervenisse mihi persuasum habeo³.

Berolini a. d. VI. Kal. Novembres anni MDCCCVIII.

O. HOLDER-EGGER.

1) *Ut p. 73 sq. Henricum VII. regem a. 1310. in Italiam venisse recte dixit et eodem anno Ian. 6. regem Lombardorum coronatum esse, quod a. 1311. Ian. 6. factum est, sed loco in margine adscripto eundem a. 1311. Ian. 6. coronatum esse scripsit.* 2) *'Cremona fedelissima citta' (Cremona 1585. fol.).* 3) *Quod ut probetur, hos affero locos dicti libri: p. 64: da' Guelfi . . . . era stato rifiutato & scacciato Fachetto marchese di Canossa mandato qui con titolo di vicario imperiale = infra p. 75, l. 1--4. — P. 64: Quivi lo [Henricum VII. regem] trovarono i Cremonesi che gli erano andati incontra col sudetto Sopramonte, i quali in habito miserabile, col capo scoperto, co' piedi scalci & con corde al collo, arrivati che furono al cospetto dell' imperatore, poste le ginocchia à terra, gridando ad alta voce più volte misericordia, non cessavano con lagrime e con lamenti . . . . Arrigo . . . . rivolgendo gli occhi altrove per non vedergli, comandò con voce piena di ferocia, che fossero tutti posti prigioni = infra p. 75, l. 24—p. 76, l. 8. — P. 66 sq.: 1317. Alli XVI. di Maggio si levò tutta la città in arme per opera di Giacomo & di Luigi Cavalcabò*

& di Gregorio Sommo & altri suoi partigiani della fattione Guelfa . . . questi entrati nella piazza grande di Cremona ammazzarono Egidio Piperaro, il quale era asceso sopra l'arengherio per acquetare il tumulto, furono etiandio ammazzati Lionardo e Baldassare detto Baccanino, amendue di Picenardi, non ostante che Lionardo fosse ⁵ cognato di Luigi Cavalcabò; uccisero anco Gritio di Pedecani, Giovanni Malombra & Egidio degli Alemanni con infiniti altri nobili & popolari della fattione Ghibellina, la quale fu scacciata affatto della città, fuggendosene il Ponzone con alcuni altri de' principali cittadini . . . Fu il sudetto Ponzone ricevuto in Soncino da Filippone Barbuò & ¹⁰ ottenne anche poco dopò Castellione, e furono scacciati di quei luoghi tutti i Guelfi = p. 85, l. 4—25. *Etiam quaedam, quae Antonium Campo ex Annalibus Cremonensibus deperditis exscripsisse antea censui SS. XXXI, p. 185 sqq., hic ex Cronica Alberti accepisse potest.*

---

*Prima igitur etate seculi nascentis prima huius die fecit Deus^{*f. I.} lucem, [id^a est angelos]¹, quam appellavit diem. Secunda firmamentum celi . . . . .
Beda.

5 *Anno domini nostri Iesu Christi ab incarnatione^{*f. XXXVI.} primo et incipitur hic milesimus inperatorum. Incipiendo ab Octaviano imperatore, desendendo^b inclusive.

Post vero nativitatem domini nostri Yesu Christi Octavianus^{Mar. Opp.} Augustus inperavit annis XIII^{or}, Romanus genere, patre Octaviano
10 senatore, maternum genus ab Enea deducens . . . . .

Desiderius autem rex Longobardorum ultimus ante persecu-^{f. 117.} tionem eius construi fecit in diocesi Brixien^c monaste-
rium de Lene et monasterium sancte Iulie civitatis Brixie.
Sic.

15 Nomina autem ducum et regum Longobardorum, usque ad tempus Karoli Magni qui fuerunt, hec sunt, videlicet primo

Ivor et } duces, quibus mortuis creant sibi Longobardi regem. ^{Gotifr. 23, 4.}
Agion } *et Sic.*

20 Agilmundus fillius Agyonis successit, qui regnavit a. XXXIII; cui successit

Lamision secundus rex, qui regnavit^d annis . . .^e; cui successit

25 Lechaf^f tercius rex eorum, qui regnavit a. XL; cui successit eius

Geldeoch III^{us} rex eorum, qui regnavit a. . .; cui successit

fillius eius Geldeus V. rex eorum, qui regnavit a. . .; cui successit

fillius eius Classo VI. rex eorum, qui regnavit a. . .; cui successit

30 fillius eius Guado VII^{us} rex eorum, qui regnavit a. . .; cui successit

fillius eius Gualtarus VIII^{us} rex eorum, qui regnavit a. VII; cui successit

35 a) unci inclusa ab Alb. in marg. suppl. b) sic c. pro descendendo. c) brixien^c. d) r[ab] abhinc semper hoc loco pro regnavit c. e) spatium numero inserendo vacat hoc loco et in sequentibus. f) Letha Gotifr.

1) Hoc scripsit Albertus secutus Gotifredi Pantheon II, Pistorius, Germ. SS. ed. Struve II, p. 22: quando dixit Deus: 'fiat lux', angeli
40 facti sunt. . . . Noluit dicere: 'fiant angeli', sed dixit: 'fiat lux'.

- Gotifr. et Sic.* Aldoynus VIII^{us} rex eorum, qui regnavit a. . . ; cui successit filius eius
Sic. Alboynus X^{us} rex eorum. Iste fuit primus qui intravit Ytaliam, cui successit^a; qui regnavit a. III, m. VI.
 Eleph^b XI^{us} rex eorum, qui regnavit a. . . Postea fuerunt Longobardi sub ducibus sine rege per X annos, qui fuit primus¹
 Rocharus dux Longobardorum, qui ducatum tenuit a. . . ; cui successit
 Guisulphus dux eorum, qui ducatum tenuit a. . . ; cui successit
 Erebertus V.² dux eorum, qui ducatum tenuit a. . . ; cui successit
 Liutprandus VI. dux eorum, qui ducatum tenuit a. . . ; cui successit
Greg. Dial. III, 11. Gumarith VII^{us} dux crudelissimus, qui ducatum tenuit a. . . ; cui successit
 Romoaldus VIII^{us} dux eorum, qui ducatum tenuit a. . . ; cui successit
*f. 118. Sic. *Antharus rex Longobardorum XII^{us} post decennium ducum successit in regno, qui regnavit a. septem; post quem successit Agilulphus XIII^{us} rex eorum, qui regnavit a. XXV; cui successit filius eius
 Adaldoaldus XIII^{us} rex eorum, qui regnavit a. X, qui fuit de regno eiectus; cui successit
 Rodoaldus³ XV. rex Longobardorum, qui regnavit a. XII; cui successit
 Arioaldus XVI. rex eorum, qui regnavit . . . ; post quem Rotharus rex XVII, qui regnavit annis XVI; cui successit filius eius
 Rodoaldus XVIII^{us} rex eorum, qui regnavit a. V; cui successit Aripertus XVIII^{us} rex eorum, qui regnavit a. VIII^o^c; cui successit dividendo duobus filiis suis regnum primo Bertarith et) fratribus, qui fuerunt XX^{us} in regno; Gondiperth) quibus successit
 Grimoaldus XXI^{us}⁴ rex eorum, qui regnavit a. . . ; cui successit
 Pertarith XXII^{us} rex eorum, qui regnavit a. XVII⁵; cui successit filius eius

a) sic cui succ. falso loco positum in c.   b) Cleph Sicard.   c) sic c. saepe pro VIII^m. 40

1) *Sequentes duces miro modo collecti sunt. Gisulfus quidem dictus est dux Foroiulanus a Paulo, Hist. Langob. II, 32, sed reliqui duces ibi dicti hoc loco non occurrunt. Rothari ab eodem VI, 20. dictus fuit dux Bergomas circa a. 700. Gisulfus etiam et Liutprandus et Romoaldus duces Beneventani diverso tempore, Gumari ex Gregorii Magni Dial. III, 11. assumptus. De Ereberto nihil habeo dicendum.*
 2) *Ivor et Agion duces connumerati sunt.*   3) *Hunc Rodoaldum Albertus a Sicardi ordine, SS. XXXI, p. 146, recedens falso intrusit, unde numeri ordinales regum abhinc uno maiores sunt numeris Sicardi.*
 4) *Hunc nonum decimum Sicardus numeravit, fratribus praecedentibus 50 numero ordinis non dato, ideo Alberti numeri ordinales iam abhinc duobus maiores sunt.*   5) *XVII annos huic dat Catal. regum Langob.*

Cunipertus XXIII^{us} rex eorum, qui regnavit a. XII; cui *Sic.* successit fillius eius

Rangipertus¹ XXIIII^{us} rex eorum, qui regnavit a. uno; cui successit alius

5 Aripertus XXV. rex eorum, qui regnavit a. XII; cui successit

Asprandus XXVI^{us} rex eorum, qui regnavit . . .; cui successit

10 Luprandus XXVII^{us} rex eorum, qui regnavit a. XXX^a, m. VII; cui successit

Hyldprandus XXVIII. rex eorum, qui regnavit^b m. VI; cui successit²

Arstulphus XXVIII^{or} rex eorum, qui regnavit a. VIII^c; cui successit

15 Rachisius XXX^{us} rex eorum, qui regnavit paucō tempore et monachus effectus est; cui successit frater eius³

Desiderius XXXI^{us} rex eorum, qui regnavit annis . . . *Sic. et Mart. Opp.*

Hic fuit ultimus, quem cepit Karolus rex Francie; et hic fuit finis regum Longobardorum. Extunc inperatores et 20 reges Francorum tenuerunt Longobardiam sibi subiugatam usque ad tempora Frederici inperatoris et fillii eius Henrici sexti⁴.

· · · · · Anno Domini DCCC.⁵ Stephanus sanctissimus venerabilis vite **f. 118' Sic.* 25 civitatis Cremonae fuit primus⁶ episcopus, regnante Karolo Magno in Francia. Et Rotaldus Veronensis episcopus, qui cum Pypino rege Ytalie transtulit corpus sancti Zenonis ad ecclesiam, quam edificaverunt et multis possessionibus dotaverunt.

· · · · · Anno Domini DCCCXIII^{or} mortuo Stephano episcopo predicto Cremonensi^d successit ei Atto in epi-

a) XXXI *Sicard.* b) seq. a delet. c) sic habet cod. 2 *Sicardi*; VII cod. 1. d) cremon e.

35 *Venetus, SS. rerum Langob. p. 504, Sicardus p. 148. tantum XV annos; cf. ib. n. 2. 1) Liupertus hic dicitur recte a Sicardo p. 149. Nullus catalogorum regum Langobardorum huic annum unum tribuit, sed alii mens. VIII, alii annos II. Sed Rangipertus dux Taurinensium octo mensibus post obitum Cuniperti elapsis, ut tradit Paulus, Hist. Langob. VI, 18, regnum Langobardorum invasit. Sed eodem anno mortuus 40 est. Ex quodam igitur libello, qui haec ex Hist. Langob. excerpta habebat, haec Albertus assumpsit. 2) Hoc loco omisit Albertus Ratchisum, Sicard. p. 150. 3) Haec Albertus ex libello quodam accepisse videtur, in quo quaedam de Ratchiso ex Libro pontificali exscripta essent. Ratchis post mortem Aistulfi re vera brevi tempore regno potitus est; 45 cuius frater fuit Aistulfus, non Desiderius. 4) Non igitur usque ad tempus Friderici II, ut Albertus opinatur. 5) Annos regum, sub quibus Sicardus episcopus Cremonenses vixisse retulit, Albertus ad hos posuit. 6) Nota Alberti temporibus nihil etiam compertum neque adinventum fuisse de prioribus episcopis Cremonensibus.*

Sic. scopatu, qui fuit secundus episcopus Cremonensis^a, inperante Lodovico inperatore, filio Karoli¹.

*f. 121.
Gotifr. 23, 9.
 12, 13. et *Sic.*

*Karolus Magnus primus inperator factus anno ab incarnatione Domini nostri DCCC. primo, indictione . . .^b, ab Urbe⁵ autem condita MDLII. . . . . cui² successit Leo Armenus³, filius Bardi patricii, in Grecia, cum quo rursus Karolus pacem perpetuam hoc modo firmavit, ut alter alterius semper frater nominetur, et alter ab altero semper iuветur. Grecus autem inperator Orientem et Constantinopolim, Karolus vero et successores habeant^c Romam et Occidentem^d. Abhinc igitur gesta orientalium Grecis cronographis relinquentes, que apud nos gesta sunt occidentalia prosequamur. Placuit utrisque predictis inperatoribus, ut honor comunis habetur^e. Set⁴ iste inperator Constantinopolitanus non fit per electionem, set per successionem, ut fillius a patre et frater a fratre, et sic de singulis; et coronari debet corona aurea tantum a patriarcha Constantinopolitano in ecclesia sancte Sophie, ut alii reges. Karolus vero et successores inperator fit per electionem a tribus archiepiscopis, scilicet Magontino, Coloniensi, Treverensi, et quatuor laycis, scilicet comite Remensi^f, duce Saxonie, marchione Bardaburgensi^g et rege Boemie, olim duce. Unde versus:

Mart. Opp.

*Magontinensis, Treverensis, Coloniensis,
 Quilibet inperii fit cancelarius horum.
 Et palatinus dapifer, dux portitor ensis,
 Marchio prepositus camere, pincerna Boemus:
 Hii statuunt summum^h cunctis per secula summum.*

25

Dicunt quidam, quod rex Boemie de necessitate vocandus non est, nisi et alii discordant, nec istud ius habuit ab antiquo, set hodie de facto tenet⁵. Et inperator habet quatuor sedes principales, prout constat hiis versibus:

*f. 121'.
Gotifr. 23, 15.

**Primus Aquisgrani locus est, post hec Arelati*,
 Inde Modoetie regali sede locari,
 Post solet Ytalie summa corona dari.*

35

*) *Manu Alberti superscr.*: Iste locus hodie non est de necessitate.

a) cremon^o c.   b) spatium numero inserendo vacat.   c) hât c.   d) seq. quibus omnibus delet.   e) sic c.   f) sic c. pro Renensi.   g) sic (bardaburg^{en}) c.
 h) sic c. h. l. et infra f. 142, p. 9; dominum Martin.

40

1) F. 119'—120. exstat catalogus imperatorum ab Augusto usque ad Karolum Magnum. 2) Michaeli I. inperatori Constantinopolitano. 3) Albertus Armenus ex Cont. Bedae, Auct. antiq. XIII, p. 342 (cod. 4), recte addidisse videtur. 4) Sequentia fere omnia leguntur, multa ad verbum convenientia, in tractatu edito ab A. Werminghoff, 'Zeitschr. der Savigny-Stiftung, Germ. Abth.' XXIV (1903), p. 382 sq., ubi et versus Martini. 5) Haec propius accedunt ad Henrici de Segusio lecturam super V libris decret. ad l. I, tit. 6, c. 34. quam ad tractatum supra n. 4. laudatum p. 382.

45

In quibus sedibus pro unaquaque debet coronari una corona, prima Aquisgrani diocesis Coloniensis [corona^a ferrea*]. Secunda Arelati** diocesis . . . .^b Tercia Modoetie*** diocesis Mediolanensis^c corona [argentea^d.†] 1.
 5 Quarta^{††} Rome corona aurea per summum pontificem debet coronari^{†††.2}, et portat tria regalia insignia, scilicet crucem sanctam, gladium et lanceam sanctam sancti Mauricii. Portat etiam alia tria, scilicet septrum, pomum aureum et coronam³; quid autem significant ista,
 10 nunc dimitemus. . . . .

Guido⁴ Viturbiensis^e ponit in cronica sua sic: f. 122.

Karolus erat autem corpore amplo ac robusto, statura eminente^f, *Gotifr.* 23, 13.

*) *In marg. manu Alberti alio atramento aquoso*: Ferrum autem fortitudinem significat, qua vincere debet rebelles et infidelles conculcare. In Cle[mentinis] *de iure iurando: Romani*⁵.

**) *Manu Alberti superscr.*: hodie non est de necessitate.

***) *Manu Alberti superscr.*: que hodie est secunda, ut habetur in Cle[mentinis] *de iure iurando*, c. *Romani*.

†) *In marg. manu Alberti alio atramento aquoso*: quam ingressus Ytaliam recipit ab archiepiscopo Mediolani in villa seu in castro Modicensi^h eiusdem diocesis, tamen Henricus⁶ imperator recepit in Mediolanensi^e ecclesia sancti Ambrosii. Argentum autem designat mundiciam et claritatem, significat principem talem principemⁱ ipsum debere esse. In Cle[mentinis] *de iu[re] iurando*, c. *Romani*.

††) *Manu Alberti superscr.*: hodie est tertia.

†††) *In marg. manu Alberti alio atramento aquoso*: In ecclesia sancti Petri ad altare sancti Mauricii; et designat aurum, quod omnibus metallis est excellentius, ipsum imperatorem aliis regibus et principibus in potentia et iusticia excellentiorem esse designatⁱ; in Cle[mentinis] *de iure iurando*, c. *Romani*.

35 a) cor. ferrea in spatio vacuo relicto post ab Alberto inscripta. b) spatium nomini inserendo vacat. c) mediolan^e c. d) argent in loco raso post manu Alberti inscr. e) sic (viturbien) c. f) nte post (recentiore manu?) linea perducta deletum. g) qua c. h) modiceni c. i) sic iterum c.

1) Antea hoc loco Albertus ferrea scripsisse videtur (cf. infra
 40 f. 196^r), cum hoc loco argentea et supra corona ferrea postea ab eo scriptum sit. 2) Eadem vide iterum infra f. 141^r. 142, p. 9. 10.
 3) Haec (et portat — coronam) scripsit Albertus secutus Gotifredi Viterb. Pantheon XXVI, 1—7, SS. XXII, p. 272—275, qui exponit, quid insignia imperialia significant. 4) Infra f. 133, p. 7. recte Gotifredus et
 45 f. 138^v, p. 8. Guitofredus, f. 154^v, p. 15. Guithofredus Albertus scripsit.
 5) In glossa ad Clementinarum decretalium II, tit. 9 (cap. unicum), ex qua omnia fere hoc loco in margine addita exscripta sunt. 6) VII. Cf. infra f. 186.

Gotifr. apice capitis rotundo, oculos suos habuit pregrandes et vegetes, barbam ad pedis longitudinem deferens¹, pro^a nasum paululum excedentem mediocritatem, caniciem pulcram, faciem letam et ylaem.

f. 123'. Anno Domini ab incarnatione XL^b, tempore Lotharii, 5
Sic. Lodovici fillii, inperatoris Pancoardus fuit tercius episcopus Cremona^c . . . . .

f. 124. Iste Lodovicus inperator tamquam fidellissimus Chris- 10
 tianus et amator sancte matris ecclesie temporibus domini Paschali^d pape Romane ecclesie privilegium de infrascriptis civitatibus, oppidis et castellis donavit, primo^e

*f. 124'. *Lodovicus inperator ait²: *Statuimus et concedimus per hoc factum^f confirmationis nostre tibi beato Petro, principi apostolorum, et per te vicario tuo dompno Paschali summo pontifici et universali pape et successoribus eius in perpetuum, sicut a predecessoribus vestris^g usque nunc in vestra potestate et ditione tenuistis, [primo^h videlicet]: Civitatem Romanam cum ducatu suo et suburbanis, viculis atque omnibus territoriis eius, montanis ac maritimis, littoribus, portibus seu cunctis civitatibus, castellis, oppidis ac viculis, id est Portum, Centum-cellis, 20 Schereⁱ, Bledam, Marthuranum^k, Sutrium . . . . .*

f. 126. *subscriptionibus pactum istud nostre confirmationis roboravimus et per legatum sancte Romane ecclesie Theodorum nomine procuratorem^l dompno Paschali pape direximus.*

Ego Lodovicus misericordia Dei inperator subscripsi, et sub- 25
scripserunt tres fillii eius et episcopi X, abbates VIII, comites XV et bibliotecarius et mansionarius et hostiarius unus.

Sic. Huic Lodovico inperatore Ytaliam ingresso in teritorio Sabivensi beatus Iohanes Baptista in visione apparuit precepitque, ut edificaret ei ecclesiam; quod et fecit ubi dicitur Argentella. Huius 30

Mart. Opp. tempore Normani, quod^m idem sunt quod Norveni, Galliam graviter infestant. . . . .

f. 127. Anno Domini DCCCLV. Benedictus quidam fuit IIII^{us} 35
Sic. episcopus Cremonensisⁿ, regnante Lodovico filio Lotharii in-

Iac. de Var. peratoris^o. Anno Domini DCCCLVI, ut legitur in libro Voraginis ystoriarum sauctorum, quod in Maguntia parochiana^d malignus spiritus parietes domorum . . . . .

f. 129'. Huius etiam tempore^p, scilicet anno Domini^q . . . r, 40
Sic. duo fuerunt episcopi gloriossi in Lonbardia, unus nomine Paulus,

a) sic (p) c., quod delendum est. b) sic pro DCCCXL. c. c) in marg.: Nota de tercio episcopo Cremon. d) sic c. e) primo post alio atramento ab Alb. suppl. f) pactum dipl. g) ue e corr. h) po vj post linea perducta delet. i) centum cellischere c. k) Manturanum dipl. l) Theod. nomenclatorem dipl. m) sic 45 (q) c.; qui Martin. n) cremon c. o) in marg.: Nota de quarto episcopo Cremon. p) seq. duo fuer delatum. q) seq. D delatum. r) spatium numero inserendo vacat.

1) barbam — deferens *Albertus ex Martini Oppav. Chron. p. 461. inseruit.* 2) *Pactum Hludowici Pii Albertus integrum descripsit, editum LL. Capit. I, p. 352—355, nr. 172; Reg. Imp. I², 50 nr. 643.*

qui Placentinam ecclesiam per Suffronium destructam reparavit, et Sic.
Gonboldus Parmensis, qui canonicam Parmensem instituit. . . . .

Anno Domini DCCCLXXXV.¹ [Lando^a Cremonensis^b f. 132.
fuit episcopus, qui corpus martiris Archelay de Roma Cremonam Sic.
portavit et archarium instituit, cui pro luminaribus beneficium as-
signavit].

Scribit Gotifredus Viturbiensis in quibusdam gestis Ro- f. 133.
maiorum, quod post Karolum tercium, tamquam inperio a Francis Gotifr. 23, 24.
ad Lombardos translato, Arnulphum in cathologo inperatorum non
nominari, Lodovicum ceterosque post ipsum in numero augustorum
poni. Alii ante^c Arnulphum in cathologo^d ponunt. Eos autem
qui post eum confuse usque ad Octonem regnaverunt non inperatores
et augustos^e, set invasores et^f augustos appellare consueverunt; non
multo post mortuo Bosone rege Francorum occidentalium et in ecclesia
sancti Dionisii sepulto Karolus ibi rex creatur.

Anno Domini DCCCCXIII.^g tempore^h.² Iohanesⁱ fuit epi- f. 134.
scopus Cremonensis^b sextus^k, cancellarius Beringarii secundi in- Sic.
peratoris, qui comitatum per V milliaria inpetravit. Iste^l.³ edifi- Bonizo.
cavit ecclesiam in palatio Lateranensi^m.

Anno Domini ab incarnatione DCCCCXX, tempore Sic.
Ugonis inperatoris Daybertus fuit episcopusⁿ Cremonensis^b.

Anno Domini ab incarnatione DCCCCXIII.^p Berengarius f. 135.
II^{us} q inperavit annis VI, qui successit Beringario primo
pontificatu Landi^r pape anno regni sui XXVIII⁴. [Huius^s
Beringarii cancellarius nomine Iohanes fuit episcopus Cremonensis,
qui comitatum per quinque milliaria inpetravit anno Domini
DCCCCXIII⁵].

Anno Domini DCCCCLXI, tempore Ottonis maioris et primi f. 137.
inperatoris Luiço Cremona fuit episcopus, qui corpus sancti Ymerii
episcopi et confessoris de oppido Sancti Flaviani scito in episco-
patu Ymeliensi^t Cremonam transtulit, et in maiori ecclesia trans-
latum est^u.

40 a) unciis inclusa deleta. b) cremoñ c. c) sic c.; autem Gotifr. d) sic h.
l. c. e) augnōs c. f) suppl. non, quod et in codicibus classis D Gotifredi, cuius librum
Albertus habuit, deest. g) III e corr. h) seq. Beringe (alio atram. in loco raso)
inperatoris deletum c. i) Iohs in loco raso, sequitur locus rasis in c. k) sextus in
loco raso. — De episcopo Cremoñ VI^{as} (l) in marg. l) Iste — laterā alio atram.
45 post add. m) laterā c. n) in marg.: De episcopo Cremoñ VII. o) littera A
minio pingenda deest c. p) DCCCCXVIII (?) corr. DCCCCXIII. q) ius II^{us} in loco
raso. r) Landi alio atramento in spatio vacuo relicto, quod hoc nomine amplius est,
post ab Alb. suppl. s) unciis inclusa post deleta. t) y (delet.) |ymeliensi c. u) in
marg.: Nota de translatione corporis sancti Ymerii et de episcopo Cremoñ.

50 1) Sub a. 875. haec habet Sicardus. 2) Iohannis X. papae,
sub quo haec leguntur. 3) Scil. Iohannes X. papa. 4) Non patet,
quid hic annus regni velit. 5) Haec deleta, quia eadem iam f. 134.
scripta sunt.

Sic. Anno Domini DCCCCLXVI, tempore Otonis secundi Liut-
Mart. Opp. et prandus Cremona fit episcopus^a. Anno Domini DCCCCLXXV. Sanctus
Got. 23, 31. Adalbertus sive Albertus Bohemorum episcopus et natione floruit.
 Hic primo fuit episcopus Pragensis, post revelante Deo Pannoniam
 veniens primum regem Ungarorum, videlicet sanctum Stephanum, cum
 multis aliis baptizavit^b. Demum per Poloniam transiens et eosdem
 in fide confirmans, in Prusciam veniens, ibidem predicando fiden
 Pruscis martirio coronatur, tempore Ottonis inperatoris secundi.

f. 133'. Otto iste inperator secundum illos^c istoriographos, qui Arnolpham 10
Got. 23, 29. in cathalogo inperatorum posuerunt et alios reges, qui interim in
 Ytalia^d tenebant, a chatalogo^e excludunt. Secundum vero Romanos
 istoriographos, qui Arnolphum a cathalogo inperatorum excludunt et
 Lodovicum atque duos Beringarios et Ugonem atque Beringarium,
 Lotharium atque Beringarium quartum et Albertum in numero 15
 et cathalogo ponunt. Secundum vero Cronicam Martinianam
 et Sycardinam omnes supradictos in cathalogo inpera-
 torum ponunt. Set Guitofredus Viturbiensis^f in^g cronica
 sua ponit Ottonem in cathalogo, alios vero negat; ab
 isto Ottonem LXXXIII^h ab Augusto ab eo tempore regnum Roma- 20
 norum post Francos et Longobardos inperatores predictos ad Teotho-
 nicos reversum est et ad Francos Orientales.

f. 139'. Anno Domini ab incarnatione . . .^k Iohanes papa
Mart. Opp. XVI^{us}, natione Romanus, ex patre . . .^l, successit Iohani 25
 XV. pape inperante Ottone tercio inperatore. . . .

Reperitur in instrumentis monasterii^m sancti Lau-
 rentiiⁿ Cremona, quod dominus Oldericus^o fuit episcopus
 Cremonensis^p de genere Francorum, [comes^q et fillius
 Nantelmi comitis], fondavit seu fondari fecit monaste- 30
 rium sancti Laurentii martiris foris murum civitatis^r pre-
Sic. dictae^s.¹ instituit et ditavit anno Domini DCCCCLXXXVI^t,
 986. indictione XIII^a u. Iste Oldericus fillius fuit Nantelmi

a) *in marg.*: De episcopo Cremon. b) *batpavit c.* — *In marg.*: De rege
 Ungarorum baptizato per episcopum Boemorum. c) *seq. istoria delet.* d) imperium 35
Gotifredi omisum. e) *sic h. l. c.* f) *sic (viturbien) c.* g) *seq. littera deleta.*
 h) iste Otto est LXXXIII. ab Aug. *Gotifr.* i) *littera initialis A minio pingenda*
deest. k) *spatium numero inserendo vacat.* l) *spatium nomini inserendo vacat.*
 m) *mon c.* n) *laur c.* o) *seq. eps delet. c.* — *In marg. manu Alberti:* De Olderico
 episcopo Cremon et mon sancti Laurentii Cremona. p) *cremon c.* q) *uncis in-* 40
clusa ab Alb. in marg. suppl. r) *seq. pdccc delet. c.* s) *pd c.* t) DCCCCLXXXVIII.
radendo corr. DCCCCLXXXVI. c. u) *seq. die XIII^{ter} mensis Madii delet.*

1) *Tabula, qua Odelricus episcopus Cremonensis se monasterium*
S. Laurentii fundasse profitetur, data est a. 990. Maii 31, Codex diplom.
Langobardiae (Mon. hist. patriae XIII) col. 1501 sqq., nr. 853, in qua 45
legitur: ego Odelricus episcopus sancte Cremonensis ecclesie, filius
bone memorie Nantelmi comitis ex genere Francorum. Sed patet
Albertum et aliam tabulam vel notitiam anni 986 (Maii 14? vide n. u),
cui indictio XIII. convenit, nunc deperditam, legisse.

comitis de castro Sepio¹ comitatus Colonie², licet de genere Francorum nominetur. . . . .

*Anno^a Domini ab incarnatione DCCCCLXXXIII. *f. 140'.

5 Gregorius papa quintus, natione Saxo, ex patre Ottone, qui primo Mart. Opp. vocabatur Bruno, successit Iohani XVI° pape temporibus Ottonis tercii inperatoris.

Huius temporibus, inperante Ottone terciio inperatore, Sic.

Oldericus episcopus Cremonensis^b predictus, qui instituit monasterium^c sancti Laurentii^d atque ditavit, fabricari fecit archam
10 beato Ymerio et corpus sancti Gregorii martiris de Spoleto Cremonam portavit; cui monasterio^e Gezonem in abbatem de mandato dicti inperatoris prefecit atque ordinavit, anno Domini ab incarnatione DCCCCLXXXIII^e.

15 Anno^a ab incarnatione Domini millesimo primo^f, inperante f. 141. Henrico primo, Landulfus fuit episcopus Cremonensis^b, capellanus^g dicti inperatoris, qui fuit accerrimus monasterii^c sancti Laurentii^d dicte civitatis et populi Cremonensis^b persecutor. Quo-

20 circa populus ipsum de civitate eiecit et pallatium episcopale turibus et duplici muro muratum destruxit. Proinde, licet episcopo multa conquissierit^h, tamen per superbiam et multa per inerciam perdidit. Eodem autem temporeⁱ.

25 Licet isti tres Ottones per successionem generis regnaverint, f. 141'. Mart. Opp. post tamen institutum fuit, ut per officiales inperii inperator eligeretur, qui sunt septem, videlicet tres cancellarii, scilicet Magontinus cancellarius Germanie, Treverensis cancellarius Gallie, Coloniensis cancellarius Ytalie, *marchio^k Brundeburgensis^l camerarius, dux

30 Saxonie ense^m portans, marchio palatinus dapifer, rex Boemie pincerna. Unde versus:
Magontinensis, Treverensis, Coloniensis,
Quilibet inperii fit cancelarius horum.
Et palatinus dapifer, dux portitor ensis,
Marchio prepositus camere, pincerna Boemus:

35 *Hii statuunt summum^m cunctis per secula summum.*

a) littera initialis A minio pingenda deest. b) cremoñ c. c) moñ c.

d) laur c. e) in marg.: De translatione sanctorum corporum Ymerii et Gregorii et institutione monasterii sancti Laur. Gezo primus abbas monasterii sancti Laur. f) primo — primo in loco raso. g) capell. — eiecit Alberti manu in loco raso. h) quissierit (corr. quissierit?) c. i) unus et dimidius versus post haec vacant. k) a f. 142. alio atramento subfusco scriptum. l) sic (brundeburgeñ) c. m) cf. supra p. 4, n. b.

1) Cf. *Codex diplom. Langobard.* p. 1108 sq., nr. 644: Constat me Nantelmus comes Sepriense, abitor castro Seprio, filio quondam
45 Rostanni, qui visit lege Salicha; unde in diplomate Ottonis III. dato a. 992. Maii 21, MG. Dipl. II, p. 508, nr. 97, quo res a Nantelmo patre et Wilielmo fratre comitibus hereditate acceptae Odelrico episcopo confirmantur, legendum esse patet in curte castri Sebrii (pro Febrii), ut recte legitur in *Cod. diplom. Langobard.* p. 1523, nr. 865. 2) Quid
50 Colonie hoc loco velit, non facile intellegitur. A Friderico I. imperatore ecclesia Coloniensis quasdam possessiones in comitatu Seprii accepit.

Et inperator^a Romanus debet dominari omnibus regionibus totius mundi de iure, sicut dicitur in principio Codicis¹: *Omnia que videmus nostra sunt et cet.* Et debet coronari tribus coronis: Prima corona ferrea coronatur Aquisgrani Coloniensis diocesis. Secunda corona⁵ argentea coronatur in ecclesia Modoetiensi^b per archiepiscopum Mediolani. De tertia vero coronatur aurea in Urbe in basilica sancti Petri per summum pontificem², et tunc post coronationem statim ascendit^c unum montem prope Romam per duo milliaria, qui vocatur mons¹⁰ Marro, qui est altior omnibus aliis montibus contiguus dicte urbis^d, cum manu sua tenens ense, volvendo se dicit et precipit: 'Omnia que videmus nostra sunt et ad mandata nostra veniunt per universum mundum'³. Set hodie quedam regiones exempte sunt et non subsunt ei¹⁵ in aliquo.

f. 142.
Mart. Opp.

Anno^e ab incarnatione Domini M^oXXI. Iohanes papa XX^{us}, natione Romanus, ex patre Gregorio, successit Benedicto octavo in sede inperante Henrico inperatore primo,²⁰ rege autem II°, qui proprio nomine vocabatur papa . . . . .^f et sedit annis VIII^{or}g, m. VI⁴. Iste papa guerram habuit cum Romanis. Anno Domini ab incarnatione

1021. M^oXXI. Landulphus episcopus Cremonensis^h predictus penitus de persecutionibus iniuste, iniuriis et dampnis²⁵ illatis monasterioⁱ sancti Laurentii^k dicte civitatis, inperante predicto inperatore Henrico, ecclesiam sancti Victoris martiris Cremonae cum omni edificio sibi adherente prioratum instituit et monasterioⁱ predicto supposuit et perpetuo donavit. Existente abbate dicti³⁰ monasteriiⁱ Lanperto quidam^l nomine secundo^{m. 5}.

Sic. Annoⁿ Domini M^oXXVI, regnante Conrado inperatore secundo, Ubalduus Cremonae fuit episcopus, successor Landulphi

a) seq. debet delet. b) modoetiēn c. c) sic c. pro ascendit. d) sic c. e) littera initialis A minio pingenda deest c. f) spatium nomini inserendo vacat. 35 g) sic persaepe etiam scriptum est ad numerum VIII in c. h) cremoū c. i) moū c. k) laur c. l) sic c. m) fđco (pro sđdo) alio atram. post add. c. n) sequentia Alberti manu, sed alio atram. post suppleta.

1) Nescio, ubi hoc legatur. 2) Eadem vide supra p. 5. 3) Cf. tractatum supra p. 4, n. 4. allatum p. 383 sq. 4) Sic (a. VIII, m. 40 VI) habet Gotifr., SS. XXII, p. 295; a. VIII, [m. VIII A] Martin. Oppav. 5) Haec ex tabula Landulphi episcopi data a. 1021. Apr. 22, Muratori, Antiq. Ital. V (Mediolani 1741), col. 983 sq.; L. Astegiano, Codex dipl. Cremonae I, p. 57 sq., nr. 37. Primus abbas monasterii S. Laurentii fuit Lampertus I, qui in tabula fundationis huius mona- 45 sterii p. 8, n. 1. laudata nominatur.

condam episcopia, qui quoque dictum monasterium sancti Lau-
rentii persecutus est et apud Lacum-obscurum pugnans impugnatus est
industria et sapientia dicti domini^b Lanperti abbatis
dicti monasterii^c. Eodem tempore Aripertus fuit archi-

episcopus civitatis Mediolani^d. Huius tempore Haymericus^e Mart. Opp.
sancti Stephani primi regis Ungarorum filius virgo cum sponsa sua
obiit miraculis coruscantibus.

Anno^e Domini ab incarnatione M^oXLVIII^{or} Benedictus^f f. 143.
10 papa VIII^{us}, natione Tuschulanus, ex patre Albrico, successit
Iohani pape XX° inperante Conrado secundo^f inpera-
tore . . . . .

Anno^g ab incarnatione Domini M^oXXXVIII, in-1038.
perante Conrado inperatore, Valdericus¹ fuit abbas mo-
15 nasterii sancti Laurentii Cremone.

Anno^e ab incarnatione Domini M^oXLIII. Gregorius VI^{us} f. 144.
papa^h, qui proprio nomine vocabatur Iohanes archipresbiter
Sancti Iohannis ante portam Latinam, natione . . . . .ⁱ, ex
20 patre . . . . .ⁱ, successit Benedicto nono pape temporibus
Conradi inperatoris . . . . .

Anno Domini ab incarnatione M^oXL.^k Walde-1040.
manus monasterii^c sancti Laurentii^l Cremonensis^m fuit
abbas.

35 . . . . .
*Anno^e Domini ab incarnatione M^oXXVI.ⁿ Conradus^o *f. 144'. Sic.
secundus^o inperator, natione^p Francus, defuncto Henrico primo^o Got. 23, 34.
inperatore Claudio sine filliis, Conradus predictus consilio pre-
dicti Henrici^q inperatoris, cuius tamen^r, dum viveret, gratiam non
30 habebat, ab omnibus electus est ad inperium . . . . .

Anno ab incarnatione Domini M^oXXX, anno autem 1030.
regni eius Conradi inperatoris secundi VII°, inperii vero
IIII^{to}, indictione XIII^{a-2}, tercio Idus Octubr. privilegiavit^o Oct. 13.
monasterium^c sancti Laurentii Cremone supplicationibus

35 a) in marg.: Nota de Ubaldo episcopo Cremon. b) .d. e. c) moñ e.
d) in marg.: Nota de Ariperto archiepiscopo Mediolani. e) littera initials A minio
pingenda deest. — In marg.: Papa Benedictus VIII^{us}. f) Conr. sec. in loco raso,
sec. alio atram. g) haec alio atram. ab Alb. post suppleta. h) in marg.: Gregorius VI^{us}
papa. i) spatium nomini inserendo vacat. k) XL° in marg. corr. M^oXL. l) laur c.
40 m) eremon c. n) M^oXXVII. radendo corr. M^oXXVI. o) in marg.: Conradus inperator.
p) natioe c. q) seq. nunc delet. c. r) cū (pro tū), ut videtur, c.

1) De quo vide diploma Heinrici III. datum a. 1040. Ian. 17,
Stumpf, 'Reichschanzler' III, p. 646 sq., nr. 458 (nr. 2163). 2) Legas
XIII^a. Reliquae notae chronologicae bene inter se conveniunt. Hoc
45 diplomatis excerptum edidit H. Bresslau MG. Dipl. IV, p. 207, nr. 155,
ubi vide de numero indictionis.

domini Lamperti abbatis monasterii^a eiusdem abbatis^{b.1.}

Mart. Opp. Iste inperator multas leges condidit. . . . .

f. 145^v.
Got. 23, 34. deinde reversus² in Franciam ad civitatem Traiectum inferiorem per-
venit, ibique infirmatus obiit anno regni sui . . . c, imperii vero . . . c.³, 5
Mart. Opp. et post mortem eius permansit vacuum imperium tribus annis.

*f. 146. *Anno^d ab incarnatione M^oXLVII.^e Damascus^f papa II^{us},
natione Theotonicus, ex patre . . . . .^g, qui proprio no-
Got. 23, 37. mine vocabatur Popius patriarcha Aquiligensis, successit Clementi
et Sic. pape II° imperante Henrico imperatore II°, ratione 10
Mart. Opp. autem regni III°, qui sedit Rome in papatu diebus XXIII;
et cessavit diebus XI. Iste fuit invasor sedis appostolice et
subito defunctus est.

1047. Anno Domini ab incarnatione M^oXLVII. quidam
nomine Guisalbertus fuit abbas monasterii sancti Lau- 15
rentii^h Cremone quintus.

*f. 147. *Anno^d Domini ab incarnatione M^oLIII. Victor papa
Mart. Opp. II^{us}, genere Alamanus, ex patre . . . . .^g, qui proprio nomine
Got. 23, 37. Gebahardus vocabatur, Astetensis episcopus, successit Leoni 20
Mart. Opp. pape imperante Henrico inperatore II°, qui sedit annis II, m.
III; et cessavit diebus III. Hic papa timore imperiali factus
est papa; qui apud Florentiam synodum celebravit et multos epi-
scopos propter symoniam et fornicationem deposuit. Hic in Galias
veniens ab Henrico inperatore gloriose suscipitur. 25

1055. Anno Domini ab incarnatione M^oLV. Otto abbas
monasterii^a sancti Laurentii^h Cremone fuitⁱ.

*f. 147^v. *Anno^d Domini ab incarnatione M^oLV.^k Benedictus
Mart. Opp. papa X^{us}, natione . . . . .^g, ex patre . . . . .^g, qui proprio 30
nomine vocabatur Mitius, successit Stephano pape in-
perante Henrico inperatore II°, rege autem tercio, qui
sedit in papatu m. VIII^or^l. Iste fuit Velletrensis episcopus,
factus papa per violentiam, postea cessit. Anno^m Domini
ab incarnatione M^oLV. Otto nomine fuit abbas mona- 35
sterii^a sancti Laurentii Cremone⁴, qui in ordine sextus.

a) mon c. b) sic iterum c. c) spatium numero inserendo vacat c. d) littera
initialis A minio pingenda deest. e) radendo corr. ex M^oXLVIII. f) sic c. g) spatium
nomini inserendo vacat. h) laur c. i) in marg.: De abbate VI° sancti Laur. k) om- 40
nia quae f. 147^v. leguntur alio atramento scripta ab Alberto postea addita esse videntur.
l) pap. MVIII^o c. m) Anno — sextus post delet., et in marg. alia posteriore manu
aenotatum: Duplicat* est, ideo can[cellatum].

1) Diploma, ex quo haec excerpta sunt, non exstat. Cf. P. Kehr
in 'Nachrichten der kgl. Ges. der Wiss. zu Göttingen, Philol.-hist. Kl.' 45
1903 (Gött. 1904) p. 547. 2) Conradus II. imperator. 3) Gotifr.
p. 242. habet anno regni sui XVII, imperii vero XIII. 4) Eadem
vide supra l. 26. 27.

Anno^a Domini ab incarnatione M^oXLVIII^b, indictione *f.* 148. prima¹, Henricus II^{us} inperator, set ratione Henricorum regum tertius *Got.* 29. est numerandus . . . . .

Anno Domini M^oLIII^o Bonifacius marchio sagitta in spineta *f.* 148^c. occisus est, et quidem, ubi sagitarius pedes et genua fixit, radix *Sic.* omnis arruit, et herba cum germinet^e in circuitu ibi ulterius non germinavit, ut Dei nutu apparenter latentis vestigia occisoris. Inperator *Got.* 23, 37. rursus Italiam ingressus comitissam Beatricem, matrem scilicet comitisse Mathilde, consanguineam suam, viduam Bonifacii marchionis, secum deduxit.

Anno^d Domini M^oLV, indictione VII^ae², octavo 1055? Kall. Septembr.^f Comitissa Adelaxia, uxor condam *Aug.* 25. Ugonis comitis, monasterium^g sancti Thome de Aquanigra diocesis^h Brixienensis de suis propriis bonis dotavit, 15 anno inperiiⁱ dicti domini^k Henrici inperatoris VII^l.³.

*Anno^a Domini ab incarnatione M^o. . .^m Alexander **f.* 149. papa II^{us}, natione Mediolanensis, ex patre . . . .ⁿ, successit *Mart. Opp.* Nicholao pape temporibus . . . .ⁿ, qui proprio nomine vocabatur . . . .ⁿ, qui sedit annis II°, m. VI, d. XXV. 20 . . . . .

Anno^p Domini ab incarnatione M^oLXIII. Arnulphus *Sic.* XIII^{us} fuit episcopus Cremonensis^q, tempore Henrici inperatoris tercii^r.

*Anno^a ab incarnatione Domini M^o. . .^m Gregorius **f.* 149. septimus papa, natione Tuscus, patria Senensis, ex patre *Mart. Opp.* A. . . . .^{n.4}, qui proprio nomine Aldibrandus vocabatur, *Got.* 23, 39. monachus Cluniacensis et archidiaconus cardinalis domini^k *et Iac. de Var.* Alexandri pape secundi, predecessoris sui, qui propter laudabilem vitam a cardinalibus est in papam electus temporibus Henrici inperatoris . . .^s, regis autem . . .^s, qui sedit annis . . .^s. 30 Quod quia sine inperatoris concessione actum est . . . . . *Got.* 23, 39. Ante hunc inperatorem non legimus aliquem a Romano pontifice excommunicatum aut inperio privatum, nisi forte illud pro excommunicatione reputetur, quod Philippus primus Christianus inperator ad breve 35 tempus a Romano pontifice inter penitentes legitur collocatus, aut illud, quod Theodosius ob cruentam hominum^t a liminibus ecclesie legitur sequestratus.

Anno Domini ab incarnatione M^oLXXVIII, tempore domini^k Gregorii pape translata

a) littera initialis A minio pingenda deest. b) M^oXLVI. (ubi iam XLVI alio 40 atram. in loco raso) corr. in M^oXLVIII. c. c) sic c. cum codice 1 Sicardi. d) haec ab Alb. alio atram. post suppleta. e) seq. die delet. c. f) setpbr c. g) mon c. h) dioce^r brixien c. i) seq. eius delet. c. k) .d. c. l) reliqua pars paginae vacat. — In marg.: Nota de dotatione moni sancti Thome de Aquanigra dioce^r Brixien. m) spatium vacat. n) spatium nomini inserendo vacat. o) XI Martin. p) haec ab 45 Alb. post suppleta. q) cremon c. r) reliqua pars paginae vacat. — In marg.: Nota de episcopo Cremon XIII. s) spatium numero inserendo vacat. t) supple cedem.

1) A. 1048. vere fuit indictio I. 2) A. 1055. indictio VIII. et IX. fuit. 3) 1053. fuit Heinrichi annus VII. imperii. 4) Hildebrandi pater fuit Bonizo (Bonicus).

1078. fuerunt corpora sanctorum Marcellini et Petri exorciste¹ de Roma^a Cremona et in monasterio^b sancti Thome eiusdem civitatis fuerunt collocata pontificatus eiusdem^c.

1086. [Et^d anno Domini millesimo LXXXVI. Urso de Orsonibus fuit VIII^{us} abbas² monasterii^b sancti Laurentii^e 5
Cremona^f]. Anno Domini ab incarnatione^g M^oLXXXVIII. 3

Mart. Opp. Ossa beati Nicholai episcopi de Mirea civitate Licie iam destructa a civibus Barenisibus transferruntur . . . . .

*f. 150'. *Anno^h Domini ab incarnatione millesimo LXXXVIII. Ur- 10
Mart. Opp. banus papa II^{us}, natione . . . .ⁱ, ex patre . . . .ⁱ, qui
Col. 23, 38. proprio nomine vocabatur Octo episcopus Hostiensis, successit Victori in sede temporibus Henrici tercii imperatoris, regis autem quarti. . . . .
Eodem tempore civitas Iherusalem a paganis conculcata erat atque 15
detenta, sepulcrum autem Domini ab eis causa questus venerabiliter habebatur, vivente adhuc imperatore Henrico imperatore^k tercio et rege quarto et Alexio rege Grecorum. Tunc prefatus dominus Urbanus papa propter miseriam Iherosolimorum transiens in Gallias ad defensionem sancti sepulcri Christianorum arma commovit atque ex 20
diversis nationibus centum millia hominum ad arma collegit. Et
Sic. anno Domini M^oLXXXVI. multitudo peregrinorum per Cremonam transeuntium marre transivit, qui transactis tribus annis Iherusalem Dei gratia recuperaverunt. . . . .

*f. 152'. *Anno^h Domini ab incarnatione millesimo centesimo . . . 25
Mart. Opp. Paschalis papa II^{us}, natione Tuschus, ex patre . . . .ⁱ, alio nomine vocabatur . . . .ⁱ, successit Urbano pape temporibus Henrici imperatoris tercii, regis autem quarti.
f. 152'. Interim^m anno Domini M^oC^oX, temporibus Hen- 30
Sic. ricus imperatoris quarti Valterus fuit episcopus Cremonensisⁿ.
. . . . .

a) *seg. in mon delet. c.* b) *mon c.* c) *sic, spatio non vacante, c.* d) Et -- Cremona ab *Aib.* post suppleta. e) *laur c.* f) *in marg.:* De octavo abbate mon sancti Laur. g) *seg. LXXX delet. c.* h) *littera initials A minio pingenda deest.* 35
i) *spatium nomini inserendo vacat.* k) *sic iterum c.* l) *spatium numero inserendo vacat.* m) *Interim — Cremona in loco raso ab Aib. post suppleta.* n) *in marg.:* De episcopo Cremon XIII°.

1) Quae iam multo antea ab Einhardo in ecclesiam Seligenstatensem et, ut quidem monachi S. Medardi mentiti sunt, in suum monasterium translata erant. Cf. *Acta SS. Iun. I, p. 171; Ant. Zacharias, Episcoporum Cremonensium series emend. p. 202 sqq., qui dicit in Martyrologio Usuardi ecclesiae Cremonensis (sacc. XV?) ad horum nomina adscriptum esse:* Horum corpora tempore Gregorii papae VIII. (!) per venerab. Gulielmum tunc abbatem monasterii sancti Thomae Cremonensis ab Urbe in civitate Cremona translata sunt et in eorum monasterio recondita. 2) *Septimum abbatem in Cronica Alberti non reperi.* 3) anno Domini MLXXXVII. habet Iac. de Varagine, *Leg. Aurea c. 3, 7. Cf. infra f. 162', p. 30 sq. et f. 165, p. 38, ubi locus Iacobi de translatione Nicolai bis exscriptus est.* 40
50

- *Anno Domini M^oC^oXVIII. dominus papaⁱ defunctus^{*f. 153.}
 est apud ecclesiam sancte Marie Transpadine^a et inde cum totius^{Mart. Opp.}
 cleri et populi frequentia per Urbem media^b vectus in ecclesia sancti
 Salvatoris sepultus est.
- 5 Anno^c Domini ab incarnatione millesimo LXIII.^d Henricus^{Sic.}
 inperator tercius, rex autem quartus, fillius Henrici^{Got. 29.}
 inperatoris secundi, de semine Guebelingo natus, successit^{Got. 23, 39.}
 Henrico inperatoru secundo, patri eius, ad inperium,
 sedente in papatu domino Alexandro pape secundo;
 10 qui inperavit annis XLVIII. ^{Mart. Opp.}
- .....
 Anno Domini M^oLXX. civitas Astensis capta est ab Adaleida. ^{Sic.}
 .....
- Anno Domini M^oLXXXIII.² fames et mortalitas fuit fere in ^{Mart. Opp.}
 15 universa terra, et inperator ob^{sedit} civitatem Tiburtinam die III° ^{*f. 153.}
 mensis Iunii. Eodem vero anno comitissa Mathildis Nonan- ^{Sic.}
 tulam obsedit. Huius tempore stella clarissima in circuitu prime ^{Mart. Opp.}
 lune ingressa est XIII. Kall. ....^e in noctis initio. ....^f Vic-
 tori pape^g.
- 20 *Anno Domini^h M^oLXXXVI.ⁱ multitudo peregrinorum per ^{*f. 154.}
 Cremonam transeuntium marre transivit, qui transactis tribus annis ^{Sic.}
 Iherusalem Dei gratia recuperaverunt; quam ystoriam videre^k
 poteris supra in titulo Urbani pape^{l. 3.}
- Anno Domini M^oLXXXVIII. primo cepit guerra de Crema, ^{Sic.}
 25 fritorium Cremonensium. Interea papa Urbanus moritur post ^{Mart. Opp.}
 recuperationem sancti sepulcri, et Paschalis papa in sede collo- ^{et Got. 23, 39.}
 catur anno Domini M^oC, discors dicti inperatoris; quem papam ^{Sic.}
 quidam ex Romano clero usque adeo persecuti sunt, quod tres papalia
 insignia induentes eos in summos pontifices erigere presumpserunt.
 30 Set demum ab eodem Paschali confussi et prostrati sunt. ....
 Anno Domini M^oCII. Comitissa Matildis Ferrariam obsedit .....
 Anno Domini M^oCVII. Cremonenses^m, Laudenses et Papiensesⁿ in- ^{f. 154.}
 cenderunt burgum Terdone. ....
- 35 Huc usque tam ex libris Orosii quam Eusebii et aliorum, qui ^{Got. 23, 41.}
 post eos scripserunt, auctoritatibus fulti scripta nostra posuimus. Cetera
 autem que sequuntur^o, quia recentis^p memorie et quasi nostrorum
 temporum sunt, nos ea nobis a viris probabillibus tradita et partim a
 nobis oculata fide conspecta et auribus nostris audita quanto vacius
 40 posumus favente^q Deo lectoribus preponemus^r. Hec^s Guitho-
 fredus episcopus.

a) sic c. pro Transpadane. b) mediam Urbem Martin. c) littera initialis
 A minio pingenda deest. d) LXI e corr. in loco raso. e) spatium mensi inserendo
 vacat. f) spatium unius verbi vacat. g) reliqua maior pars paginae 153^a vacat. h) seq.
 45 LX delet. i) VI. e corr. radendo (e VII?) c. k) videres, s expunct. c. l) seq.
 Recuperato sep delet. c. m) cremon c. n) papien c. o) sic c. p) retentis c.
 q) seq. 1 (non delet.). r) proponemus Gotifr. s) seq. littera quaedam maiuscula non
 perspicue scripta.

1) Paschalis II. 2) Sicardus de fame ad a. 1084. refert.
 50 Attamen annum hunc Albertus ex ipsius Cronica per errorem trans-
 scripsit. 3) P. 14, ubi eadem e Cronica Sicardi exscripta sunt.

Got. 23, 41. Inperator Henricus tercius et rex quartus omnibus regallibus filio resignatis et omnium principum suffragio destitutus. Et^a factus egenus, dum per Renum fluvium Coloniam pervenisset, ibi non sicut exul, set ut inperator a civibus suscipitur. Indequ^b procedens Leodium insinuavit omnibus tam verbo quam litteris a principibus se fuisse deceptum et ad resignanda regalia filio coartatum. Transacto paucō tempore pater Henricus apud Leodium moritur et more regio ibi seppellitur. . . . .

f. 155'.
Sic.

Anno^c Domini ab incarnatione M^oC^oXX^od, indictione duodecima^e, Calistus II^{us} papa, qui proprio nomine^f 10
Mart. Opp. vocabatur . . . .g, natione Burgundus, comitis fillius et archiepiscopus Vienenensis fuit^h, successit Gelasio pape inperante Henrico inperatore quarto, rege autem quinto . . .
Got. 23, 42. . . . . Videns igitur a se regnum paulatim deficere, et quod non
Sic. est scientia, non est potentia contra Dominum, rediit ad pacem ecclesie, 15
remittens omnem investituram et quicquid spiritualium privilegio violentiⁱ extorserat et concedens canonicam fieri electionem et consecrationem, et sic pacificaverunt ad invicem. Et sic ait: *Ego Henricus* et cet.

1123.

Anno Domini ab incarnatione M^oCXXIII.^k Qui- 20
dam nomine Urso de Orsonibus^l civis Cremonensis^l fuit abbas monasterii^m sancti Laurentiiⁿ Cremone², suis supplicationibus fuit privilegiatum^o dictum monasterium^m a dicto summo pontifice³ pontificatus sui anno V, indictione prima, XV. Kall. Aprilis⁴. Et sic omnibus 25
Mart. 18.
Mart. Opp. pontificatis dictus papa mortuus est et in ecclesia Lateranensis^p sepultus. [Iste^q papa Calistus Compostellanum episcopum pro reverentia corporis beati Iacobi apostoli, quod ibi requiescit, archiepiscopum instituit, subiciens sibi Emeritanam provintiam. Lucanam
Sic. quoque ecclesiam gratia pallei decoravit. Anno Domini M^oCXXVI, 30
temporibus Lotharii inperatoris Orbertus episcopus Cremonensis^l XV. fuit^r. Et eodem anno Ubaldus fuit abbas monasterii^m sancti Laurentiiⁿ Cremone civitatis nonus^s].

*f. 156.
Got. 23, 42.

Anno^c Domini ab incarnatione M^oC^oXX^oVII^o. Honorius II^{us} papa, qui proprio nomine vocabatur Lambertus, 35
Mart. Opp. natione Bononiensis, ex patre . . . .t, successit Calisto pape in sede inperante Henrico quarto, rege autem
Sic. quinto, qui sedit annis V, m. II, d. III. Iste papa cum fuisset

a) sic distinctum et littera maiuscula E in c. b) Indenque c. c) littera initialis A minio pingenda deest. d) XX° e corr. in loco raso. e) duod. superser. 40
f) seq. ueab delet. c. g) spatium nomini inserendo vacat c. h) seq. post delet. c. i) sic et omnes codd. Sicardi. k) M^oCXXIII, corr. M^oCXXIII. l) eremon^e c. m) moñ c. n) laur c. o) priuilegiatus corr. priuilegiatum c. p) lateran^e c. q) uncis inclusa alio atramento aquoso ab Alb. post suppl. r) in marg.: De episcopo Cremon. 45
s) in marg.: De abbate sancti Lauri VIII°. t) spatium nomini inserendo vacat.

1) Albertus addidit de Orsonibus, quod in privilegio infra n. 4. dicto non legitur. 2) Haec vide iam supra p. 14, l. 4—6, ibi post suppleta. 3) Calisto II. 4) Hoc privilegium edidit P. Kehr in 'Nachrichten von der kgl. Ges. der Wiss. zu Göttingen, Philol.-hist. Kl.' 1903. p. 553 sq.

- electus sub contentione Teobaldi presbiteri cardinalis, humiliter mantum *Stc.* depositus. Cardinales videntes humilitatem ipsius unanimiter ei obedientiam prestiterunt. Hic deinde descendit in Apulia in civitate Aquile a baronibus vocatus, ut eam civitatem, quia iuris beati Petri est, tueretur a comite Rogerio Syculo, set cum papa vidisset infidellitatem baronum, saniori consilio habito Rogerium accepit in gratiam et facto homagio et fidelitate firmata ipsum de ducatu Apulie investivit. Iste papa per P[etrum] presbiterum cardinalem patriarchas, id est Aquiligensem et Venetum, deposuit.
- 10 Iste papa ducem Fredericum et Conradum fratres, nepotes Henrici inperatoris quarti mortui, excommunicavit, pro eo quod contra Lotharium inperatorem, successorem Henrici quarti, rebellaverant. Iste vero papa Rome mortuus est et in ecclesia Lateranensi^a est sepultus. *Mart. Opp.*
- 15 Anno^b Domini M^oCXXVIII^{or} Orbertus predictus XV. *Stc.* episcopus^c Cremonensis^d corpus beati Ymerii episcopi et confessoris, quod diu latuerat, in scrineo ferrato recondidit in maiori ecclesia Cremonensi^e.
- Anno^f ab incarnatione Domini M^oC^oVIII. Henricus^{Got. 29, 2, 23, 42, et Mart. Opp. et Sic.} quartus inperator, ratione autem regni quintus, post mortem patris sui Henrici tercii inperatoris suscepit inperium, sedente in papatu Paschali papa secundo, qui inperavit annis XV; tercio autem anno post obitum patris mirabili collecto exercitu per montem Iovis transit Pyreneum, Romanam proficiscens. Cumque supra Padum castrametatus^g fuisset, precepit exercitum recenseri. Inventa sunt XXX M millitum, exceptis omnibus, qui ad eum de Italia confluerunt. Inde per montem Appeninum transiens burgum Pontis-tremuli turibus et muris valde munitum, qui transitum exercitui prohibere temptavit, expavit^h atque destruxit. Deinde per Tusciam procedens usque ad Aretium civitatem ipsam destruxit, pro eo quod cives illi ecclesiam sancti Donati, id est episcopium, quod est extra civitatem, destruxerant, sedem episcopalem infra menia civitatis ponere intendentes. Hiis ita peractis Romam pervenit et in gradibus beati Petri apostoli a papa Paschali conctisque cardinalibus et a populo Romano cum crucibus in processione, cum tripudio et gaudio magno susceptus est. Ipse autem papam Paschalem consilio quorundam sceleratorum captum detinuit et Ulrico patriarche Aquiligensi cum reverentia custodiendum comisit. Tunc orto ex provisoⁱ tumultu et ornatu ecclesie conctisque rebus clericorum invasis atque distractis, qui expectabant gaudium, luctum incurrunt^k; et in vinculis duobus mensibus et ultra detinuit, eo quod patrem prohibuerat seppelliri, ita quod per quinque annos iacuit in feretro, et quia no^lebat eum consecrare, nisi iuramento firmaret, quod de investituris ecclesiarum, episcoporum et abbatum, se ulterius non introniteret, et allia, prout in istoria Paschalis pape scripta sunt. Papa aliquandiu capto et detento inperator a *Got. 23, 42.*

a) Lateran c.   b) sequentia — ecclesia Cremon aliò atramento ab Alb. post suppleta.   c) eps in loco raso.   d) cremon c.   e) cremon c. — Octo versus circiter post haec vacant.   f) littera initialis A minio pingenda deest.   g) castrametatus c.   h) expugnavit Gotifr.   i) improviso Gotifr.   k) seq. Occa delet. c. Albertus Occasio scribere voluit sequentem locum Gotifr. exscripturus, sed consilio mutato ad Sicard relationem se convertit.

Got. civibus revocatur et episcoporum investituras, id est anulum et baculum,
 a papa recipiens ipsum papam et cives Romanos muneribus recun-
Sic. ciliari curavit^a. Anno Domini M^oC^oX^o fuit bellum inter Me-
 diolanenses et Cremonenses apud Brixianorum Cremonensibus per-
 nitiosum. Eodem anno civitas Laudensis^b destructa est a Medio- 5
Got. 23, 42, lanensibus. Demum reconciliatione facta coronatus est anno ab
 incarnatione Domini M^oC^oXI, anno vero regni eius, ex quo pater regalia
ib. 40, sibi resignaverat, sexto. Dum autem Henricus inperator gestat
 in Urbe coronam, audet Guiscardus Robertus partim conburere
 Romam et Lateranensie^c porta perusta transivit ad Danaos; rex 10
 autem Danorum^d cum auxilio Grecorum resistit Guiscardo
 duci viriliter. Iste autem dux pauper erat in rebus, set
 erat dives probitate, qui pre paupertate fieri fecit nummos
 ex corio, qui expendebantur in suo exercitu. Set devictis
 Danais argentum pro denariis coriatis millitibus gratis dat satis. 15
Mart. Opp. Robertus Viscardus obiit tandem sine prole, et Rogerius germanus ei
 succedit honore. Ille Robertus vicit Alexium et Cyminianum Con-
 stantinopolitanos inperatores. Iste autem Robertus fuit quidam
 Francigena, qui venit Romam cum magno exercitu volens, si posset,
 Urbem occupare, set inde repulsus intravit regnum Scicilie et 20
Got. 23, 40, Apulie, quod et cepit paulatim. Rogerius vero germanus Roberti
Mart. Opp. erat de more paganus, de Rogerio comite generatus, et habuit
 filliam Constantini, matrem Frederici inperatoris, qui contra Otonem
 promotus est. Iste Rogerio^e genuit Gulielmum regem Apulie,
 Calabrie, qui fuit in omnibus gloriosus; cuius tempore regnum 25
 diviciis et deliciis pre ceteris florebat regnis. Inperator Henricus
 predictus a papa sic coronatus et alliis solempnitatibus
Sic. et factis. Anno Domini M^oC^oXIII. Synodus episcoporum postea cele-
Got. 23, 42, brata privilegium, potius pravilegium appellandum, per violentiam
 regis extortum, inter papam Paschalem et inperatorem factum repro-
 bavit atque cassavit^f. Et eodem anno Cremona fuit concremata 30
Sic. incendio, indictione septima¹, in die sancti Laurentii^g.
1113. Cuius incendii causa conbussit^h has ecclesias, scilicet
Aug. 10, monasteriumⁱ sancti Laurentii^g, ecclesiam sancti Heraxni,
 ecclesiam sancti Pantaleonis, sancti Donati, sancti Vitalis, 35
 sanctorum Cosme et Dalmiani^k, sancti Georgii, sancti
 Ambrosii, sancti Petri, sancte Marie, sancti Prosperi,
 monasteriumⁱ sancti Thome, sancti Ypoliti, sancti Barnabe,
 sancti Galli, sancti Andree, sancti Michaelis^l, sancti
 Nazarii, sancti Mauricii, sancti Sepulcri, sancti Antonini, 40
 sancti Martini, sancti Mathei, sancti Viti, sancti Ger-
 vaxii, sancti Marci, sancti Alexandri, sancti Romani et

a) seq. et pape erasum c.; et a papa sequitur Gotifr. b) nota lectionem codicis 1
 Sicardi, contractis iis quae in eius Cronica sub a. 1110, et 1111. leguntur. c) lateran c.
 d) sic h. l. c. e) lege Rogerius. f) seq. Inp delet. c. g) laur c. h) causa. 45
 gbusserunt ab Alb. post corr. gbusst c. i) mon c. k) sic c. l) Mich c.

1) Sexta potius. 2) Hoc ex Ann. Cremon. antiquissimis deper-
 ditis profectum est. Cf. Ann. Cremon., SS. XXXI, p. 3; Ioh. Codagn.
 Ann. Placent. p. 3.

- sancti Salvatoris V. Idus Augusti hora nona¹. Inperator ^{Aug. 9.} a u t e m ab Urbe in Franciam reversus filliam Henrici [regis^a] Anglorum ^{Got. 23, 42.} Mathildam in uxorem sibi coniunxit nuptiasque magnificas Maguntie celebravit. In ipsa curia Lotharius dux Saxonie, qui postea fuit
- 5 inperator, tunica lanea pro penitentia indutus et pedibus discalciatus procedit ante pedes inperatoris; tantus enim terror omnes invaserat, ut aliquis voluntati sue resistere non auderet. Ceterum *in ipsa ^{*f. 157.} nuptiarum celebratione, ubi omnes convenerant, facte sunt contra eius terribilitatem multe principum conspirationes, et extunc tam
- 10 manifeste quam occulte multi incipiunt rebellare. Ex consilio autem et suggestione archiepiscoporum, Frederici scilicet Coloniensis et Alberti Maguntinensis, et aliorum quorumdam Calistus papa, qui post Paschalem et Gelasium Rome pontificatum acceperat, inperatorem excommunicationis vinculo innodavit. Scismate itaque renovato inperator
- 15 Romam pergens^b natione Yspanum in cathedram per suam violentiam collocavit, quem Romani apud Sutrium postea captum et camello, ut dicitur, supra positum cum ignominia deportaverunt et in Cavensi ^{Sic.} monasterio^c prope Salernum perpetue custodie tradiderunt. In- ^{Got.} perator videns a se regnum paulatim deficere et exemplum patris sui mente revolvens atque metu anathematis^d, quo urgebatur, collecta generali curia apud Vormatiam investituram episcoporum, scilicet annulum et baculum, in manus legati apostolici nomine Lamberti, qui postea fuit papa Honorius, publice resignavit, per quo^e d^e ab anathema^f est absolutus. Papa quoque inperatori tale privilegium scripsit, ut
- 25 episcopi omnes, tam Cisalpini quam citra, non prius episcopi ordinentur, quam per manus inperatoris de regalibus sint investiti. Inperator de Romanis uleisci desciderans, festinato cursu in Italiam, Urbem obsedit. Quibus contra eum incaute progressis^g plurimos cepit, quos fere omnes aut cecavit aut denasavit. Anno Domini M^oC^oXV^o. Comitissa ^{Sic.}
- 30 Mathildis moritur et apud ecclesiam sancti Benedicti inter Padum et Lironem, quae m^h d o taveratⁱ, quo d^k Teutaldus avus eius construxerat, et Bonifacius pater eius possessionibus ampliaverat. Anno Domini M^oC^oXVI, indictione X, III° Nonarum Ian.² Teremotus ^{1117.} magnus fuit, propter quem maior Cremonensis¹ ecclesia corruit, et ^{Ian. 3.} corpus confessoris Ymerii diu latuit sub ruina. In parochia ^{Sic.} autem Legiensi porcha porcellum faciem hominis habentem enixa est. Pullus autem galine quadrupes natus est. Anno Domini M^oC^oXVIII. alius ignis iterum posuit civitatem Cremonae ^{1118.} sub ruina³. Anno Domini M^oC^oXX. fuit prima guerra de Parma, ^{Sic.} qua Cremonenses cum Parmensibus in Parmensi glarea conflixerunt. Henricus vero inperator, quia patrem suum dehonestaverat, iusto Dei ^{Mart. Opp.}

a) regis om. c.   b) supple Burdinum.   c) moñ c.   d) anethamatis c.
 e) quem Gotifr.; seq. est delet. c.   f) anetha corr. anatha c.   g) progressus c.
 h) quam Sicard.   i) supple sepelitur.   k) quam Sicard.; seq. pater eius delet.
 45 l) cremoñ c.

1) Cuius incendii — nona e notitia in monasterio S. Laurentii separatim scripta repetita esse apparet. Haec exscripsit etiam Ant. Campo, 'Cremona fedelissima citta' (Cremona 1589) p. 14 sq.   2) Cf. Ann. Cremon., SS. XXXI, p. 3; Ioh. Codagn. Ann. p. 3. Indictio X. convenit anno incarnationis 1117.   3) Hoc ex Ann. Cremon. deperditis profectum nusquam alibi legitur.

Mart. Opp. iudicio creditur sine herede deceisse. Nam neque fillium neque filiam
Got. 23, 42. habens, reversus in patriam, morbo coreptus obiit et in civitate Spira,
 ubi ecclesiam supra memoratam conplevit atque ditavit, sepultus est
Iac. de Var. iuxta patrem, avum et attavum suum. Unde versus:

Fillius hic prima, hic avus, hic proavus tacet istic.

Got. Anno regni eius XVIII, inperii vero^b.

*f. 157. *Anno Domini ab incarnatione M^oCXXX, [indictione^d
Mart. Opp. prima¹], Innocentius II^{us} papa, alio nomine . . . .^e,
 natione Romanus, ex patre Iohane, de regione Transtyberim, suc-
 cessit Honorio pape temporibus Lotharii inperatoris, 10
 qui sedit annis XIII, m. VII, d. VIII; et cessavit papatus diebus II.
Sic. Hic papa sub condicione^f cum Petro Petri-Leonis filio², presbitero
 cardinali, cui Anacletus nomen inponitur, fuit electus. Inocentio
 clerus, set Anacletus propter Frangepannos Romanum vulgus adhesit;
Mart. Opp. qui Frangipanni Inocentio adhererunt una cum cardinalibus, 15
 Anacletus vero antipapa manu armata ecclesiam sancti Petri adiit
Sic. et per violentiam crucifixum aureum aureasque coronas et ecclesiarum
Mart. Opp. thesauros accipiens ac lapides preciosos spoliavit^g. Cyborium quoque,
 quod sanctus Leo papa construxerat, destruxit. Hoc idem ad Sanctam
 Mariam Maiorem magno thesauro ditatam et alias ecclesias Urbis^h; 20
Sic. cum quo thesauro postquam omnes Romanos corumpissetⁱ, in Apuliam
 se recepit et Rogerium regem Apulie esse concessit. Inocentius
Mart. Opp. vero papa nullum subsidium habens in Urbe cum cardinalibus in
Sic. duabus galleis Pisas venit et inter Pisanos et Ianuenses treugas posuit.
 Inde proficiscens apud Sanctum Egidium concilium celebravit. Tran- 25
 siens in Franciam a Lodoyco rege Francorum et Henrico rege Anglorum
 honorifice receptus est. Progrediens inde in Lothoringiam, id est
Got. 23, 46. Leodium, ubi a rege Lothario promissionem accepit, quod eum ad
Sic. beati Petri sedem reduceret. Rediens itaque Remis . . . .^k et apud
 Placentiam tertium concilium celebravit. Reversus Pisas inter Pis- 30
 anos et Ianuenses pacem composuit, et recolens beneficcia sibi a Pisanis
 et Ianuensibus collata Pissane concessit ecclesie primatum Sardinie et
 tres episcopatus in provintia Corsice. Ianuenses vero exemit a subiectione
 Mediolanensis ecclesie eamque metropolim faciens subiecit ei
 Bobiensem et quosdam Corsicanos episcopos. Dum hec agerentur, ecce 35
 rex Lotharius festinus promissor advenit; rex igitur et pontifex Urbem
 pariter adierunt. Ubi pontifex sedem in Lateranensi^l ecclesia, et rex
 imperiale optinuit diadema. Post hec inperator in Alamaniam, et
 pontifex revertitur ad civitatem Pisanam, ubi quartum concilium celled-
 bravit; et quoniam Rogerius rex Apulie Petrum heresiarcham 40
 agnomine Anacletum antipapam adhuc in errore fovebat^m, christi-
 anissimus inperator, ecclesie catholicus advocatus, de Alamania rediens
 cum summo pontifice Apulie fines invasit et totam potenter fortitu-

a) sic et sic, ut scripsi, distinctum in c.; lege: hic, pater hic, avus hic, proavus.

b) supple XIII, ex Gotifr. — Reliqua, fere quinta pars paginae 157. vacat. c) littera 45
 initialis A minus pingenda deest. d) ind. prima alto aramento ab Alb. post superscr.

e) spatium nomini inserendo vacat. f) nota lectionem falsam codicum Sicardi. g) seq.

In Apulia se recepit delet. c. h) supple fecit ex Martin. i) sic (corupisset) c.

k) spatium unius vocis vacat; supple secundum e Sicardo. l) laterani c. m) potius
 fauebat scriptum esse videtur in c. 50

1) A. 1130. indictio VIII. et IX. fuit.
 Martini Oppav. Cron. p. 436. supplevit.

2) filio Albertus ex

dinis brachio subingavit. Rogerius autem in Sciciliam fugit, set cum *Mart. Opp.*
 suis, cum quibus fugam cepit, captus est ab eo¹. Pontifex igitur et *Sic.*
 inperator comitem Raynonem ducem fecerunt Apulie. Sicque pontifex
 ad Urbem, et inperator in Teuthoniam cum gloria remearunt. Petrus,
 5 dictus Anacletus, antipapa in errore suo conputruit et defunctus
 est. Cuius sectatores alium elegerunt, quem Romani Carnicorium no-
 minabant. Papa vero Innocentius totam partem Petri-Leonis *Mart. Opp.*
 cum ordinatione ipsius condemnavit. Demum ad pedes summi ponti-
 ficis misericordiam^a postulantibus^a misericorditer recepti sunt. Auctori-
 10 tate huius summi pontificis Conpostellana ecclesia facta est metropolis
 ob reverentiam beati Iacobi apostoli².

Anno Domini M^oCXXXIII, indictione X, ponti-^{1132.}
 ficatus eiusdem domini pape anno III° dominus Inno-^{(Jul. 29).}
 centius predictus papa privilegiauit monasterium^b sancti
 15 Laurentii^c Cremonae supplicationibus Ubaldi tunc abbatis
 dicti monasterii^{b. 3.} Huius tempore et Conradi in-^{Got. 23, 48.}
 peratoris Rogerius Syculus prenominatus Apuliam rursus in-
 gressus cum duce Raynone, quem Lotharius ibi prefecerat, habet con-
 flictum victusque secedit. Post pauca dux Apulie Rayno vel Raynaldus
 20 moritur. Rogerius in Apuliam revertitur et terram duce orbatam nec
 rebellantem occupat. Principem Robertum Capuanum cum omnibus
 nobilibus eicit et residuos diversis tormentis affligit, ad ultimum se
 regem Scicilie et Apulie precipit appellari; princeps Robertus Capu-
 anus cum omnibus comitibus expulsus ad regem Conradum secessit.
 25 Rex benigne eos recepit et longo tempore in Alamania secum tenuit,
 set in Apuliam transire non potuit, quia eum gravis necessitas inperii
 prepedivit. Ad hec papa Innocentius, vir magnanimus, cum populo
 Romano contra Rogerium collecto exercitu Apuliam ingreditur. Ubi
 incaute conductus in loco qui vocatur^d Galizu a Rogerio capitur.
 30 Eoque cum reverentia coacto, Rogerius nomen et auctoritatem regiam
 cum benedictione apostolica tam in Scicilia quam in Apulia, sicut
 voluit, inpetravit. Rogerius extunc auctoritate apostolica rex ex-
 altatus, cum iam nullum preter Conradum regem haberet obstaculum⁴.
 Hiis temporibus Romani ceperunt innovare senatum, qui longis ante^e
 35 temporum curiculis ita cessaverat, ut nec mentio eius haberetur Rome;
 quem papa Innocentius ingenio, precio et minis solvere conatus non
 potuit. Anno Domini M^oCXLII,⁵ hic pontifex cum Romanis ob-^{Sic.}
 sedit Tyburtum, set multi capti et occisi; demum reversi Romani de

a) f. 157'. po|| f. 158. postulantibus c.   b) mon c.   c) laur c.   d) seq.
 40 Galuzu delet. c.   e) seq. temporibus delet. c.

1) Hoc loco, quem Albertus falso traxit ad expeditionem anni 1137,
 de bello anni 1139. refertur, quo loco Martini Innocentius papa a duce
 captus esse dicitur, ut infra l. 29. Gotfredum secutus Alb. narravit.
 2) Eadem fere supra p. 16, l. 27 sqq. ex Cronica Martini, ubi idem
 45 de Calixto II. papa recte relatum est.   3) Hoc privilegium editum est
 a P. Kehr in 'Nachrichten der Kgl. Ges. der Wiss. zu Göttingen, Philol.-
 hist. Kl.' 1903 (Gött. 1904) p. 555—558.   4) Hoc loco sententia ab-
 rupta Albertus haec iterum infra p. 25, l. 40 sqq. exscripsit cum sequen-
 tibus.   5) Duos locos Sicardi p. 164. et p. 165. de obsidione Tiburis
 60 Albertus coniunxit, ex altero annum supplavit.

- Sic.* Tyburtinis victoria habita triumpharunt. Iste papa ad ultimum Rome celebrato concilio solemniter morboque preventus *Mart. Opp.* diem ultimum clausit et in Laterano^a in porifica^b concha miro opere *Got. 23, 48.* sculpta sepultus est. Cui successit Celestinus, prout infra sequitur^c. 5
- *f. 158^r. *Anno^d Domini ab incarnatione M^oCXXXIII^e. 1.
- Got. 23, 48.* Lotarius dux Saxonum defuncto absque herede Henrico quarto imperatore, rege autem quinto, principes Maguntie autem conveniunt, ibique habito de successore concilio quatuor regni optimates, id est Lotharius dux Saxonum, Fredericus dux, Leopardus marchio Orientalis, Karolus comes Flandrie, ad regnum designantur. Tandem Lotharius, natione Saxo, pater Gebehardo, voto omnium renitens valde, aere clamans, ad regnum tractus, presente legato sedis apostolice, [anno^h regni eius nono] successit Henrico predicto ad imperium, sedente in pontificatu Honorio *Sic.* papa secundo, qui inperavit annis XIIⁱ et appellatur *Got. 23, 46.* Lotharius inperator III^{us}. Iste per omnia humiliavit progeniem Henrici inperatoris. Contra quem dux Fredericus et frater eius Conradus, nepotes Henrici inperatoris ex sorore, diu rebellaverunt; propter quod papa Honorius II^{us} eos excommunicavit. Verumtamen predictus Conradus a fratre suo Frederico et a quibusdam aliis factus est rex contra Lotharium; qui cum paucis exercitum intravit Ytaliam et Mediolani apud Modocem coronam^k portavit. Deinde ad partes Romanorum processit et tandem rebus exaustus in patriam remeavit pacemque cum Lothario componens dimisso regno quievit. *Mart. Opp.* Anno inperii sui anno^l contra Boemos vadens quorum^m suorum principum traditione magnam stragem suorum militum passus est. Huius tempore valida fames fuit et fere totam Ytaliam invasit. Eodem *Sic.* temporeⁿ, scilicet anno Domini M^oCXXXVI, civitas Cumana capta est a Mediolanensibus in Augusto. Eodem quoque anno Eridanus *Got. 23, 46.* gellavit, ut super glaciem currus et equi discurerent. Eodem 1130. tempore, in M^oCXXX. secunda guerra de Crema fuit². *Got. 23, 46.* Eodem tempore Rome Honorio mortuo, oritur seisma inter Innocentium et Anacletum. Innocentius autem papa transiens in Galliam venit Leodium, ubi Lotharius ei occurrit auxiliumque promittit³. Unde Innocentius papa apud Clarum montem concilio celebrato Romam rediit et regem Lotharium in Lateranensi pallatio apud Sanctum Salvatorem coronavit. Non enim poterat apud Sanctum Petrum morari propter potentiam Anacleti antipape, filii Petri-Leonis. Lotharius autem in patriam rediit. Iste inperator post biennium accepta corona zello Dei et ecclesie accensus^o tamquam verus catho-

a) lar'ano c. b) lege porfirica. c) reliqua pars magna paginae 158. rectae vacat. d) littera initialis A minio pingenda deest. e) XXXIII e corr. f) seq. Gebeha delet. c. g) acre clamans codd. D 6 et alii Gotifredi pro ac reclamans. h) unciis inclusa alio atramento ab Alb. in marg. suppl. i) II e corr. k) roma c. 45 l) lege primo; anno h. l. repetitum, quia Martin. habet: primo imperii sui anno, ut Albertus se scripsisse opinatus est. m) lege quorumdam. n) seq. honorio delet. c. o) seq. q delet. c.

1) A. 1133. Lotharius imperator coronatus est. 2) Cf. Ann. Cremon. l. l. p. 4. 3) Haec et sequentia iam supra p. 20. narrata sunt. 50

licus et ecclesie advocatus vires inperii¹ renovato exercitu Romam ^{Got. 23, 46.} remeavit. Ubi assumpto secum Inocentium^a papam^a in Apuliam ^{et Mart. Opp.} transitit contra Rogerium Syculum, qui tunc dux Apulie vocabatur, qui se contra papam exererat et regnum Sicilie occupaverat, inde
 5 fugavit et Raynonem comitem ibi ducem constituit. Civitatem Barum cepit et totam Apuliam occupavit. Anno Domini M^oCXXXII. ^{Sic.}

Lotharius inperator cum Cremonensibus Cremonam obsedit, et in eodem anno Cremonenses fuerunt Bersellum², et magna
 15 pars eorum fuit capta, et in Pado multi perierunt, de

10 mense Octubr. Anno Domini M^oCXXXIII. castrum Pi- ^{Oct.} zighitoni sive Pizelionum constructum est circa festum sancti ^{Sic.} Michaelis^{b, 3}, cum Cremonenses^c offenderint imperialem maiestatem⁴. ^{Sept. 29.} Anno Domini millesimo C^oXXXVI. victorius inperator Sanctum Ba- xianum et Sonzinum ceterasque terras eorum invasit. Deinde Rome⁵ ^{cf. A. Crem.}
 15 in Ronchalaá fecit leges de feudis.

*Huius tempore mulier quedam in Yspania monstrum bis ge- ^{*f. 159.} mini corporis enixa est aversis vultibus et corporibus sibi coherens; ^{Iac. de Var.} ante quidem effigies erat hominis integro corporis et membrorum^d ordine distincta, retro vero facies canis, corporis et membrorum pro-
 20 prietate integra. Per idem etiam tempus in Francia tanta sic- ^{Mart. Opp.} citas fuit, ut flumina, lacus, fontes et putei siccarentur. Ignis quoque, qui per rinas terre intraverat, nec inbribus nec frigore nec allia arte biennio extingui poterat. Deinde inperator reverus Verone de ^{Got. 23, 46.} Roma morbo coreptus vitam finivit anno regni sui XII^oe.

25 Anno^f Domini ab incarnatione M^oCXLII^g, [indictione^h VII^a ⁶], Celestinus II^{us} papa, alio nomine . . . .ⁱ, natione ^{Mart. Opp.} Tuschus de castro Fellicitatis, ex patre . . . .ⁱ, successit Inocentio II° pape inperante^k Lothario inperatore III°, qui sedit m. VI, d. XIII. Sepultus est in Laterano^m.

30 *Anno^f Domini ab incarnatione M^oCXLIII^o, indic- ^{*f. 159.} tione VII^a, Lucius II^{us}, alio nomine . . . .ⁿ, natione Bono- ^{Mart. Opp.} nensis, ex patre Alberto, successit Celestino, in papatu inperante Conrado II° inperatore, qui sedit mensibus XI,

a) sic c. b) Michⁱ c. c) cremonⁱ c. d) seq. 7 (et) delet. c. e) plus
 35 dimidia pars paginae 159. rectae vacat. f) A littera initialis minio pingenda deest.
 g) II atram. nigro in loco raso, in quo antea maior numerus fuit. h) ind. VII. eodem atram. nigro ab Alb. in marg. suppl. i) spatium nomini inserendo vacat. k) seq. Con delet. c. l) VI Martin. m) reliqua pars paginae 159. rectae vacat. n) spatium nomini inserendo vacat.

40 1) Inepte coniunxit Albertus locos Gotifredi et Martini. Haec omnia iam supra p. 20 sq. alio modo narrata sunt. 2) Haec ex Ann. Cremon. deperditis; iverunt Bussetum Ann. Cremon., SS. XXXI, p. 4, falso procul dubio, quia Bersellum, non Bussetum, ad Padum flumen situm est. Ann. Cremon. haec ad a. 1130. habent, sed Ann. Parm.
 45 min., SS. XVIII, p. 662, ad a. 1131. Etiam Ant. Campo, 'Cremona fedelissima citta' p. 16. hoc a. 1131. Brescelli factum esse scribit. 3) Cf. Ann. Cremon. l. l. 4) Haec ad sequentia trahenda erant. 5) Etiam in Ann. Cremon. qui exstant p. 4. hic locus corruptus est, ubi Rome vel in Roncalia. 6) A. 1142. indictio V. et VI. fuit.

- Mart. Opp.* d. III^or. Iste papa ante presbiter cardinalis erat tituli sancte Crucis, qui totam illam ecclesiam et claustrum a fondo renovavit;
1144. qui etiam Lucius papa^a privilegiavit ecclesiam^b sancte Marie de Ulmeneto diocesis Cremonensis^c, que nunc est prioratus subiectus monasterio^d sancti Laurentii^e Cremonone, et privilegio exemptionis seu libertatis munivit pontificatus sui anno primo XIII^or Kall. Iunii¹. Iste
- Maii* 19, papa intendens senatum Romanum extinguere cum ingenti militia
Got. 23, 48, Capitolium ascendit Rome, ut sedentes ibi tunc senatores cum dedecore removeret. Senatus autem populusque Romanus ad arma conversus
10 papam cum suis omnibus a Capitolio in momento repellunt, ubi papa, sicut legitur, lapidibus magnis percussus usque ad obitus sui diem,
- Mart. Opp.* qui proxime secutus est, non sedit in sede; et sepultus in Laterano^f.
- Anno^g Domini ab incarnatione M^oCXLI^or, indictione VII^a, Eugenius III^{us} papa, alio nomine . . . .^h, successit Lucio pape imperante Conrado predicto, natione Pysanus, ex patre . . . .^h, qui sedit annis VIII, m. III^or; et c[essavit] d. II. Hic papa Rome, cum esset abbas monasterii^d sancti Anastaxii de ordine Clarevalensiⁱ, ex insperato apud ecclesiam sancti Cesarii a cardinalibus concorditer est electus; qui propter metum senatorum et civium, qui contra voluntatem predecessoris sui fuerant electi a populo, fugit in arcem Montizelli et inde ad monasterium Pharfense se transtulit, ibique vocatis cardinalibus et prelati munus consecrationis accepit. Hunc, cum fuerit ante symplex, Deus mirabili gratia perfudit et eloquentia. Verum quamvis ab initio fuissent cives infesti, tamen auctore Deo, qui *spirat ubi vult*, quia potens erat in opere et sermone, conversi sunt ad pastorem et episcopum animarum suarum.
- Mart. Opp.* Et hinc^k redeunti ad Urbem clerus Romanus et populus eum^l cum
et Sic. magno gaudio et solempni processione occurrit cantans: *Benedictus qui venit in nomine Domini*, et sic eum receperunt in Urbe. Anno
30 Domini M^oCXLVII. inperator Conradus et rex Francie Lodovicus zelo Dei accensi ad instantiam dicti domini^m pape et beati Bernardi predicationem cum multitudine Teuthonicorum et Gallicorum ab ipso domino papa cruce signatiⁿ, alii per Pannoniam, alii per marre usque Constantinopolim venientes, aliter ipsis evenit, quam sperabant, quoniam quidem^o ipsorum a Turcis capti, alii vero fatigatione, plurimique fame et inedia consumpti sunt, ita quod inperator cum
35 paucis vix rediit. Pro quo pasagio *dominus papa concilium Remis celebravit et rediit ad Urbem. Huius tempore fuit in Alamania Hildegardis monialis formosa, que in Pingerap super Renum
40 requiescit. Eo tempore Richardus de Sancto Victore floruit.
- Iac. de Var.* Item magister Petrus Lonbardus episcopus Parisiensis^q floruit, qui

a) seq. In delet. c. b) seq. q (qui) delet. c. c) dioc[es] cremon[en]s. d) mon[ast]er. c. e) laur[entii] c. f) spatium septem versuum circiter vacat. g) A littera initialis minio pingenda deest. h) spatium nomini inserendo vacat. i) clarevalen[si] c. k) lege huic. 45 l) sic c., quia Albertus textum Sicardi cum loco Martini inepte confudit. m) . d. c. n) seq. in quo exercitu fredericus delet. c. Albertus hoc loco locum Sicardi addere voluit, quem infra p. 26, l. 9 sqq. exscripsit. o) lege quidam. p) Pingua Martin. q) seq. q (qui) delet. c.

1) Privilegium, ex quo haec excerpta sunt, non exstat. Cf. 50 P. Kehr in *Nachrichten von der Kgl. Ges. der Wiss. zu Göttingen, Philol.-hist. Kl.* 1903. p. 547.

librum Sententiarum, glosas Psalterii et epistolarum Pauli utiliter con- *Iac. de Var.*
pilavit. Anno Domini M^oCLI. Gratianus quoque monachus de *Mart. Opp.*
Clusa civitate Tuscie natus Decretum composuit. Hoc tempore

translatus est liber Damasceni in Latinum. Hic papa post

5 multa laudabilia obiit Tybure et per mediam Urbem fere cum
totius cleri et populi turba cum maximo luctu ad ecclesiam beati
Petri deductus circa maius altare sepultus est^a.

Anno^b Domini ab incarnatione M^oCXXX^oVIII^o Conradus II^{us} *Got. 23, 46, 48.*

inperator^c, nepos Henrici imperatoris quarti, regis autem
10 quinti, ex sorore eius fillius, successit Lothario ad inpe-
rium pontificatu Honorii pape II, qui inperavit annis XV. *Mart. Opp.*

Hic per concordiam principum^d, cum denuo fuerit electus^e, apud *Stc.*

Confluentiam inter Maguntiam et Coloniam in regnum eligitur, *Got. 23, 43.*

presente Theodevino Portuense episcopo, apostolice sedis legato. Statim
15 que Aquisgrani in sede Karoli a principibus constitutus, ab eodem
legato est coronatus. Saxones tamen et dux Bavarie non consenserunt
in eum. Aserebant eum etiam non regem legitimum^f, set per sub-

reptionem creatum. Rex prefigit eis omnibus curiam generalem apud
20 Babinberch, ad quam venientes simul cum inperatrice, vidua Lotharii,
in gratiam et pacem regis super^g omnes recepti, excepto solo duce

Bavarorum Henrico, qui cognominabatur Superbus; apud quem etiam
insignia regalia contumaciter adhuc detinebantur. Erat enim gener

defuncti inperatoris Lotharii, et ex hoc tenens regalia ad regnum
quantum poterat aspirabat. Coactus vero tandem regalia, id est crucem,

25 lanceam et coronam, reddidit, gratiam regis non inpetravith. Postea
vero iudicio principum a rege proscriptus, ab omnibus suis derelictus,
vix III^{or} militibus comitatus in partes Saxonie miserabiliter cessit.
Atque post pauca vitam finivit. Anno Domini M^oCXXXVIII^{or} *Sic.*

magna pars Cremonensium a Mediolanensibus *apud Cremam capta, **f. 160^r.*

30 carceralibus vinculisⁱ mancipata. Eodem anno Iohanes de *Mart. Opp.*

Temporibus, qui annis CCCLXI vixerat et^k tempore Karoli Magni,
cuius armiger fuerat, est defunctus. Huius tempore quidam

magister Arnaldus nomine predicavit in urbe Romana reprehendens
divitias et superfluitates, per cuius dicta multi Romanorum magnates
35 sequebantur eum; qui postea captus in odium clericorum est suspensus.
Hoc etiam tempore Ascalona capta est a Christianis. Eo

tempore Rogerius^l Syculus auctoritate apostolica, scilicet ab *Got. 23, 48.*

Inocentio papa, rex exaltatus in Apulia, prout in ystoria do-
mini Inocentii pape patet³, et cum iam dictus Rogerius iam

40 nullum preter Conradum regem haberet obstaculum, Guelfonem ducem,
fratrem scilicet Henrici Superbi supra memorati, peccunia sua con-
ductum contra Conradum in Alamania concitavit, quem rex in uno
prelio iusta castrum Wisinberch^m eleganter vicit suosque grandi occis-

45 sione prostravit. Altera vice Henricus fillius Conradi, qui, si vixisset,
post eum fuerat regnaturus, eundem Guelfonem bello devicit. Guelfo

a) spatium decem circiter versuum vacat. b) A littera initialis initio pingenda

deest. c) seq. fillius delet. c. d) seq. ap (non perfectum) delet. c. e) seq. vsul

delet. c. f) legitimum c. g) sunt Gotifr. h) inpanit c. i) supple est. k) lege a.

l) seq. de delet. c. m) Wisinberc Gotifr.

50 1) II^{us} ex Martini Cronica p. 469. 2) Inepte coniuncti sunt
loci Sicardi et Gotifredi. 3) Supra p. 21, l. 32 sqq., ubi haec Gotifredi
iam exscripta sunt.

Got. tamen, dum Conradus vixit, pro regio^a stetit et regnum pro viribus
Sic. inpediuit. Anno Domini M^oCXLVI. pestis herucarum invaluit

super terram et bona terre consumpsit, unde sequenti anno fames non
multos^b maceravit egentes. Anno Domini M^oCXLVII. in-

Mart. Opp. perator Conradus in Varanchenevoyt a sancto Bernardo cum cunctis 5
pene principibus crucis karactere ab Eugenio papa una cum Lodovico
rege Francorum¹ est insignitus, et illis temporibus socii peregrina-

Sic. et Anglia cum ducentis pene navibus proficiscuntur. In quo exercitu
Fredericus Frederici ducis Suevorum filius super omnes extitit glori-

Mart. Opp. vocaretur ad regnum. Conradus itaque inperator cum innumerabili 10
multitudine peregrinationem aggressus, per partes Ungarie Con-
stantinopolim venit, deinde^c Yconimum^d applicuit. Cui Lodovicus
rex Francorum cum multa millicia per Ungariam descendens ibidem 15

advenit. Set ibi propter dolum Greecorum, qui calcem farine mischu-
erant, passi sunt multum^e homines detrimentum. Tandem ad Terram
Sanctam pervenientes multa bella gloriose gesserunt. Set aliter, quam
sperabant, ipsis evenit, quoniam quidem^f ipsorum a Turcis capti,
alii vero fatigatione, plurimique fame et inedia consumpti sunt. Ita 20

Got. 23, 48. quod inperator cum paucis vix rediit et cito post moritur et apud
Banbenberch^d seppelitur^g anno Domini M^oC . . .^h

Tunc Constantinopoli Manuel inperabat habens uxorem Theu-
thonicam, sororem scilicet uxoris regis Conradi, natam de Sulzbac,
filliam nobilissimi comitis in terra Bavarorumⁱ.

*f. 161.

*Anno^k Domini ab incarnatione M^oCLIII¹, indictione II^a,

Mart. Opp. Anastaxius III^{us} papa, alio nomine vocabatur . . . .^m,
natione Romanus, ex patre Benedicto, successit Eugenio pape
inperante . . . .^m inperatore, qui sedit annoⁿ uno, m. III^{or},

Iac. de Var.
c. 120. d. XXIII^{or}; et cessavit d. XX. Anno Domini M^oCLIII, in- 30

ductione II^a, pontificatus dicti domini pape anno primo
beatus Bernardus abbas Cisterciensis post multa miracula, que Deus
operatus est pro eo, et^o centum sexaginta monasteria construxisset
multosque libros et tractatus compillasset, consumatis vite sue circiter

Mart. Opp. annis LXIII, inter filliorum manus obdormivit in Domino. Hic 35
papa fecit apud Sanctam Mariam Rotondam novum pallatium. Et
dedit ecclesie Lateranensi^p calicem pulcri operis pensantem XX marchas
et plura alia et ibidem in tumba porifica^q tumulatus est^r.

Anno^k Domini ab incarnatione M^oCLV. Adrianus III^{us},
alio nomine . . . .^m vocabatur, natione Anglicus, ex patre
. . . .^m, successit Anastaxio pape predicto inperante
Frederico inperatore, qui sedit annis III^{or}; et cessavit die-
bus XX. Iste fuit primo episcopus Albanensis, in legatione

a) Rogerio *Gotifr.* b) nonnullos *Sciard.* c) *seq. p. y delet. c.* d) *sic c.*
e) *seq. in delet. c.* f) *sic etiam supra p. 24, l. 36.* g) *seq. Un delet. c.* h) *spatium*
numero suppleudo vacat; post haec unus versus vacat. i) *relitquum spatium paginae 160.*
versae, duodecim circiter versuum, vacat. k) *A littera initialis minto pingenda deest.*
l) M^oLIII. c. m) *spatium nomini inserendo vacat.* n) *seq. in (?) delet. c.* o) *sic c., cum*
Iacobus habeat supra postquam multa miracula perpetrasset. p) *lateran c.* q) *lege*
porfirica; cf. supra p. 22, l. 3. r) *spatium quatuor circiter versuum vacat.* 50

1) *Duo loci Martini p. 468. et p. 469. coniuncti sunt, quorum*
alter iam supra p. 24. exscriptus est.

Vormatiam^a est missus pro verbi Dei predicatione, ipse vero gentem Mart. Opp. illam barbaram in lege divina diligenter instruxit, post^b redditum defuncto Anastaxio in papam est electus.

Anno Domini M^oCLVI. Iste papa coronavit Fredericum Sic. 5 imperatorem, unxit et imperiali diademate coronavit. Iste etiam papa propter vulnerationem unius cardinalis totam Urbem Mart. Opp. usque ad condignam penitentiam posuit sub interdicto. Hic Gullielmum regem Sylicie tamquam rebellem sibi excommunicavit, qui post absolutus homagium domino pape faciens terram ab ipso suscepit. 10 Hic primus dicitur fuisse papa, qui in Urbe-veteri cum curia moram traxit. Hic fecit^c gyconem^d in Radicofono et turibus munivit. Hic castrum et multas possessiones circa locum^e Sancte Christine a comunitatibus^f comparavit; post multa alia, que fecit, dicitur papa moritur. Et in Vaticano in basilica sancti Petri 15 iusta sepulcrum Eugenii pape sepultus est^h.

*Annoⁱ Domini ab incarnatione M^oC^oLVIII^{or} Alexander papa^{*f. 161'.} III^{us}, alio nomine vocabatur . . . .^k, natione Tuscus, patria Sic. Senensi, ex patre Raymutio^l, successit Adriano pape in Mart. Opp. sede imperante Frederico primo, qui sedit annis XXI, m. XI, et Got. 29, 2. 20 d. XVIII^{or} m. Et in principio sue electionis tres lune vise Iac. de Var. sunt et in medio signum crucis, nec multo post visi sunt tres soles, et tunc Alexander canonicus est electus. Eodem millesimoⁿ, Sic. scilicet anno Domini M^oCLVIII^{or}, Orbertus^o episcopus Cremo- nensis^p predictus corpus sancti Gregorii martiris transtulit in 25 ecclesia sancti Michaelis^q veteris dicte civitatis.

Anno Domini M^oCLX.^r Iohanes quidam fuit abbas monasterii^s sancti Laurentii^t dicte civitatis Cremona^u, qui postea fuit episcopus Vincentinus¹, qui fecit fieri in monasterio^s predicto lavatorium marmoreum manuale 30 in memoriam sui. Hic papa inter quatuor scismaticos Mart. Opp. fuit substitutus, videlicet Octavianum, qui agnominatus est Sic. Victor; quo in errore defuncto Guido de Crema, Paschalis agnominatus, accessit; qui^v similiter in errore^w defuncto Iohanes de Struma^x, Ca- listus agnominatus, similiter in scismate fuit substitutus; qui omnes Mart. Opp. 35 tres fuerunt presbiteri cardinales. Hos tres heresiarchas imperator Sic. manu tenuit, et per papam excommunicati mala morte perierunt, et Mart. Opp. scisma per XVIII² annos in ecclesia Dei fovit; cuius^y tempore Sic. conventus Sancti Anastaxii et abbas Sancti Pauli de locis suis per Mart. Opp. regem Fredericum systematicum^z eieci fuerunt, qui postea per 40 papam in locis suis restituti fuerunt. Hic imperator

a) Norvegiam Martin. b) seq. ꝛ (et) delet. c. c) seq. gyconem delet. c. d) lege gyronem. e) Lacum Martin. f) coitatus c.; comitibus Martin. g) seq. pt (prot) delet. h) reliqua, tertia fere, pars paginae 161. rectae vacat. i) A littera initialis minio pingenda deest. k) spatium nomini inserendo vacat. l) Raynucio 45 Martin. m) sic c.; VIII Martin. n) M^o c. o) Obertus h. l. Sicard. p) eremon c. q) Micli c. r) X alio atramento in loco raso. s) mon c. t) laur c. u) in marg.: De X^o abbate Iobane mon. v) sic c.; Cui Sicard. w) eore c. x) seq. locus rarus duarum fere litterarum. y) cui⁹ e corr. z) sic c.

1) A. 1174 — 1178. fuit episcopus Mantuanus, a. 1178 — 1183. 50 Vincentinus. 2) Sic Iacob. de Varagine, ut et Alb. Milioli, Cron. imp. c. 148. habet; XVII Sicard.

- Mart. Opp.* Fredericus pessime stetit cum dicto pape^a et in preiudicium domini pape hos tres scismaticos fovit¹; qui inperator regem Francorum, ad quem papa Alexander confugerat, congregata multitudine, precipue duorum regnorum, scilicet Boemie et Datie, fultus auxilio, in Burgondiam veniens dictum papam nitebatur extirpare. 5
Set rege Anglorum regi Francorum ferente auxilium nil profecit^b.
- Sic.* Anno Domini M^oCLXIII.² fuit quidam Presbiter nomine Cremonensis^c ecclesie electus, qui, licet alia^a meritis et scientia dignus, *Mart. Opp.* tamen propter scisma eiectus est. Anno Domini et tempore Frederici inperatoris Rodulphus Coloniensis archiepiscopus trium 10 magorum corpora de Perside olim Constantinopolim ab inperatore translata et inde ab Eustorgio Mediolanum miraculose transvecta, at postea a dicto Frederico inperatore Mediolano destructo transportavit Coloniam. Eodem tempore fuit abbas Ioachim in Calabria, qui plures libros super Iheremiam et Apochalipsin et de omnibus 15 prophetis conscripsit, et inperatori et aliis regibus requirentibus ab ipso de peregrinatione in Terram Sanctam, quam faciebant, predixit, quod parum proficerent, eo quod numdum^a tempus *Sic.* advenisset. Anno Domini M^oCLXVIII. Lombardi coloniam, id est novam colonorum habitationem, facientes eam ab Alexandro papa 20 Alexandriam vocaverunt. Alii Civitatem-novam, Papiensem vero Paleam usque in hodiernum diem appellant; postea vero ad petitionem Lombardorum constituit ei^d episcopum, Papiensem vero episcopum palei et crucis dignitate privavit, eo quod Frederico inperatori et ab antiquo regibus persecutoribus ecclesie adhesisset. Anno Domini 25
- Sic.* M^oCLXVIII^{or} 3 fulgur cecidit in ecclesia Cremonensi^e. Huius *Mart. Opp.* tempore teremotus magni fuerunt per loca, ita quod civitas Antycocna cum Tripoli cecidit, atque Damascus cum multis aliis subversa est. Tunc quoque Cathenensis civitas penitus eversa est, et plus quam XX M hominum in Scicilia submersi sunt. Anno Domini 30
1174. M^oCLXXIII, indictione VII^a, Nonarum III. Ian. dictus *Ian. 3.* dominus papa privilegiavit monasterium^f sancti Laurentii^g civitatis Cremonae supplicationibus Burgondii tunc abbatis dicti monasterii^h, pontificatus eiusdem domini pape anno XVⁱ. 4. 35
- *f. 162. *Mart. Opp.* *Anno^k Domini M^oCLXXIII.^l 5 eiusdem^m. Sanctus Thomas Cantuariensis archiepiscopus in ecclesia sua metropolitana occiditur et

a) sic c. b) seq. Hic cum omne patrimonium delet. c., quae verba Martini infra p. 29, l. 18 sqq. repetita sunt. c) cremon^o c. — *Alia atram. in marg.*: Nota de episcopo Cremon^o scismatico. d) eis Martin. e) cremon^o c. f) mon c. g) laur^o c. 40 h) in marg.: De abbate XI° mon sancti Laur. i) reliqua pars paginae 161^r, quinque circiter versuum, vacat. k) A littera initialis minio pingenda deest. l) LXXIII. manu Alberti in loco raso. — *Alia posteriore manu in marg.*: Nota de sancto Thoma Cantuarien^o archiepiscopo. m) supple tempore.

1) hos tres . . . fovit verba sunt Sicardi, quibus e loco superiore 45 (p. 27, l. 35—37) repetitis Albertus Martini locum immutavit. 2) Sicard. haec habet ad a. 1167. 3) Per errorem haec Albertus ad a. 1169. adscripsit, quae Sicardus ad a. 1175. habet. 4) Privilegium, ex quo haec excerpta sunt, non exstat. Cf. P. Kehr in 'Nachrichten von der Kgl. Ges. der Wiss. zu Göttingen, Philol.-hist. Kl.' 1903. (Gött. 1904) p. 547. Indictio et 50 annus pontificatus cum a. 1174. congruunt. 5) Hunc annum (falsum

tandem mirachulis^a coruscans per Alexandrum papam canonizatur; *Mart. Opp.*
 pro cuius nece Henricus rex^b Anglorum misit nuncios sollempnes
 ad papam Alexandrum, qui iurantes pro ipso in animam suam ipsum
 excusarent de predicto facto. Set dominus papa in Tusculana civitate
 5 receptis nunciis et auditis misit duos cardinales ad Gallie partes, ut
 inocentiam regis investigarent, coram quibus rex iuravit, quod num-
 quam de consilio suo vel iussu fuerit interfectus. Set quia occasione
 turbationis, quam erga ipsum habuerat, occisus fuit, pro illo mox
 obtulit CC milites ultra marre per annum ibi moraturos. Set^c ipsum
 10 cruce signans infra triennium transfretaturum.

[Anno^d Domini M^oCLXXXIII^{or} ad invocationem sancti Ymerii *Sic.*
 confessoris omnipotens Deus multa mirabilia fecit].

Anno Domini M^oCLXXVII. videns igitur inperator, quia non
 in fortitudine sua roborabitur vir, videns, quia Deus exaltat humiles
 15 et deponit potentes, considerans, quod ecclesiam suam fondavit supra
 firmam petram, et porte inferi non prevalebunt adversus eam, humiliavit
 se sub potenti manu Dei et pacem composuit apud Venetias cum
 Alexandro summo pontifice. Papa autem videns, quod omne *Mart. Opp.*
 patrimonium beati Petri preter civitatem Urbenetanam^e, Taratinam^f
 20 et Anagniam ab Aquapendente usque Ceperanum per inperium et
 seismaticos occupatum fuisset, in Franciam transivit. Ibiq; cele-
 bravit concilium Turoni sollempne. Deinde anno Domini *Sic. et*
 M^oC^oLXXVII^g per mare transiens rediit ad Urbem^h, et inperator *Mart. Opp.*
 in Alamaniamⁱ; qui dominus papa ibi celebravit concilium
 25 sollempne, in quo canones statuit, et Fredericum Romanorum in-
 peratorem, Emanuhelem Constantinopolitanum, Gullielmum Syculum
 atque Lonbardos ad concordiam revocavit. Cum autem papa
 Mesane applicuisset, rex Gulielmus Syculus, non quia papa, set
 ipsum et dominum, a quo tenebat regnum, recognoscens eum debito
 30 honore prosecutus est; quo anno Christiani cum Sarracenis ultra *Sic.*
 marre pugnauerunt et optinuerunt, quia septem millia Christianorum
 XXXII millia discunferunt Sarracenorum. Eo anno Offredus,
 vir simplex, mansuetus et Deo devotus, Cremona fit episcopus
 XVII^{usk}.

Tempore huius Petrus dictus Comestor Ystoriam *Got. 23, 48.*
 35 scolasticam composuit. Et quidam^l frater Iordanus, totius ordinis
 Predicatorum magister, floruit. Nec non Ugo cardinalis floruit
 ordinis Predicatorum, nec tantus vir vitio caruit, nam inter XII *Mart. Opp.*
 cantanites^l totidemque puellas acumbere solebat^{m. 2}.

a) mirachulis corr. mirachulis? c. b) seq. an (?) delet. c. c) Se Martin.
 40 d) haec — fecit alio atramento ab Alb. post suppl. e) sic c.; lege Urbevetanam.
 f) sic c.; lege Teracinam. g) II manu Alberti in loco raso, II vel III eraso. h) seq.
 in delet. c. i) seq. In quo concilii delet. c. k) Alberti manu, sed alio nigro atram.
 in marg.: Nota de Offredo episcopo Cremonæ XVII. l) lege catamitos. m) reliqua,
 fere dimidia, pars paginae 162. vacat.

45 quidem) ex Iacobi Leg. Aurea c. 11. assumptum esse censeo, quamvis ed.
 Grässe p. 68. habeat millesimo CLXXIV. Illa enim editio mendis ac vitiiis
 scatet. 1) Albertus neglexit quod in codice D6 Gotifredi dictum est, hunc
 et sequentem tempore Friderici II. imperatoris vicisse. Unde fratres or-
 50 dinis Praedicatorum tempore Friderici I. et Alexandri III. papae iam
 floruisse miro modo scripsit. In codice D6 haec ex Martini Oppav.
 Cronica p. 437. 440. 471. excerpta sunt. 2) Iure stupebis haec legens,
 quae Martinus p. 443, l. 25 sq. dixit de Octaviano Augusto exscribens

*f. 162'. Sic.
Mart. Opp.
et Got. 29, 2.

*Anno^a Domini ab incarnatione M^oCLXXXI. Lucius papa III^{us}, alio nomine . . . .^b vocabatur, natione Tuschus, ex patre . . . .^b, successit Alexandro III° pape inperante Frederico primo inperatore, qui sedit annis III^{or}, m. II, Sic. d. XVIII; et cessavit d. XIII. Hic papa pro Tusculano Romanos 5

Mart. Opp.

acriter inpuignavit. Anno Domini M^oCLXXXIII.¹ Rex Alapie cepit Edissam civitatem, que in Genesi dicitur Arath, Francosque ibi captos aut morte aut servitute dampnavit. Archiepiscopum vero civitatis quasi ducem gregis cum omni clero, quia Christum noluerunt abnegare, in media urbe coram se decollari precepit. Sic 10 igitur Edissa civitas, que Abagro^c rege ipsius orthodoxo, cui Christus ante suam passionem, sicut legitur in Ecclesiastica ystoria, scripsit epistolam, et deinde per apostolum Thomam fuerit predicata et Christo dedicata, tunc primum a gentibus prophanatur et possidetur novorum sanguine martirum purpurata. 15

Sic.

Anno Domini M^oCLXXXV. Sycardus Cremonensis^d ecclesie fuit episcopus XVIII^{us}, qui fuit vita et scientia preclarus^e.

Mart. Opp.
et Got. 29, 2.

Anno^a Domini ab incarnatione M^oCLXXX^oVIII^of, [indictione^g V²], Urbanus III^{us} papa, alio nomine . . . .^b vocabatur, natione Lonbardus de civitate Mediolanensi, ex patre 20 . . . .^h, successit Lucio in sede inperante Frederico inperatore, qui sedit ann.ⁱ I, m. X, d. XXV. Anno Domini

Sic.
1187.
Iul. 3.

ab incarnatione M^oCLXXXVII. die III° Iulii³ Yherusalem civitas⁴ capta est a Salatino, et terra Domini ab infidelibus occupata; et sol obscuratus est a terciā usque ad nonam⁴ et diu 25 post nonam in eodem statu permansit. Eodem^k anno Turcli

Mart. Opp.
Iac. de Var.
c. 3, 7.

a) A littera initialis minio pingenda deest. b) spatium nomini inserendo vacat. c) ab Agaro Martin., recte vero ab Abagaro. d) cremou c. — In marg.: De Sycardo episcopo Cremou. e) spatium quatuor circiter versuum vacat. f) M^oLXXX^oVIII^oc., LXXX^oVIII^o in loco raso ab Alb. post corr. g) ind. V. ab Alberto superser., V in loco raso, in quo IIII antea scriptum erat. h) hoc loco spatium vacuum non relictum est. i) annis, is erasum c. k) in marg. manu Alberti: Translati corporis sancti Nicholai. — Ad haec — M^oLXXXVII. lineis coniuncta in marg. manu Alberti adscriptum est: Vacat, nam est supra in titulo Greg VII. (p. 14). 30

haec ex Cronica Tiburtina deperdita, ubi eadem transscripta erant ex 35 Cronica pont. et imp. S. Laurentii Romana, SS. XXXI, p. 192, in qua exscripta erant ex Pauli Hist. Romana VII, 10. Patet haec etiam scripta fuisse in libro parente codicis D6 Pantheon Gotifredi, in quo (SS. XXII, p. 260, n. *) haec immutata sunt in qui omni vitio caruit, cum librarius iure miraretur de cardinali tam luxurioso. Apparet in 40 libro parente codicis D6 haec exscripta fuisse e Cronica Martini et ideo haec mira de Hugone cardinali ibi dicta fuisse, quia is, qui praecedentia in libro illo ex Cronica Martini exscripsit, codicem quandam eius legit, in quo folia quaedam extremam partem historiae pontificum continentia excisa essent, aut folium Octaviani historiam continens falso 45 loco insutum esset, ut librarius in cuiusdam folii ima parte de Hugone cardinali scripta legens in sequente de Octaviano haec relata inveniret. 1) Seguentia a. 1144. facta sunt. Ex arbitrio haec Albertus ad hunc annum posuisse videtur. 2) A. 1189. indictio VII. et VIII. fuit. Nota Urbani III. electionem ad a. 1189. adscriptam, cui Gregorius VIII. 50 a. 1187. successisse recte infra dicitur. 3) Hoc ex Ann. Cremon. deperditis, sed Ierusalem die Oct. 2. capta, die Iul. 4. Christiani pugna magna apud Hattin commissa victi sunt. 4) Cf. Ann. Cremon. p. 7.

Miream civitatem destruxerunt, et XLVI milites^a Barensis presentibus III^{or} monachi, corpus beati Nicholai ostendentibus, tumbam eius aperuerunt ossaque eius in oleo natantia in urbe Beream^b reverenter detulerunt, id est anno Domini M^oLXXXVII^c.¹

5 Iste papa, dum de transmarinis partibus tam flebilem rem audisset, pre nimio dolore obiit. Sepultusque in Ferraria; qui fuit etiam archiepiscopus Mediolanensis^d.

Anno^e Domini ab incarnatione M^oCLXXXVII. Gregorius VIII^{us} papa, alio nomine . . . .^f vocabatur, natione Beneventanus, ex patre . . . .^f, successit Urbano pape inperante Frederico predicto, qui sedit m. I, d. XXVII; et cessavit d. XX. Hic papa apud Ferrariam creatus fuit, vir religiosissimus, cuius mundus in maligno positus non fuit presentia dignus; et ideo, cum sedisset vix duobus mensibus, eum Deus substulit.

Iste papa ortabatur quam plurimum Christianos crucis signum sumere et ad recuperandum civitatem sanctam Iherusalem et sepulcrum Domini festinare. Et inperator igitur Ytaliam sibi paccatam relinquens signaculo crucis^g se communit. Et papa zelando pro Terra Sancta ad diversas provincias litteras misit, et facta pace inter Ianuenses et Pisanos, Pisis moritur et ibi seppelitur^h.

Anno^e Domini ab incarnatione M^oCLXXXVII. Clemens III^{us} papa, alio nomine vocabatur . . . .^f, natione Indusi ex patre Iohane scolari, successit Gregorio pape inperante Frederico predicto, anno inperii eius XXXVIII, qui sedit annis tribus, d. XVI.

Iste papa claustrum apud Sanctum Laurentium foras muros ordinavit et Laterani palatium fecit et aliud epirrium^k ante ereum equum^l fieri fecit^m.

Anno Domini ab incarnatione M^oCLIIⁿ, anno etiam ab Urbe condita M^oDCCCCXXIII², annis vero ab Adam sex millibus CCCLI³, indictione prima⁴. Fredericus primus, fillius Frederici ducis Suevorum et^o Conradi regis fratris, natus ex clarissima progenie Karulorum, post Conradum secundum apud Franchefort comuni voto et consensu omnium principum ad inperium fuit electus. Pontificatu domini Eugenii pape⁵, qui inperavit apud Romanos annis XXXVII.

Iste inperator fuit milex strenuus et magnanimus, mitis et afabillis, inlitteratus, set morali scientia doctus, quia mores hominum vidit et urbes.

Largus atque nobillis et in omnibus fuit gloriosus. Cuius temporibus

40 a) supple civitatis, ut infra p. 38, l. 21. legitur; Barenses Iac. b) sic h. l. et infra p. 38, l. 23. c.; Beream (i. e. Barim) Iac. c) radendo corr. ex M^oCLXXXVII, ut infra p. 38. legitur. d) mediolan c. — Spatium duorum vel trium versuum vacat. e) A littera initialis minio pingenda deest. f) spatium nomini inserendo vacat. g) cf. SS. XXXI, p. 168, l. 29, n. e. h) reliqua pars paginae quatuor circiter versuum vacat. i) sic miro modo c. Romanus Martin. k) pal. fecit alcius et puteum ante ereum equum Martin. l) sic c. m) spatium quatuor versuum vacat. n) CLI. in loco raso. o) seq. frater delet. c.

1) Haec iterum infra p. 38. leguntur. 2) Cum Gotifredus a. 1146. Fridericum I. regnum accepisse scripsisset, Albertus hunc numerum Gotifredi quinque annis auxit, cum ipse Fridericum a. 1151. regnum adeptum esse dixisset. 3) trecentis triginta quinque Gotifr. 4) A. 1151. indictio XIV. et XV. fuit. 5) Cf. Gotifr. XXIX, 2, p. 296: Vivente etiam Eugenio . . . Fridericus . . . regnavit.

- Sic.* multa et varia sequentia provenerunt. Nam anno inperii sui
Mart. Opp. primo¹ inperator apud Tyburtinum precepit, ut Tyburtina civitas
 rehedificaretur, et rediens eodem anno Spoletum destruxit. Anno
Sic. Domini M^oCLII. Medesana capta est a Cremonensibus^a et Placentinis,
 penitus et destructa. Anno Domini M^oCLIII. Ascalona civitas 5
 capta est a Christianis. Anno Domini M^oCLIII^{or}. Rex Fredericus
 primo in Ytaliam venit, qui civitatem cepit Astensem, tures et
 muros civitatis destruens. Deinde Terdonam idem rex cepit, fon-
Got. 24, 4. ditus et destruxit, que ter per Fredericum fuit desolata. Deinde
Sic., Mart. inperator Romam festinans pro coronatione sua² subiugavit 10
Got. 24, 5. totam Tusciam³ et multos heriles sibi subposuit. Anno Domini
Sic. M^oCLV. A[nastaxius^b] papa creatur. Et quidam Arnaldus Bri-
Got. 24, 5. xiensis hereticus, dogmata cuius erant quasi pervertentia mundum,
et Sic. auctoritate regis capitur et laqueo fuit strangulatus, deinde igne^c
Sic. et fuit combustus⁴. Anno Domini M^oCLVI. Fredericus rex ab 15
Mart. Opp. Adriano Rome imperiali diademate fuit coronatus et Romanos in-
Sic. navit nolentes ei fidelitatem et ius debitum exhibere. In quorum acrimo-
 nam et imperialem ultionem Tyburtinum censuit municipium restau-
Mart. Opp. rari⁵; pugna autem cum Romanis fuit hoc modo: Ipso
 vero die ante nonam ad stationem suam, que erat in prato Neronis, 20
 cum exivisset, Romani armata manu familiam sequentem in porta
 Sancti Angeli crudeliter invaserunt usque ad tentorium inperatoris
 persequendo. Set invalescente clamore Teuthonici adunati Romanos
 expulerunt crudeliter, adeo quod prostratis multis et captivatis, cum
Sic. magnis precibus papa^d vix captivi fuerunt restituti; et sic inpu-
 gnavit 25
 Romanos.
- *f. 163^r.
Got. 24, 7. Hiis ita completis^e cum in Alamania^f rediret inperator,
et Sic. residet super arva Spoleti; a quibus civibus Spoletanis petit sibi
Got. tributa dari. Cives quoque dederunt sibi monetam falsam,
 pro qua falsitate inperator civitatem ipsam iussit igne 30
 succendi et muros eius fonditus destrui, et multos de
 plebe perimi fecit⁶. Deinde venit inter Alpes Veronensium;
 et cum velet cum proceribus suis quoddam flumen magnum
 in angustis montibus positum transire, fuit quasi carcere cinctus.
 Veronenses vero, qui erant super cacumina montium, 35
 arma ruunt saxaque pluunt, et plurimos ex gente inperatoris
 interimunt, et quassant proceres a vertice saxa, et nulla arma queunt
 valere militibus; quod bellum duravit per quatuor dies sine
 spe vite militum inperatoris; tandem aliqui militum
 dicti inperatoris passibus occultis super alta cacumina tendunt, 40
 et plebs supercillii montis ad ima ruunt. Inperator autem hunc
 pede truncari, hunc fonditus exoculari et proceres Veronenses
 illuc existentes laqueo fecit super alta suspendi. Sic in-
Sic. perator Veronensibus reprobis ita remuneravit. Post hec

a) cremonē c. b) A solum in c., reliquae nominis litterae erasae. c) seq. 45
 9 (con) delet. d) lege pape. e) seq. du delet. f) alamania c.

1) anno primo *Martini falso loco posito Albertus* inperii sui
perperam addidit. 2) pro coron. ex *Mart. Oppav.* p. 470. 3) subiug.
 totam Tusciam ex *Gotifredi Pantheon XXIV, 5*: Tuscia devota se dedit
 undique tota. 4) De Arnaldo de Brixia vide iam supra p. 25. 50
 5) Quod Albertus iam supra l. 1—3. e Cronica Martini retulit. 6) Etiam
 de destructione Spoleti iam supra l. 3. e Cronica Martini scripsit.

in Alamania cum triumpho rediit inperiali. Huius temporibus *Got. 23, 49.*
 quidam Gulielmus erat rex Syculorum; post dictum Gulielmum
 successit alius Gulielmus multum formosus et gladio probus.
 Erat autem apud Danaos, id est Grecos, inperator, qui
 5 Emanuel nomine, cuius inperium rapuit quidam tyrapnus^a
 nomine Andronicus, princeps scelerum, ab ense cuius proceres Gre-
 corum cadunt. Eo autem tempore Lodovicus rex Francorum
 obiit. Andronicus autem consobrinus Manuelis inperatoris tempore
 10 iuventutis sue rapuit quandam consobrinam suam, cum qua secessit
 in terra Turchorum, ibique usque ad obitum Manuelis tamquam exul
 permansit. Defuncto Manuele et filio eius Alexio pro patre regnante
 Andronicus cum exercitu Turchorum Constantinopolim venit et urbe
 occupata Alexium et sororem eius Mariam et maritum Raynerium
 15 Lonbardum, marchionem Montisferati, interimit, omnes fere principes
 Grecie aut occidi aut cecari precipit. Latinos omnes in Grecia con-
 morantes mandat occidi, se solum inperatorem iubet terribiliter
 venerari; unum solum principem Ysaac de regio sanguine ficta dilec-
 20 tionem vivum^b in urbe servavit, quem tandem habens suspectum similiter
 perdere cogitavit. Ille cum de nocte occaxione colloquii ad Andronicum
 vocatur, ut pereat, dolo^c prescito fraudeque precognita nuncium, qui
 eum ad mortem vocat, manu sua repente interficit et apud Sanctam
 Sophyam convocatis civibus causam traditionis exponit. Aserens uni-
 versum populum similiter periturum, nisi tyrapnus Andronicus peri-
 25 matur. Facto igitur clamore in populo Andronicus capitur et men-
 bratim succinditur^d, uno oculo cecatus^e, ut cum altero sua tormenta
 videret, ita quod prius a mulieribus et a populo lapidatur, laqueo
 per omnes vicos urbis decorose^f trahitur et miserabiliter exanimatur.
 Anno Domini MCLVII, Mediolanenses castrum Papiensium nomine *Sic.*
 30 Vengnevalum destruxerunt, Terdonam rehedificaverunt. Anno
 Domini M^oCLVIII^g, indictione VI^a, inperator in Ytalia rediens
 Brixenses et Mediolanenses^h inpuignavit, Laudam fondavit in monte
 Gezonis¹. Mediolanum obsedit, set federe facto discedit, et rega-
 libus resignatis pacem cum Lonbardis composuit et leges in Roncalibus
 condidit. Anno Domini M^oCLVIII^{or} Adrianus papa mo-
 35 ritur, et Alexander papa substituiturⁱ, cum quo pessime stetit *Mart. Opp.*
 inperator, et in preiudicium ipsius^k tribus scismaticis^l successive ad-
 herens inperator regem Francorum, ad quem papa confugerat,
 congregata magna multitudine, precipue duorum *regnorum, videlicet **f. 164.*
 Boemie et Datie, fultus auxilio, nitebatur in Burgondiam veniens ex-
 40 stirpare. Set rege Anglorum regi Francorum^m ferente auxilium
 nil profecit². Eodem annis Placentinorum et munimina *Sic.*
 destruxit. Eodem anno, indictione VII^a, inperator Cremam
 obsedit una cum Cremonensibus et sequenti anno, videlicet 1161.
 anno Domini M^oCLX, VI° Kall. Febr. cepit, fonditus dissi-

45 a) sic c. h. l. et infra l. 23. b) unum c. c) *penna mutata*. d) sic c. pro
 succiditur. e) seq. altero delet. f) sic c.; dedecorose *Gotif.* g) M^oLVIII.
 corr. M^oCLVIII. c. h) mediolan c. i) seq. cu delet. k) seq. quato (?) tres delet.;
 quatuor scismat. *Martin.* l) seq. a delet. m) fr alio atram. in loco raso.

1) Cf. Otto Morena, SS. XVIII, p. 604 sq.; Gesta Federici I.
 50 imp. in Lomb., SS. R. G. p. 36; Chron. Ursperg., SS. XXIII, p. 347.
 2) Eadem iam supra p. 28.

- Sic.* pavit atque destruxit¹. Deinde anno Domini M^oCLXII²,
indictione X^a, inperator cum Mediolanensibus^a apud Carca-
num pugnavit, set utriusque fuit adversa fortuna; tandem cepit³,
et ab inperatore dictam civitatem fonditus destruxit et
Mart. Opp. extirpavit de mense^b Marcii. Siquidem muri eius altissimi fonditus 5
suffosi sunt, cetera ad cinerem redacta fuerunt. Albanum quo-
Sic. que a Romanis concrematum est VI. Idus Aprillis. Deinde in civi-
tatisbus pro sua voluntate constituit inperator potestates. Hiis ita
victoriose peractis inperator in Alamania rediit. Tempore pro-
cedente Romanis Tuschulanum inpugnantibus, et cancellariis in forti- 10
tudinis brachio eam defendentibus, cum Romanorum multa millia
cecidissent, festinus inperator venit ad Urbem. Anno Domini
M^oCLXVII. Paschalem antipapam et heresiarcham apud Sanctum
Petrum in sede intronizavit, eciame cum Romani sancti Petri eccle- 15
siam incastellasset, non perferens pacienter, atrium prophanando con-
bussit; propterea nutu Dei, qui nullum malum preterit inpunium,
omnes pene suos mortalitatis pestilentia perdidit. Set et contra eum
eodem anno civitates Ytalice conspiraverunt, Mediolanum rehediffi-
cantes. Prodolor! etiam illa non fuit experts coniurationis, quam in
archisummo constituerat alliarum; in se vertit manum, cum pestiferum 20
sibi maleum proprio maleo reincudit^c. Set divina ultio et ultionis
augmentum, ut filius patrem, libertus patronum, famulus dominum,
aut quivis, de quo fuerat meritis presumendum, iamiam hostis in-
provisus feriat venerandum amicum. Redeuntem igitur inperatorem,
itinere per planitiem intercluso, per abruta^d et invia montium transire 25
1167. oportuit, quo usque ad Alamanica regna pervenit. Et Lonbardi
fecerunt pacem insimul. Et eodem anno Cremonense^e
Mart. baptisterium^f fuit inceptum de mense Marcii⁴. Hiis
Sic. temporibus^g quidam Presbiter nomine Cremonensis^h electus, qui,
licet alias scientia et meritis dignus, tamen propter scisma deiectus 30
est⁵. Et ut adimpleatur quod vulgo in proverbiiis dicitur: 'Cui accidit
una, non erit illa sola'. Sequenti anno, scilicet anno Domini
M^oCLXVIII, Lonbardi coloniam, id est novam colonorum habitationem,
facientes eam ab Alexandro papa Alexandriam vocaverunt. Allii Civi- 35
tatem-novam, Papienses vero Paleam usque in hodiernum diem
Mart. Opp. appellant⁶; et redifficata fuit a Mediolanensibus, Cremonen-
Sic. sibus et Placentinis contra Papienses. Eodem quoque anno
Romani vires resumentes Albanum expugnaverunt et expoliantes om-
nibus bonis incenderunt⁷. Sequenti anno, id est M^oCLXVIII^{or},
civitas Cremona cepit murorumⁱ munimine cingi. Demum rediens 40

a) Mediolan^o c. b) emense corr. de mense (?) c. c) reincudit, l. expunct. c.
d) sic c. e) Cremon^o c. f) bapt^o c. g) seq. p. delet. h) cremon^o c. i) seq.
muni delet. c.

1) Nescio an hoc et sequente loco de Crema et Mediolano destructis
Ann. Cremon. deperditi exscripti sint. Cf. Chron. Ursperg., SS. XXVII, 45
p. 351: castrum funditus diruitur. 2) MCLXII. cum Martino Albertus
falso scripsit pro MCLX. Sicardi, opinatus perperam eodem anno
Mediolanum captam esse, quo pugna apud Carcanum commissa sit.
3) Scilicet Mediolanum. 4) Cf. Ann. Cremon. p. 5. 5) Haec iam
supra p. 28, l. 6—8. 6) Haec iam supra p. 28. leguntur. 7) De hac 50
re iam supra l. 6. 7. e Cronica Martini relatum est.

inperator in Ytalia et anno Domini^a M^oCLXXIII^or Segugiam de-
 struxit, Paleam, id est Alexandriam, obsedit. Set postremo
 nichil messuit^b nec quicquam utile in horea reportavit, quia primo
 incepta guerra Alexandrini tamquam coacti pacem fecerunt *Got. 24, 9.*
 5 cum inperatore^c se prostrantes ante pedes inperatoris nuda
 cervice. Et inperator amore Dei pacem dedit eis, que per octo
 dies duravit, et guerra velut fuerat incipitur, Mediolanensibus^d
 cum alliis Lonbardis Alexandrinis auxiliantibus; tandem in-
 10 perator prius obtinuit, set post fugiundo recessit nec tamen a patria
 cessit; set verberere utraque pars ^{cessa}, tam inperator quam **f. 164.*
 Lonbardi super arma silent; propter quam guerram quidam
 monachus hiis versibus explicavit¹: 1175.

- 1 *Describere^e proposui, ut longa sit memoria,
 Quod Lonbardia nobillis tuetur sua menia
 15 Ab alienis gentibus, honorem atque predia.*
- 2 *Quod^f quidem temerarium videtur et audatia
 Pro rei magnitudine et gravitate nimia,
 Et quia^g noster calamus non^h sufficit ad talia.*
- 3 *Ab illo ergo petimus, ut possimus hocⁱ perficere,
 20 A quo subsistunt omnia, [qui^k] esse dat et vivere
 Et^l qui precepit homini hiis nomina inponere.*
- 4 *Est Lonbardie regio sic fertilis in omnibus,
 Bestiis atque^m fructibus, volatili et pissibusⁿ,
 Ut eis^o, quibus indiget, habundet gens pre omnibus.*
- 5 *Hec [monte^p] gens circundatur, fluminibus irigua,
 25 Estatis hic temperies et hyemps est exigua.
 Civitates vix triginta^q, castella sat contigua.*
- 6 *Set gens, que ibi maxima, honore usa proprio,
 Virtute atque viribus repleta [est^r] ingenio,
 30 Affligi numquam patitur sub servili^s dominio.*
- 7 *Suetam^t reverentiam prebere tamen studuit
 Romanis dignitatibus, quam gens antiqua prebuit.
 Set ultra istam progredi nequaquam pati voluit.*

a) seq. M^oCLV. delet. c. b) q (qui), quod sequitur, deletum videtur. c) seq.
 35 que parum duravit delet. c. d) Mediolan c. e) precedentia aquoso, sequentia nigro
 atramento scripta. f) Quo c. g) q (quod) c. h) nō su, su delet., c. i) hoc
 delendum. k) qui supplevi. l) seq. hiis delet. c. m) ac c. n) sic c. o) eius c.
 p) monte supplevi. q) seq. sat delet. c. r) est supplevi; fort. et. s) seq. dño
 delet. c. t) lege Su-etam.

40 1) Sequens carmen anno 1175. compositum est post pacem de
 Montebello die Apr. 16. factam, antequam bellum inter imperatorem et
 Lombardos post Aug. eiusdem anni renovatum est; cf. 'N. Archiv' XVII,
 p. 494; F. Gütterbock, 'Der Friede von Montebello' (Berlin 1895) p. 24 sqq.

- 8 *Hanc subiugare cupiunt set reges callidissimi,
Hinc Gallorum, hinc Grecorum, hinc principes doctissimi,
Ut sit hec^a subacta legibus cyrographi durissimi.*
1174. 9 *Non armis unus^{b.1} dimicat, set tantum cum potentia,
c Alter² leoni similis iam fremit^d in Liguria 5
Deducens secum homines plusquam viginti millia.*
- 10 *Huic Papiæ^e iungitur^f et Monferati marchio³
Et multi capitanei, quos nominare nescio,
Dicentes Alexandriam die vincendam tercio.*
- (Oct. ex.) 11 *Castellis atque manganis circumdant eam propere^g, 10
Nullus exire potuit, nec^h intrare permisereⁱ.*
1175. *Sex mensibus sic permanet, nil potuere facere.*
- 12 *Sic oppugnatur civitas, quam Papienses Paleam
Vocant^{k.4}, set [quam^l] inveniunt et senciunt lapideam,
Quos incepisse penitet, dicentes esse ferream. 15*
1174. 13 *Viri [qui^m intus] valentes in armis et astutia
Concremaverunt hostium cum vis edificia
Et deduxerunt plurimos de ipsis intra menia.*
- 14 *Set qui pugnabant deforis videntes ista fieri
Amisssa gente maxima procul cessere miseri. 20
'Quid faciemus?' inquirunt, 'abhinc non sumus liberi'.*
1175. 15 *At Lonbardia prepotens istis occurit obviam
Fugato canzellarario⁵, ut vindicet iniuriam
Illatam suis sociis, qui tenent Alexandriam.*
- 16 *Ordinate sunt ad bellum hinc et inde acies, 25
Quas deducit atque tenet leonina rabies.
Sola distat inter^o eas planissima^p planicies⁶.*

a) hec delendum. b) unus bis scriptum. c) set tantum cum potentia repetita hoc loco, deleta c. d) fremet c. e) seg. iug delet. f) iugitur c. g) prospere c. h) ne c. i) nisi misere c. k) vocant in fine praecedentis versus scriptum c. l) quam supplevi. m) qui intus supplevi. n) Set qui pu strophae 14. primi versus hoc loco repetita, deleta c. o) intra c. p) forte amplissima legendum. 30

1) Christianus archiepiscopus Moguntinus, ut videtur; cf. 'N. Archiv' XVII, p. 495, n. 11. 2) Fridericus imperator. 3) Wilhelmus III. 4) Cf. supra p. 34, l. 35. 5) Christiano archiepiscopo Moguntino; cf. 'N. Archiv' XVII, p. 496, n. 4. 6) Post hanc stropham quaedam omisssa esse conieci 'N. Archiv' XVII, p. 496, quod et nunc verisimile esse credo, quameis contradixerit F. Güterbock l. l. p. 23. 35

17 *Deus, omnium creator
atque mundi gubernator,
Qui convertit Pauli mentem,
sic concordet istam gentem,
Ut non sit in eis bellum
neque aliquod flagellum.*

18 *Ibi pax est ordinata,
iuramentis et firmata,
Utrum vera sit, nescimus^a,
veram esse nos gestimus^b,
Deo gratias dicamus^c!
veram esse nos speramus.*

1175.
(Apr. 16).

Anno Domini M^oCLXXV. Cum Lombardi contra imperatorem *Sic.*
apud Castezum congregati fuissent, eos redditis gladiis^d subiugavit et
15 in deditione imperio digna recepit. Eodem anno fulgur cecidit
in ecclesia Cremonensi^{e.1}. Anno Domini M^oCLXXVI. In-
perator apud Lagnianum dimicans, exercitus eius a Lombardis
vincitur. O rota fortune, que nunc humiliat, nunc exaltat! ymo non
fortuna, set Dominus, qui *mortificat et vivificat, deducit ad inferos et*
20 *reducit, Dominus pauperem facit et ditat, humiliat et subleuat.* Videns²
igitur imperator, *quia non in fortitudine sua roborabitur vir,* videns,
quia Deus exaltat humiles et deponit potentes; considerans^f, quod
ecclesiam suam fondavit supra firmam *petram, et porte inferi non pre-*
25 *valebunt adversus eam,* et post multas persecutiones per multa tem-
pora pape Alexandro factas, et timens, ne a dominio suo caderet
propter rebellionem Longobardorum, qui contra ipsum rebella-
verant, et pape Alexandri prosperitatem, missis solempnibus nunciis
domino pape propter reconciliationem, et in hoc multum
laboravit. Tandem dominus imperator humiliavit se sub
30 potenti manu Dei et pacem composuit apud Venetias cum domino
Alexandro summo pontifice, absolvendo eum, ponendo pedem
super collum imperatoris, dicendo: *Super aspidem et ba-*
sciliscum^f ambulabis et conculcabis leonem et draconem³;
dicitur tum imperatorem dixisse: 'Non tibi, set Petro'⁴.

35 a) nescimus c. b) gessimus c. c) dicimus c. d) seq. srbui delet. e.
e) cremon^o c. f) sic c. g) seq. h delet. c.

1) *Haec iam supra p. 28, l. 26.* 2) *Sequentia iam supra p. 29,*
l. 13 sqq. 3) *Eadem fabulosa narrantur in recensione D Cronicae Gil-*
berto addictae, SS. XXIV, p. 134; in Richardi Pictav. Cont. Itala,
40 *SS. XXVI, p. 85; in Cronica Iohannis de Deo, SS. XXXI, p. 323*
(inde in Cron. Mantuana, SS. XXIV, p. 217); a Thoma de Papia,
SS. XXII, p. 506. Moneo etiam haec singulari modo de Friderico II.
imperatore et Gregorio IX. papa narrata esse in 'Fioretto di croniche
degli imperadori a cura di L. del Prete' (Lucca 1858) p. 36. 4) *Et*
45 *praeedentia cum versu psalmi et haec habet Ioh. Villani V, 3, qui etiam*
addit: e' l' papa rispouse: 'Ego sum vicarius Petri'. 'Cronichetta
Fiorentina' 1110 — 1273, Pubbl. da F. Roediger (Firenze 1888) p. 2,

Sic. Et cum segregatus fuisset a gremio sancte matris ecclesie, recunciliatus est ecclesie universali; ubi et cum Lonbardis ad sex annos et cum rege Syculo usque ad XV annos treugam fecit anno Domini M^oCLXXVII. Imperator igitur in Alamaniam reddiit^a, et apostolicus Romam reversus est.

*f. 165. Anno Domini M^oCLXXVIII. aqua Padi fuit nigra¹.

Sic. Anno Domini M^oCLXXXIII. Inperator apud Constantiam fecit pacem cum Lonbardis. Hoc anno valida famis^a fuit². Anno Domini M^oCLXXXV. Inperator in Ytaliam rediens Cremam in odium Cremonensium^b rehedificavit. Et eodem anno terremotus modicus in Ytalia fuit. Anno Domini M^oCLXXXVI. Inperator quoddam

castrum Cremonensium^b Manfredum castrum nomine omnino destruxit, set auctore Domino et per ministerium domini^c Sycardi tunc episcopi Cremonensis^b facta est inter inperatorem et Cremonenses^b reconciliatio. Eodem vero anno Domini

Got. 24, 11. M^oCLXXXVI, indictione VI^a, VI. Kall. Febr. rex Henricus, filius Frederiei inperatoris predicti, cum Constantia filia regis Rogerii Scicilie Mediolani nuptias celebravit apud Sanctum Ambrosium anno etatis sue XXI, regni autem sui XVII. Anno Domini

Iac. de Var. c. 3, 7. M^oCLXXXVII.³ Turli Miream civitatem destruxerunt et XLVI milites civitatis Barenis, presentibus quatuor monacis corpus beati Nicholai ostendentibus, tumbam eius apperuerunt ossaque eius in oleo natantia in urbe Beream^d reverenter detulerunt. Eodem anno porte civitatis Cremonae edificatae fuerunt⁴.

Sic. Anno Domini supradicto inperator igitur victoriosus Ytaliam inter se paccatam relinquens, Alamaniam rediens, et pro offensionibus illatis sancte matri ecclesie et pastoribus eius

Sic. asumpsit signaculum crucis et honorabiles noncios ad Salatinum direxit, monens et monitans, ut terram desereret^e Yherusalem, quam invaserat, Yesu Christi. Anno Domini M^oCLXXXVIII. rogatu Cremonensium^b Sycardus episcopus Cremonensis^b in Alamaniam ivit, ut ab inperatore castrum Manfredi rehedificandi licentia^a inpetraret, set spe cassata rediit. Et eodem anno Castrum-Leonis loco castri Manfredi et non longne^a ab ipso castro incohatum est^f. Anno Domini M^oCLXXXVIII^or.

Buzam Cremonae, quam fecerunt Cremonenses^b fabricari, ultra mare subventione Terre Sancte personis et rebus miserunt honoratam. Eodem anno Fredericus inperator felicissimus quinque habens filios, id est Henricum inter ceteros primogenitum, quem fecerat cesarem, Fredericum Suevorum ducem, Ottonem comitem,

a) sic c. b) cremoñ c. c) seq. tan delet. c. d) sic c. ut supra p. 31, l. 4. e) deseret c. f) in marg.: De Castroleone.

habet: 1177. se fe pace tra 'l papa Alessandro e llo 'mperatore Federico in Vinegia . . . . e posegli (papa imperatori) il piè in sul collo, e fu (imperator) paziente dicens: 'Si (pro Non) tibi, ma Petro'.
1) *Hoc Ann. Cremon.*, SS. XXXI, p. 5, ad a. 1176. (falso 1174) *habent*.
2) *Cf. Martin. Opp.* p. 470. (ad a. 1162. A): Hoc anno fames valida fuit etc. 3) *Anno 1087. hoc factum esse scribit Iac. de Varagine, Leg. Aurea* c. 3, § 7; *cf. supra* p. 30. 26, (n. k), p. 31, l. 1 sqq., ubi eadem *exscripta sunt*. 4) *Cf. Ann. Cremon. ad a. 1186/7 (falso 1185), l. l. p. 7.*

Conradum et Philippum,^a ducem et athletam Christi, set ceteros cum regno et regalibus Henrico cesari commendavit, et occidentalem^b relinquens inperium paccatissimum et ordinatum, partes huius comitibus, hoc ordine orientis relinquens^c adiit.

5 Exiens de Alamania introivit in Ungariam, ubi dicitur habuisse XC^c pugnatorum; et ab Ungaro rege honorifice receptus Ungariam pertransivit; premisitque ad inperatorem Constantinopolitanum episcopum Monasteriensem et comitem Robertum de Suahu^d; qui eos detinuit et tres exercitus^e ad introitum Burgarie, ut transitum non
10 impediret Burgari², premisit. Erat autem ibi nemus itineris quatuor dierum, cuius viam aptissimam^{f.3} dissipavit, et in exitu nemoris munitionem faciens preparavit se cum exercitibus cesarem impugnare. Set nemore magno cum labore^g et difficultate pertransiit, dux Suevorum, qui exercitum precedebat, munitionem destruxit et
15 magnam multitudinem illorum interfecit. Deinde civitatem que Philipus dicitur impugnantes eam ceperunt. Deinde Grecus inperator maximum Grecorum et Turchorum exercitum contra Romanum inperium direxit^h, contra quos dux Suevorum, fillius inperatoris Romani, acriter dimicans, eos supperavit et fugavit et intra quedam menia se recipientes maxima vi cepit et omnes occidit; XII vero Turchos in quadam munitione, ubi se receperant, viriliter resistentes igne cremavit. Ad hec Grecus inperator ad Romanum inperatorem honorabiles nuncios misit numero XVI, pro mittens securum transitum et indempnem. Licet igitur magnanimus inperator Fredericus in vindictam
25 dictorum, que nequiter Grecus commisserat *inperator, volebat Constantinopolim impugnare, victus tamen consilio principum suadentium, ut ad Terram Sanctam ad Christianorum festinaret auxilium, obsides petiit et optinuit; qui eum Galipolim perducentes transitum navigio procuraverunt; transivit autem exercitus quinque diebus, dux prior,
30 pater posterior. Cumque pertransissent, venerunt Philadelphim; dux autem Philadelphie forum negans se ad pugnandum armavit. Set demum videns se non posse resistere, promissit forum et inperatori cum paucis concessit civitatis introitum. Postmodum propter karistiam contentio fit inter Grecos et Teothonicos; bellum initurⁱ, et absque
35 inperatoris voluntate^k per duos dies et noctes continuo decertatur. Demum victi Greci se in civitatis munitionem recipientes pactum inierunt et forum^l tollerabile^m concesserunt, commercia cum funibus in sportis porigentes et eodem modo precia recipientes. Ad hec cum inperator Philadelphiam civitatem exiret, dux ei nuncium pro ducatu
40 concessit, qui exercitum per devia et invia, montana et memorosa deduxit, ubi victualia per duos dies nullatenus invenerunt. In exitu vero nemoris Greci quidam et Armeni forum eis pro posse pacifice tribuerunt. Ad hec Turclimani de Bentia^m, homines agrestes, qui nullius domantur inperio, qui non in menibus vel municipiis, set
45 morantur in agris, infinitum et innumerabilem exercitum congregantes

a) nulla distinctio h. l. in c.   b) sic c.   c) sic pro XC (XC milia) c.
d) lege Nashu.   e) seq. in delet. c.   f) sic cum codice 1 Sicardi c.   g) seq. ma
delet. c.   h) seq. q (quod) delet. c.   i) initur c.   k) voluntate c.   l) seq. tolle
delet. c.   m) Betia Sicardi.

50 1) Hoc verbum perperam insertum est. 2) Albertus corruptum locum Sicardi. 3) preses Burgarie omissus est cum omnibus codicibus Cronicae Sicardi.

Sic. exercitum Christianorum die noctuque per quatuor ebdomadas impugnarunt, ita quod Christianus exercitus semper incedebat armatus. Set tamen eorum multitudinem interfecit cum quodam admirando, millitie sue magistro^a. Restagnus vero dominus illorum cum magno exercitu in strictura montium transitum prohibebat dicens, quod non transiret, nisi daret^b ei C summarias auro et argento honoratas. Imperator autem respondit se libenter dare, set non nisi menolatum unum^c. Interim nontii soldani, qui fraudulentem ducebant eum, aiebant, quod cito intrarent terram soldani, in qua gens ista sibi ulterius non nocerent. Tunc, quia Deus non dereliquit sperantes in se, quidam admiragus celesti gratia inspiratus ad imperatorem adiit, fraudem detexit et prelium mane futurum predixit, faciensque^d planiciem, in qua tradi ceperat, devitare, eum per montana deduxit. Occurrit in montibus, hinc inde pugnatur; set cum relictis sarcinis et alimentis dux viriliter descendisset^e, descendit^e et imperator, qui victorios^f hostes impugnant et Dei superant inimicos. In qua pugna dux petra percussus duos dentes amisit; abhinc ductores a soldano delegati fugierunt timentes, ne detecte fraudis imperator faceret ultionem; Christianus vero exercitus confisus in Domino, qui deduxit Israhel per desertum, XV diebus per quandam^g planitiem progressus carnem equinam comedit. Agrestes vero Turcli, de quibus prediximus, eos fame defecisse penitus existimantes rursus ad bellum insurgunt magna manu millitum peditum neccaturah, quos invictissimus imperator devicit; et cum maxima multitudo se in quadamⁱ clausura coacti recepissent, combusserunt Teothonici universos; et extunc agrestes Turcli non fuerunt exercitum ulterius persecuti. Set altera die Melecrinus soldani fillius venit obviam cum exercitu et ad imperatorem nontios misit dicens: 'Revertere! quid enim facere putas, cum habeam plura vexilla quam tu millites?' et cum per^{*}venisset imperator ad quandam pontem, Turcli fuerunt ante et retro. Set dux anteriores devicit, et imperator posteriores in maxima parte interfecit; et sic pontem exercitus pertransivit universus. Deinde maxima et infinita multitudo Turclorum ex omni parte circuit Christianorum exercitum, ita quod eundo per quatuor ebdomadas die noctuque acriter impugnabant, et Christianis preter carnes equinas victualia deficiebant. Cumque exercitus non invenisset aquam per diem et noctem, Turclo quodam capto docente aquam salsam sitibundi et famelici reperierunt. Altera vero die castrametati sunt in veridariis^e Yconimi^k; unde soldanus imperatori mandaverat, quod male intraverat terram suam. Imperator autem remisit querens, si forum tribueret annon. Soldanus respondit se daturum; set cum nimis carum offerret, Christiani se ad pugnandum armarunt; et cum sexta et quarta^l feria temporum imineret, Gothofredus^m Erbiopolensis episcopus aseverans^e se vidisse beatum Georgium contra hostes pro Christianisⁿ fortiter dimicantem, indicta penitentia et carnium edendarum data licentia, processerunt ad bellum; et dux quidem civitatem expugnans eam viriliter obtinuit et fere omnes rebelles occidit. Imperator quoque fillium soldani post terga pignantem vicit et ex eis innumerabilem^o interfecit; urbe capta potenter soldanus in munitionem fortissimam, que erat in urbe, se recipiens misit ad

a) *seg. Re delet. c.* b) *seg. eis delet. c.* c) *menolatu munium c.* d) *supple 50 eum e Sic.* e) *sic c.* f) *sic c.; victoriosos Sicardi cod. 1; victoriose Sic.* g) *quodam c.* h) *peditumve caterva Sic.* i) *seg. planitie delet. c.* k) *sic c. ut supra p. 26, l. 14.* l) *lege sexta feria quatuor temp.* m) *seg. eb delet. c.* n) *xpianit* corr. xpianis c.* o) *supple multitudinem.*

inperatorem, dicens se velle forum dare et quicquid vellet acciperet^a. Sic.
 Inperator obsides petiit, et propter fetorem cadaverum — erant domus
 et vie cadaveribus plene — ab urbe discedens in pomeriis castrametatus
 est; dedit itaque soldanus obsides, dedit^b victualium hominum et
 5 equorum. Set quoniam equos permium caros vendere satagebant,
 equum^a pro centum marchis offerentes, a Teothonicis^c econtra dolum
 pro dolo compensantibus pro marcha fertonem accipiebant. Quod
 audiens soldanus misit ad inperatorem conquerens, quod sui precio
 deciperentur; cui respondit inperator: Si bonum forum darent, bonam
 10 marcham reciperent. Constituti sunt hinc inde iustitiarum taxatores.
 Ad hec procedens Christianus exercitus a quibusdam agrestibus
 Turclimani^a, qui non sunt de potestate soldani, molestias multas per-
 tulit, quo usque ad Armenia^d montana pervenit. In montibus autem
 Armenie Grecos et Armenos invenit forum alacriter exhibentes; de
 15 montibus vero descendens inperator Kalephi flumen reperit, per cuius
 ripam duobus diebus progressus, tertia luce pausavit^e amenis; et cum
 esset estus magnus valde, inperator flumen ascendit^a cum duobus
 militibus se cupiens balneare; cumque natate cepisset, demersus est
 anno Domini M^oC^oLXXX^oIX^o. Prodolor^l humidum suffo- 1190.
 20 cat elementum, quem ignea bella vincere nequiverunt. Invictus duritia
 ferri, fluidi mollitie vincitur elementi. Portantes igitur eum ad civi-
 tatem Salephym aromatibus condierunt. Filius^f autem eius, quem Mart. Opp.
 secum tunc duxerat, cor^g ipsius detulit in Tyrum, ibique sepulto, con-
 stituto duce super exercitu domino, pervenerunt^h, Leoni de Montanis Sic.
 25 obviantes ab eo magnifice recepti et cum triumpho magno ad civitatem
 Malmestiam sunt deducti; ubi cum dux infirmaretur, visitavit catholi-
 cumⁱ Armeniensem; deinde profecti sunt Teio; de^k per quandam
 porte *stricturam pervenerunt ad castrum quod Gastorium nominatur; *f. 166.
 30 peditus est; et cum^l patriarcha et princeps Antyochie occurrentes
 duce et exercitum cum triumpho Antyochiam deduxerunt; ubi de
 consilio principum^m et patriarche moram fecit, quo usque marchionem
 Conradum Montisferetri^a ad se vocaret, qui tunc in Achonensi erat
 obsydione; qua vocatione audita, baronum communicato consilio, An-
 35 tiochiam festinus adivit, transiens per Sur, ubi comitem Henricum de
 Campania tunc applicantem maximo suscepit honore; transiensque
 per Tripolim viduas et orphanos et nobiles auro argentoque susten-
 tavit egenos, et applicans ad portum Sancti Symeonis a patriarcha,
 principe et duce cum magno triumpho in civitate Antyochie re-
 40 ceptus est; cui se et exercitum dux omnino commisit, paternis ase-
 verans^a obedire preceptis. Audiens hec Salatinus misit exercitum
 sub Tachadino fratre et Mirralino millite, ut districtum occuparet
 Barucei; quod dux et marchio percipientes ad Achonensemⁿ navigio
 pervenerunt. Deinde cum Tholomaidam obsideret, dux obiit; ob- Mart. Opp.
 45 ieruntque pene omnes nobiles, qui eodem tempore cum Philipo rege
 Francie et Richardo rege Anglie cum maxima multitudine transfreta-
 verant.

Quis fuerit iste quartus^o Conradus marchio Montisferatris^p, Sic.
 retro seriem perquiramus. Gulielmus itaque marchio Montisferati

50 a) sic c. b) forum, quod supplendum, in omnibus codicibus Sicardi omissum
 est. c) seq. et eonta delet. c. d) Armenie Sic. e) supple in locis. f) Filius c.
 g) corpus Martin. h) supple Turso. Deinde. i) eum catholicus Armeniensis Sic.; sed
 vide lectionem codicis 1 eius p. 172, n. d. k) lege deinde. l) lege tunc. m) sic
 cum codice 1 Sicardi c.; principis Sic. n) supple obsidionem. o) quantusve Sic.
 55 p) sic c. h. l. (montisferati).

Sic. uxorem accepit dominam . . . .^a, sororem domini Conradi regis Romanorum et domini Frederici^b ducis Suevorum, de qua genuit filios quinque, scilicet Gullielmum Spatam-longam, Conradum, Bonifacium, Fredericum et Raynerium. Iste fuit ordo^c nativitatis eorum, quorum diversa fuerunt dona fortune. Gullielmum, specie decorum, virum militarem, virtutibus armatum, viribus approbatum, patriarcha et rex Iherosolimitanus et eius regni princeps^d astruerunt^e, ut regis sororem acciperet in uxorem et comitatum cum uxore Ioppensem. Accellerans igitur habuit comitatum et uxorem; et cum rex infirmus esset nomine Balduinus, ei coronam vollen^s imponere, Gullielmus comes^f et marchio coronam renuit. Set in custodia regnum tenuit universum; et fillium genuit elegantem, qui avunculo rege patreque defunctis in regem coronatus est, licet etate minor; cuius custodiam mater^g regina diligentius observabat. Ad hec Emanuel imperator Constantinopolitanus maiori Gullielmo marchioni mandavit, ut unum de filiis suis Constantinopolim destinaret filliam suam et regnum Salonich accepturum. Quia ergo Conradus et Bonifacius uxores habebant, Fredericus clericali cingulo militabat, Raynerium adolescentem decorum aspectu Constantinopolim misit; qui promissam imperialem filliam pariter cum Salonichensi corona suscepit. Set modico tempore regali diademate fruentes, ambo de hoc seculo migraverunt. Fredericus vero predicti marchioni^h fillius Galbensisⁱ fuit episcopus, quem magnanimo^r effecit prosapia generis, quam ordo exigeret episcopalis.

*f. 167. *Anno^k ab incarnatione Domini M^oC^oLXXXXI^o, indictione X^a, Celestinus papa tercius, qui alio nomine vocabatur . . . .^l, natione Romanus, ex patre Petro Bubonis, successit Clementi pape secundo^l inperante Henrico inperatore quinto, qui sedit annis VI, m. VIII, d. XI et consecratus fuit die resurrectionis, et secunda die sui pontificatus coronavit dictum Henricum inperatorem; qui inperator donavit apostolico Tuschulanum, et apostolicus dedit Romanis, Romani vero civitatem destruxerunt et arcem, Tuschulanos excecantes et alias^m deformiter mutilantes.

Anno Domini ab incarnatione M^oCLXXXXVI. Corpora sanctorum martiris Archelay et Imerii confessoris Sycardus episcopus tunc Cremonensisⁿ in altare in archa lapidea posuit XVI. Kall. Iulii, consecrantes et processionem solempniter facientes cum CXXX vexillis ecclesiasticis. Iste papa fecit construi palatium apud Sanctum Petrum^o.

Anno^p Domini ab incarnatione M^oC^oLXXXXVII, indictione . . .^q, Inocentius tercius papa, qui alio nomine vocabatur . . . .^l, natione Campanus, ex patre Transmundo. Con-

a) spatium vacuum nomini inserendo relictum c. b) fredericis, s delet. c. c) seg. nati delet. d) sic codices 2^b et primo 1 Sicardi; principes Sic. e) sic codex 2^b Sicardi; asciverunt Sic. f) nota lectionem codicis 1 Sicardi. g) seg. eius delet. c. h) sic c. i) galcensis corr. galbensis c., ut videtur, ubi tamen et gabbensis cum codice 1 Sicardi legi posset. k) littera initialis A minio pingenda deest; abhinc alio atramento subfusco scriptum. l) spatium nomini inserendo vacat in c. m) sic recte cum Salimbene (alias), cum omnes codices nostri Cronice Sicardine falso alios habeant. n) cremon c. o) sequitur spatium vacuum 12 circiter versuum. p) A littera initialis minio pingenda deest. q) spatium numero inserendo vacat in c.

1) Inmo tertio.

secratus in festo cathedre sancti Petri successit Celestino in *Mart. Opp.*
sede imperante Henrico quinto imperatore, qui sedit
annis XVIII, m. III^{or}, d. XXIII; et cessavit d. I.

Anno Domini M^oC^oLXXX^oVIII^o fuit vir Cremonensis^a qui-*Sic.*
5 dam simplex, fidelis plurimum, Deo devotus, nomine Homobonus, a cuius
obitu et ad cuius intercessionem Deus huic^b multa miracula declaravit;
ea propter Romam episcopus Sycardus Cremonensis^a pro-
ficiscens domino pape Inocentio canonizationem petiit.

Anno Domini M^oCCL. Quidam Martinus nomine
10 fuit abbas monasterii^c sancti Laurentii^d Cremone, qui
fuit probus in augmentando bona dicti monasterii^e.

Anno Domini M^oCCII. Corpus sancti Homoboni supra-1202.
dicti confessoris translatum fuit atque deductum ad
ecclesiam maiorem Cremonensem^a ab ecclesia sancti
15 Egidii¹ de Cremona de mense Iunii² et super altare *Iun.*
maioris ecclesie publice ostensum in festo predicti sancti
Homoboni, XIII° intrante Novembr. *Nov. 13.*

Anno Domini M^oCCVI.^e A domino Inocentio papa XII *Mart. Opp.*
abbates Cisterciensis ordinis^f in terra Albigensium ad predicandam
20 fidem hereticis mituntur. De Yspania vero Didacus Oxomensis epis-
copus, habens secum fratrem Dominicum in comitatu, pro hereticis
convertendis adiungitur; qui Dominicus ordinem Predicatorum primus
instituit in^g Tholosanis partibus, ubi pro hereticis converten-
dis verbo et exemplo predicabat. Deinde Inocentius papa legatos *Iac. de Var.*
25 ad Philippum^h regem Francorum misit, ut terram Albigensium^h in-
vaderet et hereticos deleteret; qui omnes capiens concremari fecit.
Eodem vero anno beatus Franciscus ordinem fratrum Minorum *Mart. Opp.*
prope Asisinam civitatem apud Sanctam Mariam de Portiunculaⁱ.

Anno Domini MCCVIII. papa Inocentius coronavit 1209.
30 Ottonem in imperatore Romanorum de mense Octubris. *Oct. (4).*
Iste papa quantum fuerit gloriosus, opera eius testimonium perhi-
bent veritati. Fecit enim inter cetera hospitale sancti Spiritus [in
Romak] et renovavit ecclesiam sancti Petri³ [et¹ renovavit
ecclesiam sancti Systi]; composuit decretales, sermones et librum de
35 misera conditione^m humani generis et multa alia gloriosa. Item
dedit universis ecclesiis in Roma unam libram argenti pro singulis
calicibus eorumⁿ non habentium calices argenteos tali pacto, quod^o
eos vendere non possent. Huius pape^p temporibus Lyvoniam pro
parte conversa est ad fidem.

40 a) cremonē c. b) mundo, quod Salimbene habet, in omnibus codicibus Sicardi
omissum est. c) monē c. d) Lauren c. e) MCCVII. Martin. f) seq. Didacus
oxomen oxoniensis eps delet. c. g) instituit. In c. h) sic h. l. c. i) supplie in-
cepit. — In marg. manu Alberti: Nota de ordine fratrum Minorum. k) in R. ab
45 Alb. in marg. suppl. l) et — Systi ab Alb. in marg. suppl. m) seq. mundi delet. c.
n) sic c.; earum Martin. o) seq. littera deleta c. p) Hic papa corr. Hi⁹ pape c.

1) In qua sepultum fuit; cf. Homoboni Vita antiquior ed. cura
et studio Aloisii Maini (Mutinae 1857) p. 13; Vita altera, Surius, De
prob. sanct. hist. (Coloniae Agr. 1575) VI, p. 297. 2) Die Iun. 25.
hoc factum esse dicit Campo, 'Cremona fedelissima citta' p. 28. 3) Al-
50 bertus scripsit primo Petri pro Sixti, postea supplevit quae in margine
leguntur. Delenda igitur sunt et renov. — Petri.

- Necr. Crem.* Anno Domini M^oCCXI. Obiit Ghirardus Albanensis electus et apostolice sedis legatus, cuius gleba requiescit in ecclesia Cremonensia. Anno Domini M^oCCXII. Sanctus Franciscus incepit ordinem parum domorum^{b. 1.}
1215. Anno Domini M^oCCXV, pontificatus eius XVIII^{c.} 5
Mart. Opp. mense Novembr. In basilica Lateranensi, que Constantiana^d vocabatur, celebratum est concilium generale — [et fuerunt prelati MCCXV^e] —, pro subsidio Terre Sancte* et pro statu universalis ecclesie multa utilia statuta fuerunt ibi promulgata. In quo fuit cum patriarchis, archiepiscopis, episcopis et aliis prelati; qui ex- 10
 1210. comunicavit Ottonem imperatorem et cassavit et iterum cassationem, quam ante tulerat, confirmavit et ipsum hereticum prononciavit et regem Fredericum in Romanum
Mart. Opp. imperatorem confirmavit de mense Octubr. Hic abbatis Iohachim libellum, quem contra magistrum Petrum Lombardum con- 15
Sic. posuit, dampnavit; qui abbas Ioachim fuit Apulus et abbas in
Mart. Opp. Calabria, qui spiritum habuit prophetandi, et prophetavit de morte
Sic. Henrici imperatoris et futura desolatione Syculi regni et defectu Romani imperii; quod manifestissime declaratum est. Nam regnum Syculie multo tempore est perturbatum et imperium per^f sisma^g divisum. 20
Mart. Opp. Dampnavit eciam et^d Almaricum — —² cum suis sequacibus. Dixerat eciam, quod in caritate constitutis nullum peccatum inputabatur, unde sub tali specie pietatis omnem turpitudinem commitebant. Huius
Iac. de Yar. tempore sancta Helizabet fuit sancta filia regis Ungarorum, que fuit uxor lantigravii, que inter alia innumera miracula XVI mortuos 25
 suscitavit et cecum natum illuminavit, atque de eius corpore usque
Mart. Opp. hodie oleum emanat. Tempore huius concilii consecravit ecclesiam sancte Marie Transtiberim. Deinde cum propter subventionem Terre Sancte inter Pisanos, Ianuenses et Lombardos pacem facere intenderet, in itinere ad hoc constitutus Perisius^h est defunctus. [Etⁱ 30
 1216. in ecclesia sancti Laurentii^k fuit tumulatus]. Anno Domini
Mart. Opp. M^oCCXVI. de mense Iulii Perusii causa electionis pape cardinales severissime artati sunt.
- *f. 168. *Anno^l ab incarnatione M^oC^oLXXXXXI^o, indictione Xa,
Sic., Mart., Iac. Henricus quintus inperator, filius Frederici condam inperatoris, 35
 successit patri ad inperium pontificatu domini Celestini
Mart. Opp. pape tercii, qui fuit coronatus^m ab eodem papa eodem millesimo feria secunda post festum resurrectionis, que fuit die XV.
Got. 24, 10. mensis Aprillis; qui inperavit annis VIII. Fuit autem elegantissima forma, laudabilis millex, audax, largus, benivolus, pius, 40

*) *In marg. coeava manu: Hoc habetur in novella etc., quae difficile leguntur atque nullius momenti sunt.*

a) cremoñ c. b) lege pauperum dominarum. c) XVII. (ut Martin. habet) corr. XVIII. c. d) sic et Martini codex 1 habet. e) uncis inclusa in marg. suppl., signo posito tam post nouembr.; MCCCXV Martin. f) seq. sysce delet. c. g) sic c. 45
 h) pisius (quod et Parisius legi potest) c.; lege Perusii; apud Perusiam Martin. i) Et — tumulatus in marg. ab Alb. suppl. k) laur c. l) A littera initialis minio pingenda deest. m) coronatus c.; seq. eo delet. c.

1) Cf. e. gr. Cron. XXIV ministr. gener. ord. Minorum, Analecta Franciscana III, p. 8; Cron. Minor, Monum. Erphesfurt. p. 646. 50
 2) Quae Martinus p. 438, l. 22—38. habet omisi.

iustus, amans veritatem, atque omnes regias virtutes habuit, quas *Got.*
 ex etate adulescentis possemus optare; natura et litteratura super
 omnes coetaneos, sapientia et sensum^a subtilitate polebat. Eodem *Mart. Opp.*
 mense inperator tradidit domino pape Tuschulanum regnum, et
 5 apostolicus tradidit Romanis, Romani vero civitatem destruxerunt *Sic.*
 et arcem, Tuschulanos execantes et alias deformiter mutilantes¹.
 Eodem autem mense inperator suprascriptus cum augusta *Mart. Opp.*
 nomine Constantia, fillia condam Rogerii regis Syculi, in Apuliam *Sic.*
 descendit^b, ut regnum, quod sibi iure successorio debebatur, optineret,
 10 quod quidam regulus invaserat; et intravit regnum Syculie et cepit *Mart. Opp.*
 terram usque Neapolim et obsedit Neapolim per tres menses. Set *Sic.*
 augustam quidam pyrrata nomine Margarita apud Salernum capiens,
 eam regalem ad urbem Panormum usque deducens, honestam^c
 15 augustam et dignissimam conservavit. Inperator vero Neapolim ob-
 sidens, pene suis omnibus pestilenti morte perhemptis, vix in Alamaniam
 reversus est. Eodem anno die VII° Iulii² fuit infortunium, *1191.*
 quod malamort a Cremonensibus^d appellatur, eo quod apud Civitatem *Jul. 7.*
 Pergamensium castrum contra Brixienses cum Pergamensibus congre-
 gati, divino iudicio in se ruentes aut in Oleo precipitantes^e, alii
 20 capti, multique mortui sunt. Set captos inperator e carcere liberavit.
 Eodem anno inperator Cremonensibus Cremam concessit et privilegio
 confirmavit^f. Eodem anno rex Francie et rex Anglie, cum marre
 transissent, Acharonem ab infidelibus^g occupatam et diu a Christianis
 obsessam viriliter pugnando ceperunt. Posteaque rex Anglie cum
 25 Salatino pugnavit et Ascalonem destruxit; qui quoque, cum marre
 transiret, in Syculia quasdam civitates in deditione receperat et insulam
 Cipri triumphaliter obtinuerat, naves et Salatini submerserat plenas
 serpentibus internitioni Christianorum nequiter deputatis. Eodem
 quoque anno Conradus marchio Montisferetri^b ab Axasinis occisus
 30 est, vir millitaris et in re millitari peritus, cautus, strenuus, fortis et
 audax, superbi^b magnanimus et devotus humilibus.

Anno Domini M^oCLXXXII. Inperator regem Anglie, deultra
 marre redeuntem, a duce Austrie captum detinuit in custodia, eo
 quod contra eum presumpsisse videretur quedam in regno Syculie et
 35 necem Conradi marchionis credebatur nequiter fuisse machinatus.

Anno Domini M^oCLXXXIII^o. Inperator in Ytaliam rediit
 et ad inferiora descendens Apuliam, Calabriam et Syculiam subiugavit,
 et omnia potenter optinens, bona terre in Alamaniam thesaurosque
 regni portavit, Margaritum excecans, ipsum et quos voluit captivavit
 40 et Tancretum filium Tancreti regis Syculi cum matre sua Margarita *Mart. Opp.*
 et regem Empyretarum³ secum in Alamania duxit captivos.

*Eodem tempore^h origo domus domini Ezelini de *¶ 168.*
 Romano, qui fuit maximus tyrampus et dominus Lon-

a) lege sensuum. b) sic c. c) honestate augusta dignissima *Sic.*; sed
 45 honesta omnes codices Sicardii. d) cremon c. e) precipitantes c. f) in marg.: De
 Crema. g) ab infid. bis scriptum c. h) seq. du delet. c.

1) Eadem vide iam supra p. 42. 2) Ex Ann. Cremon. deperditis
 Albertus assumpsit hunc diem, quamvis in nostris Ann. Cremon., SS.
 XXXI, p. 8, non legatur. 3) Is est, quem modo Alb. Sicardum secutus
 50 dixit Margaritum, qui fuit dux Duratii (Epirotarum), cuius nomen in
 Cronica Gilbertina lectum Martinus ille miserimus scriptorum in nomen
 reginae Siciliae Margaritae corrupit, quae re vera Sibyllae nomen habebat.

Rolandin.
I, 1.

bardie, pululavit hoc modo, videlicet prout habetur in Cronicis marchie Tarvisine. Quod inter ceteras domos claras et excellentes nobillium, que fuerunt et sunt in ipsa marchia Tarvisina, quatuor claruerunt, videlicet una Extensis, altera de Camino, tertia de Romano, quarta de Campo Sancti Petri, qualiter autem he due ultime domus, scilicet de Romano et de Campo Sancti Petri, primitus certaverunt, affines et sibi attinentes ad invicem proxima linea parentelle. Nam dominus Ezelinus primus, qui dictus est Balbus, fillius primi Ezelini de Honoria, primo filliam habuit unicam nomine Cunizam, secundo fillium habuit nomine Ezelinum, qui factus fuit monachus in ultimo vite sue. Soror igitur Ezelini secundi tradita est solempniter in uxorem domino Tysolino primo de Campo Sancti Petri, et ex ea nati sunt primo Gerardus, secundo Tiso noveilus, viri nobiles et potentes. Contingit autem hoc tempore et temporibus procedentibus in partibus Paduanis, nominatim in villa de Albano^a esse nobilem quendam nomine Manfredum Ricum, qui erat altus et potens et ditissimus pre ceteris Marchie in montibus et in plano. Hic filliam habuit unicam nomine Ceciliam; quo defuncto cum puella quasi solitaria remansisset, et ad eam amodo videretur paterna hereditas esse devoluta, foretque eius mater iam nupta cuidam nobilli — unde postea prodiit proles de Maltraversiis in Padua —. Quidam autem Spinadellus^b de Sandrico de familia sive de maxenada dicte puelle accessit ad dictum dominum^c Tysolinum de Campo Sancti Petri, cuius maior fillius Gherardus pulcer juvenis sine uxore ducebat honorifice vitam suam, tractans idem Spinabellus dictam dominam^c Ceciliam dicto iuveni tradere in uxorem. Volebat tamen ex servicio habere a dicto domino^c Tysolino libras quinquaginta imperi[alium]. Dominus autem Tysolinus dixit super hiis velle habere consilium ab amicis suis, qui omnia hec naravit domino Ezelino Balbo, quem habebat amicum et dominum pre ceteris kariorem. Ipse vero datis verbis congrue responsionis genero cogitavit ex illa hora, quod tale matrimonium conveniens esset pro filio suo Ezelino secundo, qui quamvis habuerat duas uxores in sua pueritia, scilicet primam dominam^c Agnetem, sororem domini Azonis primi marchionis Estensis, secundam autem^d domini Delesmanini^e de Padna, a qua solutus erat celebrato^f divortio solempniter, tamen adhuc juvenis. Sperabat enim Ezelinus per talem matrimonium habere dominium in partibus Paduanis. Protinus Ezelinus predictus misit nuncium ad Spinabellum predictum et datis sibi centum libris in continenti taliter fecit, quod matrimonium contractum fuit inter Ezelinum secundum et dictam Ceciliam, et incontinenti ducta est Baxanum, ubi fuerunt sponsalia celebrata; de qua genuit unicam filliam dominam Agnetem, matrem postmodum domini Asedisii^h de Guidotis; de quo matrimonioⁱ dicte domine^k Cecilie orta est maxima discordia inter Ezelinum de Romano et illos de Campo Sancti Petri, subrepto sibi tanto matrimonio fraudulenter. Contingit autem una vice predictam dominam Ceciliam descendere ad partes Paduanas causa spaciandi, quia habebat ibi multas possessiones et nobiles de maxenada. Intelligens autem hoc Ghirardus predictus de Campo Sancti 50

a) Abbano *Rolandin.* b) sic h. l. c., lege Spinabellus ut infra l. 25, 39. c) .d. c. d) supple sororem. e) Dalem. *Roland.* f) seq. diu'cio deletum c. g) nurum *Roland.* h) Ansedisii *Roland.* i) seq. primo delet. k) seq. eci (?) delet.

- Petri cogitavit eam arripere, et eiusdem domine nepos accessit *Rolandin.*
 ad dictam dominam Ceciliam, suam amitam, cum qua incestum solacium habuit *et indebite desiderium suum complevit; ex *f. 169.
 hac ergo sintilla offensionis crevit flama et ignis ardens. Unde hodie
 5 tota Marchia subiecta guerre destructioni subiacet et ruine. Inter
 fratres, proximos, cives et convicinos seminata est zinzania^a, hodia,
 dolositates, rixe, fraudes, versutie, rapine, deceptiones et simultates,
 mortes et ruine et inimicitie capitales. Sane dicta domina Cecilia
 reversa Baxanum omnia queque sibi fecerat Guirardus^b pre-
 10 dictus Ezelino marito suo propalavit. Et ecce siquidem causa
 guerre; pro quo delicto celebratum fuit divorcium inter
 dictum Ezelinum et uxorem eius, et tradita fuit in uxorem
 domino Dulcemanino^c. Procedente tempore decessit dominus *ib. I, 3.*
 Ezelinus Balbus. Ezelinus secundus, eius fillius, providit in factis
 15 suis et accepit in uxorem dominam Aledeytam, sororem comitum
 de Mangono, qui etiam comites Rabiosi nominantur; de qua genuit domi-
 nam Palmam novellam, que postea fuit uxor domini Alberti de Paone^d,
 Paduani civis. Secundo genuit dominam Iuniam, que fuit uxor do-
 mini Alberti comitis Vicentini. Tertio de ea genuit dominam Sophiam,
 20 que fuit uxor domini Henrici de Ygna, et eo mortuo nupsit postea
 domino Salinguerre de Ferrara. Quarto de ea genuit dominum
 Ezelinum tertium, et natus est anno Domini M^oCLXXXVIII^{or} die
 VI° exeunte Aprilli circa meridiem. Quinto genuit Albricum. Sexto
 genuit dominam Cunizam, que fuit uxor comitis Rizardi de Sancto
 25 Bonifatio; et sic multos filios et fillias de dicta domina
 genuit, et sic natus est dominus Ezelinus de Rumano^b.
 Tempore procedente, licet dominus Ezelinus esset in honore *ib. I, 3.*
 magno, tamen non fuit inmemor iniurie sibi illate per Ghirardum *ib. I, 4.*
 de Campo Sancti Petri, nepotem suum de dicta domina Cecilia,
 30 condam uxore sua, cogitavit, qualiter posset facere ultionem.
 Tegens igitur alta mente indignationem et iram, quam animo con-
 ceperat arroganti, adiunxit sibi, licet per amorem illicitum, dominam
 Mariam de Campreto, consanguineam illorum de Campo Sancti Petri,
 set ex altera parentella; que domina habebat ius in curia de
 35 Campreto. Hanc dominam tamquam pro uxore in quodam castro^e,
 ita quod ex ea genuit dominam Aledaxiam, et pro ista fillia
 dominus Ezelinus pretendebat habere ius in dicta curia
 de Campreto; questio insurrexit inter dominum Ezelinum et illos
 de Campo Sancti Petri, utpote quia pater pro fillia voluit possidere
 40 Campretum. Hiis ergo duabus domibus amicos suos undique con-
 gregantibus, hinc inde castrametati sunt utraque parte in confinibus
 de Campreto, et nisi oratione episcopi Ghirardi civitatis Padue,
 qui eos concordaverunt, devenissent ad pugnam. Stetitque *ib. I, 6.*
 Marchia aliquot annis in bona pace.
- 45 Anno Domini M^oCLXXXVII. Castrum Iovis-alte a primo *Sic.*
 lapide ab episcopo Sycardo Cremonensif inchoatum est
 ad honorem et utilitatem palatii Cremonae et feliciter a dicto do-
 mino episcopo consumatum est. Eodem anno reversus est
 imperator Henricus in Ytaliam, deinde ad partes Sylicie

50 a) sic c. b) sic h. l. c. c) sic h. l. c., lege Dalesmanino. d) Baone
 Roland. e) supple tenebat. f) cremon c.

Mart. Opp. Sic. descendens Pandelborne¹ mortuus et sepultus est, de qua morte abbas Ioachim, quem^a supra in capitulo pape Inocencii *Iac. de Var. *f. 169'* tercii scriptus est², prophetavit. Eo tempore tante pluvie cum tonitruis et fulminibus et tempestatibus facte sunt, quantas *nulla meminit etas. Lapides enim ad quantitatem ovorum quadranguli 5 mixti cum pluvia de celo cadentes arbores, vineas et segetes destruxerunt et multos homines occiderunt. Corvi quoque et quam plures aves per aera in hac tempestate^b volantes visi sunt carbones vivos in rostro portare et domos incendere. Contra^c ecclesiam Romanam super^d tyrampnidem quam^e exercuit Henricus inperator contra 10 ecclesiam Romanam, et ideo eo mortuo Inocentius papa tercius, ne frater eius Philipus promoveretur, se opposuit et Ottoni filio ducis Saxonie adhesit et eum Aquisgrani in regem Alamanie coronari fecit.

Sic. Anno Domini M^oCLXXXVIII. facta est in regno de inperatoris electione seditio. Nam inperator Henricus pupillum nomine . . . .^f 15 de augusta relinquens, qui a principibus electionem obtinuerat, etiamve pupillo fecerant fidelitatem. Seditio tamen est inter Philipum fillium Frederici condam inperatoris et Ottonem fillium

Sic. Henrici ducis Saxonie³ ad inperium inspirantes. In Al-
mania quoque concertant, et uterque a principibus electus est. 20

Mart. Opp. Sic. Una pars quoque elegit Ottonem predictum, allia Philipum predictum. Set Inocentius papa tercius defensor pupilli erat et adiutor iuris ecclesie adversus quemdam Machoardum^a, qui se quoque pupilli iura tueri fatebatur, nescitur quo spiritu, utroque gladio dimicans eum viribus debilitavit. Set tamen adhuc Apulia, 25 Calabria et Scicilia vario voto vacillant. In Almania quoque varietas est votorum, set concertantium nec equa iusticia nec equa potestas. Interea, dum hec concertatio a principibus fit de duobus unum eligere ad inperium, infrascripta provenerunt:

Sic. Anno Domini M^oCLXXXVIII^{or.} Mediolanenses^h et Placentini 30 venerunt ad Burgum Sancti Donini et postmodum ad Castrum-novum in faucibus Aduae in suam iacturam reversi sunt. Set Veronenses Mantuanos disconfecerunt, ex eis innumeram multitudinem captivantes. Anno Domini M^oCC^o Mediolanenses^h et Brixiensesⁱ obsederunt castrum Soncini, set evanuerunt in superbia sua. Nam Papienses^k disconfecerunt 35 Mediolanensium exercitum ad Rosatum, et Cremonenses Placentinos

1200. ad Sanctum Andream iuxta Bussetum et plusquam MCC secum *cf. A. Crem.* captivos Cremonam duxerunt⁴. Eodem anno de mense

a) sic c. b) seq. uolu delet. c. c) incendere contra sine ulla distinctione c. d) lege semper. e) dele quam. f) spatium nomini inserendo vacat in c. g) cf. lectionem codicis 1 Sicardi p. 175, n. q. h) Mediolan c. i) Brixien c. k) papien c. 40

1) Panormi Martin. 2) P. 44. et iam supra p. 28. 3) Haec (condam — Saxonie) Albertus recte supplevit ex cronica parva ab eo exscripta, ex qua Ottonem imperatorem filium Heinrich ducis fuisse cognovisse videtur, quod ex Cronica Sicardi, Iacobi, Martini discere non potuit, qui 45 omnes eum docuerunt inter Philippum et Ottonem de imperio concertatum esse. Cum omnes codices nostri Cronicae Sicardinae lacunam habeant, constat Albertum haec minime in codice suo huius Cronicae legisse. 4) Hoc etiam ex Ann. Cremon. exscriptum esse patet, quod in nostris, SS. XXXI, p. 10, non legitur; quibuscum sequentia conveniunt. 50

Septembr.^a Cremonenses^b Brixienſes apud Quinzanum^{1200.}
 devincerunt^c et multos ex eis captivos Cremonam^{Sept. (14).}
 duxerunt; transactis quoque quatuor diebus equitaverunt^{Sept. (18).}
 in episcopatu Placentinorum ad castrum Sancti Laurentii^d
 5 et ad Castrum-Arquadrum, et incepto iam bello inter
 Placentinos^e et Parmenses, fugatis etiam Parmensibus
 et devictis et multis ex eis captis a Placentinis, una
 porta Cremonae, que dicitur porta Pertusii, Placentinos
 aggressa eos devicerunt, et recuperatis quos ceperant¹
 10 de Parmensibus, multos ex Placentinis ceperunt². Eo-^{Sic.}
 dem etiam anno facta est inter^f Cremonenses^g et Mantuanos, inter
 quos diu seditio fuit, pax et concordia et obsequiorum in vinculo
 pacis vicissitudo. Set inter milites Brixienſes et plebem, quam
 Bruzelam appellamus, civilis discordia^h est et eis utriusqueⁱ plurimum
 15 dampnosa. Nam teste Domino *regnum in se ipsum *divisum *f. 170.*
desolabitur, et domus supra domum cadet; et Burzellam^k quippe do-
 mum^l militum dissipavit. Milites vero cum Cremonensibus^m con-
 federati sunt et plebeios, quibus comes Narisius preerat, artaverunt.
 Romani quoque Biturviensesⁿ in forti gladio subiugaverunt. Anno
 20 Domini M^oCCI. Cremonenses cum Brixienſibus Bruzelam Brixienſium^{1201.}
 captivarunt eorumque currum in forum seu in platea Cremonae de-
 duxerunt, et hoc fuit in vigilia sancti Laurentii^d iuxta^{Aug. 9.}
 Calcinatum³. Proinde facta est pax inter Cremonenses^g et Perga-^{Sic.}
 mensesⁿ comuniter et Brixienſes^o, inter quos fuerat tam grandis
 25 seditio, quod nec gladio parcerent nec incendio. Sicut enim multa
 malla oriuntur ex bonis iniciis, sic Deus ex mallo elicit aliquando
 bonum. Eodem anno Mediolanenses^p ceperunt castrum Papien-
 sium^q nomine Vegnevalle et destruxerunt Ursacasalem in^{cf. A. Crem.}
 diocesi Cremonensi^g. Eodem anno Cremonenses^g
 30 equitaverunt^r in servicio Mantuanorum contra Veronenses,
 et in campo apud Marmirolum utraque parte
 sub armis manente Veronenses iuraverunt stare preceptis
 Cremonensium^g, concordia facienda inter ipsos et Man-
 tuanos, die XIII° intrante Iunio. Eodem anno Pla-^{Iun. 13.}
 35 centini diruerunt Cremonensium^g turrin Sancti Andree
 ultra Padum⁴. Eodem anno Cremonenses^s pugna-
 verunt cum Brixienſibus apud Gavardum in montibus

a) setpbr̄ c. b) cremon̄ cum brixien̄ c. c) sic c. d) laur̄ c. e) placeñ c.
 f) seq. brixien̄ delet. c. g) cremon̄ c. h) suppl̄ orta. i) utrisque Sic. k) sic h. l. c.;
 40 Bruzellam codices 2 Sicardi; Bruzella Sic. l) lege domus. m) biturviens̄ c. n) per-
 gameñ c. o) brixien̄ c. p) Mediolan̄ c. q) papien̄ c. r) eqtaur̄ c. s) cre-
 monen̄ c.

1) Scilicet Placentini. 2) Cf. Ioh. Codagnelli Ann. Placent.,
 SS. R. G. p. 28. 3) Hoc ex Ann. Cremon. deperditis etiam Campo,
 45 'Cremona fedelissima cita' p. 28, exscripsit; cf. SS. XXXI, p. 11, n. 4;
 Iac. Malvecius VII, 83, Muratori, SS. XIV, col. 895. 4) Cf. Ioh.
 Codagnelli Ann. p. 29.

1201.
Iul. 31. die ultimo Iulii¹.

Sic. cod. 1. Eodem anno cives Constantinopolitani, Set ab eisdem in palatio destitutus est. Unde et nocte proxima a Varangis Alexii occisus est. In quo confictu puer Ysachi de carcere liberatur. Eodem anno, sicut a plurisque^a traditur, Tartarorum⁵ dominium initium habuit^b. Hii enim sub montibus Indie in regione dicta Tartara constituti, dominum suum Indie David nomine, fillium Iohannis presbiteri, occidentes, ad depopulationem alliarum terrarum processerunt.

Sic. Anno Domini M^oCCII. Inter Cremonenses^c et Placentinos¹⁰ pacis federa componuntur; quo anno quasi iubileo fere in tota Lombardia treuge vinculantur in lustrum. In quo lustrum maximus fuit motus peregrinorum euntium ultra marre. Inter quos fuerunt precipui: Balduinus comes Flandensis, Lodovicus comes^d Blessensis et Bonifacius marchio Montisferrati; qui omnes apud Venetias congregati cum Venetis apud^e Zadram municipium Venetis nimis infestum destruxerunt. Interea puer Alexius, fillius inperatoris Ysachi, Constantinopolitanus de carcere liberatus Filipum cognatum, regem Alamanie, adiit, supplicans sibi auxilium impertiri. Anno Domini M^oCCIII^o. Dux Venetum ceterique barones adulescentem Alexium¹⁵ unanimiter assumentes ad Illiricum pervenerunt. Interea^f Venetos ceterosque Latinos Constantinopolim morantes Grecorum et Maranchorum^a deseivit atrocitas, eos impugnans et occidens. Cumque cives ammoniti legitimum^g dominum recipere recusantes^h, irruentes Latini viriliter urbem ipsam ceperunt et palatium obsederunt et con-²⁵prehenderunt. Demum capta urbe et depopulata et ex magna parte combusta tyrampnus aufugit. Isachus restituitur, et Alexius adulescens in mense Iulio in ecclesiaⁱ sancte *Sophie magnifice coronatur. Postea cum Greci Latinos publice^k iniuriis multis affligerent et privatim occiderent, Latini urbem combusserunt et predam maximam ex-³⁰portaverunt. Ad hec cum tyrampnus in Andrinopolim se recepisset, inperator Alexius adulescens collecto exercitu cum baronibus eum fugavit et Traciam sibi subiugavit. Set cum peregrinis^l magnis remunerandi promissis beneficiorum^m ingratus instaret, clam et palam beneficisⁿ adversatur. Igitur cum^o inter Latinos et Grecos zin-³⁵zaniis^a seminatis Greci, habentes inperatorem exosum, quendam Constantinum inperatorem faciunt, populus autem Alexium Murzufluum coronavit. In qua contentione prepotens fuit Alexius Murzufluum⁴⁰ Alexius vero adulescens, cum vix septem mensibus regnasset, suffocatur. Isachus vero pater eius moritur. Alexius Murzufluum⁴⁰ tyrampnus^a a peregrinis de solutione repentitus^p solvere deficeret^q. Quapropter Veneti pariter et peregrini unanimiter agrediunt^a, universam regionem in circuitu depopulant^a et Murzufluum, dum die quadam in nemorosis lateret insidiis, in fugant^r, fratrem eius et vexillum

*f. 170.

a) sic c. b) Initium Tartarorum domini in marg. c) cremon c. d) seq. 45
bleben delet. e) apud delendum. f) supple in. g) legitimum c. h) lege
recusarent. i) ea' c. k) publice (corr. publice) c. l) peregrini Sic. m) nota
lectionem codicis 1 Sicardi; instarent, benef. ingr. Sic. n) sic cum omnibus codd.
Cronicae Sicardinae. o) inter eum et Lat. Sic. p) lege impetitus. q) lege
diffitetur. r) lege effugant. 50

1) Locum a Campo ex iisdem Ann. Cremon. deperditis exscriptum vide SS. XXXI, p. 11, n. 4; cf. Iac. Malvecius VII, 82, l. 1., ubi hoc proelium mense Ianuarii commissum esse dicitur.

et yconam regiam capientes. Anno Domini M^oCCIII^{or}. Veneti ^{1204.} et Francigeni cum aliquibus baronibus urbem Constantinopolim ^{Sic.} ceperunt de mense Aprilli¹. Similiter soldanus Sarraceno- ^{Apr.} rum cum innumerabili multitudine^a contra Yspanos confusus ad ^{Mart. Opp.} patriam suam reddiit. Murzufius Alexius, qui se imperatorem ^{Sic.} putabat, fugit de urbe. Alter quidam facius^b ascaronibus eligitur. Set veniente luce a Latinis Balacherna^c et Buchaleonum palatia occu-
 pantur. Quid plura?^d Grecorum strage data multorum gens Latinorum urbem Constantinopolim in mense Aprilli victoriose optinuit. Et
 10 eodem anno ultra M de hominibus Cremonensibus^e iverunt Constantinopolim causa terram retinendi². Ad ^{Sic.} hec barones Baldoynum comitem Flandrie in imperatorem diademate coronarunt; cuius captionem etiam post multos dies plurique^c in- ^{Mart. Opp.} cole civitatum ut^f credebant tam propter civitatis fortitudinem, tum
 15 propter antiquam prophetiam. Prophanatum^g siquidem erat, quod debebat capi per angelum, et ita eam posse capi per hominem non credebant. Set hostibus per murrum, ubi angelus pictus erat, civitatem intrantibus se deceptos incole^h per equivocacionem angeli cognoverunt³.
 Venetisⁱ conniventibus^k inperium sortientes. Nam quarta cessit in- ^{Sic.} peratorie maiestati, trium quartarum medietas Venetis cessit, cetera peregrinis. Marchio vero Bonifacius Montisferati optinuit Tesalonicam. Murzufius autem Alexius^l tirampnus adiens et intendens eum aliquo modo posse seducere. Set lumine privatus est, rediensque in urbem a Latinis misericordiam inpetravit. Set rursus
 25 cum prodicionis moliretur insidias facere, de columpna Tauri per sententiam precipitatus est. Ascharo quoque trans Lepontem^m fugato Latini victores fere totam monarchiam tenebant. Eodem quoque anno Greci quasi excitati Latinis expulsis se in Andrinopolim receperunt.
 30 *Set anno Domini M^oCCV. Baldoynus inperator Constantino- ^{*f. 171.} politanus Grecos in Andrinopolimⁿ congregatos obsedit. Set a Blacis^o forinsecis et congregatis Cumanis ipse inperator cum quibusdam baronibus suis captus est et occisus; exercitus autem illesus reversus est Constantinopolim, cui prefuit Henricus frater inperatoris, duce
 35 Venetie iam mortuo. Marchio quoque Bonifacius Montisferrati in Thesalonica a Grecis et Blacis multa passus est. Fuit hoc anno Grecis blanda, Latinis adversa fortuna. Anno Domini M^oCCVI. In orientali et in occidentali inperio et apud Antyochem ex predictis causis inter predictos certantur^p illustres. Eodem anno 1206.
 40 palatium comunis Cremone fuit inceptum⁴. Anno

a) e e corr.; supple veniens. b) lege quidam Ascari a civibus fatuis.
 c) sic c. d) neque interrogationis neque aliud distinctionis signum hoc loco positum est in c. e) cremon c. f) lege civitatis non. g) lege Prophetizatum. h) in tele c. i) lege votis; ante hoc verbum nullum distinctionis signum in c. k) cf. SS. 45 XXXI, p. 178, n. k. l) lege Alexium tirampnum. m) lege Elespontum. n) seq. g delet. o) S₃ ablatis c.; cf. SS. XXXI, p. 179, n. 0. p) lege certatur.

1) Locus Annalium Cremonensium deperditorum cum loco Sicardi coniunctus est. Ann. Cremon. enim qui exstant, SS. XXXI, p. 11, habent: Francieni et Veniciani ceperunt Constantinopolim de mense
 50 Aprillis etc. 2) Cf. Ann. Cremon. p. 11. 3) Loco Martini nimis inepte inserto locus Sicardi dissectus est. 4) Cf. Ann. Cremon. p. 11.

Sic. Domini M^oCCVII. Bonifacius marchio predictus occiditur in prelio, duos filios relinquens, scilicet Gullielmum in Ytalia et Demetrium 1208. apud Thesalonicam successores. Eodem anno¹ Cremonenses^a

Maio. ceperunt Pontevicum de mense Madii.

Roland. I, 9.

Eodem anno dominus Azo Estensis marchio factus est potestas civitatis Verone; de cuius honore condolens dominus Ezelinus de Romano secundus, non in memor, quod idem marchio fuit sibi contrarius in facto Campreti supradicti², congregatis amicis de Verona, Vicentia et undecumque potuit aliunde, in castrò Montedi^b Vincentini districtus ibi habuit magnum guarnimentum; et sic factus est insultus 10 ex improvise maximus in Verona contra marchionem et contra omnes faventes ei, et ita demum est expulsus dominus^c marchio de potestaria Verone. Tunc Salinguerra de Ferraria factus est cum domino Ezelino manifestus amicus, qui usque nunc^d videbatur alicui parti favere. Recessit ergo marchio de Verona et ivit ad 15 Abachiam^e, et facta ibi magna congregatione de suis amicis de Lombardia, Marchia et Romandiola et aliunde sapienter, statim sequenti anno, scilicet in M^oCCVIII, gentem suam Verone conduxit in Brigidam, et ibi viriliter inimici cum inimicis certaverunt. Demum post sanguinis effusionem millitum, peditum et equorum, 20 post consternationem plurium stetit marchio victor in campo, turres habuit et domos bellicosus^f per civitatem; ipsum quoque Ezelinum tunc habuit captum et detentum, quem curialiter et honeste tractavit et eum honoravit. Fecitque fieri honorem illi per millites et dominas, qui vel que fuerunt in Verona. Demum dominum Ezelinum ipsum 25 marchio millitibus honorifice sociatum deceter conduci fecit Baxani, qui millites maximum honorem^g habuerunt a dominis et dominabus et millitibus Baxani; reverssi igitur millites marchionis ad ipsum, quem iam tota Marchia cum summa reverentia laudans magnis preconiiis excolebat; tunc ipsius fama celebris excolebat^h usque 30 Romam, ita quod ipsa sedes sancta apostolica dignitate nova ipsum marchionem voluit preditareⁱ et ei gratiam est^k largita, scilicet ut ipse cum omnibus suis successoribus ab hoc tempore in antea Estensis et Ancone marchio appelletur in statu delectabili et iocundo.

Sic. Anno Domini supradicto, scilicet M^oCCVIII. Sopita est seditio 35 regum de occidentis imperio concertantium. *Nam Filippo in thalamo occiso nequiter a falso gravio, et sic Otto optiuit; de quo Filippo quidam previderat visionem sic dicentem, futura hiis versibus prophetantem:

Sufflu da terre, rex Otto, xer errat Adoffus^l. 40

Xer^m dolor Otto tibi, suspice finit ibi.

Mart. Opp. Fuerat enim Inocenciusⁿ papa, qui eodem anno Celestino in papatu successerat, Filippo adversarius propter fratrem suum Henricum imperatorem, qui contra Christianam religionem in regno Scicilie archiepiscopos et episcopos trucidaverat et contra Romanam ecclesiam 45 semper tyrannidem exercuerat, propter quod ipsum et eius omnes

a) cremonē c. b) Monticli Rolandin. c) .d. c. d) *supple non.* e) Abathiam Rolandin. f) *lege bellicosas.* g) *seq. fecerunt delet.* h) *pro hoc verbo perperam repetito lege pervenit.* i) *predotare Rolandin.* k) *est bis scriptum.* l) *sic c.* m) *sic c. pro Xer.* n) *Inocencius c.* 50

1) Anno 1208. potius, ad quem annum haec Ann. Cremon. p. 12. recte habent; cf. Ioh. Codagnelli Ann. p. 34. 2) P. 46 sq.

fautores excommunicaverat. Ottoni vero duci Saxonie viriliter adhesit. *Mart. Opp.*
 Eodem quoque anno Cremonenses^a obsederunt et vasta- 1209.
 verunt Castionum^b de Striveriis Brixiensis diocesis^c
 iuxta Dexençanum et lacum Guardie de mense Aprilli^{d. 1.} *Apr.*
 5 *Anno^e ab incarnatione Domini M^oCCVIII, indictione **f. 172.*
 . . . f, Otto fillius Henrici ducis de Saxonia² pupillus³ successit *Sic.*
 Henrico inperatori ad inperium, pontificatu domini *Mart. Opp.*
 Inocentii pape tercii, qui, licet sibi anni non attribuuntur,
 tamen scribendo usque ad cassationem inperii inperavit
 10 annis . . . f, postquam hinc inde per barones Alamanie
 per aliquot annos inperium concertatum esset, quia una *Mart. Opp.*
 pars elegerat Ottonem predictum, alia pars elegerat Philippum⁴
 fillium⁵ inperatoris Frederici. Set nequiter Philippo interfecto *Sic.*
 Otto predictus dux coronatus fuit ab Inocentio papa predicto *Mart. Opp.*
 15 Rome in ecclesia sancti Petri. Hic accepta corona statim
 habuit pugnam cum Romanis et erexit se contra sanctam matrem *Sic.*
 ecclesiam et contra patrem suum coronatorem. Ideo propter illud *Mart. Opp.*
 maleficium anni^h non attribuuntur. Anno Domini
 M^oCCVIII^{or. 5.} Civile sturmm sive bellum fuit in 1210.
 20 Cremona inter Matheum de Coregio potestatem comunis
 Cremone et millites et pedites civitatis veteris ex una
 parte etⁱ Gullielmum^k Mastalium potestatem civitatis
 nove Cremone et millites et pedites civitatis nove ex
 allia apud ecclesiam sancti Egidii XII. intrante Martio; *Mart. 12.*
 25 et tunc turis de Mastaleis trazit contra comune Cremone
 pro illis^l de civitate nova; et eo tempore Gullielmus
 potestas civitatis nove faciebat rationes, contiones^m et
 consilia apud Sanctam Agatham, et ille Matheus potestas
 civitatis veteris apud ecclesiam maiorem et palatium
 30 comunis Cremone. Nam uterqueⁿ se potestas^o comunis
 appellabat. Sequenti die dominico dictus Gullielmus *Mart. 14.*
 venit in publica contione in platea maioris ecclesie et
 ibi publice precepta suprascripti Mathei potestatis civi-
 tatis veteris iuravit, et hec de voluntate et iussu domini
 35 Sichardi episcopi Cremone, in quo ambo se compromiserant

a) cremonē c. b) Cationū corr. Castionū c. c) brixien dioc c. d) reliqua
 pars maior paginae 171. versae vacat. e) littera initialis A minio pingenda deest.
 i) spatium numero inserendo vacat. g) seq. henrici delet. h) supple sibi ex Martini
 Cron.; cf. supra l. 8. i) Et cum littera maiuscula E c. k) seq. et delet. l) seq.
 40 diuiti delet. m) gtoiciōes c. n) inter c. o) sic c.

1) Haec ex Ann. Cremon. deperditis exscripta alibi non relata
 sunt. Anno 1209, non a. 1208, hoc factum esse demonstravi SS. XXXI,
 p. 45, n. 5. 2) Cf. supra p. 48, n. 3. 3) Pupillum dicit Sicardus
 Fridericum II; cf. supra p. 48, infra p. 54, l. 17. 4) Haec Albertus
 45 iam supra p. 48, l. 21. p. 52, l. 36 sq. exscripsit. 5) A. 1210. secun-
 dum nostram computationem, cum Cremonenses u Mart. 25. exordium anni
 facerent. Multo brevius sequentia narrata sunt in Ann. Cremon. p. 12.

1210. de discordia, quam inter se habebant, salvo quod Gulielmus predictus esset potestas societatis populi¹; et hac^a sententia non obstante anno sequenti² dictus Gulielmus de Mastaleis cum sua parte incepit iterum civile bellum atque sturmmum cum dicto domino^b Matheo⁵ potestate et cum millitibus et peditibus civitatis veteris

Iul. 1. die Iovis primo Kall. Iulii iusta^c ecclesiam sancti Egidii
Iul. 3. et sequenti die sabbati iuxta ecclesiam sancti Leonardi et iuxta ecclesiam sancti Mathie et iuxta ecclesiam sancti Victoris, et in ipsis conflictibus multa homicidia¹⁰ militum et peditum facta fuerunt, et pluras^d domos^d civitatis nove combuste fuerunt. Anno Domini

Maii (3—5). *Mart.* *Opp.* Otto venit Cremonam de Madio, et eodem anno contra voluntatem domini pape intravit regnum Apulie³ ad devastandum¹⁵ et capiendum regnum Scicilie et ad occidendum⁴ Fredericum Rogerium regem Scicilie pupillum, cui preter ecclesiam non erat adiutor; et tunc Cremonenses⁶ dederunt in ipso exercitu L millites; set spe cassata rediit. Unde papa eodem anno ipsum excommunicavit. Ipse vero nichilominus papa²⁰

Roland. I, 11. *Inocencius*⁵ marchionem Estensem^f et Anchonitanum^g nomine Azonem cum exercitu misit in Apuliam; postea vero per Tusciam iter faciens quedam loca per vim, quedam per deditionem habuit.

Anno Domini M^oCCXI, progrediens per Apuliam civitates et loca per deditionem usque Policornu suscepit. Dum hec agerentur,²⁵ anno quarto inperii sui principes Alamaniam Fredericum^h Rogerium predictum regem Scicilie elegerunt in inperatorem, citantes eum, ut in Alamaniamⁱ properaret; quo audito inperator Otto festinans rediit; qui apud Laudam curiam quasi celebravit inanem. Hestensis vero marchio iam cum Papiensibus^k, Cremonensibus et Veronensibus cum^l consensu summi pontificis fedus inierant contradictionis. Otto inperator inglorius igitur Alamaniam intravit. Eodem anno

a) hec c. b) .d. c. c) sic h. l. c. d) sic c. e) cremoeni c. f) estei c. g) anchon c. h) seq. roc(?) delet. i) alamania c. k) papien c. l) cum certo legi nequit.

1) *Vide arbitrium Sicardi episcopi datum a. 1210. Mart. 11, editum ab L. Astegiano, Codex dipl. Cremon. I, p. 215 sq., nr. 111. Cf. SS. XXXI, p. 47—49.* 2) *A. 1210, Cremonensibus initium anni a Mart. 25. facientibus.* 3) *Haec ex Martini Cronica assumpta Albertus scripsit pro intravit in Apuliam, quod Ann. Cremon. habent.* 4) *exheredandum melius procul dubio Ann. Cremon. p. 12.* 5) *Immo Otto imperator. Hoc falsum Albertus procul dubio scripsit, quia in Rolandini Cronica I, 11. legit: A. D. M^oCCXI. supradictus Azo Estensis et Anconitanus marchio de voluntate Innocencii pape III. Fredericum regem Sicilie . . . usque in Alemaniam sociavit, ex quo capite Estensem — Azonem eum recte loco Sicardi addidisse apud me constat.* *Cf. etiam quae supra p. 52, l. 33. 34. ex Rolandino exscripsit.*

millicia Cremona fugavit milliciam Mediolanensium^a in 1211. Brixiana apud Herbuscum^b, quem^c obsidebant de Sep-^{Sept.}tembri^{d. 1.} Eodem anno civile bellum fuit in Cre-^{cf. A. Crem.}mona supra Basalarium, et millites et pedites civitatis
 5 veteris ceperunt burgum Sancti Pantaleonis et vicinos et guardam civitatis nove, que erat ibi, et quasdam domos conbusserunt et alias robaverunt die dominico XV. exeunte Decembri²; et tunc Gandolfinus de Castro-^{Dec. 17. 18.}novo milix Veronensis^e erat potestas Cremona. Eodem
 10 anno populus Cremona ivit Ferrariam in servicio Azonis marchionis Estensis et fugaverunt Ugonem de Guarmaxio^{(Mart. 3).} missum domini Otonis condam inperatoris et Salinguerram et exercitum suum, quem congregaverant de XI civi-
 15 tatibus^{f. 3.} *Anno^g Domini ab incarnatione M^oCCXVI, indictione...^h,^{*f. 173.} Honorius tercius papa, natione Romanus, ex patre...ⁱ,^{Mart. Opp.} qui alio nomine vocabatur...ⁱ, successit Innocentio terciio in papatu inperante Frederico inperatore, qui fuit electus apud Perusium et^k sedit annis X et m. VIII, d. XXIII.
 20 Iste Honorius papa anno Domini suprascripto, pontificatus eius anno primo ordinem Predicatorum fratrum confirmavit vi-
 25 vente beato Dominico, natione Yspano, eiusdem inventore, procurante. Nam Inocentius papa tercius, predecessor suprascripti do-
 30 mino Honorii, qui durus fuit sibi in hoc facto, visione habita, quomodo beatus Dominicus Lateranensem ecclesiam cadentem humeris
 35 substantasset, confirmare voluit anno precedenti. Set morte preventus non potuit. Hic papa apud Sanctum Laurentium foris murum Petrum Altisiodorensem comitem in inperatorem Constantinopolitanum coronavit. Hic etiam ecclesiam sancti Laurentii^l
 40 extra muros et basilicam que dicitur Sancta sanctorum renovavit. Decretales composuit*. Iste papa anno post partum virginis M^oCCXVIII^{or}, a passione Christi M^oCLXXXVI, 1219. post mundi creationem sexcies M^o CCCXVIII, ab Urbe condita bis M^o DCCCCLXXI, solaris circuli quarto, in-

35 *) *Sequitur deletum*: Hic in baselica sancti Petri, scilicet^{Mart. Opp.} anno Domini M^oCCXX. die XIII° Decembr.⁴, coronavit^{Roland, II, 1.} Fredericum regem Scicilie ad inperium Romanorum.

a) mediolan c. b) herbustum scriptum esse videtur in c. c) sic c. d) set-
 40 pbr c. e) veron c. f) reliqua pars maior paginae 172. versae vacat. g) littera
 initialis A minio inserenda deest. h) spatium numero inserendo vacat. i) spatium
 nomini inserendo vacat. k) 7 (et) bis scriptum. l) laur c.

1) Haec ex Ann. Cremon. deperditis exscripta nusquam alibi
 relata sunt. 2) Dec. 18, non Dec. 17, fuit a. 1211. dies dominica.
 3) Cf. quae hac de re attuli SS. XXXI, p. 50, n. 1. 4) anno —
 45 Decembr. Albertus procul dubio ex Cronica Rolandini II, 1. exscripsit,
 cum eundem falsum diem coronationis (pro Nov. 22) habeat.

1219. dictione VII^a, curen^a primo, presidente sancte Romane ecclesie Honorio tercio huius nominis papa, regnante illustrissimo rege Frederico Romanorum, qui post Augustum fuit octuagesimus septimus, — scriptus^b et publicatus^c fuit liber Inocentii pape tertii¹.

Roland, II, 1.

Anno Domini M^oCCXX. die XIII° Decembr.^d papa coronavit

Mart. Opp.

Fredericum imperatorem^e Romanorum. Anno Domini

M^oCCXXI. dominus Homobonus^f civitatis Cremonae fuit episcopus², qui fuit XX^{us}^g in episcopatu Cremonensi^h.

Anno predicto dominus Cremosianus de Comitibus . . .ⁱ 10

fuit abbas monasterii^k sancti Laurentii^l Cremonae civi-

Mart. Opp.

tatis. Hic Honorius papa Fredericum imperatorem sibi rebellem et ipsi ecclesie adversarium anathematizavit atque barones ab eius fidelitate absolvit.

1221. [Beatus^m Dominicus migravit de hoc seculo ad 15

Dominum miraculis choruscando anno Domini M^oCCXXI].

Anno Domini M^oCCXXI. beatus Franciscus ordinis

Minorum incepit ordinem fratrum Minorum de Pennia³.

Bonar.

V. Franc.

c. 14, 3. 15, 5.

Anno Domini M^oCCXXVI. quartoⁿ Nonas Octubr. obiit feliciter

beatus Franoiscus, ordinis Minorum^o institutor, apud Sanctam 20

Mariam de Portiuncula in civitate Asisii die sabbati de sero.

1226.

(Dec.)

Eodem anno facta fuit compositio inter dominum papam Honorium predictum et Fredericum imperatorem

et dictos Lonbardos coniurationis⁴; qui Lonbardi sponderant dare inperatori IIII^o⁵ milites suis expensis ultra 25

1227.

(Febr. 1).

mare, et inperator retractavit quod fecerat contra eos, quod ipsi Lonbardi non observaverant^p. Et in eodem

anno inperator predictus misit exercitum suum Teothonicorum ultra mare numero MVCC^o milites⁶.

a) lege concurrente prima. b) script^r c. c) publicat^r c. d) decebr^r c. 30
e) in^operatorem c. f) seq. de non deletum. g) seq. eps deletum. h) cremoⁿ c.
i) spatium numero ordinis inserendo vacat. k) mon^r c. l) laur^r c. m) Beatus —
M^oCCXXI. in marg. ab Alberto suppl., nullo signo posito, quo indicetur, quo loco haec
inserenda sint. n) quato c.; seq. not deletum. o) seq. dei deletum. p) lege obser-
vaverunt ut Ann. Cremon. p. 15, 7. 6. 35

1) Haec ex subscriptione libri quartae compilationis decretalium Innocentii III. papae descripta esse videntur, exceptis verbis Iste papa, quae cum sequentibus coniungi nequeunt. 2) Qui iam a. 1215. Sicardo successit. 3) A. 1221. data est regula Francisci ordini Minorum. Nescio, quid velit de Pennia (depennia scriptum in codice), cum non de civitate Pennensi dici videatur. 4) Die Ian. 5. a. 1227. datum est arbitrium papae inter imperatorem et Lombardos, Epist. saec. XIII. e reg. pont. Rom. sel. I, p. 246 sqq., nr. 327—330. Ad haec cf. Ann. Cremon. p. 15, qui haec in brevius contracta referunt. 5) Hoc verum, cum in Ann. Cremon. p. 15. falso dicatur VC. 6) Septingenti tantum milites stipendiarii imperatoris iam e portu profecti erant, cum inperator morbo correptus a navigio destitit sequente anno transfretaturus; Friderici II. epistola data a. 1227. Dec. 6, LL. Const. II, p. 152, § 11; Winkelmann, 'K. Friedrich II.' II, p. 324. 40 45

Iste papa Honorius Rome moritur et in ecclesia sancte Marie *Mart. Opp.*
 Maioris seppelitur, et dominus Hugolinus Hostiensis episcopus in
 papam eligitur, vocatus Gregorius IX^{us}^a, anno Domini M^oCCXXVI.
 *Anno^b Domini ab incarnatione M^oCCXXVI, indictione **f. 173'.*

- 5 . . .^c, Gregorius nonus papa, primo vocatus Hugolinus sive
 Ugo de Arena episcopus Hostiensis, natione Campanus, ex patre
 . . . .^d, successit Honorio tercio in papatu regnante
 illustrissimo imperatore Frederico. Iste papa Gre-
 gorius apud Septisolum electus fuit die nono mensis Martii post
 10 festum beati Gregorii pape^e ad papatum, qui sedit annis
 XIII^{or}. Iste papa fuit perspicacissimi ingenii et
 eminentissime scientie, in utroque iure peritus. Hic
 canonizavit sanctam Elizabet, filiam regis Ungarie, relictam lanti-
 gravii^f Thuringie. Anno Domini M^oCCXXVIII. VII^g Kall. *Bonav.*
 15 Agusti dominus papa canonizavit beatum Francischum, qui *V. Franc.*
 prius vocabatur proprio nomine ante conversionem Iohanes. Hic *c. 15, 6.*
 papa per fratrem Raymondum ordinis Predicatorum, cappellanum et
 penitentiarium suum, ex pluribus voluminibus Decretalium compilari
 fecit volumen unum, mandans ubique doctoribus illo uti. *Mart. Opp.*
- 20 Anno Domini ab incarnatione M^oCCXXX. trans-^{1230.}
 latum est corpus beati Francischi ordinis Minorum^{h. 1.} *(Mart 25).*
 Anno Domini M^oCCXXXI. mortuus est feliciter beatus 1231.
 Antoniusⁱ [ordinis^k Minorum Padue, feria VI^a, die XIII^a
 mensis Iunii]. Hic papa anno Domini M^oCCXXXIII. 1.² *Iun. 13.*
 25 Reate canonizavit beatum Dominicum, inventorem ordinis Predicatorum
 et magistrum, Bononie sepultum et ibi miraculis innumeris coru-
 scantem, a confirmatione ordinis eius anno XVIII. et a morte eius
 anno XI°. Iste papa anno Domini M^oCCXXXVIII.^{or m} in *Rolandin.*
 cena Domini fulminavit sententiam contra imperatorem *IV, 9.*
 30 Fredericum, quam alias fulminaverat dominus [Inocentiusⁿ]
 papa tercius³, predecessor eius, pro eo quod non^o ivit
 ultra marre ad pasagium cum exercitu, prout promiserat.
 Volens tamen^p papa concilium celebrare Rome artatur sic per *Mart. Opp.*
 imperatorem per marre et terram, quod duo cardinales et multi alii
 35 prelati, abbates et clerici, maxime per marre ad concilium venientes,
 quod^q per fautores eius capiuntur, quod imperator tunc occuparat
 ex maxima parte patrimonium ecclesie, et quasi per imperatorem
 papa obsidebatur in Urbe. Videns etiam dominus papa Romanos
 per pecuniam corruptos esse, excipiens capita apostolorum Petri
 40 et Pauli, processionem a Laterano usque ad Sanctum Petrum

a) seq. 7 (et) c. ? b) littera initialis A minio inserenda deest c. c) spatium
 numero inserendo vacat. d) spatium nomini inserendo vacat. e) seq. qui se deletum.

f) Lantigrauii c. g) lege XVII. h) seq. de deletum. i) seq. p deletum. k) ordi-
 nis — Iunii in marg. ab Alberto suppl. l) M^oCCXXXIII. Alberti manu post alio

45 atramento corr. M^oCCXXXIII. m) M^oCCXXXVIII^{or} c. n) nomen linea perducta
 deletum c., lege Honorius. o) seq. ul deletum. p) seq. t deletum. q) sic iterum c.

1) Cf. Bonaventuræ Vitam Francisci c. 15, 7. 2) MCCXXXIII.

Albertus prius, ut Martinus habet, scripserat, sed bulla canonizationis
 data est a. 1234. Iul. 3. 13, Potthast nr. 9489. 3) Cf. supra p. 56,

50 l. 12 — 14.

Mart. Opp. faciens animos Romanorum sic revocavit, ut pene omnes Romania^a contra imperatorem cruce signarentur; quod^b imperator, qui credebatur se intraturum, audiens, timens longne^c ab Urbe^d recessit.

Rolandin. Idemque Gregorius tantis^e tribulationibus concussus Rome
V, 6. anno XIII°, ab incarnatione Domini M^oCCXLI. post festum^f 5
Mart. Opp. assumptionis virginis gloriose mensis [Augusti^g] migravit ad Christum.

Rolandin. Sciendum est, quod vacante tunc ecclesia Romana
V, 6. cardinales steterunt in conclavi per XL dies discordes in apostolica
Iac. de Var. electione, set concordare nequeuntibus Romani post eis inclusis 10
c. 131. multiplices molestias inferebant, propter quod dicti cardinales regine celi voverunt, quod, si eius meritis concordarent et liberi abire possent, octavam sue nativitat^h diu neglectam celebrandam de cetero statuerent^h, sic quod in fine mensis Octubr. eodem millesimo elegerunt cardinalem dominumⁱ Zufredum Medio- 15
Rolandin. lanensem^k, canzelarium, postea Celestinum vocaverunt, sicque
V, 6. liberi abierunt^{l. i.}
Iac. de Var.

*f. 174. *Anno^m ab incarnatione Domini MCCLXIII², in-
Mart. Opp. dictione VI^a, Urbanus III^{us}, natione Gallicus ex civitate Trecensi, ex patre . . . .ⁿ, successit Alexandro pape III° 20
 imperio vacante, qui sedit annis tribus, m. I, d. III^{or}, et cessavit mensibus V. Hic anno eius primo Idus Ian., dum
 1262.
Ian. 13. esset Viterbii³, instituit officium corporis et sanguinis domini nostri Ihesu Christi celebrandum quinta feria

Mart. Opp. post octavam pentecosten. Hic etiam anno eius primo 25
 duas fecit ordinationes; exercitum Sarracenorum, quem Manfredus in patrimonium ecclesie miserat, per cruce signatos fugavit. Comiti Provintie Karolo, fratri regis Francie, regnum Scieilie, ut a Manfredo detentore eius recuperaret, contulit.

Anno Domini M^oCCCLXIII^{or}. Cometes stella tam mirabilis 30
 apparuit, qualem nullus tunc vivens ante viderat. In oriente enim cum magno fulgore surgens usque ad medium emisperii versus occidentem comam prelucidam trahebat, et licet in diversis partibus mundi forte multa significaverit, hoc tamen unum pro certo conpertum est, ut, cum plus quam tres menses duraverit, ipso quoque apparente 35
 papa Urbanus cepit infirmari et eadem nocte, qua papa expiravit, et cometa disparuit. Perusii moritur et ibidem sepellitur^o.

a) romanos corr. romanoi (!) c. b) q (qui) c. c) sic c. d) seq. decessit deletum. e) tantus c. f) seq. post in festum deletum. g) Aug. om. c. h) in marg. manu Alberti: nota de octava festi nat. domine nostre. i) .d. c. k) mediolan c. 40
 l) post folium 173, post quod novus fasciculus foliorum incipit, compluria folia excisa videntur esse. m) littera initialis A minio inserenda deest. n) spatium nomini inserendo vacat. o) maior pars paginae 174. rectae et p. 174. versa vacant.

1) Omissi sunt pontifices Coelestinus IV, Innocentius IV, Alexander IV, quorum historia in foliis excisis scripta fuisse videtur. 45
 2) Martinus p. 440. Urbanum ad a. 1261. recte adscripsit. 3) Bulla de hac re data nullo anno, nullo die adnotatis tradita est, Potthast nr. 18998, altera de eadem re, Potthast nr. 18999, a. 1264. Aug. 11. data est, unde et illa hoc die data esse credebatur, sed bene notandus est hic locus, cum Urbanus IV. a. 1262. Ian. 13. Viterbii fuerit. 50

- *Anno^a Domini [M^oCCLXV^b, indictione VIII^a], Clemens^{*f. 175} IIII^{us}, natione Provincialis de villa Sancti Egidii, ex patre . . . .^c, (CLII). *Mart. Opp.*
- successit Urbano quarto pape vacante imperio, qui sedit annis III, m. VIII^{or}, d. XXI, et cessavit annis tribus, m. II et diebus X. Hic uxorem et liberos habens primum fuit famosus advocatus et regis Francie consiliarius, deinde mortua uxore propter vitam bonam et scientiam laudabilem primo Podiensis episcopus, qui Aniciensis dicitur, et post Narbone^d archiepiscopus, tandem Sabinensis episcopus et cardinalis efficitur, et post in Angliam propter
- 10 pacis reformationem a papa Urbano quarto missus, absens a cardinalibus Perusii in papam electus, sic vigiliis, ieiuniis et orationibus ac aliis bonis operibus intentus fuit, quod multas, quas ecclesia tunc tribulationes sustinebat, Deus suis meritis creditur extinxisse. Hic papa canonizavit Viturbii^e in ecclesia fratrum Predicatorum Edgingam^f
- 15 condam ducissam Pollonie, mire sanctitatis viduam, que inter alia commendabilia, cum canonizatio eius per plures annos differretur, ipsa procuratori in curia Romana, super eodem negotio cum esset in tristitia, per visum apparuit ac eum de expeditione negotii et etiam de die expeditionis certificavit. Anno Domini M^oCCLXV. predictus Karolus Proventie comes, qui pro recuperatione regni Scilie per Urbanum papam IIII^m vocatus fuerat, Romam, ubi tunc in senatore electus fuerat, navigio venit. Deinde Apuliam intrans bello campestri habito predictum Manfredum, filium naturalem Frederici imperatoris, regno et vita privavit. Anno Domini
- 25 M^oCCLXVI. quam plurima multitudo Sarracenorum ex Africa per angustum mare transiens in Yspanias et adiuncti sunt Sarraceni^g in Yspania, magnam plagam in Christianos exercuerunt, intendentes, quam olim perdididerant, recuperare Yspaniam. Set illarum partium aduniti Christiani et crucesignatorum ex diversis partibus^h adiuti, licet cum multo Christianorum dampno, de Sarracenis triumphaverunt. Anno Domini M^oCCLXVII. Soldanus Babilonie Armenia vastata Anthiochiam, unam de famosioribus civitatibus orbis, cepit et tam viris quam mulieribus occisis et captis ipsam in solitudinem redegit. Eodem anno civitatis Cremonensisⁱ quidam nomine
- 35 Cazacomus de . . . .^c fuit episcopus^{k. 1.} Anno Domini *Mart. Opp.* M^oCCLXVIII. Coradinus olim nepos Frederici imperatoris parvipendens domini pape excommunicationem contra Karolum, quem ecclesia regem Scilie fecerat, insurgens ad Theonicos, quos ^{*f. 175.} habuit, quam pluribus Lonbardis et Tuscis adiunctis pervenit usque Romanam; ubi cum imperiale^e more sollempniter receptus fuisset, asociato sibi senatore Urbis domino Henrico, fratre regis Castelle, et quam plurimis Romanis contra regem^l Karolum Apuliam intravit, et² plurique^m factum regis

a) folia 175—180. Alberti manu numeris CLII—CLVII. signata sunt, qui numeri sunt primae recensionis brevioris huius libri. Horum foliorum litterae initiales minio pictae, multae aliae minio illuminatae sunt. b) M^oCCLXV. ind. VIII^a post ab Alberto in spatio vacuo relicto alio atramento suppl. c) spatium nominis inserendo vacat. d) seq. eps delet. e) sic e. f) Edwigam Martin. g) Sarraceni Martin. h) supple auxilio. i) Cremona c.; seq. eps delet. k) in marg. manu Alberti: Nota de XXIII° episcopo Cremon. l) seq. appulie delet. m) sic c.; plerique Martin.

50 1) Qui iam a. 1260. episcopus creatus est. 2) Albertus ab historia imperatorum Martini p. 474. transiens ad res gestas pontificum p. 441. verba male coniunxit.

Mart. Opp. Karoli pro desperato haberent, tum propter Coradini exercitus multitudinem, tum propter regni Scicilie pene totius rebellionem, papa Clemens hoc audito predixit in publico sermone facto^a Coradinum tanquam^b fumum transiturum et ipsum tanquam^b ad victimam Apuliam intraturum; quod et rei postmodum probavit eventus. Nam 5 post durum campestre bellum Coradinus cum suis terga vertentibus capitur et a Karolo cum duobus¹ nobilibus decolatur, et nomen eius paucis diebus post tanquam^b fumus evanuit. Hic papa Clemens mortuus est Viterbii et ibidem est sepultus in ecclesia fratrum Predicatorum.

Hiis temporibus vacantibus ecclesia 10 et diadema imperiali pastorum^c interea, videlicet anno Domini M^oCCLXX, Lodevicus rex Francie christianissimus — *—² de Africa processerat^d, in Sciciliam veniens est defunctus^e.

*f. 176 (CLIII). *Anno Domini M^oCCLXXII, [indictione^f XIII^{or} 3, de mense Novembr.⁴] Gregorius X^{us}g, natione Lombardus de civitate Placentia et dicitur de genere Vicecomitum fuisse, ex patre . . . .^h, successit Clementi quarto pape vacante imperio, qui sedit annis III^{or}, [mensibusⁱ duobus] et d. X ab electione sua, et cessavit papatus diebus X. Hic Gregorius papa prius vocabatur Tealdus^k, et cum esset archidiaconus Leodiensis et devotionis causa ivisset ultra mare, ibidem existens in palatio Viturbiensi^l in papam a cardinalibus est electus. Hic fecit unam ordinationem V^m episcoporum cardinalium quam plurimum laudabilem, qui honestiusⁿ et valentes personas asumpsit. [Anno^o Domini M^oCCLXXIII^o]. Hic tertio pontificatus sui 25 anno pro utilitate Terre Sancte, quam personaliter visitare intendebat, Lugduni sollempne celebravit concillium, in quo Grecorum et Tartarorum sollempnes nunciis^b interfuerunt, Greci ad unitatem ecclesie redire promittentes, in signum cuius spiritum sanctum confessi sunt a patre filioque procedere, symbolum solempniter in concilio decantando. 30 Nunciis^b vero Tartarorum infra concilium baptizati^p ad propria redierunt. Numerus autem prelatorum qui fuerunt in concilio sunt quingenti episcopi, LX abbates et alii prelati circa mille. Hic in concilio multa bona constituit, videlicet pro subsidio Terre Sancte, pro electione summi pontificis et pro statu ecclesie universalis; [quod^q 35 concilium duravit a principio Magi usque ad Augustum. Iohannes Andree^r in novela I. de elect. s: nemo^s]. Huius

a) factum Chunradini Martin. b) sic h. l. c. c) sic haec sensu sano carentia leguntur in c. Alb. dicere voluit utroque pastore (rectore), ecclesiastico et saeculari, deficientibus. d) seq. in scicili delect. e) f. 176. v. vacat. f) uncis inclusa ab Alb. 40 superser. g) in marg.: Papa Gregorius X^{us}. h) spatium nomini inserendo vacat. i) mens. duob. in marg. ab Alb. suppl. cum Martini cod. 10. k) Gebaldus, b eraso et G in T mutato corr. Tealdus. l) sic (viturbiens) c. m) V Alb. pro videlicet (V) scripsit. n) quia honestas Martin. o) A. D. M^oCCLXXIII^o alio atramento (manu Alberti?) in marg. post suppl. p) baptizati c. q) uncis inclusa alio atramento (manu Alberti?) in marg. post suppl. r) Io. an c. s) de elect. potius coniect quam legi in c. 45

1) Recte sic; multis Martin. 2) Omisi quae Martinus Oppav. p. 474, l. 3 — 45. habet. 3) A. 1272. iam indictio XV. fuit. 4) A. 1271. Sept. 1. Gregorius electus est, coronatus a. 1272. Mart. 27. 5) Sexti Decret. l. I, tit. 6, c. 15.

tempore Rodulphus rex Romanorum et rex Francorum cum multis Mart. Opp. baronibus pro subsidio Terre Sancte cruce signati fuerunt. Hic papa fuit mire experientie in secularibus, nec intendebat peccuniarum lucris, set pauperrum elemosinis. Mortuus est Aretii et sepultus
5 ibidem.

Anno Domini M^oCCLXXI. die XX. Ian. Frater 1272.
Fatius¹, venerabile corpus, fidelis servus Dei, migravit Ian. 20.
de hoc mundo^a.

*Anno Domini M^oCCLXXVI. Innocentius quintus^b, natione *f. 178
10 Burgondus de^c Charanzia^{d. 2}, ex patre . . . .^e, successit Gre- (CLV).
gorio X^o pape vacante inperio, qui sedit mensibus V, d. II, Mart. Opp.
et cessavit papatus d. XVIII. Hic Inocentius^f papa antea
vocabatur . . . .^e, a pueritia enim in ordine^g fratrum Predi-
catorum existens doctor in sacra scriptura eximius efficitur. Deinde
15 in archiepiscopum Lugdunensem et post in episcopum Hostiensem,
tandem in summum pontificem asumitur. Hic licet multa pro-
posuisset facere, morte preventus nil notabile fecit. Mortuus est
Rome et in Lateranensi ecclesia seppelitur^h.

*Anno Domini M^oCCLXXVI. Adrianus V^{us} papaⁱ, natione *f. 178.
20 Ianuensis, ex patre . . . .^e, Rome eligitur in palatio Lateranensi,
qui sedit mense uno et d. VIII^{or}, et cessavit papatus d. XXVIII;
qui successit Innocentio^f quinto pape vacante inperio
[et^k fuit de comitibus Lavanie de Flisco]. Iste Adrianus
nepos Inocentii^f quarti pape et ab ipso in cardinalem tituli sancti
25 Adriani^l promotus, a domino Clemente III^{to} legatus in Angliam
pro guerra, que ibidem inter regem et barones orta fuerat, sedanda
missus fuit. Hic papa statim constitutionem, quam papa Gre-
gorius X^{us} in concilio Lugdunensi de restrictione cardinalium propter
electionem summi pontificis ediderat, suspendit, proponens eam aliter
30 ordinare, set morte preventus constitutionem sic suspensam reliquit.
Hic papa Viterbii moritur et seppelitur^m.

*Anno Domini M^oCC^oLXX^oVI. Iohanes XXI^{us} papaⁿ, natione *f. 179
Yspanus, ex patre . . . .^e, successit Adriano quinto pape (CLVI).

a) reliqua pars paginae 177. rectae et p. 177. versa vacant. b) in marg.: Papa
35 Inocentius V^{us}. c) de Char. ab Alb. in marg. suppl. d) seq. de Cara::anzia
(Anabus litteris erasis) iam in loco raso scriptum, delet. e) spatium nomini inserendo
vacat. f) sic h. l. c. g) seq. fm delet. h) reliqua pars maior paginae 178. rectae
vacat. i) in marg.: Papa Adrianus V^{us}. k) unis inclusa in marg. ab Alb. suppl.
l) Adriani, priore n expuncto corr. Adriani c. m) reliqua pars maior paginae 178.
40 versae vacat. n) in marg.: Papa Iohanes XXI^{us}.

1) De quo vide Acta SS. Ian. II, p. 210 sq. Cf. Necr. maioris
ecclesiae Cremon., 'Archivio storico Lombardo' VII (1880), p. 568.
M^oCCLXXI. (i. e. 1272. nostrae computationis) die Lune XVIII. in-
45 trante Ianuario frater Facius, auri et argenti optimus fabricator, na-
tione Veronensis, Cremona ab adolescentia sua nutritus, de hoc seculo,
in quo per quinquaginta annos et plus magnam et arduam fecerat
penitentiam, in senectute bona migravit ad Dominum. Cuius corpus post
obitum suum secunda die in ecclesia maiori Cremona . . . fuit . . .
sepultum etc. Albertus quae de Facio habet ex alio necrologio, in quo
50 dies sepulturae adnotatus fuisse videtur, eum assumpsisse conicio.
2) Tarantasia vel Tharantasia, ut Martin. Oppav. habet.

Mart. Opp. vacante inperio, qui sedit m. VIII, d. I, et cessavit papatus m. VI et d. VII. Hic pontifex Iohanes, Petrus ante dictus, in diversis scientiis famosus, primo Tuschulanensis episcopus, tandem Romanus pontifex efficitur; qui scientialem florem et pontificalem dignitatem mox^a quadam stolliditate deformabat, adeo ut naturali industria pro parte carere videretur. In hoc tamen quam plurimum laudabilis fuit, quod se tam pauperibus quam divitibus comunem exhibuit, multos egentes studium litterarum amplectentes fovit et in beneficiis ecclesiasticis promovit; et cum sibi vite spatium in annos plurimos extendi crederet et hoc etiam coram aliis assereret, subito cum camera nova, quam pro se Viterbii circa pallatium construxerat, solus corrui et inter ligna et lapides collisus sexto die post casum, sacramentis ecclesiasticis omnibus pereceptis, expiravit et ibidem in ecclesia sancti Laurentii est sepultus.

1277. Anno^b Domini MCCLXXVII. die XXV. Ian.¹ fuit^c conflictus dominorum de la Turre, qui dicitur Ripalta de Dexio. Et tunc^d temporis pars illorum de la Turre fuit expulsa de Mediolano. Et pars capitaneorum et valvassorum obtinuit et dominari cepit in Mediolano. Multeque novitates facte fuerunt^e.

*f. 179'. 1277. Anno Domini M^oCLXXVII^f, [indictione^g VI^a 2] Nicolaus III^{us} [de^g domo Ursinorum] papa Romanus, [dictus^h Iohanes], ex patre . . . .ⁱ, successit Iohani XXI.

Nov. 25. pape vacante inperio, [creatus^k in festo sancte Kateline¹, qui sedit annis duobus, m. VIII^{or}, d. VIII]^m.

*f. 180' (CLVII'). Annoⁿ domini nostri Yesu Christi ab incarnatione 1281. MCCLXXXI. Martinus III^{us} papa, [dictus^o Symon canonicus Tronensis^p], natione Galicus . . . .ⁱ, ex patre . . . .ⁱ, successit Nicholao pape tercio inperiali sede vacante, qui sedit annis [III^q, m. I, d. III³, et cessavit d. V]. Iste proprio nomine vocabatur Canis⁴, in festo

Febr. 22. chatedre sancti Petri^r.

a) morum Martin. b) haec alio atramento ab Alb. post add. c) seq. cons delet. d) seq. p delet. e) reliqua pars maior paginae 179. rectae vacat. f) M^oCLXXVIII. radendo corr. M^oCLXXVII. — In marg.: Papa Nicolaus III^{us}. g) uncis inclusa alio atramento subfusco ab Alb. superscr. h) haec posterius quam reliqua superscripta alio atramento ab Alb. superscr. i) spatium nomini inserendo vacat. k) uncis inclusa atramento subfusco ab Alb. post add. l) sic c. m) reliqua pars paginae 179. versae et pagina 180. (CLVII). recta vacat. n) littera A minio supplenda deest. Sequentia multo post folia 175. (CLII) — 179. (CLVI). scripta sunt. o) uncis inclusa alio atramento in marg. ab Alb. suppl. p) sic (tronen) pro Turonensis c. q) IIII — et in spatio vacuo relicto, cess. d. V in marg. alio atramento ab Alb. suppl. r) sic destitit hic locus, post hunc vacantibus fere 4¹/₂ versibus; suppl. electus est.

1) Potius die Ian. 21. Cf. Alberti Milioli Liber de temp. c. 291, SS. XXXI, p. 550, et quae ibidem n. 3. adnotata sunt. 2) A. 1277. fuit indictio V. 3) Potius diebus VI. 4) Nomen recte supra l. 27. dictum est. De hoc cognomine alibi nihil legi.

Anno vero supradicto, scilicet M^oCCLXXXI¹, in-1282.
 dictione X^a, die Veneris penultimo Ianuarii dominus^a *Ian. 30.*
 Bosius de Dovaria, civis et nobillis civitatis Cremone,
 qui erat capitaneus^b Guibelinorum, qui^c dicebantur
 5 Tronchazufi, dicte civitatis et expulsus a dominatu et
 regimine dicte civitatis per partem Guelfam, que appe-
 labatur pars Capeleta, intravit castrum Soncini diocesis
 dicte civitatis, expulsis inde totis Guelfis. Et eodem
 millesimo^d die Lune secundo Febr.² intravit castrum *Febr. 2.*
 10 Romenghi dicte diocesis et fecit maximam guerram pre-
 dicte Cremone. Anno vero M^oCCLXXXII. dictus
 dominus^a Bosius expulsus fuit de dictis castris³, et sic *(Nov. 11.)*
 dicta castra venerunt ad mandata comunis Cremone.
 Et sic dominium civitatis Cremone remansit in manibus
 15 Guelforum Cremone usque ad adventum domini^a Henrici
 inperatoris. Anno vero supradicto Otto de Vicecomitibus, 1283.
 civis et nobilis civitatis Mediolani, factus fuit archiepi-
 scopus dicte civitatis⁴, qui fuit principium totius domi-
 nationis illorum de sua progenie, qui migravit a seculo
 20 anno Domini^a M^oCCLXXXI^{e-5}. 1295.

*Anno^f ab incarnatione Domini M^oCC^oLXXXV^g, ^{*f. 181.}
 [secunda^h die Aprillis] Honorius IIII^{us} papa, natione ^{1285.}
 Romanus [deⁱ domo Sabellorum, dictus Iacobus Sabella], ^{Apr. 2.}
 ex patre . . . .^k, [eligitur^l in Perusio, qui] successit
 25 Martino pape quarto inperiali sede vacante, qui proprio
 nomine vocabatur . . . .^k, sedit Rome in pontificatu
 annis [II^m, et cessavit papatus m. X et d. II⁶]ⁿ.

a) .d.c. b) cap c. c) qui dic. Tronch. statim ab Alb. in marg. eodem
 atramento suppl. d) M^o c. e) reliqua pars maior paginae 180. versae et pagina 181.
 30 recta vacant. f) littera A minio supplenda deest. g) V alio atramento in loco raso,
 in quo plura I scripta erant (MCCLXXXIIII?). h) uncis inclusa alio atramento ab
 Alb. in marg. super. suppl. i) uncis inclusa post (alia manu?) in marg. suppl., dictus
 Iac. Sab. posterius quam de domo Sab. addita. k) spatium nomini inserendo vacat.
 l) uncis inclusa alio atramento ab Alb. in marg. suppl. m) II et cess. — d. II in
 35 columna ab Alb. post suppl. n) post haec octo fere versus vacant.

1) A. 1282. secundum nostram computationem, sed more Cremo-
 nensi anni initium a Mart. 25. faciebatur, cum quo anno indictio X.
 convenit. Cf. Ann. Placent. Gib., SS. XVIII, p. 574; Ann. Veron. de
 Romano, 'Antiche Cronache Veronesi' I, p. 424. 2) Die Martis 3. Febr.
 40 hoc factum esse tradunt Ann. Placent. Gib. l. l. et hunc diem etiam
 Ann. Parm. mai., SS. XVIII, p. 692, ubi numerus diei corruptus,
 habere videntur. 3) Cf. Ann. Placent. Gib. l. l.; Salimbene f. 422^c,
 SS. XXXII, p. 511; Ann. Parm. mai. p. 694. 4) Hic iam a. 1263.
 archiepiscopus creatus, a. 1283. ineunte dominio civitatis Mediolanensis
 45 potitus est. 5) Obiit demum a. 1295. Aug. 8. 6) Non recti sunt
 hi numeri.

1288. Anno vero ab incarnatione Domini M^oCCLXXXVIII, indictione prima, dominus^a Poncius de Ponçonibus, civis Cremonensis^b, creatus fuit in episcopum Cremonensem.
1289. Anno Domini M^oCCLXXXVIII^{or}, die XVI. Marcii
Mart. 16. Melchmensor¹ soldanus Babilonie obsedit civitatem Tri- 5
Apr. 26. polim Syrie et cepit eam die Martis XXVI. Aprillis destruxitque eam ducta maxima captivitate utriusque sexus in Babilonem et facta strage orribili^c.
1290. Anno Domini M^oCCLXXXX. dominus^a marchio
(Sept. 8). Montisferatri^d in civitate Alexandriae, que vocatur Palea², 10
Iul. 15. captus et interclusus in quadam cavea, in qua mortuus est³; [et^e eodem anno, die XV. Iulii⁴ obiit dominus^a Poncius Cremonensis^b episcopus].
1291. Anno Domini M^oCCLXXXI. Melechleseras⁵ fillius Melchmensor supradicti^f soldanus Babilonie mortuo 15
Apr. 5. patre factus obsedit civitatem Acon die V. Aprillis et
Maii 18. cepit eam die Veneris XVIII. Magi, fonditus eam destruxit factaque hominum strage horrenda duxit captivitatem maximam utriusque sexus in Babilonem. Deinde civitatem Tirri et omnes alias civitates, munimina et 20 castra et quicquid in tota Syria Christiani occupabant obtinuit et destruxit. Sola insula Cypro Christianis hodie remansit^g.
- *f. 182.
 1288. *Anno ab incarnatione Domini M^oCCLXXXVIII, indictione secunda⁶, die . . . .^h Nicholaus quartus, 25 natione [Marchianus¹ de civitate Eschulana], ex patre^k . . . .^l, [dictus^m Georgius⁷ ordinis Minorum] successit Honorio pape IIII^{to} imperiali sede vacante, [seditⁿ annis II, m. IIII⁸]^o.

a) .d. c.   b) cremoñ c.   c) post haec quatuor vel quinque versus vacant. 30
 d) sic c.   e) uncis inclusa post ab Alb. in columna suppl.   f) supradictus c.   g) reliqua, plus tertia, pars paginae 181. versae vacat.   h) spatium diei inserendo vacat.
 i) march. in columna, de civ. Eschul. in marg. post suppl.   k) seq. seto (?) delet.
 l) spatium nomini inserendo vacat.   m) seq. Gergo Gero (delet.) dictus (iterum, non delet.); haec uncis inclusa post (alia manu?) in marg. suppl.   n) uncis inclusa post 35
 (alia manu?) in columna suppl.   o) reliqua pars paginae 182. rectae vacat.

1) Malik el-Mansur Kelawun.   2) Cf. supra a. 1168, p. 34, l. 35. et p. 36, str. 12.   3) Wilhelmus V. obiit a. 1292. Febr. 6.
 4) Die Iul. 14. a. 1290. secundum Necrologium ecclesiae maioris Cremonensis, 'Archivio storico Lombardo' VIII (1881), p. 248.   5) Malik el-Aschraf.   6) Potius prima ut supra l. 2.   7) Potius Ieronimus, Geronimus etiam ab Italis dictus, cuius formae initium deletum praecedit.
 8) Potius plus quatuor annis.

*Anno ab incarnatione Domini M^oCCLXXXXV.^a] ¹ ^{1294.} ^{*f. 182.}
 Celestinus papa, [dictus^b frater Petrus de Morone],
 quintus, natione . . . .^c, ex patre . . . .^c, successit
 Honorio² . . .^d pape inperiali sede vacante, qui sedit in
 5 pontificatu^e [m.^f V et d. VIII, et cessavit d. XI], qui
 proprio nomine vocabatur Petrus^g.

*Anno ab incarnatione Domini M^oCC^oLXXXX^oV^o, ¹ ^{1295.} ^{*f. 183.}
 [indictione^f nona, die tercio exeunte Decembri³ fuit ^{Dec. 29.}
 electus et consecratus die XXIII. Ian.] Bonifacius papa ^{1295.}
 10 VIII^{us}, qui proprio nomine vocabatur Benedictus, na- ^{Ian. 24.}
 tionem . . . .^c, ex patre . . . .^c, successit [Celestino^h]
 pape; qui sedit annis octo, [m.ⁱ VIII^{or}, d. XVIII] in-
 periali sede vacante.

Cuius tempore, scilicet anno Domini M^oCCLXXXXVI, 1296.
 15 dominus don Petrus de Curtis, civis Placentinus, mo-
 nachus monasterii^k sancti Laurentii^l Cremonensis^m, factus
 fuit abbas monasterii^k prelibati per mortem dominiⁿ
 Comitum abbatis condam dicti monasterii^k; qui⁴ satis
 male rexit monasterium^k, ex eo quod monachis claustra-
 20 libus dicti monasterii^k dedit salarium, unicumque per se,
 pro eorum alimentis et vestimentis contra regulam
 sancti Benedicti et canonicas scancesiones^o.*

[Eodem^p vero anno, scilicet anno Domini
 M^oCCLXXXXVI, dominusⁿ Raynerius factus fuit epi-
 25 scopus Cremonensis^m].

Anno autem suprascripto et M^o[CCLXXXXVI.^q]
 dominus Raynerius de . . . .^c factus fuit episcopus^r

*) *Hoc loco sequuntur in columna deleta, quae infra recurrit:*
 30 Anno vero M^oCCLXXXXVII, dominus dux Austrie factus 1298.
 fuit rex Romanorum. Ex eo autem quod in locis deputatis
 non fuit coronatus^s nec intravit cum virtute et maiestate,
 quia morte preventus est et vitam finivit, sic inter imperatores 1308.
 non est computandus.

a) numerus uncis inclusus alio atramento ab Alb. in columna suppl. b) uncis
 35 inclusa post (alia manu?) in marg. suppl. c) spatium nomini inserendo vacat.
 d) spatium numero inserendo vacat. e) seq. annis delet. f) uncis inclusa in columna
 ab Alb. post suppl. g) reliqua pars paginae 182. versae et pagina 183. recta vacant.
 h) Honorio delet. et (ab Alb.?) add. Celestino. i) uncis inclusa alio atramento ab Alb.
 in columna suppl. k) mon c. l) Laur c. m) cremon c. n) .d. c. o) sic c.
 40 p) uncis inclusa alio atramento ab Alb. in marg. suppl., sed deleta, quia infra in columna
 leguntur. q) numerus uncis inclusus ab Alb. in marg. suppl. r) in marg.: Nota de
 episcopo cremon. s) seq. q (qui) delet.

1) Potius a. 1294. 2) Potius Nicolao IV. 3) Die Dec. 24.
 a. 1294. electus est. 4) Scil. Petrus de Curtis.

1296. Cremonensis^a; [et^b eodem anno dominus Comes abbas^{c.1} Sancti Laurentii^d Cremone diem clausit extremum die Oct. 4. IIII^t Octubr., qui bene rexit monasterium^e suum].

1298. Anno vero ab incarnatione M^oCCLXXXVII. dominus Albertus dux Austrie factus fuit rex Romanorum. 5
Ex eo autem quod in locis deputatis² non fuit coronatus nec intravit cum virtute et maiestate inperiali, pre-

1308. ventus morte vitam finivit. Ideo in numero inperatorum non est computandus.

1298. Millesimo CC^oLXXXX^oVIII^o. Compillatus^f seu pu- 10
blicatus fuit liber iuris canonici qui appellatur^g Sextus a dicto summo pontifice Rome apud Sanctum Petrum
Mart. 3. quinto Nonas Martii pontificatus sui anno quarto³.

Eodem vero anno dominus^h Matheus de Vicecomitibus de Mediolano, inperialis vicariusⁱ, retento sibi 15
nomine vicariatus instituit dominum^h Galeazium, eius primogenitum, in capitaneum populi Mediolani. Et

1299. eodem quoque anno dominus^h Raymondus de la Ture, civis nobillis Mediolani, qui erat patriarcha Aquiligensis,

(Febr. 23). [obiit^k]. 20

1298. Eodem⁴ vero anno facta fuit pax generalis in Briscia per dominum^h episcopum Berrardum de Madiis

Mart. (25). de mense Marci, vocatis ad patriam quatuor partibus virorum civitatis Brixie et districtus diversis temporibus expulsis de Brixia et tunc extrinsecis et variis partibus 25
sive locis residentibus, videlicet parte Ghibelinorum antiquorum, de qua fuerunt principales illi de Bochaciis, illi de Prandonibus, illi de Mandugasinis, illi de Sancto Gervasio sive de Fregamulis, illi de Agnellis, illi de Alberticullis^l, illi de Lanuce, illi de Turbiado, dominus^h 30
Lafranchinus de Lavellongo, illi de Federicis de Valcamonica et illi de Yseo ac multi alii populares et nobilles civitatis predictae et districtus. Item parte Bardellorum, de qua fuerunt principales et maiores illi de Buchis, illi de Calzavellis, illi de Concessio, illi de Pregnachis^m, 35
illi de Mayrano, illi de Lechapestis, dominus^h Berrolinus

a) cremōn c. b) unci*s* inclusa in marg. ab Alb. suppl. c) abbas (vel nōbis) c. d) Laur c. e) moñ c. f) Compillatum corr. Compillat^ou c. g) appellatus corr. appellatur c. h) .d. c. i) vicar^o c. k) obiit om. c. l) alberticullis corr. alberticullis c. m) pr ex parte macula atramenti tectum non certo legitur, 40
sed ut scripsi habet etiam Iac. Malvecius l. l. c. 122.

1) Hic etiam fuit de gente Bezanorum; cf. praef. nostram.
2) Cf. supra p. 4. 5. et p. 10. 3) Cf. Potthast nr. 24631. 4) Ad sequentia cf. Iac. Malvecius dist. VIII, c. 122. 123, Muratori, SS. XIV, col. 961 sq.; Fed. Odorici, 'Storie Bresciane' VI, p. 253 sqq.

de Cazago et multi alii nobiles et populares civitatis et districtus. Item partem^a Grifforum, de qua fuerunt ipsi principales et aliqui Confanoniorum^b cum domino^c Goytio de Foro, illi de Roriugo et aliqui Ugonum, scilicet
 5 dominus^c Ricardus et fratres eius, ac dominus^c Rizardus de Orianis et pauci alii. Item parte domini^c Gratiadei de Calvixano^d iudicis^e et plures^a populares. Ad quarum omnium partium expulsionem fuerunt infrascripti omnes, qui tunc appelabantur Guelfi, videlicet illi de Flamegis,
 10 illi de Gambara, illi de Madiis, illi de Brusadis, illi de Tagentinis, illi de Sallis, illi de Lavellongo, multi illorum de Cazago, illi de Palazzo, illi de Porzano, multi illorum de Ugonibus, illi de Gusiago^f, illi de Pontecharalli, illi de Calcaria, illi de Salodo, illi de Martilego, *illi de *7. 184.
 15 Guaytanis et multi alii nobiles et populares tunc temporis non parve condicione existentes. Qua pace solempniter per dictas partes iurata fuit constitutus per 1298. ipsas partes dictus dominus^c episcopus Berrardus in gubernatorem et dominum quinque annis duraturum^g
 20 ipsius civitatis et districtus¹. Et antequam ipse terminus quinque annorum fuerit finitus, scilicet M^oCCC^o tercio, 1303. transmissus fuit ad confines Tervixium dominus^c Tebaldu de Brusatis^h absque ullo insultu armorum; et post hoc ad paucos dies arma sumpserunt Guelfi, set non omnes,
 25 et inconsulto modo et inordinato, ex quo nichil facere potuerunt, ymo accenserunt^a illi de Griffis et de Confanoneriis, scilicet dominus^c Coradinus et eius fratres, dominus^c Goycius de Foro, dominus^c Rizardus de Ugonibus et eius fratres et aliqui alii ad domum domini^c
 30 Ghirardi de Gambara, et ibi deposuerunt tanquam victi arma sua et Brixiam dispersim exiverunt atque districtum; quorum aliqui Pergamum iverunt, aliqui Cremonam et aliqui Mediolanum, et sic extra suam patriam alienis terris permanserunt VII annis, videlicet usque ad introitum Mediolani factum per dominum^c Henricum in-
 35 peratorem². Nam ante adventum dicti inperatoris omnes civitates Lombardie in manibus et forcia erant et diu steterant partis Guelfe preter Veronam et Mantuam.

40 a) sic c. b) sic hoc loco c.; cf. infra l. 27. c) . d. c. d) sic aut taluixano
 legi potest in c. e) Iud. c. f) Gusiago legi posset in c. g) durat'm c. h) sic hoc loco, cf. supra l. 10.

1) Hoc iam die Mart. 5. vel 6. factum esse tradit Iac. Malvecius l. l. c. 123. 2) A. 1310.

- 1303? Eodem vero anno dominus^a don Ghirardus de Bezanis, civis Cremonensis^b, factus et creatus fuit abbas monasterii^c sancti Laurentii Cremonensis^b per mortem condam domini^a don Petri abbatis dicti monasterii^c.
1302. [Anno^d vero eiusdem^e rex Karolus Sine-terra supra-⁵ dictus¹ rediit in Francia, quia rex Francie² illo tempore maximum habuit dampnum de millitibus et alliis, et (Iul. 11). comes de Artese³ tunc obiit, et prelium⁴ fuit in Flandria].
1298. Anno Domini ab incarnatione millesimo 10 CCLXXXVIII, pontificatus eius anno quarto, compilatus fuit liber sexti super decretales⁵.
1301. . . . .^f cognominis^g Sine-terra⁶, frater regis Frantie, venit Rome de mandato domini pape. Deinde (Nov. 1). ivit Tusciam et accepit Florentiam. Unde multi cives 15 mortui fuerunt et depredati, parentela de^h Circlis expulsus et mortui fuerunt, et alie civitates de Tuscia insultate et posite in guerram; et dominus Albertus de (Sept. 3). la Scalla obiit.
1300. Annoⁱ Domini M^oCCC^o, indictione XIII^a, usque ad 20 sanctum Petrum fuit Rome indulgentia omnium peccatorum omnibus peccatoribus, qui visitabant limina apostolorum Petri et Pauli continuando in Urbe XV diebus, et quasi totus populus Christianus ivit acceptam^k indulgentiam. Hoc anno terra sancta Iherusalem exempta 25 fuit de manibus Sarracenorum per Tartaros et per alios reges Armenie⁷ et Cipri⁸.
1302. Anno¹ vero ab incarnatione Domini [M]CCCII.^m de Iun. (15). mense Iunii dominus^a Matheusⁿ de Vicecomitibus deperdidit^o dominium Mediolani et expulsus^p fuit cum aliqui- 30 bus suis propinquis, agnatis^q ipsis existentibus in exercitu ad partem de Melzo comitatus Mediolani, et tunc nobiles

a) . d. c. b) cremoū c. c) moū c. d) uncis inclusa post ab Alb. minoribus litteris inter praecedentia et sequentia scripta sunt. e) sic c. f) haec in marg. super. sinistra ab Alb. scripta sunt, cuius loci initium a biblioego abscisum est. g) cognoms 35 signo compendii absciso c. h) seq. ar(?) delet. i) sequentia in marg. interiore (sinistra) ab Alb. suppl. k) sic (acceptas) c. pro accepturus. l) haec in exteriori (dextra) marg. ab Alb. suppl. m) M om. c. n) haec aqua vel alio humore laesa sunt, ut quaedam non certo certius legi possint, ut Ma. o) erdidit non certo certius legitur. p) ulsus incertum. q) a et n incerta. 40

1) Nihil supra dictum est de Karolo I. comite Valesiae (non rege). Patet haec scripta esse post locum infra l. 13. sequentem. Qui Karolus a. 1302. Nov. ex Italia in Franciam rediit. 2) Philippus IV. 3) Robertus II. 4) Curtracense a. 1302. Iul. 11. 5) Haec vide iam supra p. 66. 6) Karolus I. comes Valesiae supra dictus. 7) Hai- 45 thonem II. 8) Henricum II.

et potentes Lonbardie induxerunt^a dominos de la Ture, 1302. venire et intrare fecerunt civitatem Mediolani; et sic (*Iun.* 16.) status civitatis Mediolani fuit mutatus^b.

Anno^c Domini M^oCCCIII, indictione prima, do-1303.
 5 minus papa Bonifacius fuit captus et detentus de man- (*Sept.* 7.)
 dato regis Francie per Sarram de Columpna et suos
 complices et stando sub fida custodia pre dolore et tri-
 sticia vitam finivit. Et in dicto mense¹ electus fuit (*Oct.* 11.)
 dominus Benedictus, qui vocabatur Nicholaus.

10 *Anno^d ab incarnatione Domini M^oCCCIII, indic- *f. 184.
 tione prima, de mense Octubr. Benedictus papa XI^{us}, *Oct.* (22.)
 natione Tarvisinus [de^e civitate Tervixii], qui primo
 fuerat cardinalis, qui proprio nomine vocabatur Nicholaus,
 [ordinis^e Predicatorum magister], successit Bonifatio VIII°
 15 pape inperiali sede vacante. Cui pape Benedicto multi
 ambaxatores iverunt Romam de multis civitatibus^f Ytalie
 pro honore dicti domini^g pape. [Peruxii^h papa moritur^{1304.}
 etⁱ ecclesia fratrum Predicatorum Peruxii seppelitur]^k. (*Iul.* 7.)

Anno Domini M^oCCCIII^{or} dominus Bertolameus
 20 de la Schala, capitaneus Verone, obiit de mense Martii, *Mart.* (8.)
 et dominus Alboynus, eius frater, electus fuit capitaneus
 generalis Verone^{1.2}.

*Anno^m ab incarnatione Domini M^oCCCV. Clemens^{*f. 185.}
 papa quintus, natione Vascho, ex patre . . . .ⁿ, qui ^{1305.}
 25 proprio nomine vocabatur [Beltrandus^o], successit Boni-
 facio³ inperiali sede vacante. Hic papa Clemens sedit
 in pontificatu annis [XI^p.⁴, primo fuit archiepiscopus
 Burdegalensis, cepit in vigilia pasce pentecostes. Iste con- *Iun.* 5.
 stituit inperatorem Henricum].

30 Anno^q Domini M^oCCCV, indictione III^a 5, dominus 1306.

a) erunt certo legi nequit. b) post haec dimidia pagina vacat. c) haec in
 ima pagina 184. recta post ab Alb. suppl. d) A minio supplendum deest; nno — M^o atramento
 aquoso, CCCIII — seppelitur atramento nigro scripta sunt. e) uncis inclusa
 in marg. post suppl. f) seq. Lonbardie delet. g) .d. c. h) uncis inclusa post ab
 35 Alb. addita. i) supple in. k) post haec quinque versus vacant. l) post haec maior
 pars paginae 184. versae vacat. m) A minio supplendum deest. n) spatium nomini in-
 serendo vacat. o) Beltr. in spatio vacuo relicto ab Alb. suppli. p) XI et deinde alio
 atramento primo — Henricum post in spatio vacuo relicto ab Alb. addita. q) haec posterius
 quam reliqua huius paginae, sed prius quam uncis inclusa l. 27—29, ut videtur, scripta sunt.

40 1) Nullus mensis praedictus est, infra l. 11. recte de mense Oc-
 tubr. 2) Cf. Syll. potest. Veron., 'Antiche Cronache Veronesi' I,
 p. 405 sq. 3) Perperam pro Benedicto XI. 4) Potius non plenis
 novem annis. 5) Potius quarta. Mense Ian. anni 1305. quidem erat
 45 indictio tertia, sed quarta secundum nostram computationem, secundum
 quam haec ad a. 1306. spectant.

1306. marchio Estensis¹ amisit Mutinam et Regium die VI°
Ian. 26. exeunte *Ian.*².

1308. Anno vero ab incarnatione Domini M^oCCCVI.³
 dominus Guido de la Ture factus fuit civitatis et co-
 mitatus Mediolani dominus generalis. 5

1307. Eodem autem millesimo⁴ territorium Cremonense^a
 (*Aug. Sept.*) fuit derobatum per Brixienses, quorum Brixensium erat
 dominus^b Berrardus de Madiis episcopus, dicte civitatis
 dominus generalis.

1307. Anno Domini M^oCCC^oVII. de mense Septembr.^{c. 5} 10
Sept. dominus^b Tebaldus de Brusatis una cum Griffis, Con-
 fanoneriis, domino^b Rizado de Ugonibus et eius fratribus
 ad terram de Gaydo transeundo per Fontanellam cum
 auxilio lige Guelforum Lonbardie, maxime Cremonensium.
 Et homines dicte terre absque armorum strepitu ipsas 15
 gentes susceperunt; non erat tunc ulla fortalicia Gaydi,
 et ibi dicte gentes sex diebus moram fecerunt. Deinde
 sine ulla expulsionem et fuga redierunt Cremonam, de
 qua reversione inculpati fuerunt aliqui Cremonenses.
 Quo facto condempnati fuerunt comene et ipsius terre 20
 Gaydi homines in X milibus⁶ librarum bone monete
 Brixensis^d per dominium dicte civitatis Brixie, et ipsa
 condempnatio valde cito a dictis hominibus exacta fuit^e.

1308. Anno Domini M^oCCCVIII. dominus Castonus de
 la Ture factus fuit archiepiscopus Mediolani. Eodem 25
Oct. 18. 16. autem millesimo^f, die XVIII. Octubr., in festo sancti
 Galli⁷ migravit de hoc seculo dominus^b Berrardus de
 Madiis, episcopus et dominus generalis civitatis Brixie,
 et dominus^b Mafeus de Madiis, eius frater, in pleno
 consilio electus fuit in capitaneum et dominum Brixie 30
 et districtus, cuius dominium duravit duobus annis, et
 eius bonum fuit dominium. Eodem vero millesimo^f, die

1309. II° *Ian.* dominus^b don Ghirardus⁸, abbas monasterii^g
Ian. 2.

a) cremon^o c. b) . d. c. c) setpbr c. d) bri^x c. e) seq. Eode (!) c.
 f) M^o c. g) mon^o c. 35

1) Azzo IV. (VIII.). 2) Regium demum sequente die (*Ian.* 27).
 Cf. *Ann. Parm. mai.*, SS. XVIII, p. 735; *Chron. Estense, Muratori*,
 SS. XV, col. 354; *Riccobald. Ferrar.*, ib. IX, col. 255. 3) A. 1308.
Ian. et Oct. demum. 4) A. 1307. potius; cf. *Ann. Parm. mai.*
 p. 741 sq. 5) *Ann. Parm. mai.* p. 743. hoc mense Decembri factum 40
 esse tradunt. Ad haec cf. *Iac. Malvec. VIII*, 126, *Muratori*, SS. XIV,
 col. 963 sq. 6) in XX^m librarum Brixensium *Ann. Parm. mai.* l. l.
 7) *Dies s. Galli est Oct. 16, non 18. Odorici l. l. VI*, p. 278. *Berardum*
die Oct. 16. mortuum esse dicit teste recentiore allato. 8) *Qui Geraldus*
nominatur in litteris p. 71, n. 1. laudatis. 45

sancti Laurentii Cremonensis^a, interfectus fuit per asa- 1309,
sinos domini^b Gregorii de Summo^c ad Lacumschurum¹.
Loco cuius institutus fuit dominus^b don Abraminus de
Bezans in abbatem dicti monasterii^d.

5 Hoc^e anno, indictione VI^a, dominus Azo marchio 1308.
Estensis obiit in terra de Este Paduani districtus die
penultimo Ian.² Dominus Frescus, filius³ condam dicti *Ian. 30.*
domini^b marchionis, cum adiutorio Bononiensium accepit
dominium Ferrarie et acquisivit omnes^f terras, Rudigium,
10 Arquadam de saltu, Costam, Fratam, et expulsiit dominum
Francischum⁴ marchionem cum gente sua. Eodem vero
anno dictus dominus^b Francischus marchio sic expulsus
de Ferraria cum auxilio Paduanorum intravit Ferrariam
armata manu, ibi existentibus legatis domini^b pape cum
15 Venetis et alliis Ferrariensibus, retinentes Veneti castrum
Tealdum; tandem subito dominus^b Francischus marchio
cum Paduanis expulsus fuit, unde Veneti habuerunt do-
minium Ferrarie et ibi posuerunt potestatem^g de Venetiis;
quare fuerunt excommunicati, quam^h spreverunt, nec di-
20 miserunt dictam civitatem.

Annoⁱ Domini M^oCCCVIII^{or} dominus papa misit 1309.
legatum suum⁵ ad excommunicandum Venetos pro captione^k
Ferrarie, sic quod omnes religiosi de Venetiis recesserunt,
et cum auxilio Paduanorum^l tandem post multas occis-
25 siones et mortalitates hinc inde factas dominus^b Fran-
cischus marchio cum auxilio predictorum intravit Ferrar-
iam, et dominus^b papa quendam nepotem suum Ferrarie
missit pro potestate; et predicata fuit crus^m contra
Venetos, qua de causa Veneti passi fuerunt magnum
30 dampnum in rebus et personis.

Anno Domini M^oCCCXIII, pontificatus dicti do-
mini^b Clementis pape quinti anno VIII°, civitas Yheru-
salem capta fuit ab infidelibus⁶, pro qua captione cele-

a) Lauñ cremonē c. b) .d. c. c) seg. Loco cui delet. d) moñ c.
35 e) quae in pagina 185^a, sequuntur omnia post ab Alberto suppleta sunt, et haec Hoc
anno — dictam civitatem (l. 20) post ea quae sequuntur de a. 1313, l. 31 — p. 72, l. 2, illa
enim minoribus litteris inter praecedentia et locum anni 1313, scripta sunt ac deficiente
spatio ex parte in margine. f) oms non certo legitur in c. g) seg. aue(?) delet.
h) sic c. (scil. excommunicationem). i) haec (— rebus et personis l. 30) in marg.
40 interiore (sinistra) ab Alb. post suppl. k) captioe c. l) pad' c. m) i. e. crux.

1) Cf. litteras Clementis V. papae datas a. 1310. Mart. 25;
Sommi-Piccardi, 'La famiglia Sommi' p. 25, nr. 17, in quibus Cinellus
de Summo canonicus dicitur is, qui abbatem occidendum curaverit.
2) Chron. Estense l. l. col. 360: die ultimo mensis Ianuarii de nocte
45 anni 1308 (non 1309). 3) Illegitimus. 4) Fratrem Azonis IV. (VIII.)
marchionis. 5) Arnaldum de Pellagrua card. diac. S. Mariae in Per-
ticu. 6) Minime.

1311. bratum fuit concilium universale in civitate Vienensi pro recuperatione dicte civitatis*. In^a dicto concilio, ubi
 Oct. 1. ipse erat presens, die Kall. Octubr. cassavit ordinem
 1312. militie Templi¹; qui ordo in una die per totum mundum dicitur fuisse expulsus, quod nullus penitus remansit in 5 dicto ordine, et hoc dicitur fuisse factum ad sugestionem domini^b Filippi regis Francie, inpositis ipsis Templariis heresibus et blasphemis diversis contra Deum et catholicam fidem^c, nec^d tamen audiri non^e potuerunt aliquo modo debito ordine iuris, set papa ipsos non auditos 10 dampnavit pro suo arbitrio contra voluntatem concilii et bona eorum vendidit Hospitalariis. Hac cassatione audita soldanus Babilonie Egipti maximam solempnitatem cum principibus suis et toto populo fecit, gracias reddens Magomet prophete suo, qui tantum beneficium eis dedit 15 mediante papa Christianorum, quale non erat memoria recepisse Sarracenos per Magomet a longissimis temporibus. Non multo^f post rex Francie prefatus, dum esset in venatione^g, ab uno apro de equo deiectus est et [mortuus^h]², nec aper umquam in posterum aparuit; 20
 1314. papaⁱ dicitur repentina morte interiisse . . . . .^k
 (Nov. 29). de nocte cerei cadentes super eius corpus magnam partem corporis combusserunt. Hoc inveni scriptum^l in quadam istoria satis autentica³.
1313. Eodem vero scilicet millesimo dominus^b Egidiolus 25 de Bonseriis, civis Cremonensis^m, factus fuit episcopus 1317. Cremonensis^m. [Cuiⁿ successit anno Domini M^oCCC^oXVI.⁴

1311. *) *In marg. haec alia manu scripta sunt, quae difficillime leguntur*: Nota, quod anno Domini M^oCCCXI. die Kall. 30
 Oct. 1. 1312. et terminatum fuit anno sequenti VI. die Aprillis, et sic duravit ultra sex menses, ut habetur in Cle[m]entinis] de censibus, c. 0 Cum sit⁵ in glo. Vide . . p etiam in novella Apr. 6. Q. de elect. 4, c. Nemo in glo. II. quantitas.

a) sequentia (— satis autentica l. 24) in marg. dextra alio atramento ab Alb. suppl. b) . d . c. c) in marg.: Nota de casatione militie Templi. d) seq. tm delet. e) non delendum. f) ulto certo legi nequit, haec enim in marg. scripta valde alitra sunt. g) natione certo legi nequit. h) hoc verbum detritum legi nequit. i) pa legi nequit. k) aliquot verba partim detrita, partim a biblioepo absca sunt. l) scrip legi nequit. m) cremon c. n) uncis inclusa linea perducta deleta. — In marg.: Nota de episcopo Cremon. o) seq. ad delet. p) littera legi nequit. q) elect. legi nequit. 40

1) Litterae, quibus ordo Templariorum cassatus est, datae sunt a. 1312. Mart. 22. K. W. 2) Idem multi auctores falso tradunt. Cf. L. Lacabane, 'Bibl. de l'école des chartes' III, p. 1 sqq. 3) De parte corporis papae combusta refert etiam Franc. Pipin. IV, 49, Muratori, SS. IX, col. 751. 4) Demum a. 1317. Aug. 1. electio Egidioli de Bonseriis a Iohanne XXII. papa cassata est. 5) L. III, tit. 13, c. 1.

dominus^a Egidius de Madalbertis, civis Cremonensis^b, 1317. in episcopum Cremonensem^{b. 1}].

Anno^c Domini M^oCCCXIII^{or}, indictione XII, die 1314. XXI. Aprillis² dominus^a papa diem clausit extremum^d. *Apr. 21.*

5 Anno^e ab incarnatione domini nostri Yhesu Christi ^{*f. 186.} M^oCCC^oVIII. Henricus sextus^f, comes de Lucimburgo, 1308. Alamanus electus fuit in inperatorem Romanorum, qui successit Frederico inperatore^g secundo pontificatu domini^a Clementis pape quinti, qui regnavit apud Romanos
10 annis X³.

Anno^h Domini M^oCCCVIII^{or} 4, indictione VII^a, die 1310. primo Aug.⁵ ambaxatores domini Henrici electi inpera- *Aug. 1.* toris venerunt Padue cum litteris dicti inperatoris, qui petierunt, quod dictus dominus^a volebat venire in Padua, et allia multa dixerunt de exaltatione inperatoris; quibus
15 responsum fuit per comune Padue, quod sibi placebat de sua electione, coronatione, exaltatione et omni honore suo. Set civitas Padue est in pacifico et tranquillo statu, unde non est necesse, quod idem dominus^a in-
20 perator veniat ad pacificandum eam, secundum quod in suis litteris continetur, quia timent de suo adventu, recordantes de adventu domini inperatoris Frederici, quid fecit, quia dimisit suum vicariumⁱ perfidum Heze-
25 linum⁶, qui eam destruxit, et Vicentiam conbussit. 'Ideo nolumus eum venire'.

Anno^k Domini M^oCCCX. Veronenses et Mantoani 1312. acceperunt Mutinam, et dominus Francischus marchio factus fuit capitaneus generalis Ferrarie.

Anno vero Domini M^oCCCX. dictus dominus^a inpera- 1310.
30 tor descendens^l de Alamania venit primo ad civitatem

a) . d. c. b) cremoñ c. c) haec in marg. inferiore ab Alb. suppl. d) pagina 185^v. vacat. e) A minio pingendum deest. f) sextus ab Alb. superscr. g) sic c. h) haec (— nolumus eum venire l. 25) post praecedentia et sequentia (Anno vero Domini M^oCCCX, etc. l. 29 sqq.) inter utrumque locum post ab Alb. addita. i) vicar c. k) haec
35 in marg. ab Alb. suppl. l) sic c. pro descendens, ut persaepe scriptum est.

1) Cf. infra f. 189^v, p. 86. 2) Potius die 20. April. 3) Non plenis quinque annis. 4) A. 1310. potius. 5) Hist. Cortus. I, 11, Muratori, SS. XII, col. 778, tradit episcopum Constantiensem legatum de mense Iulii Paduam advenisse. Et demum die Iul. 30. legati
40 Mutinam venerunt, teste Ioh. de Bazzano, 'Cronache Modenesi' p. 101, ad quam civitatem Padua iverunt. 6) Vide relationem legatorum, LL. Const. IV, 1, p. 330, nr. 24, in qua quidem dictum est Paduanos Ezzelini mentionem fecisse, nihil vero de eo, quod Henricum regem ad ipsos advenire noluisse.

1310. *Dec.* (23). Asti, deinde secus festum nativitatis Domini Mediolanum
 [intravit^a et ibi fuit coronatus per archiepiscopum Mediolani¹ corona ferrea
 1311. in ecclesia sancti Ambrosii
Ian. 6. in festo epifanie], et cum Anno^b Domini M^oCCCXI, indictione VIII^a, dictus inperator fuit coronatus per archiepiscopum Mediolani 5 corona ferrea in ecclesia sancti Ambroxii in Munza² in festo epifanie.

eo venerunt quam plures de Mediolano et aliis civitatibus Lonbardie exules, in quibus erant principales 10 dominus^c Matheus de Vicecomitibus et fillii eius cum parte sua de Mediolano, dominus^c Tebaldus de Brusadis Brixienis cum parte sua, de Cremona dominus^c Manfredinus^d de Pelavicinis cum parte sua, et multi alii nobilles et populares civitatum Lombardie exules. Et 15 tunc in Mediolano cum gentibus suis, baronibus et principibus Alamanie, Francie et Lonbardie existens reconciliavit omnes exules predictos et privatos patriis suis, prononciando concordiam et pacem civitatibus et terris, quibus voluit. Set Cumis et Pergamo, Verone et Mantue 20 iusticiam non servavit. Et dictus dominus^c inperator ibidem parvo tempore residendo civitatum quasi omnium Lonbardie habuit potestatem et transmisit ad eas suos vicarios. Nam ante adventum^e dicti domini^c inperatoris omnes civitates Lonbardie in manibus et forcia erant et 25 diu steterant partis Guelfe preter Veronam et Mantuam³. Erat quidem dominus^c Guido de la Ture tunc capitaneus et dominus generalis civitatis Mediolani et comitatus et ex quadam deceptione sibi facta per illos de Vicecomitibus expulsus per gentes dicti domini^c inperatoris de Mediolano fuit cum paucis sequacibus, videlicet cum eius filliis et illis de demo sua et certis civibus, suis amicis*, 30

Febr. 12. [die^f XII. Febr. Anno autem suprascripto, scilicet

*) *Sequitur in textu linea perducta deletum*: Et eo autem tempore Cremonenses, quibus preerat dominus^c Sopramontus 35 de Amatis. *Cf. infra p. 75, l. 16 sqq.*

a) *uncis inclusa in marg. ab Alb. suppl.* b) *haec inferius in marg. sinistra ab Alb. suppl.* c) *. d. c.* d) *Marchisinus in textu delet., et in marg. ab Alb. corr. Manfredinus.* e) *ad aduentum c.* f) *uncis inclusa in marg. dextra ab Alb. suppl.*

1) *Castonum de Turre.* 2) *Immo Mediolani, ut Albert. loco 40 columnae 1. et etiam supra p. 5, n. † scripsit.* 3) *Eadem supra p. 67, l. 36—38. dicta sunt.*

M^oCCC^oX^o, die XX. Febr.¹ dominus^a Fachus^b de Ca-^{1311.}
nosia marchio², vicarius dicti domini^a inperatoris, qui ^{Febr. 20.}
gubernabat civitatem Cremonae^c pro dicto domino^a in-
peratore, fuit expulsus de dicta civitate per nobiles et
5 popullares dicte civitatis].

In M^oCCC^oXI. dominus^a Matheus de Vicecomitibus
tamquam vicarius dicti domini^a inperatoris incepit regere
civitatem et comitatum Mediolani per unum mensem
tantum. [Eodem^d millesimo^e, die XXIII^{or} Aprillis do-^{Apr. 24.}
10 minus^a inperator habuit Castrum-Leonem et castrum
Pizileonis³]. Et hoc facto eodem millesimo^f prefatus
dominus^a inperator die XXVII. Aprillis⁴ equitavit cum ^{Apr. 27.}
paratu multarum gentium Cremonam⁵, ex eo quod Cre-
monenses prefati depellerant^g rectorem⁶, qui erat Cremonae
15 pro dicto domino^a inperatore, et signa fecerant inhobe-
dencie versus eundem. Nobiles autem qui preerant
civitati Cremonae tunc erant dominus^a Supramontus de
Amatis cum illis de domo sua, illi de Burgo, dominus^a
Poncinus de Ponzonibus, dominus^a Gulielmus de Caval-
20 cabobus, dominus^a Gregorius de Summo, illi de Pize-
nardis. Et quando ipse inperator fuit propinquus^g Cre-
monae ad quatuor milliaria, exiverunt ipsam civitatem
XXIII^{or} de maioribus et sapientioribus civibus Cremonae.
Inter quos fuit dictus dominus^a Supramontus de Amatis,
25 qui erat capitaneus^h totius populi Cremonae, et post eum
universaliter totus populus dicte civitatis; et quando
Cremonenses predicti fuerunt ad iactum baliste dicto
inperatori vicini, in lutum maximum eorum corigiis ad
colla sua positis et flexis genibus se proiecerunt cla-
30 mantisque cum toto eius populo ad ipsum inperatorem

a) . d. c.   b) he certo legi nequit.   c) cremoñ c.   d) uncis inclusa in
marg. inferiore (sinistra) ab Alb. suppl.   e) m^o c.   f) M^o c.   g) sic c.   h) cap c.

1) die sabbati, die 18. mensis Febr. Ioh. de Bazzano, 'Cronache
Modenesi' p. 102, sed dies sabbati a. 1311. fuit Febr. 20. Die Febr. 25.
35 hoc factum esse tradit Sagacius de Gazata, Muratori, SS. XVIII,
col. 21. 2) In catalogo vicariorum, LL. Const. IV, 1, p. 534, nr. 579,
Franciscus marchio de Cauresano dicitur vicarius Cremonensis. 3) Die
26. Apr. constituti sunt procuratores Pizileonis castri, qui imperatori
fidelitatem iurarent; Bonaini, Acta Henrici VII, I, p. 177 sq., nr. 112.
40 4) Die 26. April. potius, ut tradunt Ioh. de Bazzano l. l. p. 103. et
Fragm. Cremon., SS. XVIII, p. 808, et Sagacius de Gazata, Muratori,
SS. XVIII, col. 22. 5) Ad sequentia cf. Iac. Malvec. IX, 4, l. l.
col. 967; etiam Chron. Est., Muratori, SS. XV, col. 372; Ioh. de
Bazzano l. l. p. 103, etc. 6) Cf. supra l. 1 sqq.

1311. atque postulantes 'misericordiam, misericordiam'¹. Ipse autem inperator ab allia^a parte vie transivit versus pref.¹⁸⁶ dictos misericordiam *clamantes, eius faciem non volvendo, et equitavit versus Cremonam, in luto relictis dictis XXIIII^{or} magnis civibus. Qui XXIIII^{or} cives, inter⁵ quos fuit dictus dominus^b Supramontus de Amatis, fuerunt de mandato inperatoris immediate ligati et conducti ad diversos carceres districtus Cremone, et dictus dominus^b Supramontus ligatus conductus fuit et positus in carceribus in quadam rocha Castri-Leonis districtus Cre-¹⁰ mone; qui carceribus crudeliter omnes quasi vitam in parvo tempore finierunt². Et plures maiorum Cremone, qui erant indomiti et reliquis alliis maioribus minus prudentes, scilicet domini Gullielmus et Iacobus et fratres de Cavalcabobus et dominus^b Poncinus de Ponçonibus,¹⁵ Gregorius de Summo, Iacopinus de Persico, Lionardus de Piçenardis, cum multis alliis civibus Cremone tunc aparuerunt sapientiores, ex eo quia exiverunt Cremonam nolentes^c obedire mandatis ipsius inperatoris, et equita-
verunt Vitalianam quasi omnes predicti^{d.3}. Prefatus do-²⁰ minus^b inperator de hiis civibus nobilibus sic captis et carceratis non contentus dictam civitatem explanari^e facere voluit atque incepit. Set precibus aliquorum nobilium, principum et baronum Lonbardorum et maxime Papiensium suum propositum mitigavit. Hoc facto pre-²⁵ fatus vero inperator habito Cremone dominio, dominus^b Tebaldus de Bruxadis, civis et nobillis Brixie et conpater dicti domini^b inperatoris, qui factus erat dominus^b dicte civitatis vicariatus nomine pro ipso domino^b in-
(Febr. 24). peratore⁴, dictam civitatem domino inperatori^f rebellavit³⁰
Ps. 135, 20. et se opposuit. Unde dominus^b inperator cum manu
Maio. forti et brachio excelso eodem millesimo de mense Madii per Soncinum et Urceas transeundo Brixiam equitavit, sine mora^g et ibi pars magna civitatum Lonbardie ad obsidendum dictam civitatem Brixie se posuerunt. [Erat^h³⁵

a) seq. uia delet. b) . d. c. c) nolentes alio atramento ab Alb. in marg. suppl. d) seq. Prof delet. e) seq. u delet. f) seq. reue delet. g) sic distinctum in c. ut scripsi. h) uncis inclusa in marg. exteriori (dextra) non multo post ab Alb. suppl.

1) Cf. Nic. de Butrinto ed. Heyck p. 22; Ioh. de Cermenate ed. L. A. Ferrai p. 74—76. 2) Cf. Nic. de Butrinto l. l. p. 29—31. 3) Cf. Iac. Malvec. IX, 23, l. l. col. 977. K. W. 4) Vicarius Heinrich VII. fuit Albertus de Rovoliono de Castrobarco, LL. Const. IV, 1, p. 534, nr. 579; Iac. Malvec. IX, 3, l. l. col. 966 sq.

quidem dicta civitas muris et turribus fortiter clausa 1311.
 usque ad angulum, ubi oritur aqua fontis^a Sancti Salva-
 toris¹, ita quod burgi Sancti Andree et Sancti Mafei in
 huiusmodi clausura erant comprehensi; et in sumitate
 5 montis Sancti Floriani fortillicia quedam erat, a qua
 fortillicia usque ad angullum erat spacium mirabiliter
 stacatum et bene clausum et similiter spatium dicti
 montis a sero parte a dicta sumitate usque ad pusterlam;
 pro defensione cuius fortallicie^b scaramutie crudelles
 10 multum fiebant super ipsum montem; et super alterum
 montem versus mane, qui vocatur de Gorsini, ad oppo-
 situm intrinsequorum^b fortillicie morabantur Brisienses
 extrinseci cum toto suo conatu]. In quo exercitu captus (Jun. 14).
 fuit ad unam scaramuziam dictus dominus^c Tebaldus de
 15 Bruxadis, dominus^c et capitaneus dicte civitatis, quem^b
 dictus inperator dividi fecit corpus eius in quatuor
 partibus², deinde manganare fecit intra civitatem pre-
 dictam dictas partes^d corporis dicti domini^c Tebaldi.
 Post paucos dies ad consimile badaluchum^e scharamu-
 20 zando captus fuit quidam nepos inperatoris³ et conductus
 in civitate predicta et clamore populi fuit decoriatus et
 divisus per plures partes, deinde proietus^f cum quodam
 mangano sub tenda seu paviono dicti inperatoris fuit.
 Post vero multas crudelitates et intollerabiles malicias
 25 et mortalitates hinc inde perpetratas et factas — tamen
 ipsa civitate obsessa circumquaque — post IIII^{or} menses^g
 et die XXIII^{or} Septembr.^h in manibus dicti inperatoris Sept. 24.
 cum certis pactis se posuerunt per IIII^{or} cardinales
 editisⁱ et ordinatis, quorum pactorum precipiendi arbi-
 30 trium in voluntate sua de voluntate partium ipsi cardi-
 nales retinuerunt⁴. Et sic dictus dominus^c inperator
 dominium habuit civitatis Brixie. Dictus namque in-
 perator existens cum baronibus et gentibus suis in Brixia

a) fontis c. b) sic h. l. c. c) d. c. d) seq. sui delet. e) badaluchum c.,
 35 quod fortasse bandaluchum legendum est. f) sic c. pro proietus. g) seq. et dies
 delet. h) setpbr c. i) i. e. edictis.

1) Qui oritur ante portam orientalem quondam 'Torrelunga',
 iam 'porta Venezia' dictam; Am. Amati, 'Dizionario corographico dell'
 Italia' I, p. 1013. 2) Vide sententiam imperatoris datam a. 1311.
 40 Jun. 20, LL. Const. IV, 1, p. 622 sq., nr. 653. 3) Cf. Chron. Est.
 l. l. col. 373 (fabulose): quidam nepos dicti imperatoris captus fuit a
 civibus, et assaverunt et comederunt eum; Iac. Malvec. IX, 12, 13,
 l. l. col. 971 sq. Walrami fratris imperatoris vulnerati et mortui Albertus
 non meminit. 4) Sententiam latam vide LL. Const. IV, 1, p. 658 sq.,
 45 nr. 689.

1311. iussit precipitari muros in terram totius civitatis circum-
 quaque cum omnibus portis preter portam Sancti Iohannis
 et Sancti Andree et Rebuffoni. Ideo quia regie porte
 vocantur predictæ¹. Postmodum vero eodem millesimo
 Oct. 4. die IIII^{to} Octubr. predictus dominus^a inperator remeavit 5
 Cremonam, scilicet in festo sancti Francisci². In maiori
 ecclesia Cremonensi^b et in ecclesia fratrum Minorum
 dicte civitatis lata fuit sententia a dicto domino^a in-
 peratore et publicata per dominum^a Ostiensem cardina-
 lem³ et dominum^a archiepiscopum Ravenatum^{c.4} et guar-
 dianum fratrum Minorum Cremonæ^b de deliberatione 10
 *f. 187. carceratorum, qui tunc *erant carcerati in civitate et
 castellis dicte civitatis Cremonæ et alibi⁵; que non fuit
 (Oct. 6.) in aliquo observata. Deinde equitavit Placentiam, et
 sic remansit dominium civitatis Cremonæ in manibus 15
 domini^a Galeazii et aliorum Gubellinorum^c Cremonæ.
 (Oct. 21.) Deinde dictus inperator Ianuam equitavit, facto pre-
 cepto LXX viris civibus civitatis Brixie, nobilibus
 maximis et popularibus, quod ipsum inperatorem sub
 pena vite quocumque iret sequerentur^d. Et sic secuti 20
 eum fuerunt usque Ianuam et ibi existentes de vicino
 motu ipsius inperatoris sencierunt^e versus Romam volentis
 accedere. Unde una die de Ianua omnes Brixenses con-
 corditer recesserunt, nulla obtenta licentia a dicto in-
 peratore, et reversi sunt ad partes Parme^e aut Placentie 25
 aut Terdone diversis modis et viis^{f.6}. Et predictorum
 quedam pars applicuit Vitalianam, ubi Cremonenses
 multi erant congregati⁷, et quedam pars, non tamen^g
 palam, venerunt versus Brixiam et versus riperiam lacus
 Guardæ; non audebant manifeste comparere alicubi 30
 districtu^h Brixie. Eodem autem millesimoⁱ dominus
 abbas Iverardus de Confanoneriis monasterii^k sancti^c

a) . d. c.   b) cremonæ c.   c) sic c.   d) sequeretur c.   e) seq. pme delet.
 f) (uif delet.) uulis c.   g) tui (tantum) c.   h) sic (non in distr.) c.   i) M^o c.
 k) mon c.

1) *Eadem fere dicit Iac. Malvec. IX, 18, col. 975.*   2) *Hunc diem etiam Ioh. de Bazzano, 'Cronache Modenesi' p. 106, habet; sed Iac. Malvec. IX, 19, col. 976: secunda die mensis Octobris. Etiam die Oct. 3. Henricus Soncini fuit; LL. Const. IV, 1, p. 667 sq., nr. 694. Unde verum esse videtur quod habet Guerinus Placent. ed. B. Pallastrelli, 40 Chronica tria Placentina p. 365: Cremonam die 4. Octubris aplicuit, dehinc die 6. Placentiam ingressus.*   3) *Nicolaum Alberti.*   4) *Rainaldum.*   5) *Cf. Albertin. Mussat., Hist. Aug. II, 9, Muratori, SS. X, col. 395.*   6) *Cf. Iac. Malvec. IX, 19, col. 975 sq.*   7) *Cf. supra p. 76.*

Euphemie civitatis Brixie reversus^a a Ianua tamquam 1311.
 fugitivus¹, et immediate omnes Guelfi et Gibellini Brixie
 fuerunt ad arma super plateam ante faciem ecclesie (Dec. 16).
 sancti Petri de dom. Dominus Manuel² marchio Mala-
 5 spine vicarius inperatoris existens non prohibere potuit
 predictorum zambellum. Capitaneus^b namque Gibellino-
 rum erat dominus^c Fredericus de Madiis, episcopus Brix-
 ensis^d, valens et probus in armis. Et dictus dominus^e
 abbas una cum Nigro de Bruxatis^e et Iostachio de
 10 Griffis preerat Guelfis, scilicet toto^f populo Brixie.
 Finaliter expulsi fuerunt de platea omnes Gibellini pre-
 dicti et ad pontem de Torzanis ultra Carziam se duxerunt,
 et ibi facientes tractari de concordia et pace cum rostis
 et aliis defensionibus se fortificaverunt. Secunda die (Dec. 17).
 15 gentes in maxima quantitate Brixiam applicuerunt a
 partibus Pergami³, Mediolani et Cremonae atque a castris
 districtus Brixie transmissae et intraverunt civitatem, quia
 non erat adhuc clausuris reffacta. Sentientes autem
 Guibellini prefati, qui erant ad pontem de Torzanis, ad
 20 plateam comunis dictas gentes attingere, sumpta audacia
 ad ipsam plateam redierunt; et tunc Guelfi videntes
 ipsas gentes extraneas attingere^g et exclamare versus pre-
 dictos 'a la mort', non valentes resistere dictarum gentium
 insultui in fugam se posuerunt, eundo pro maiori parte
 25 versus pusterlam pro accedendo ad montem beate Magda-
 lene. De quibus Guelfis conflictis pauci mortui fuerunt,
 set multi capti et carcerati domibus singularium per-
 sonarum Brixie, et multi conducti ad partes fuerunt,
 unde venerant gentes suprascripte, pro faciendo eos re-
 30 dimi. Fuit namque ipsa civitas universaliter tota spoliata
 et robata, cuius robatio duravit XV diebus continue die
 noctuque, conducendo ad partes dictarum gentium omnia
 spolia cara cum equis et personis, postea cum plaustis
 pro conducendo banchas, serineos, leterias, confinos et
 35 vasa plurima ad dictas partes, etiam extra districtum
 Brixie. Et hoc fuit ante nativitatem^h Domini ad VIII
 dies vel circha⁴, scilicet M^oCCC^oXI^o. Et sic remansit

a) supple est. b) Cap c. c) . d. c. d) brix c. e) seq. maiuscula
 quaedam littera ignota, quae delenda esse videtur. f) sic c. g) sic h. l. c. h) nat c.

40 1) Ad sequentia cf. Iac. Malvec. IX, 23, col. 976 sq., tum vero
 Dönniges, Acta Henrici VII. II, p. 24 sqq., nr. 5. 2) Maroel vel
 Moroellus potius dictus. 3) Cf. Albertin. Mussat. l. l. V, 2, col. 402.
 4) Dicit rebellionem Guelforum Dec. 16. ortam.

1311. dominium Brixie in manibus Guibellinorum, et Guelfi carentes receptaculo dispersim de una terra sine^a fortillia ad alliam amicorum accedebant occulte, et non tantum Brixie, set etiam totius Lonbardie vel quasi.

*f. 187'. *Eodem etiam anno maxima caritudo fuit in Cremona et in aliis certis contratis victualium, sic quod valebat starium frumenti sold. XL, et ad tantum devenit, quod homines euntes per civitatem adherabant muris et pre fame moriebantur.

[Anno^b Domini M^oCCCXI, indictione VIII^a, civitas 10 Vicentie accepta¹ fuit sub protectione comunis Padue auxilio Veronensium^c et Mantuanorum. Eodem anno dictus dominus^d inperator habuit Padue dominium. Deinde ivit Romam causa incoronandi se. Deinde Ianuam, ubi obiit domina inperatrix²]. 15

1312. Anno autem Domini M^oCCC^oXI.^e post festum nativitatis Domini ad parum^f tempus, scilicet die [Mercurii^g XII. Ianuarii, in die] sancti Ylarii³ intraverunt Cremonam illi Guelfi de Cremona, qui se reducti fuerant^h cum Cavalcabobus, Ponzonibus, Pizenardisⁱ et aliis paucis Cremonensibus^k Vitaliane tempore quo exiverant Cremonam⁴, quando dominus^d inperator ipsam intravit cum gentibus suis. Et hoc modo: [Dum¹ ipsi Guelfi revertentes de Bononia, ubi orta fuit seditio prima inter illos de Cavalcabobus et illos de Amatis, Ponzonibus, 25 Picenardisⁱ et illis^m de Burgo cum aliis Cremonensibusⁿ, que pars hodie Maltraversia dicitur^o — que divisio fuit destructio totius partis Guelfe^p totius Lonbardie —, intraverunt castrum Casalis-maioris districtus Cremonae. Deinde] equitaverunt a casu versus Cremonam, scilicet 30 dominus Gullielmus⁵ et Iacobus de Cavalcabobus, dominus^d Poncinus de Ponzonibus cum aliis de domo sua

a) sic c. (non siue). b) uncis inclusa in marg. exteriore (sinistra) ab Alb. suppl. c) veron c. d) .d. c. e) M^oCCC^oXII. radendo corr. M^oCCC^oXI. c. — In marg.: Nota de Cremona. f) sic (parū) c., forte Alb. paruum scribere voluit. 35 g) (X delet.) mercurii — in die ab Alb. in marg. post suppl. h) sic c. pro reducerant. i) sic h. l. c. k) cremon. in marg. ab Alb. suppl. l) uncis inclusa in marg. interiore (dextra) ab Alb. suppl. m) sic c. n) cremon c. o) dr̄ (dicitur) ab Alb. superser. p) seq. tamen delet.

1) i. e. soluta, liberata a protectione Paduae. 2) Margareta, 40 quae obiit die Dec. 14. Cf. supra p. 78, l. 17—23, ubi inperator Ianua Romam ivisse recte dicitur. 3) Dies Mercurii a. 1312, quidem fuit Ian. 12, sed dies Hilarii papae est Ian. 13, et hoc die Guelfos Cremonam cepisse tradunt Ioh. de Bazzano l. l. p. 106 sq. et Sagacius de Gazata l. l. col. 24. 4) Cf. supra p. 76, l. 19. 20. 5) de Cavalcabobus marchio. 45

et certis aliis paucis Cremonensibus, qui secum erant. 1312.
 Et dominus Coradinus de Confanoneriis cum certis
 Brixiensibus secum existentibus et cum certis expulsis
 de Crema, quorum numerus non fuit ultra LXX armi-
 5 geros, set secum erat multa quantitas peditum; — qui
 equitantes versus Cremonam animo tantum extrahendi
 gentes illas post se, que tunc erant Cremone, quasdam
 mulieres invenerunt, que veniebant a civitate predicta,
 que ipsis millitibus dixerunt: 'Caveatis vobis, quia gentes
 10 Cremone equitaverunt versus Puteum-Barontium'. Tunc
 ipsi extrinseci Cremone subito sumpto consilio equita-
 verunt recte Cremonam et eandem absque repulsa viri-
 liter intraverunt¹. Et cuncurentes² per civitatem ipsam,
 quousque ad plateam comunis^b fuerunt, et ibi maximum
 15 prelium fuit; set tandem victoria habita optinuerunt
 dominium dicte civitatis Cremone, expulso domino^c Ga-
 leazio sive domino^c Azone, eius filio, de Vicecomitibus
 de Mediolano, dominis et regentibus ipsam civitatem pro
 domino^c inperatore Henrico. Gentes autem Guibelli-
 20 norum, que versus Puteum-Barontium equitaverant, ha-
 bito novo de amissione civitatis Cremone per modum
 naratum, ad castra suorum amicorum se reduxerunt.

[Anno^d Domini supradicto, die XVI. Martii domi-
 nus^e Gulielmus de Cavalcabobus cum^e domino^e Ventu-
 25 rino et duobus suis filliis de Fonduliis de Soncino et
 cum certis aliis militibus Cremone intraverunt castrum
 Soncini, et facto introitu, et^a ex quodam tractatu illi^f
 de Barbobus fecerunt asentire² domino^c inperatori; qui
 dominus^c inperator dictum castrum donavit comiti Guar-
 30 nerio³, ut ipsum liberaret a manibus Guelforum⁴. Unde
 dictus comes veniens cum maxima comitiva intravit
 castrum predictum, et finaliter dictus dominus^e Guliel-
 mus fuit ibi interfectus, et dicti dominus^e Venturinus
 cum duobus suis fuerunt laqueo suspensi⁵].

35 a) sic c. b) seq. ubi delet. c) . d. c. d) uncis inclusa in marg. inferiore
 (dextra) ab Alb. suppl. e) seq. a(?) delet. f) sic c.; lege illos.

1) Ad precedencia cf. Iac. Malvec. IX, 24, col. 977, tum etiam
 Ioh. de Cermenate c. 43, l. l. p. 99 sq.; Fragm. Cremon., SS. XVIII,
 p. 808, ubi haec die 12. Sept. facta esse miro errore dicuntur. 2) i. e.
 40 recedere a, Italice assentare (assentarsi). A. 1311. Oct. 3. enim Henricus
 hoc castrum liberatum in cameram suam et imperii receperat, LL.
 Const. IV, 1, p. 667 sq., nr. 694. 3) De Homberg, capitaneo Henrici
 regis in Lombardia. 4) Quod castrum antea a Guelfis non tenebatur.
 5) Cf. Ioh. de Cermenate c. 46—48, ed. Ferrai p. 102—106; Ioh. de
 45 Bazzano l. l. p. 107, qui diem pugnae tradit.

1312. Post dictum civitatis Cremonae introitum ad paucos dies non habentes Guelfi Brixienſes^a receptaculum ullum in districtu Brixie manifestum intraverunt locum Sancti Petri in monte, et tunc ville circumvicine dicti loci et circumstantes ceperunt audactius^b ipsis Guelfis dicto loco congregatis favorem prestare rerum et personarum. Ex quo dicti Guelfi de montibus condesendentes^c magnam guerram faciebant illis locis et villis, que recusabant favorem prestare. Dicto anno, videlicet circa medium mensis Februarii, intraverunt Asulam¹ et tunc exules omnes ad guerram faciendam apti et dispositi civitatum Parme, Regii, Placentie, Laudis, Creme et Pergami ac totius territorii Brixienſis; favebat enim totis viribus dictis Guelfis dominus^d Passarinus de Bonacorsis, capitaneus et generalis dominus civitatis Mantue, occulte tamen. Et illo tempore congregate per mercatores Lombardie erant magne et multe mercimonie diverse conditionis^b in civitate Mantue, volentes transire ad partes omnes versus sero, scilicet Mediolanum, Pergamum, Cumas etc., et ipsis merchatoribus prebuit idem dominus^d Pasarinus^e societatem magnam gentium cum equabus et conductores dictarum mercimoniarum pro reddendo dictos mercatores securos. Intrinsici autem Asule Guelfi congregato toto suo posse gentium pro agrediendo et auferendo dictas mercimonias accesserunt ad partem, per quam transire debebant predictae mercimonie, iusta^f hospitale vocatum Lachade, et ibi Guelfi predicti aggressi fuerunt dictos mercatores et eorum mercimoniarum conductores; et sic conflictis gentibus, que tueri debebant res dictorum mercatorum, et captis multis mercatoribus et magnam^b partem^b bibulcorum^b, conducte fuerunt ipse mercimonie cum plaustris et bobus Asulam. De quarum mercimoniarum precio equis et armis predicti se munierunt; tunc hoc facto guerram magnam fecerunt undique pedester et equester concurentes, et finaliter in capite de mensibus XXII pacem et concordiam fecerunt cum multis parentelis Guelfi cum Ghibelinis^g in Gusiago², ubi congregata erat pars^h extrinseca Guelforum, con-

(Oct. 6—
Dec. 16).

a) in marg.: Nota de Brixienſibus. b) sic c. c) gdesendentibus statim ab Alb. corr. condesendentes. d) .d. c. e) sic h. l. c. f) i. e. iuxta. g) seq. etc^r prout infra dicitur delet. h) pax c.

1) Cf. Iac. Malvec. IX, 25, l. l. col. 977 sq. 2) Cf. Iac. Malvec. IX, 25, 26, l. l. col. 978 sq.; Odorici, 'Storie Bresciane' VI, p. 322 sqq.

iunctis locis et villis totius Francie-curte et superatis^{1313.}
 multum intrinsecis; que pax facta fuit de Gubelinis ad
 Guelfos et e converso, et acceptus fuit concorditer per
 utramque partem dominus^a Iohanes de Lucino Cumanus
 5 in potestatem Brixie per unum annum duraturum^b. Et
 hec pax duravit mensibus XXVIII tantum, scilicet uno 1314.
 anno prius sub ipso domino^a Iohane de Lucino et uno
 anno sub domino Albrico de Polenta et IIII^{or} mensibus 1315.
 sub domino Gualteroto marchione de Monticulo marchie
 10 Anconitane; quibus IIII^{or} mensibus finitis expulsi fue- 1316.
 runt Guibellini de Brixia¹.

[Anno^c Domini M^oCCCXIII, indictione XII, do- 1314.
 minus Robertus rex Neapolitanus erat civitatis Cremona
 dominus generalis, cuius regis vicarius in dicta civitate
 15 dominus^a Bertolinus de la Ture²].

*Anno Domini M^oCCC^oXV^o die VII^od Decembr. ^{*f. 188.} 1315.
 nobilis vir dominus^a Iacobus de Cavalcabobus marchio ^{Dec. 7.}
 concorditer a populo Cremonensi electus fuit^e in do-
 minum et rectorem civitatis Cremona³; de qua electione
 20 dominus Poncinus de Ponzonibus, licet esset cognatus
 dicti domini^a Iacobi, indignatus una^f cum aliis nobil-
 libus dicte civitatis recessit de Cremona et intravit^g
 castrum Soncini et alia castra diocesis Cremonensis^h
 revellavit^{1.4}. Sic ex illa die incepit divisio^k et destructio
 25 nobillium partis Guelfe Cremona et non tantum civi-
 tatis Cremona, set etiam totius Lonbardie. Unde illud
 evangelicum: *Omne regnum in se ipsum divisum desolabitur,* ^{Luc. 11, 17.}
et domus supra domum cadet; et submisit⁵ se Gubelinis
 expulsis civitatum Lonbardie et maximam guerram fecit
 30 civitati Cremona.

Anno vero Domini M^oCCC^oXVI. primo mensis ^{1316.}
 Febr.¹, tractatu multis diebus durato, intraverunt Cre- ^{Febr. 1.}
 monenses civitatem Brixie⁶ per portam Torlongne una

a) . d. c. b) scil. potestatem. c) uncis inclusa alio atramento in marg.
 35 inferiore ab Alb. post suppl. d) seq. setpör delet. e) electus fuit bis scriptum,
 alterum delet. — In marg.: Nota de discordia Cremonensium. f) una c. g) seq.
 soncini delet. h) cremōn c. i) sic c. pro rebellavit. k) diuisiōem et destructiōem
 corr. diuisio et destructio c. l) in marg.: Nota de Brixiensibus.

1) A. 1316. Febr. 1; vide infra l. 31 sqq. 2) Cf. L. Astegiano,
 40 Cod. dipl. Cremon. II, p. 207. 3) Cf. Sagacius de Gazata, Muratori,
 SS. XVIII, col. 28 sq. 4) Cf. Albertin. Mussat. VII, 20; Muratori,
 SS. X, col. 677. 5) Scil. pars Poncini, dicta Maltraversia. 6) Cf.
 loh. de Bazzano l. l. p. 120 sq., qui diem hoc loco traditum habet; Chron.
 Estense, Muratori, SS. XV, col. 379; Albertin. Mussat. VII, 21, col. 678 sq.;
 45 'Cron. di Bologna', Muratori, SS. XVIII, col. 330.

1316.
Febr. 1. cum maxima comitiva peditum riperie lacus Guardie et Franciecurte et aliqui Parmenses secum hora medie noctis. In quo puncto Gubellini cum stipendiariis omnibus reducerunt se ad plateam comunis, et Guelfi ad dictam portam pro accipiendo intus dictas gentes; 5 quibus intratis, accesserunt viriliter ad ipsam plateam, resistentia predictorum Gibellinorum parum durante; ad introitum dicte platee conflicti fuerunt dicti Guibellini et expulsi de platea et de partibus omnibus dicte civitatis et reducerunt se ad terras et loca Ysei, Palazolli, Cla- 10 rurarum, Roche-franche, Urcearum et Quinzani et ad terras abbacie Leni et Calvisani¹.

1316.
Maii 31. Eodem vero millesimo^a, ultimo Madii^b dominus Iacobus de Cavalcabobus repudiavit dominium civitatis Cremonae in domino Guberto de Corigia². Et eodem 15
Iun. 23. millesimo^a in vigilia sancti Iohannis Baptiste^{c. 3} gentes domini Cani^d de la Schalla et domini Passarini de Bonacorsius, domini^e Mantue, una cum domino^f Poncino de Ponzonibus et cum multis aliis malis Cremonensibus intraverunt districtum civitatis Cremonae et derobaverunt 20 districtum predictum multum et enormiter; occasione dictarum spoliarum monasterium sancti Laurentii Cremonense^g passum est maximum dampnum^d, ignem ponendo in domibus ruralibus. Eodem autem millesimo^a, die
Oct. 24. XXIII^{or h} Octubris dicte gentes recesserunt ab obsi- 25
(Aug.) dioneⁱ dicte civitatis⁴, et post pauco tempore pax facta et firmata fuit inter Cremonenses intrinsecos et extrinsecos, que appellata fuit paxeta; que male fuit observata. Et tempore istius pacis in comuni concordio 30 utriusque partis factus fuit rector et administrator dicte civitatis, qui tunc vocabatur abbas populi Cremonae, do-

a) M^o c. b) *in marg.*: Nota de Cremonensibus. c) batpe c. d) sic c.
e) dñs corr. dñi c. f) . d. c. g) cremon c. h) seq. Iunii delet. i) ossidione corr. obsidione c.

1) Cf. *Iac. Malvec. IX, 29, col. 981 sq.* 2) Cf. *Chron. Estense* 35
l. l. col. 379; Albertin. Mussat. VII, 20, l. l. col. 678; 'Cron. di Bologna'
l. l.; Chron. Parmense ed. Bonazzi (Rerum Ital. SS. ed. nova IX, 9)
p. 145; Sagacius de Gazata col. 29; 'Ist. di Parma', Muratori, SS. XII,
col. 733. 3) Die Iun. 29. hoc factum esse tradit Ioh. de Bazzano p. 122.
Cf. Albertin. Mussat. VII, 19, l. l. col. 676; Sagacius col. 29. 4) Mirum 40
quam falsa haec. Iam Iul. 1. Canis de Scala et Passarinus recesserunt
e territorio Cremonensi (cf. n. h), iam mense Aug. pax facta est inter
hos et Cremonenses Guelfos et Cremonenses Gibellinos expulsos; cf. Fragm.
Cremon., SS. XVIII, p. 808, de qua pace etiam aliquot praedictorum
auctorum referunt. 45

minus^a Egidiolus de Piperariis, civis Cremonensis^b, et tunc reversus est dominus^a Poncinus cum parte sua Cremone.

Anno Domini M^oCCC^oXVII. dominus Iacobus de 1317.

- 5 Cavalcabobus et dominus^a Aloysius cum aliis de domo sua, consentiente inter alios dominus^a Gregorius^c de Summo cum certis aliis Cremonensibus^b, die XVI. Madii¹ *Maii 16.*
 cum auxilio quorundam aliquorum^d nobillium civitatum Lonbardie manu armata intraverunt plateam comunis
 10 Cremone, existente domino^a Egidiolo prefato super arengherio cum intentione removendi predictos a furore, super quo arengherio fuit interfectus a gentibus dictorum de Cavalcabobus. Deinde dictus dominus^a Aloysius interfecit dominum^a Leonardum de Picenardis^e, cognatum eius, et Bacharinum de Picenardis^e et dominum
 15 Giricum de Pedecanis et dominum^a Egidiolum de Alanis et certos alios Cremonenses; a quo furore tamquam cautus dominus^a Poncinus de Ponzonibus^f cum aliquibus fugam arripuit extra civitatem predictam. Set
 20 statim, quasi incontinenti, die XX. Madii dominus^a *Maii 20.*
 Philiberius Barbubus^g de castro Soncini dedit castrum predictum dicto domino^a Poncino et amicis suis. Deinde habuit castrum Castrileonis et sociavit se cum Gubellinis et fecit magnam guerram civitati predictae, de^h expulsis
 25 de dicto castro Soncini tota parte Guelfa.

*Anno Domini ab incarnatione M^oCCC^oXVII. die **f. 188°.*
 1313.

- XV. Iunii² dominus^a Henricus inperator ad castrum *(Aug. 24).*
 . . . .^{i. 3} in Tuscia a quodam fratre Minore, prout fertur, volente dictum inperatorem de corpore Christi
 30 potionata hostia et non consecrata^k, veneno recepto interiit^l.

*Anno^m Domini ab incarnatione M^oCCC^oXVI. [dieⁿ **f. 189°.*
 1316.

- VII° Aug. fuit electus et coronatus fuit atque bene-
 dictus] die V. Septembr.^o Iohanes papa XXII^{us}, natione *Aug. 7.*
 35 . . . .ⁱ, ex patre . . . .ⁱ, successit Clementi pape *Sept. 5.*

a) d. c. b) cremonē c. c) sic c. d) sic c., forte Alb. aliorum scribere voluit. e) sic h. l. c. f) seq. fu delet. g) de Barb. legendum; cf. supra p. 81, l. 28. h) sic c.; aut delendum aut et forte emendandum. i) spatium nomini inserendo vacat. k) interimere vel simile verbum supplendum. l) reliqua pars maior paginae
 40 188. versae et pagina 189. recta vacant. m) littera initialis A minio pingenda deest. n) unciis inclusa alio atramento aquoso in marg. superiore ab Alb. post suppl. o) setp̄r c.

1) Eundem diem habet *Fragm. Cremon.*, SS. XVIII, p. 808.
 2) *Henricus imperator a. 1313. die Aug. 24. defunctus est.* 3) *Bon-*
conventum.

1316. quinti^a Henrico inperatore inperante, qui proprio nomine vocabatur Iacobus [de Caturco^b]. Hic Iohanes papa fuit homo industrius et mundus, symoniam fugans, iustitiam amans, scientia magnus, statura pussillus, contemptu^c magnanimus¹. Eodem vero anno dominus^d Egidius de Madalbertis^e, civis Cremonensis, creatus fuit episcopus dicte civitatis². [Hic^f nissus fuit toto cordis affectu contra tyrampnos].

1313. (Aug. 24.) Anno Domini M^oCCC^oXVII. die XV. Iunii dominus^d Henricus inperator viam universe carnis ingressus est³.

1317. Eodem anno dominus^d Canis de la Schala, dominus^d 10 Verone, venit ad obsidionem civitatis Brixie et Gaydi et optinuit dominium dicti Gaydi et omnium terrarum plani Brixie, exceptis castris Pontivici et Asule, et hoc
Apr. fuit de mense Aprilli⁴.

Anno vero M^oCCC^oXVII. ut supra, pontificatus 15 dicti domini^d Iohanes^g anno secundo, publicate fuerunt
Oct. 7. Avinioni Nonis Octobr. constitutiones editas^a per dictum condam dominum^d Clementem papam quintum, quia eius vita fuit brevis, quia morte ante publicationem dictarum constitutionum preventus. Ideo dominus^d Iohanes papa 20 XXII^{us}, successor eius, dictas constitutiones publicavit, et liber dictarum constitutionum vocatur Clementine.

Nov. 5. Eodem^h vero M^o[CCC^oXVII.]ⁱ die V. Novembr. quidam Cremonenses^k extrinseci, amici illorum de Cavalcabobus, existentes [numero^l CC vel circa] in castro 25 Robechi districtus Cremonae, intraverunt terram Olmenete dicti districtus et circumdederunt quandam turrim illorum de Zuchellis volentes capere quandam Nicholinum de Burgo cum XXVIII° peditibus; finaliter capta fuit

a) sic c. b) de Cat. in marg. ab Alb. suppl. c) conceptu Ioh. Andr. 30
d) .d. c. e) in marg.: Nota de episcopo Cremon. f) unciis inclusa alia manu (non Alberti), ut videtur, suppl. — Post haec spatium trium versuum vacat. g) seq. pu delet.
h) haec — reversus est Cremonam (p. 87, l. 14) post sequentem locum a. 1318. (p. 87, l. 15—20) scripta sunt in c., sed ad haec in marg. adscripta supra in tali signo D-, quod quidem signum post Clementine non invenitur, sed in marg. signum rubricae (I. 35
i) CCC^oXVII. in marg. ab Alb. suppl. k) cremon c. l) unciis inclusa in marg. ab Alb. suppl. paululo superius quam existentes, quo versus finitur, nullo signo apposito, quo indicetur, ubi haec inserenda sint.

1) Haec exscripta sunt ex Iohannis Andreae praefatione in Clementinas, Baluzius, Vitae paparum Avenion. I, p. 689. K. W. 40
2) Sed teste Conrado Eubel, Hierarchia catholica p. 222, demum a. 1318. Jul. 18. a Iohanne XXII. papa confirmatus est. De eo vide iam supra p. 72 sq. 3) Eadem falsa iam supra p. 85, l. 26 sqq. 4) Cf. Ioh. de Bazzano, 'Cronache Modenesi' p. 122 sq., qui mense Maio Canem hanc expeditionem fecisse dicit; Ferretus Vicent., Muratori, SS. IX, col. 1171; 45
Iac. Malvec. IX, 39, col. 984; Spangenberg, 'Cangrande della Scala' I, p. 123.

- dicta turis cum illis hominibus, qui erant in dicta turi, 1317.
 et dictam turim conbuserunt. Hoc audiens dominus^a
 Poncinus, dominus Cremona, cum tota sua gente equi-
 5 et pro maiori parte fuerunt interfecti et alios^b capti,
 sic quod in illa die pars Guelforum habuit maximum
 conflictum et dapnum^b. Item eodem millesimo^c dictus
 dominus^a Poncinus de Ponzonibus die XVIII. Novembr. ^{Nov. 18.}
 intravit castrum Sancti Bassiani districtus Cremona.
 10 Item eodem millesimo^c dictus dominus^a Poncinus in-
 travit terram Polixini Sancti Viti^d districtus Cremona,
 et interfecti fuerunt circa CC homines illius terre, et
 fuit spoliata^e omnibus rebus. Deinde posuerunt eam
 igni, et cum maxima victoria reversus est Cremonam.
 15 Anno^f vero M^oCCC^oXVIII. die quarto Aprillis¹ 1318.
 dominus^a Poncinus de Ponzonibus cum alliis Gubellinis
 et Maltraversiis propter peccata regentium mirabiliter
 Cremonam intravit, expulsis illis de Cavalcabobus cum
 domino^a Guberto de Corigio et cum tota parte Guelfa;
 20 et sic illa die mutatus fuit status civitatis Cremona.
 Anno Domini M^oCCCXVIII^{or} dominus Gubertus ^{1319.}
 de Corigio cum auxillio et favore domini^a regis Roberti
 cum gentibus Bononiensibus et Tuscie in servitio partis
 Guelfe totius Lonbardie et cum auxilio etiam sancte
 25 matris ecclesie habuit dominium Brixie^g una cum vicario
 dicti domini^a regis, qui vocabatur dominus^a Iohanes de
 Aquablancha, et habito dominio dicte civitatis equitavit
 ad castrum Gaydi, post VIII dies habuit castrum Gaydi,
 captis in eodem et reductis ad carceres Brissie^g multis
 30 nobilibus et popularibus viris Guibellinorum Briscie^g.
 In quibus carceribus steterunt predicti VII annis, men-
 sibus VIII^{or} et diebus X². Item eodem millesimo^c
 de mense Novembr.³ dictus dominus^a Gubertus cum ^{Nov. (23).}
 auxillio suprascriptorum, sancte matris ecclesie et do-

35 a) . d. c. b) sic c. e) M^o c. d) sēi Viti in marg. ab Alb. suppl. e) seq.
 ma delet. f) cf. supra p. 86, n. h. — In marg.: Nota de Cremonā. g) sic h. l. c.

1) die dominico 9. Aprilis hoc factum esse Ioh. de Bazzano l. l.
 p. 130. et Sagacius de Gazata l. l. col. 30. tradunt. 2) Cf. Iac.
 Malvec. IX, 52, col. 992 sq. 3) Die Veneris XXIII. Novembris et
 40 nocte precedente hoc factum esse tradit Chron. Parm. l. l. p. 160 sq.,
 quocum convenit Guerinus, Chronica tria Placentina p. 409 (Nov. 23),
 non multum differt Sagacius de Gazata col. 31 (Nov. 22); Ioh. de Mussis,
 Muratori, SS. XVI, col. 492, et Ioh. Agazzari (ed. A. Bonora, Parmae
 1862) p. 38. Nov. 24. Cf. Iac. Malvec. IX, 53, col. 993.

*f. 190. mini^a regis Roberti una^b *cum domino^a Iacobo de Cavalcabobus et cum domino^a Simonino de la Ture intraverunt a duabus partibus civitatem Cremonae, expulsis inde^c domino^a Poncino et aliis Maltraversiis et Guibellinis.

5

1321. Item M^oCCC^oXX. die primo mensis Septembr.^d dominus^a Galeazius de Vicecomitibus, dominus et capitaneus generalis civitatis Mediolani, una cum domino^a Poncino de Ponzonibus cum tota sua parte et cum Guibellinis Cremonae, cum toto suo perforcio venit ad obsidionem Cremonae¹ et castra metavit se^e ubi nunc est monasterium^f sancti Iohannis de Pipia in suburbio dicte civitatis, et ibi fecit fieri bastitam unam, que vocabatur Venzeghera; et finaliter dictam civitatem obtinuit per vim die XII. Ian.^{g. 2}; set dominatus est dictam civitatem per VIII^{or} menses preter illud territorium, quod possidebat dominus^a Passarinus^h, dominus^a Mantue, in districtu Cremonensiⁱ, quod territorium vocabatur Comitatus, expulsis inde domino^a Iacobo de Cavalcabobus et domino Guberto de Corigio cum tota parte

10

15

20

25

1319. Guelfa. Eodem autem millesimo^k dictus dominus^a Gubertus de Corigio et dominus^a Iacobus^l de Cavalcabobus et tota illa pars Guelfa intraverunt Cremonam^m, expulsis foras domino^a Galeazio et domino^a Ponzino suprascriptis cum tota parte sua Guibelina³. Et tunc

(Nov. 23).

1319. [nobillesⁿ tantum et Guelfi] Brixianenses recusaverunt in recessu recipere dictum dominum^a Iohannem de Aquablancas vicarium civitatis Brixie pro domino^a rege Roberto, set loco eius receperunt dominum^o Symonem

(Dec.)

a) . d. c. b) una c. ut supra p. 83, n. f. c) seq. littera p incepta, non perfecta, deleta. d) setpbr c. e) in delet., et ab Alb. superscr. se. f) moñ c. g) seq. et delet. h) seq. g (quod) delet. i) cremon c. k) m^o c. l) ad duos versus qui incipiunt Iacobus et finiuntur verbis parte sua guibelina. Et tunc ab Alb. alio atramento post adscriptum: Vacat. m) seq. littera J deleta. n) nob. tm et guelfi in marg. ab Alb. post suppl. o) seq. Iohem tempestam delet.

30

35

1) Cf. Guerinus l. l. p. 414 sq. 2) Die sabbati XXIII. Ianuarii Ioh. de Bazzano l. l. p. 139, XVII. Ian. Guerinus l. l. p. 417 et Ioh. de Mussis col. 493. et Ioh. Agazzari p. 39: in festo s. Savini (Sabini), die XVIII. Ian. Sagacius l. l. col. 32, die Ian. 5. Ioh. Villani IX, 127 (130) Cremonam captam esse dicunt. 3) Conicio hoc loco iterum relatum esse de civitate a. 1319. Nov. 23, a parte Guelfa capta, quod iam supra p. 87, l. 32 sqq. narratum est; unde haec Albertus delevisse videtur (n. 1). Nihil relatum reperi de hac civitate a. 1322. iterum capta, et Guibertus de Corrigia iam a. 1321. Iul. 26. mortuus est (infra p. 90, l. 13 sqq.). Tunc quidem (a. 1319) non Galeazius civitati dominatus est.

45

Tempeſtam, militem dicti domini^a regis, in ſuum rec-
torem¹.

Item eodem millesimo^b de menſibus Iulii et Auguſti^{1320.}
exercitus domini^a Mathei de Vicecomitibus et comunis
5 Mediolani ivit ad obſidionem civitatis Vercellarum contra
partem Guelfam et contra dominum^a Philipum de Va-
loſio^c, qui dominus Philipus erat nepos² domini^a regis
Francie et poſtea³ per obitum dicti regis Francie factus
10 dominus^a Philipus, qui erat in Verzellis cum nobilli ex-
ercitu de Francia et ultramontibus, reſeſſit et equitavit
cum ſuo exercitu ad partes Francie.

Anno Domini M^oCCC^oXXI. Dominus potestas Me-^{1321.}
diolani⁴ cum ſuo exercitu de mense Iun.⁵ optinuit et *Iun.*
15 intravit dictam civitatem Vercellarum. Capti et detenti
fuerunt dominus^a Symon et Franciſchus de Corobiano
de Vercellis et aliqui alii et conducti fuerunt Mediolani
in carceribus, ubi vitam finierunt.

Item eodem millesimo^b reverendus in Chriſto pater^{1322.}
20 dominus^a Bertrandus del Pogeto, cardinalis tituli Ho-
ſtiensis et Veretrenſis^{c.6} et legatus pro ſancta Romana
eccleſia et pro domino^a ſummo pontifice domino^a Io-
hane pape^c XXII° in partibus Lonbardie, exiſtens Pla-
centie cum ſuo exercitu et committiva maxima armatorum
25 et pugnatorum per fluvium Aduę caſtramentatus eſt ſuper
comitatum civitatis Mediolani in burgo porte Cumane
iuſta^d civitatem Mediolani, ubi ſteterunt per XXX dies
cum intrinſecis Mediolaneniſibus continue ſeharamuzando.
Et in dicto millesimo^b dominus^a patriarcha⁷ Paganus de
30 la Ture Mediolanenſis cum tota domo ſua, cum^e IIII°
centum millitibus optimis et ellectis cauſa eundi cum
cruciferratis ſuper territorium Mediolani; et illo anno fuit
publicatum crucis ſignaculum adverſus dominum^a Ma-
theum de Vicecomitibus et eius fillios, qui tunc temporis

35 a) . d . c. b) m^o c. c) ſic c. d) cf. ſupra p. 82, l. 26. e) et delet.,
ab Alb. ſuperscr. cū.

1) Quod iam a. 1319. factum eſſe videtur, poſtquam civitas Cre-
monenſis Nov. 23. capta eſt (ſupra p. 87 ſq.). Vide epistolam Roberti regis
ad Brixienses datam a. 1320. Ian. 28, quam exhibet Iac. Malvecius
40 IX, 54, col. 994. 2) Consobrinus potius Philippi V. (1317—1322) et
Karoli IV. (1322—1327) regum. 3) A. 1327. 4) Matheus de
Vicecomitibus. 5) Sagacius col. 32: de mense Aprilis. 6) Tunc
erat presbyter tituli S. Marcelli, demum a. 1327. episcopus Ostiensis et
Velledrenſis creatus eſt. 7) Aquilegenſis.

1322. Mediolanum gubernabat. Cui domino^a Matheo favorem gentium et victualium dabant Cumani, Pergamenses, Laudenses, Novarienses et Vercellenses. Eodem vero
 (Apr. 10). anno dux Henricus¹ domus Austrie venit Brixie de mandato dicti domini^a pape cum duobus millibus militum, 5
 qui de intentione ipsius domini^a pape et Guelforum Brixie nichil fecit, eo quod corruptus fuit a Guibellinis precibus et denariis, sic quod remeavit ad partes proprias redeundo *per Veronam. Simulavit se velle contra
 *f. 190^r.
 (Maio). Mediolanenses accedere, et tamen dominium Brixie voluit accipere; set sensus Guelforum prevaluit, ita quod positus fuit extra civitatem Brixie verbis et factis sofisticatis. Et eodem millesimo dominus^a Gubertus de
 Iul. 25. Corigio migravit de hoc mundo in festo sancti Iacobi de Iulio². In quo festo natus est nec non de Parma 15
 ultimo fuit expulsus³.
1322. Anno Domini M^oCCC^oXXII. [dominus^b Aycardus archiepiscopus Mediolanensis^c erat, et eodem millesimo^d] dominus^a Matheus de Vicecomitibus, generalis et capitaneus Mediolani, die sabbati XXVI. Iunii⁴ viam universe
 Iun. 26. carnis arripuit in monasterio Charsenzago et secreta fuit
 Iun. 28. sepultus propter interdictum ecclesie. Et die XXVIII. Iunii⁵ dominus Galeaz Vicecomes, eius primogenitus, in consilio generali comunis Mediolani factus fuit capitaneus generalis civitatis et comitatus Mediolani. Postea
 Nov. 8. vero die Lune VIII. Novembr.⁶ et eodem millesimo^d in mane factus est motus armorum in Mediolano, quia dominus^e Symon de Crivellis, Franciscus de Garbagnate iuris peritus et aliqui alii nobiles civitatis Mediolani una cum stipendiariis comunis Mediolani ceperunt arma 30

a) d. c. b) unciis inclusa (d. c.) in marg. ab Alb. suppl. c) mediolanensis
 d) M^o c. e) idem c.

1) Dux Carinthiae, frater Friderici regis electi. 2) Die Iul. 26. a. 1321, ut tradunt Chron. Parm. p. 163. et Sagacius col. 32; Iul. 20. Chron. Veron., Muratori, SS. VIII, col. 643. 3) A. 1316; cf. Chron. 35 Parm. p. 146; Albertini Mussati l. VIII, ed. (re vera non edidit, sed corruptum et vitium) L. Padrin (Venezia 1903) p. 4. 4) Eundem verum diem habent Guerinus l. l. p. 419. et Galvan. Flamma, Manip. flor. c. 361, Muratori, SS. XI, col. 728, aliis alium diem indicantibus; cf. Spangenberg, 'Cangrande della Scala' II, p. 27, n. 1. 5) Eundem 40 diem tradunt Galvan. Flamma, Manip. fl. c. 361, l. l. col. 728, et Ioh. Villani IX, 154 (156), qui quidem eodem die Matheum mortuum esse falso dicit. Aliter Boninc. Morigia III, 2, Muratori, SS. XII, col. 1119. 6) De hoc die multi auctores consentiunt.

contra dominum^a Galeazium de Vicecomitibus et eius¹³²².
 fratres, et ipsi Vicecomites expulsi fuerunt et se reduxe-
 runt ad civitatem Laude, de qua civitate domini erant
 illi de Visterinis. Postea vero die sabbati Decembr. XI⁰¹ Dec. 11.
 5 et eodem millesimo^b supradictus dominus^a Galeaz de
 Vicecomitibus et eius fratres cum auxilio amicorum
 suorum et cum stipendiariis comunis Mediolani rediverunt
 et intraverunt civitatem Mediolani. Et predicti nobilles
 et cives, qui eos expulerant, fugam arripierunt^c cum
 10 eorum familliis extra civitatem Mediolani. Et postea
 die Martis XXVIII^{or} Decembr.² suprascriptus dominus^a Dec. 28, 29.
 Galeaz factus fuit protector et defensor civitatis et
 comitatus Mediolani.

Anno Domini M⁰CCC⁰XXIII. die Veneris mensis¹³²³.
 15 Febr.³ in mane gentes sancte matris ecclesie et aliqui
 cives Mediolani cum magno exercitu, qui erant in Cara-
 vazio et partibus circumstantibus, qui venerant a parti-
 bus Parme et Placentie, transiverunt citra Aduam. In
 quo transitu nobilis milix dominus^a Marchus de Vice-
 20 comitibus cum exercitu Mediolanensi^d se opposuit ad
 resistendum taliter, quod prelium magnum fuit inter eos.
 In quo prelio interfecti fuerunt dominus^a Petrus de
 Ruffignascho, officialis ecclesie, dominus^a Francischus
 de Garbagnate iuris peritus et dominus^a Symon de
 25 Crivellis milix; tandem obtinuerunt gentes ecclesie et
 statim festinanter Modoetiam intraverunt⁴; et sic guerra (Febr. 27).
 maxima inchoata fuit inter gentes ecclesie et eorum
 secutores pro parte una et dominus^e Galeazius^c et
 Marchus^c et fratres eorum de Vicecomitibus et eorum
 30 secutores et amicos pro altera. Postea vero die^f XV. Mart. 15.
 Marcii multi nobilles cives Mediolani de parte illorum
 de la Turre cum eorum amicis et secutoribus venerunt
 Modoetiam pro serviendo ecclesie et se reducendo Me-
 diolanum, si potuissent; et sic guerra magna inchoata

35 a) .d. c. b) M^o c. c) sic c. d) mediolan c. e) sic (dūs) c. f) seq.
 nono delet.

1) Eundem diem habent Sagazius de Gazata col. 34, Ioh. Villani IX, 182 (184) (cum varia lectione 12. di Dec.), Guerinus p. 422; alium diem tradunt Galvan. Flamma c. 361, col. 729 (Nov. 10) et Boninc. Morigia III, 14, col. 1129 (Nov. 9). 2) Dies Dec. 29. a. 1322. fuit dies Mercurii; Ioh. Villani IX, 182 (184) dicit die Dec. 29. hoc factum esse. 3) Die Veneris 25. Febr. hoc factum esse quatuor alii auctores referunt. 4) Diem huius facti (Febr. 27) tradit Ioh. Villani IX, 189 (191).

1323. fuit et pessima. Postea vero die Iovis nono Iunii nobillus vir dominus^a Bertoldus comes de Magistretim, dictus de Riffen^{b.1}, Alamanus, tamquam vicarius domini^a regis Romanorum venit in civitate Mediolani cum aliquibus gentibus pro defensione civitatis et comitatus Mediolani a gentibus ecclesie et rebellibus inperii. Postea²
- Aug. 16. vero die XVI. Augusti exercitus ecclesie et illorum de la Ture et suorum amicorum et sequacium, qui erant in Modoetia, exiverunt Modoetiam et hospitati fuerunt
- Aug. 17. ad locum de Sexto; et postea die sequenti venerunt in suburbiis porte Cumane in mansione fratrum sancti
- Aug. 22. Spiritus. Deinde die XXII. Augusti dominus^a Galeaz Vicecomes cum suo exercitu exivit civitatem Mediolani et venit ad hospitandum ad monasterium^c de sancto
- Aug. 23. Victore in suburbiis porte Verçelline, et die XXIII. eiusdem mensis exercitus ecclesie³ recessit et reliquit mansionem sancti Spiritus et reduxit se Modoetiam profuga, quia scorta³ magna victualium, que conducebatur a terris Seprii, fuit conflictata et robata per gentes prefati domini^a
1324. Galeazii. Eodem anno⁴ capti fuerunt dominus^a Raymondus de Cordona, seneschalcus domini^a regis Roberti, Raymondus de Granata, Raymondus de Vallibus et multi alii, qui erant caporales gentium ecclesie, in quodam prelio facto inter gentes ecclesie et gentes predicti domini^a Galeazii.
1326. Anno Domini^a M^oCCCXXVI. dominus^a Azo de Vicecomitibus, fillius domini^a Galeazii, cum gentibus suis venit ad terram de Rodo et alias terras Francie-curte in districtu Brixiensi^d tractatu quorundam civium Brixiensium^d, qui dominus^a easdem multum dampnificavit et alibi conburri fecit⁵. Item eodem millesimo^e dominus^a
1314. Lodovicus dux Bavarie Alamanus per electores in in-

a) . d . c.   b) sic e.   c) moū c.   d) brixien c.   e) M^o c.

1) *B. de Marstetten, dictus de Neifen, a Ludowico rege missus; cf. Ioh. Victor. V, 5, Böhmer, Fontes I, p. 396; Boninc. Morigia III, 21, col. 1133; Ioh. Villani IX, 211 (212).* 2) *Sequentia de rebus mense Augusto gestis solus, quod sciam, Albertus narrat, quae difficile, ut videtur, coniungi possunt cum iis quae reliqui scriptores tradunt.* 3) *Est verbum Italicum scorta, 'bedeckter Transport'.* 4) *Diem pugnae Febr. 28. tradit Ioh. de Bazzano, 'Cronache Modenesi' p. 143; Febr. 29. Ioh. Villani IX, 238 (239) (a di ultimo di Febraio); Febr. 16. Boninc. Morigia III, 23, l. l. col. 1135.* 5) *Cf. Iac. Malvec. IX, 62, col. 998; Ioh. Villani IX, 344 (349).*

peratorem electus fuit¹ contra voluntatem domini pape; 1314. quia^a caruit benedictione et coronatione imperiali, [ideo^b merito imperator non debuit appellari nec in cathalogo imperatorum nominari]. Et eodem^c millesimo^d dictus 1327.

5 dominus^e Lodovicus venit Mediolanum cum gentibus (Maii 17). suis, cum quo fuerunt omnes Guibellini tirampni totius Lombardie et Tuscie; et facto dicto parlamento, una^f die, dum ipse dominus^e Lodovicus esset in prandio, potionari voluit^g cum vino veneno in sciffo mixto a

10 pincerna eius, qui fuit dominus^e Stephaninus de Vicecomitibus²; perpendens autem dominus^e Lodovicus de huiusmodi falsitate fecit incontinenti dictum dominum^e Stephaninum^h cum dicto sciffo bibere vinum sic potio-

15 natum et ante conspectum eius detineri, quo usque venenum potatum fecit operationem suam, et sic vitam incontinenti et absque mora vitamⁱ finivit³. Deinde dominus^e Lodovicus capi fecit dominum^e Galeacium^k (Int. 5). cum fratribus suis⁴, filliis condam domini^e Mafei, et incarcerari preter dominum^e Marchum^l.

20 Anno autem M^oCCC^oXXVII. dominus^m frater Ugo 1327. linus de ordine Predicatorum factus et electus fuit in episcopum Cremonensemⁿ, qui fuit Parmensis et satis bene episcopatum pro guerris et conditionibus^o subsecutis quasi consumptum ad bonum statum reduxit.

25 [Anno^p Domini M^oCCCXXXVII. Dominus Pasarinus 1328. de Bonacorsis, Mantue dominus^e generalis, per illos de Gonzagha cum auxilio domini^e Canis de la Schala interfectus est. Et captus fuit Francischus fillius eius cum abbate Sancti Benedicti de Padolirone⁵, naturali filio

30 a) Ideo delet, et ab Alb. corr. quia, quoad fecit, cum sequentia uncis inclusa insereret. b) uncis inclusa ab Alb. post in marg. suppl. c) et Eodem c. d) M^o c. e) . d. c. f) una:, littera (a? cf. supra p. 88, n. b) erasa c. g) seq. ueneno delet. h) seq. de delet. i) sic iterum c. k) sic h. l. c. l) seq. Postea delet. m) d' c. — In marg.: Nota de episcopo Cremon. n) cremon. c. o) sic c. p) uncis inclusa

35 in marg. ab Alb. post suppl., non apposito signo, quo indicetior, ubi haec inserenda sint.

1) Etiam infra f. 196. Albertus Karolum IV. eo anno regem electum esse opinatus est, quo in Italiam venit, cum Ludovicus iam a. 1314. rex electus supra p. 92, l. 4. dictus sit. 2) Frater minor Galeazii. 3) Sagacius de Gazata a. 1329, col. 42, Boninc. Morigia III, 37, col. 1150, 40 Cont. Bavara III. c. 7, MG. 'Deutsche Chron.' II, p. 344 sq., quaedam de eodem conatu veneficii tradunt; cf. A. Chroust, 'Der Römertzug Ludwigs d. B.' (Gotha 1887) p. 250. 4) Iohanne et Luchino. 5) Muratori, SS. XI, col. 116, in Chron. Bonif. Morani haec habet: perempto ipso d. Passarino, Franciscum et abbatem Sancti Andreae, eiusdem d. 15 Passarini filios, ... nobilibus de la Mirandula tradiderunt etc., quae non leguntur in Chron. Bonif. Morani edito 'Cronache Modenesi' I,

1328. *condam domini^a Botesselle¹, et filliis duobus² condam domini^a Botironi de Bonacorsis, et conducti fuerunt ad Castellarium, extractis carnibus Francisco de persona sua, et^b hoc de mense Augusti³. Et abinde citra predicti de Gonzaga gubernaverunt civitatem Mantue, conducentes de die in diem ad mortem multos cives Mantue nobillium et popularium].*

1328. *Anno vero^c M⁰CCC⁰XXVIII. dictus dominus^a Ludovicus de Bavaria dux dicto et facto et contra Deum et iusticiam^d in civitate Pissarum⁴ quendam fratrem Petrum de Corbera ordinis Minorum in antipapam creavit^e favore populi Romani; qui frater Petrus ab hereticis vocabatur Nicholaus quintus, et apud eum plures cardinales ordinati fuerunt^f, inter quos fuerunt dominus^a Iohanes de Vicecomitibus⁵, qui postea⁶ fuit archiepiscopus Mediolanensis^g, et episcopus Veneciarum⁷, et alii quam plures prelati. Deinde dictus antipapa^h privavit dominum^a Iohanemⁱ verum papam XXII^m de papatu tamquam hereticus^k nec non et alios episcopos et abbates et alios prelatos cassavit de episcopatibus suis et monasteriis, nolentes sibi adherere nec obedire. Inter alios cassavit predictum fratrem Ugolinum, episcopum Cremonensem^l, et privavit — loco cuius institutus fuit^s quidam frater Dondinus in episcopum Cremonensem¹ — necnon^m dominum^a don Abraminum abbatem monasteriiⁿ sancti Laurentii Cremonensis^o et dominum^a don Ghirardum abbatem Sancti Thome eiusdem*

1329.
(Ian. 5).

a) d. c. b) seq. d delet. c) seq. M⁰CCC⁰L delet. d) seq. pissis delet. e) seq. q (qui) delet. f) seq. v₃ (videlicet) delet. g) mediolan c. h) seq. in civitatibus delet. i) seq. pa delet. k) sic c. l) cremon c. m) seq. littera deleta. n) mon c. o) cremon c. — Sequitur littera quaedam maiuscula ut supra p. 79, n. e, quae nescio quid significet.

nescio an Muratori ex historiis Prisciani Ferrar. assumpserit, neque tamen haec inveniuntur in excerptis ex historiis Prisciani 'Cronache Modenesi' I, p. 353 — 376. 1) Fratres Passarini (Rainaldi) fuerunt Bottessella (Guido) et Butironus (Bonaventura). 2) Guidone et Pimonte. 3) Die Aug. 16. scilicet Passarinus occisus et Mantua ab illis de Gonzaga et sociis capta est. 4) Immo Romae. Pisis Nicolaus V. antipapa Iohannem Vicecomitem cardinalem creavit, qua re Albertus in errorem videtur esse ductus. 5) Qui demum a. 1329. Ian. 19. cardinalis creatus est; cf. Ioh. Villani X, 115 (118); K. Eubel in 'Hist. Jahrbuch' XII, p. 296. 6) A. 1342. 7) Iacobus de Prato. 8) A. 1329. Ian. 5; cf. K. Eubel in 'Hist. Jahrbuch' XII, p. 305. Ioh. Villani X, 31 (32). falso dicit iam a. 1327. Ludovicum regem episcopum Cremonensem creasse. Dondinus erat frater ordinis Minorum et capellanus Ludowici regis.

civitatis, et dicta duo monasteria unita fuerunt cum 1329.
episcopio Cremonensi^a per dictum antipapam, sic quod
maximum scisma positum fuit in ecclesia Romana et in
populo Christiano, et dicta donatio et unio facte fuerunt
5 eodem millesimo^b et die IIII^{to} Idus Ian. Jan. 10.

Anno autem Domini M^oCCCXXVIII^{or} dictus do-
minus^c Lodovicus dux Baverie, qui se dicebat impera-
torem, venit Cremonam¹ et habuit dominium civitatis
Cremonae per dominum^c Poncinum de Ponzonibus; et
10 die sabbati nono Octubr.^{d. 2^a} et eodem millesimo^b dominus^e Oct. 9.
*f. 191.
Boracius³ cum gentibus dicti ducis, qui tunc erat capi-
taneus Cremonensis^a et potestas, equitavit ad castrum
Questri. In quo castro erat dominus^c abbas Sancti
Laurentii cum familiis suis; et preliando ceperunt dictum
15 castrum et conbusserunt dictum locum et derobaverunt
spolliis maximis. Deinde ceperunt et ligaverunt^e dictum
abbatem et omnes alios, quos capere potuerunt, et con-
duxerunt ad civitatem Cremonae in maximum vituperium
ordinis clericalis, pro eo quod^f obedire nolebat dictus
20 abbas antipape suo. Deinde maximis tormentis eum affli-
gebant, tandem conduxerunt eum Parmam^{g. 4}, et ibi per ali-
quot dies in carceribus conmorantem^h. Deinde volebant
eum interficere, set gratia Dei fuit precibus beati Laurentii,
quod dictus abbas custodes vigilantes carceris, set loqui
25 non valentesⁱ — gratia Dei extractus fuit de dicto car-
cere a duobus fratribus ordinis sancte Marie. Deinde
ivit dictus abbas usque Placentiam ad dominum^c Ber-
trandum, legatum in partibus Lonbardie pro domino^c
Iohanne papa XXII°. Et sic dictus abbas a manibus
30 inimicorum liberatus est per gratiam Dei. Post captionem
dicti castri Questri inmediate equitaverunt ad castrum
Robechi destriectus^k Cremonae, quod castrum detinebatur

a) cremonē c.   b) M^o c.   c) . d. c.   d) octubr c.   e) seq. eum delet.

f) seq. obob delet.   g) p^amam c.   h) sic c.; conmoratus est Alb. scribere debuisset.

35 i) sic c., quibusdam verbis deficientibus.   k) sic c.

1) A. 1329. Ludovicus mense Aprili exeunte et mense Octobri
Cremonae fuit.   2) Oct. 9. fuit a. 1329. dies Lunae, sabbatum Oct. 7.
Secundum Ann. Parm. mai. p. 773. (Chron. Parm. ed. Bonazzi p. 200)
imperator inter Oct. 14 — 18. Cremonam venisse videtur; sed vide
40 A. Chroust l. l. p. 237, n. 6.   3) Boraccius comes de Gangalando
dicitur a L. Astegiano, Codex dipl. Cremonae II, p. 210. Sed quis iste
fuit, certe natione Germanus?   4) Cf. Ann. Parm. mai. p. 772. (Chron.
Parm. p. 199): die Iovis 12. mensis Octobris . . . mariscalcus et gentes
Bavari sive imperatoris venerunt Parmam.

1329. per illos de Cavalcabobus et partis Guelfe, volentes capere dictum castrum cum hominibus habitantibus in dicto castro. Set fortitudo et probitas virorum habitantium in dicto castro prevaluit illis gentibus sic, quod recesserunt^a nichil inde lucri portantes. Eodem autem 5 millesimo^b dictus dominus Lodovicus recessit de dicta civitate Cremonensi^c dimitendo dominium dicte civitatis domino^d Poncino de Ponzonibus et post modicum tempus¹
1327. ivit Romam conducendo secum filios domini^d Mathei de Vicecomitibus, qui erant incarcerati^e, et dimisit atque 10
1328. relaxavit eos in manibus ducis^{f. 2} de Castracanis^g, capitanei civitatis Lucane, conducendo secum filios dicti ducis, ut fraudem facere sibi non posset³; finaliter dictus 15
- (Maii 22). dominus^d Lodovicus dux Bavarie fuit incoronatus ab isto antipapa in Roma et ibi stetit circa unum annum. 15
1329. Anno et millesimo^b suprascripto dominus^d Canis de la Schalla, dominus civitatis Verone, capta civitate Trevisina^{h. 4} migravit de hoc mondo, et dominis Alberto et Mastino fratribus dicte civitatis Trivisii^h, Padue, Vicentie et Verone remansit dominium, et hoc de mense 20
- Iulii in festo sancte Maghdalene⁵.
1330. Anno autem ab incarnatione Domini M^oCCC^oXXVIII^{or} dominus Mastinus⁶ cum exercitu suo Gavardum, Pante- gullas et Gaydum venit et optinuit omnia loca plani Brixie preter Asulam et Pontevicum. Et predicta fuerunt 25
- de mense Madii et Iunii, relicta in dicto Gaydo potestate⁷.
- (Nov.) Eodem autem millesimo^b Brixienensesⁱ Guelfi transmiserunt ambaxatores IIII^{or 8} Tridentum pro dando et offerendo

a) seq. inde delet. b) M^o c. c) cremon^o c. d) . d. c. e) seq. usque delet. f) seq. cascrac delet. g) casoacanibus (secundum a incertum) c. h) sic 30
h. l. c. i) seq. trai delet.

1) Abhinc Albertus res a. 1327. et 1328. gestas tradit, in errorem ductus eo, quod Ludovicus rex etiam a. 1327. mense Augusto Cremonae fuisset, quod e memoria Alberti elapsum esse videtur. 2) Castrucii. Filios Mathei rex precibus Castrucii, ut videtur, commotus dimisit, 35 qui postea a. 1328. ad Castrucium iverunt. 3) Hoc falsum. Ipse Castrucius regem Romam proficiscentem secutus est. 4) Quam die Iul. 18. a. 1329. intravit. 5) Hoc videlicet die obiit Canis-grandis; cf. H. Spangenberg, 'Cangrande della Scala' II, p. 128. 6) de Scala, dominus Veronae. 7) Cf. Iac. Malvecius IX, 67, col. 1000; Hist. 40 Cortus. V, 1, col. 855; Ioh. Villani X, 161 (162); Chron. Veron., Muratori, SS. VIII, col. 647, quod tradit Mastinum die 9. Iunii et iterum die Sept. 2. eiusdem anni in territorium Brixienense profectum esse. 8) Quos nominat Iac. Malvecius IX, 71, col. 1002; cf. ibid. IX, 70, col. 1001 sq. 45

civitatem Brixie domino regi Iohani Boemie, qui tunc 1330. ibi erat. Et ante quam idem dominus^a rex venisset Brixiam, ex parte dicti domini^a Mastini restituta fuerunt omnia dicta castra ipsi domino regi¹. [Postea^b venit
5 quidam eius vicarius ad terram Gaydi. Cui vicario iurata fuit fidelitas per dominum^a abbatem de Leno² et syndicos omnium terrarum abbacie et multarum aliarum terrarum planiciei Brixie].

Eodem autem millesimo^c navicula sancti Petri
10 modicum naufragata, id est sancta mater ecclesia, restituta est ad unionem pacis et caritatis, id est ad^d sanctissimum dominum^a Iohanem papam XXII, verum et purum summum pontificem sancte Romane ecclesie, capto et detento in Pissis dicto^e fratre Petro antipapa
15 et conducto Avinioni ad dominum^a summum pontificem, (Aug.) recepturo in remissione suorum^f peccatorum penitentiam salutarem. Et inter alias penas dicto fratri Petro illatas^g duae^h fuerunt, quarum una fuit, quia predicavit publice errorem suum quam pluries, deinde equitavit per totam
20 civitatem Avinioni clamando et portando in manibus ambabus duos campanellos: 'Si quis vult et desideratⁱ proditorem sancte matris ecclesie, *de domibus foras^{*f. 192.} exeant^h', et sic fecit quam pluries in diebus solempnibus³. Finaliter in palatio domini^a pape positus fuit in carceribus, ubi suam vitam finivit.

Anno autem M^oCCC^oXXX^o dictus dominus^a Lodovicus dux Baverie, qui appellabatur inperator Romanus, reversus est in Alamania, ubi miserabiliter vitam finivit⁴.

Eodem autem millesimo^k ipse dominus^a rex Boemie
30 venit Brixie et habuit dominium dicte civitatis in festivitibus nativitatis¹ Domini⁵, et ibi vocatis ad gremium Dec. 25. suum omnibus Guibellinis Brixie. Inmediate de mense Febr. et eodem millesimo^c habuit de plano dominium
1331.
Febr.

a) . d . c. b) *uncis inclusa in inferiore (dextera) marg. ab Alb. suppl.* c) M^o c.
35 d) *seq. d delet.* e) *dicus (dictus), s erasum c.* f) *seq. iam hoc loco penitentiam delet. c.*
g) *seq. una fu delet.* h) *sic c.* i) *supple videre.* k) M^o c.; *seq. de mense febr delet.* l) *nat c.*

1) *Cf. Hist. Cortus. l. l.* 2) *Aicardum; cf. Fr. A. Zaccaria, 'Dell' antichissima badia di Leno' (Venezia 1767) p. 41 sq.* 3) *Cf.*
40 *K. Müller, 'Der Kampf Ludwigs d. B. mit der römischen Curie' I, p. 225 sq.* 4) *Demum a. 1347. De iis, quae Ludovicus in Germania gesserit, Albertus nihil omnino compertum habuisse videtur.* 5) *De die cf. L. Pöppelmann in 'Archiv f. Oesterreich. Geschichte' XXXV (1865), p. 264, n. 1.*

1331. civitatis Cremonae¹ et civitatis Pergami, et venerunt ad ipsum regem omnes domini civitatum Lonbardie investigando precipue conditionem dicti regis; cum quo domino^a rege^b et in sua comitiva venerunt dominus^a Ugo-
linus supradictus episcopus Cremonensis^c et abbates⁵ suprascripti Sanctorum Laurentii et Tome Cremonenses^c et multi alii religiosi, qui erant expulsi de beneficiis suis per antipapam. Inter quos quidam frater Gardanus ordinis Predicatorum^d de Persico, inquisitor pro sancta Romana ecclesia heretice pravitatis, et cepit propriis¹⁰ manibus dictum Dondinum antiepiscopum Cremonensem^c et conduci fecit Placentie ad dominum^a legatum²; qui fuit ibi in carceribus mancipatus³. Idem dominus^a rex privilegiavit monasterium^e sancti Laurentii, abbate don Abramino dicti monasterii^e. Anno a nativitate^f Domini¹⁵
- Febr. 25. M^oCCCXXXI. die XXV. Febr. Deinde posite⁵ quasi
1333. omnes civitates in bona pace, equitavit Lucam⁴ pro
(Iul.) liberando ipsam a manibus Florentinorum, postmodum eam reliquit in manibus dominorum de Rubeis de Parma ex venditione⁵ et reversus est Parmam, et dictus do-
minus^a rex civitatem Cremonae reliquit in recessu suo domino^a Poncino de Ponzonibus gubernandam et custo-
diendam.
1332. Anno Domini M^oCCC^oXXXII. die XV. Iunii⁶ do-
minus^h Marsilius de Cararia Paduanus cum gentibus do-
mini^a Mastini de la Schala favore quorundam nobillium Brixie, videlicet Brussadorum, Grifforum, illorum de Sallis et Ugonum et partis Guibellinorum duorum virorum, Tebaldi de Mezanis et Raynaldi Confanoneriiⁱ—, et exclude

a) .d. c. b) seq. s delet. c) cremoñ c. d) seq. in delet. e) moñ c. 30
f) nañ c. g) posites, s delet. c. h) .D. c. i) supple fere: cepit (vel intravit) Brixiam civitatem.

1) Sagacius de Gazata col. 45. dicit Perganum die Ian. 12, Cremonam se regi iam die Ian. 26. delidisse; cf. Pöppelmann l. l. p. 282, n. 3. Quia Iohannes rex die Febr. 25. privilegium dedit (infra l. 14),
35 Albertus hoc mense Febr. factum esse scripsisse videtur. 2) Bertrandum de Pogeto supra p. 89. 95. dictum. 3) Etiam a. 1332. Ian. 3. in carceribus Placentinis erat; cf. K. Eubel in 'Hist. Jahrbuch' XII, p. 305. 4) Anno 1331. Iohannes non Lucam ivit, qua quidem civitate, civibus se ei dedentibus, tunc potitus est, demum a. 1333. Iul. Lucam profectus
40 est. 5) Cf. Ioh. Villani X, 227 (228). 6) Eundem diem tradit Iac. Malvecius IX, 74, col. 1004; diem Iun. 14. Ioh. Villani X, 203 (204); Iun. 16. Ioh. de Bazzano, 'Cronache Modenesi' I, p. 197; falso diem Iun. 7. Chron. Veron., Muratori, SS. VIII, col. 647; cf. Pöppelmann l. l. p. 357, n. 2. 45

fuerunt gentes dicti domini^a regis et maiores omnes 1332. Guibellinorum Brixie dicte civitatis. Cuius domini Mastini duravit dominium quinque annis, tribus mensibus et tribus septimanis^b.

5 Anno Domini M^oCCC^oXXXIII^{or}. Gentes domini^a 1334.
Azonis de Vicecomitibus de Mediolano et domini Mastini^(Apr.)
de la Schalla cum alliis suis amicis fuerunt ad obsidionem
civitatis Cremonae, domino^a existente Poncino de Ponzoni-
bus. Finaliter eodem millesimo^c de mense Iulii dictus
10 dominus^a Azo habuit dominium dicte civitatis¹; qui
dominus^a Azo privilegiavit monasterium^d sancti Lau-
rentii de Cremona supplicante domino^a don Abramino,
tunc dicti monasterii^d abbate, anno Domini . . . . .^e.

Eodem autem millesimo^e, die quarto Decembr. ^{Dec. 4.}
15 dominus Iohanes papa XXII^{us} diem suum clausit extre-
mum^f.

*Anno^g Domini ab incarnatione M^oCCC^oXXX^oV^{oh}, ^{*f. 193.}
[indictioneⁱ III^a], die Martis XX° Decembr. Benedictus ^{Dec. 20.}
papa XII^{us}, natione . . . . .^k, ex patre . . . . .^k, qui
20 proprio nomine vocabatur . . . . .^k, ordinis [Cisternensis^l
sancti Bernardi], successit Iohani pape XXII, imperiali
sede vacante² creatus fuit in papam apostolicum. Hic
papa fecit constitutiones ordinum monachorum nigrorum 1336.
pontificatus eius anno secundo^m.

25 Anno Domini M^oCCC^oXXXVII. die Octubr. VIII. 1337.
Octubr.^{n. 3} dominus^o Azo de Vicecomitibus, dominus^a ^{Oct. 8.}
Mediolani, habuit dominium civitatis Brixie favore do-
mini^a Conradi de Buchis, abbatis Sancti Faustini, Egi-
dioli de Ugonibus, Guilielmini de Lavellongo, Zilioli
30 de Palazolo, Rizardi de Trubecho et Oprandi de Gusiago

a) . d. c. b) *seq.* Et in capite dicti temporis intrauerunt *delet.* c) M^o c.
d) moñ c. e) *reliqua, fere quarta, pars versus vacat.* f) *reliqua, fere tertia, pars*
paginae 192. rectae et pagina 192. versa vacant. g) *littera initialis A minio pingenda*
deest. h) *V alio atramento nigro in loco raso.* i) *ind. III^a alio atramento ab Alb.*
35 *post suppl.* k) *spatium nomini inserendo vacat.* l) *albi delet., et in marg. ab Alb.*
post suppl. cisterii sci Bernardi. m) *post haec spatium quatuor fere versuum vacat.*
n) *sic iterum c.* o) D. c.

1) *Cf. Chron. Parm. p. 230 sq. 234; Galv. Flamma, Manip. fl.*
c. 375. et de gestis Azonis, Muratori, SS. XI, col. 737. XII, col. 1008;
40 *Ioh. Villani XI, 8; Sag. de Gazata col. 50; Chron. Est. col. 398.* 2) *Cf.*
supra p. 97, n. 4. 3) *Eundem diem habent Ioh. Villani XI, 72 (73)*
et Hist. Cortus. VII, 6, Muratori, SS. XII, col. 886; Sag. de Gazata
col. 53: Oct. 6; Chron. Veron., Muratori, SS. VIII, col. 651: Oct. 5;
Chron. Est. col. 404: Oct. 10; cf. Galv. Flamma, De gestis Azonis col. 1019.

atque universitatis Franciecurte et Valtropie ac cuiusdam^a allii.

1338. Anno Domini M^oCCC^oXXX^oVIII^o tanta copia locustarum venit, que prohibebat terre claritatem solis, quarum adventus fuit a lacu Garde veniendo per transversum teritorii Brixie, maxime in planicie, que, si se ponebant in campis bladorum sive in pratis, in instanti omnia consumebant, ac si nonquam natum fuisset quicquam in campis; que locuste etiam venerunt^b super territorium Cremonense^c. Item in M^oCCC^oXXX^oVIII^o similiter multitudo locustarum ac etiam maior in dicta parte districtus Brixie crevit in tantum, quod dabatur unum quarterium^d frumenti aut certa quantitas denariorum cuilibet designanti unam quartam locustarum, et fiebant per comunia, ubi huiusmodi persecutio regnabat, fovee in campis et locis incultis fiebant^e, quibus seppellirentur dicte locuste, que reperiebantur in terra, et ita dense, quod omnes se tangebant, velud in pratis se tanguntur^a herbe; quod idem accidit super territorium Cremone.

Anno Domini M^oCCC^oXXX^oVIII^o. Venit dominus^f Loderisius de Vicecomitibus de Mediolano^g una cum Vincentio de Suardis ad terram de Lonado cum tribus millibus barbutarum; que gentes fuerunt separate¹ a Bewolenta districtus Padue, et intraverunt comitatum Mediolani de mense Ianuarii² et fuerunt ad prelium cum gentibus domini^f Azonis in partibus Parabiati^h; quo prelio una die victor fuit dictus dominus^f Loderisius, secunda vero die³ dominus^f Luchinus de Vicecomitibus obtinuit campum, et captus idem dominus^f Loderisius fuit. Post quod prelium in dicta contrata terminatum, conflictis gentibus ipsius domini^f Lodericiⁱ, dictus dominus^f Loderisius^k et in carceribus retentus fuit in

a) sic c.   b) seq. in delet.   c) cremonē c.   d) quārtū c.   e) sic iterum c.
f) . d. c.   g) seq. cu delet.   h) sic c. (non parabiaci).   i) sic h. l. c.   k) ductus
supplendum esse videtur.

1) I. e. profectae; quam vim etiam hodie Italice 'separarsi' habet.
2) Potius die Febr. 9; Galv. Flamma, De rebus gestis Azonis col. 1022.
3) Non sequente, sed eodem die (Febr. 21) Luchinus victus est et reintegrato proelio vicit, postquam primo mane eiusdem diei Loderisius aliquot copias Mediolanenses in villa Parabiago oppressit; Galv. Flamma l. l. col. 1024 sqq.; Hist. Cortus. VII, 20, l. l. col. 899 sq.; Ioh. Villani XI, 96 (97).

castro Sancti Columbani diocesis^a Laudis usque ad 1339. *mortem^b domini^c Luchini, et tunc¹ fuit ipse liberatus *f. 193. de carceribus per dominum^c Iohanem de Vicecomitibus, archiepiscopum Mediolani².

5 Anno Domini M^oCCC^oXL. circha medium mensem ^{1339.}
Augusti dominus^c Azo de Vicecomitibus, dominus^c ^{Aug. (16).}

generalis Mediolani, Laudis, Cremonae, Brixie, Placentie et reliquarum civitatum suo dominio pertinentium, migravit de hoc seculo, cuius dominium valde fuit bonum et comune; et inmediate facti sunt domini generales domini Iohannes archiepiscopus Mediolani et Luchinus, filii condam domini^c Mafei et fratres de Vicecomitibus^d.

*Anno^e ab incarnatione Domini M^oCCC^oXLIII. die ^{*f. 194.}
VII° Madii Clemens papa sextus, proprio nomine voca- ^{1342.}

15 batur . . . . .^f, natione . . . . .^g, ex patre . . . . .^g,
ordinis . . . . .^g, successit Benedicto pape XII° imperiali ^{Madii 7.}
sede vacante³. Hic fuit largus, benignus et graciosus^h.

Annoⁱ Domini M^oCCC^oXLVI. die ultimo Augusti ^{1346.}
dominus^c don Abraminus de Bezanis, abbas monasterii^k ^{Aug. 31.}

20 sancti Laurentii Cremonensis¹, de hoc seculo migravit, cuius dominium valde fuit bonum et utile monasterio^k predicto. Cui^m inmediate electus fuit dominus^c don

Iohaninus de Comitibus in abbatem dicti monasterii^k, monachus et prior prioratus sancti Victoris Cremonensis¹,
25 qui subest dicto monasterio^{k.4}; qui don Iohaninus factus abbas Avinioni die II° Marcii et eodem millesimoⁿ ^{1347.}

vitam finivit. Deinde successit quidam nomine don ^{Mart. 2.}
Petrus, monachus monasterii sancti Andree Avinionensis^o

diocesis⁵, de Lucho castri Aramoni diocesis . . . . .^g,
30 qui separavit vitam monachorum suorum a mensa sua contra Deum et iusticiam et regulam^p nec non canonicas scanctiones^q.

Anno Domini M^oCCC^oXLVII. ex voto facto ficticie ^{1347.}
per domina^m Ysabellam, uxorem domini^c Luchini de ^{(Majo).}

per domina^m Ysabellam, uxorem domini^c Luchini de

35 a) diocesis c. b) seq. da delet. c) .d. c. d) reliqua pars maxima
paginae 193. versae vacat. e) littera initialis A minio pingenda deest. f) spatium
nomini inserendo vacat; seq. littera s deleta. g) spatium nomini inserendo vacat.
h) spatium quinque vel sex versuum vacat. i) in marg.: De abbatibus monasterii
Lauf Cremonae. k) mon c. l) cremon c. m) sic c. n) M^o c. o) avinion
40 diocesis c. p) seq. 7 (et) delet. q) sic c. ut supra p. 65, l. 22.

1) A. 1349; cf. Hist. Cortus. l. l. col. 929. 2) Qui demum
a. 1342. archiepiscopus Mediolanensis creatus est, a. 1339. episcopus
Novariensis erat. 3) Albertus credidisse videtur Ludovicum tunc iam
monte Andeaonensi prope Avinionem. 4) Cf. supra p. 10. 5) In
45 monte Andeaonensi prope Avinionem.

1347. Vicecomitibus gubernantis tunc Mediolanum et plures alias civitates, de voluntate et deliberatione ipsius domini^a Luchini equitavit Venetias^b cum comitiva multorum virorum nobilium et multarum dominarum dicti Mediolani et alliarum civitatum, secum deferendo ymaginem unam argenteam ad similitudinem cuiusdam infantis, eius fillii; que domina cum eiusdem societate transeundo per Brissiam, Veronam, Vicentiam et Paduam mirabili sumptu et apparatu fuit recepta, maxime per illos de la Schalla¹. In quo itinere talia negotia et opera venerea^c et dissoluta commissa fuerunt, que difficilimum et inhonestum esset presentibus scribi; et reversa est predicta Mediolanum per Mantuam et Cremonam atque Laudam.

1348. Item in M^oCCC^oXLVIII. recuperatum fuit per Brixianenses et Cremonenses^d territorium Brixianense^e ultra Clisim a Butizolis inferius et^f Cremonenses territorium Cremone quodquod dicebatur Comitatus² a Plebe Sancti Iacobi usque Mantuam^g, usque tunc tenebatur retentum et occupatum per dominum^h Mantue a M^oCCCXXXVII. citra, videlicet usque ad millesimum suprascriptum. Et sic fecerunt Cremonenses de dicta parte sui territorii usque tunc eisdemⁱ retenti per dictum dominum^j Mantue.

1348/9. Anno et millesimo^ksupradicto et in M^oCCCXLVIII^{or 1} fuit mortalitas per universum orbem ultra et citra marre in personis validis et iuvenibus magis quam in senibus et debilibus, in locis sanis quam in viciosis et in fumis^m. Nascabatur namque subito morientibus ac idem periculum evidentibus in inguine quedam tumefactio cum dolore vel sanguinis sputatio, de quibus non liberabatur de centum unus; et si unus ibat aliquem visitatum habentem huiusmodi morbum, sine mora et ipse moriebatur; propter quod pater non audebat fillium egrotum visitare³

a) . d. c.   b) seq. transeundo per Cremonam *delet.*   c) uenera c.
 d) seq. iterum recuperatum *delet.* c.; et Cremon. *hoc loco delendum, ut videtur.*
 e) brixianē c.   f) *supple per.*   g) *supple quod.*   h) seq. te (?) *delet.*   i) dñum
 (dominium) c.   k) M^o c.   l) M^o[CCC^oL *delet.*] CCCXLVIII^{or c.}   m) sic c. (non infumis); *nescio an sit fumus verbum adiectivum, quod substantivum pro fimo alibi usurpatur.*

1) Cf. *Chron. Est. l. l. col. 434—436; Hist. Cortus. IX, 10, col. 922.*   2) Quod iam Passarinus de Bonacolsis dominus Mantuæ tenerat (cf. supra p. 88), a. 1329. Nov. 11. a Ludovico imperatore Loïsio de Gonzaga concessum est, quod idem cum dominio Mantuæ acceperat; Böhmer, *Reg. Imp. sel. p. 501, nr. 732.*   3) Cf. R. Hoeniger, 'Der schwarze Tod' (Berlin 1882) p. 4, n. 1.

nec fillius ^apatrem, et sic de singulis; et multe civitates ^{*f.}194.
et ville facte sunt vacue et omnino inhabitate. De
codicellis¹ quidem multi liberabantur, set de sputatione
sanguinis nullus.

5 M^o autem^a CCCXLVIII^{or} circa finem mensis Ia-1349.
nuarii dominus Luchinus de Vicecomitibus, dominus
generalis Mediolani, Brixie, Cremonae et alliarum mul-
tarum civitatum, de hoc seculo migravit. Cuius dominium
10 Iohani, fratri eius, archiepiscopo Mediolani^b, totum do-
minium illarum civitatum remansit.

Anno Domini M^oCCC^oL. per renontiationem do-1349.
mini^c fratris Ugolini, episcopi Cremonensis^d, successit
allter^e dominus^c Ugolinus de Adigheriis de Parma, cano-
15 nicus secularis, in episcopum Cremonensem^{f. 2}.

*Anno^g Domini ab incarnatione M^oCCC^oLIII.³ Ino-^{*f.}195.
centius papa VI, natione . . . .^h, ex patre . . . .^h,
ordinis . . . .^{h. 4}, qui proprio nomine vocabatur . . . .^h, suc-
cessit domino^c Clementi pape sexti^e inperiali sede va-
20 cante. Hicⁱ 1352.

Anno^k Domini M^oCCCLIII. die XXVI. Augusti⁵ 1353.
tam seva tempestas grandinavit de nocte, quod omnes
tegulas domorum fregit, mactavit boves et allia diversa
animalia et volatilia interfecit, quod vix homines utrius-
25 que sexus evadere potuerunt in domibus suis mortem.
^{Aug. 26.}

Anno Domini M^oCCC^oLIII^{or} die XVIII. Febr.^{1354.}
accepta fuit civitas Verone domino Cani et fratribus
suis, filliis condam domini^c Mastini, per dominum^c
Fregnanum, naturalem filium condam dicti domini^c
30 Mastini, cum adiutorio dominorum de Gonzaga et gentium
suarum, domino Cane existente in Alania. Finaliter
dictus dominus^c Canis cum gentibus domini^c Padue⁶
^{Febr. 13.}

a) seq. CC delet. b) seq. 2 (et?) c. c) .d. c. d) cremoñ c. e) sic c.
f) reliqua maxima pars paginae 194. versae vacat. g) littera initialis A minio pingenda
35 deest. h) spatium nomini inserendo vacat. i) spatium quatuor versuum vacat.
k) haec (-1, 25) in spatio vacuo relicto posterius quam reliqua huius paginae scripta sunt.

1) Quod verbum hoc loco usurpatum esse videtur pro ulcusculo,
carbunculo. 2) Qui iam a. 1349, Oct. 23. a Clemente VI. papa epi-
scopus creatus est; Eubel, Hierarchia catholica p. 222. 3) Iam
40 a. 1352. Dec. 18. Innocentius VI. electus est. 4) Nulli ordini addictus fuit.
5) Cf. Gazata, Muratori, SS. XVIII, col. 72; Chron. Estense col. 476.
hoc die Aug. 27. factum esse tradit. De grandine die Maii 7. Cremonae
deiecta tradit Matth. Villani III, 65. 6) Iacobini de Carraria.

1354. octava die^a —, magna cede subsecuta multipliciter de illis, *Febr.* 25. qui dicto domino^b Fregnano^c et Mantuanis suum prebuerunt asensum; et die, quo ipsa civitas recuperata fuit¹, dominus^b Azo de Corigia equitavit Ferrariam nollens interesse proditorio huiusmodi negotio. Capti⁵ fuerunt in recuperatione dicte civitatis Verone dominus Feltrinus, Ugolinus², Coradus et Fredericus³ ac alii plures domus de Gonzaga cum VIII° centum peditibus gentium suarum populli Mantue.

Oct. (5). Eodem autem millesimo^d de mense Octubr. do-¹⁰ minus^b archiepiscopus Iohanes de Vicecomitibus,^e Mediolani et aliarum civitatum Lonbardie, de hoc seculo migravit, et remansit dominium dominis Mafeo, Bernabovi et Galeatio, fratribus et filliis condam domini^b Stephani de Vicecomitibus. Qui divisserunt inter se in-¹⁵ mediate ipsam civitatem Mediolani et alias civitates eorum dominio pertinentes. [Successit^f in archiepiscopatu dominus^b Robertus^g Mediolano].

Oct. Eodem millesimo^d et mense venit comes Landus⁴ cum maxima societate gentium diversarum partium,²⁰ equitum et peditum ad partes Regii, deinde venit Lonadum de mense Octubr., que societas longo tempore steterat in regione Apulie et Abrucii in offensione et dampnis regis Lodovici⁵ et eiusdem partium. Et toto illo tempore, quo eadem societas permansit in Lonbardia, fuit²⁵ expansis marchionum Extensium⁶, domini Iohannis de Ollegio, Bononie domini generalis, et dominorum Mantue⁷.

1360. Huius^h temporibus, scilicet anno Domini M^oCCC^oLX¹, dominus^b Egidius Yspanus, episcopus cardinalis tituli . . . .^{k, 8}, legatus pro sancta Romana ecclesia in partibus³⁰ (Mart. 17/18). Romandiole¹, habuit dominium civitatis Bononie⁹, que

a) *supple fere cepit (vel recuperavit) civitatem. Mirum etiam, quod hoc loco non dictum sit de Fregnano interfecto.* b) . d. c. c) sic hoc loco c. d) M^o c. e) *supple dominus.* f) *uncis inclusa in marg. inferiore (sinistra) ab Alb. suppl., nullo signo adposito, quo indicetur, quo loco haec inserenda sint.* g) Robertus⁹ c. h) *sequentia³⁵ omnia paginae 195. rectae nullo post praecedentia in spatio vacuo relicto ab Alb. scripta sunt.* i) M^oCCC^oL. corr. M^oCCC^oLX, ut videtur. k) *spatium unius sillabae vacat.* l) *seq. que ei delet.*

1) Potius die, quo Verona a Fregnano capta est, ut tradunt Hist. Cortus. X, 10, col. 939. et Matth. Villani III, 99. et Gazata col. 73. 40
2) Filius Feltrini. 3) Frater Feltrini. 4) Conradus de Landau.
5) Regis Neapolitani, mariti Iohannae reginae. 6) Opizonis III. et filiorum eius Aldovrandini III. et Nicolai II. 7) de Gonzaga. 8) Sabinnensis. 9) Cf. L. Sighinolfi, 'La signoria di Giovanni da Oleggio in Bologna' (Bibl. stor. Bolognese nr. 10) (Bologna 1905) p. 225 sqq. 45

occupabatur per dominum^a Iohanem de Olegio de^b 1360.
 Vicecomitibus de^c Mediolano, et dictus dominus^a Iohanes
 factus fuit nomine ecclesie marchio marchie Anconitane
 nec non dominum^d civitatis Firmane, et alias honorantias
 5 et prerogativas seu comoda inpendendo; qua occasione
 prelati et rectores ecclesiarum existentes sub dominio
 dominorum Bernabovis et Galeazii de Vicecomitibus multa
 incomoda substinuerunt tam in taleis et inpositionibus,
 dictis clericis inponendo et dictos clericos incarcerando
 10 in magnum vituperium sancte matris ecclesie, sic quod
 multa guerra et pessima incepta est inter dominum^a
 Bernabovem et ecclesiam.

Anno Domini supradicto per mortem domini^a
 Ugolini condam episcopi Cremonensis^e, qui tamquam
 15 desperatus suspendit se laqueo in episcopatu suo, suc-
 cessit dominus^a frater Petrus de Capellis Mediolanensis^f 1361.
 de ordine Predicatorum, qui fuit persecutor monasterii^g
 sancti Laurentii Cremonensis^e, in episcopum Cremon-
 nensem^h.

*Annoⁱ Domini ab incarnatione Domini^k *r. 196.
 M^oCCC^oLIIII^or¹ Karolus [quartus^l inperator], filius do-
 mini^a Iohanis, condam regis Boemie, per electores con-
 corditer ad imperium in inperatorem est electus, qui 1346.
 successit Henrico inperatore^m sexto pontificatu domini^a
 25 Inocentii pape sextiⁿ. Anno vero eiusdem^o dictus in-
 perator volendo^p coronari tribus coronis, scilicet pallea²,
 ferrea et aurea, prout decet inperatorem facere, venit
 Mantuam causa eundi Mediolanum causa coronandi corona
 1354.
 ferrea ante festum nativitatis Domini cum modica co-
 (Nov. 10).

30 a) .d. c. b) seq. comitibus delet. c) due corr. de c. d) sic (dñm) c.
 e) cremonē c. f) mediolan c. g) mon c. h) cremon c. — Pagina 195. versa
 vacat. i) littera initialis A minio pingenda deest. k) sic iterum c. l) quartus inp.
 ab Alb. post superscr. m) sic c.; seq. quinto delet. n) sexto corr. sexti c. o) sic c.
 p) seq. oi(?), quod deletum esse videtur.

35 1) Quia hoc anno Karolus in Italiam venit, tunc demum eum
 regem electum esse Albertus opinatus est; cf. supra p. 93, n. 1.
 2) Valde mirum, quod Albertus pallea scripserit, cum argentea (et hoc
 quidem secundo loco iuxta locos supra p. 5. 10. editos) potius scribere
 debuisset. In tractatu de coronatione imperatoris edito ab A. Werming-
 40 hoff, 'Zeitschr. d. Savigny-Stiftung, Germ. Abth.' XXIV (1893), p. 384,
 legitur quidem (ibi corruptum): quidam dicunt, quod [imperator] reci-
 piat unam [coronam] de paleis, sed hoc est una truffa. *Istorie Pistolesi,*
Muratori, SS. XI, col. 400, de Henrico VII. fabulantur: Lo imperadore
giunse a Moncia e quivi prese la corona della paglia, com' è d'usanza.
 45 Cf. *Muratori, Anecdota II, p. 308.*

1354. mitiva; cum quo in societate erat dominus^a patriarcha Aquilegie¹, ipsius frater naturalis; transivit per Cremonam conventionem facta cum dominis Mafeo, Bernabovi et Galeazio, fratribus de Vicecomitibus, dominis generalibus Mediolani, Cremonae, Placentiae et aliarum civitatum⁵
1355. etc., die primo Ian. Et dum ipse dominus^a imperator
 Ian. 1. existeret Mantuae, fuit secum in colloquio comes Landus supradictus²; quo colloquio terminato recessit³ a partibus Lonadi et reversus est cum eius societate ad partes Romandiollae. Deinde accessit ipse imperator Mediolanum¹⁰
- Ian. 6. et ibi in epifania Domini coronatus fuit corona ferrea, et non remansit in Mediolano nisi VI diebus⁴, et ivit Pissas^b redeundo per Cremonam⁵, deinde Romam et ibi
 (Apr. 5) per duos cardinales coronatus fuit corona aurea. Postmodum reversus est Pisas^b, qui a civibus^c Pisanis benigne¹⁵ fuit receptus, et habuit letum introitum et tristem^d exitum, quia positus fuit ignis in palatio, in quo manebat dictus imperator; et nisi gratia Dei et providentia domini^a marchionis de Monteferrato⁶ adfuisset, in dicto palatio periculasset^e. Pro quo furore fuit decapitatus^f²⁰
- (Maii 20) quidam nobilis de Gambacurtis⁷, civis Pisanus. Deinde
 (Iun.) ad partes Alamanie transeundo per Cremonam et districtum Pergami cum eius coniuge⁸ et parva comitiva.
1355. Anno Domini M^oCCC^oL^v. die Lune XXVIII. Septem-
 Sept. 28. br. ^g mortuus est dominus^a Matheus de Vicecomitibus,²⁵ et dominium suarum civitatum remansit dominis Bernabovi et Galeatio, eius fratribus; quas civitates inter se partiti fuerunt.
1356. Item in M^oCCC^oL^vi. reversus est dictus comes Landus ad partes Lombardie cum societate sua de mense³⁰

a) d. c. b) sic h. l. c. c) qui a quibus (= aliquibus?) c. d) sic c.
 e) sic c.; seq. q (qui) delet. f) decapitatus c. g) setp̄r c.

1) Nicolaus. 2) Matth. Villani IV, 40: In questi di all' entrata di gennaio il conte di Lando . . . , avendo un di lungamente parlamentato a solo coll' eletto imperatore; quod colloquium igitur non factum esse videtur, cum Karolus Mantuae morabatur (Nov. 10 — Dec. 28), sed mense Ianuario ineunte, cum in territorio Cremonensi erat vel inde Mediolanum proficisceretur. 3) Scil. Landus comes. 4) Ian. 4—12. (vel 10?); cf. G. Romano, 'Archivio stor. Lombardo', ser. 3, III (1895), p. 89—96. 5) Cum Karolus imperator coronatus a. 1355. medio mense Iunio Pisis in Germaniam rediret, Cremonae fuit. Cf. infra l. 22. 6) Iohannis II. Paleologi. 7) Tres de Gambacurtis, Franciscus, Lottus, Bartholomeus, decapitati sunt; Matth. Villani V, 37; Cron. di Pisa, Muratori, SS. XV, col. 1032; Hist. Cortus., ibid., XII, col. 946; Raff. Roncioni, 'Arch. stor. Ital.' VI, 1, p. 834, etc. 8) Anna de Schweidnitz. 45

Octubr. ad petitionem et sumptum dominorum, videlicet marchionum Ferrarie et dominorum Bononie et Mantue¹, postea ivit Papiam, deinde intravit comitatum Mediolani, deinde reversus est ad partes inferiores Lonbardie, devastatis et consumptis multis^a et multis^a castris et villis maximis in comitatu predicto Mediolani.

Anno Domini M^oCCC^oLVII. de mense Octubr. Comes Artemanni cum dicta societate magna et ad petitionem et sumptum predictorum dominorum marchionum Ferrarie et dominorum Bononie et Mantue iterum accessit Papiam, deinde cum Papiensibus et marchione Montisferrati² secum ligatis et confederatis intravit comitatum Mediolani et multas terras destruxit, et dictus marchio Montisferrati habuit civitates Astensis^a et Novarie³ et plures terras Pedemontis, et ipsa magna societas in partibus illis, videlicet Mediolani, Novarie et Verzellarum, comburendo, capiendo et devastando villas et castra perseveravit^b usque ad mensem Marcii M^oCCCLVIII. Fuit enim in dicta societate et ipsis partibus dominus^c Ugolinus de Gonzaga capitaneus principallis maxime gentium lige sue, et gentes domini^c Bernabovis dicto tempore erant in seralio apud Mantuam devastantes et spoliantes omnes villas dicti seralii^d; quod seralium intraverunt de mense Augusti M^oCCCLVII. gentes predictae domini^c Bernabovis *et in^e ipso seralio steterunt usque ad mensem Iunii curren^ate in^a M^oCCCLVIII; et redeunte ipsa societate per districtum Brisie versus Mantuam, transacto flumine Clisis apud Montemclarum, dominus^c Iohanes de Bosozoro, potestas Brixie, cum gentibus multis ipsius domini^c Bernabovis fuit obviam eidem domino^c Ugolino et eius comitive volendo resistere transitui predictorum. Tandem superatis ipsis gentibus domini^c Bernabovis capti fuerunt dictus dominus^c Iohanes et Guirardolus de Pusterlla et plures alii cum amissione equorum et conducti fuerunt Mantue in captivitate.

a) sic c.   b) perst seueravit, st delet., c.   c) .d. c.   d) sic h. l. c.
e) seq. pp delet.

1) Cf. supra p. 104, l. 26 sq. De rebus sequentibus vide Th. Menzel, *Italienische Politik K. Karls IV. 1355 — 1368*. (Diss. Hall. 1880) p. 26 sq. K. W.   2) Iohanne II.   3) Civitas Novaria mense Nov. anni 1356, Astensis iam antea a marchione capta est.

1358. Anno Domini M^oCCC^oLVIII. X^o Iunii¹ facta fuit
Iun. 10. pax inter predictos dominos, et sic seralium fuit resti-
 tutum dominis Mantue, et civitas Novarie restituta fuit
 domino Galeazio cum multis castris, et carcerati utrius-
 que partis omnes liberati fuerunt, et societas sepe dicta⁵
 ad partes Romandiole iterum est reversa. Fecit fieri
 dictus dominus^a Bernabos unam foveam latitudinis et
 altitudinis mirabilem a castro Guardasoni diocesis Regine
 secus Lonciam^b usque Patengullas districtus Brisie et in
 teritorio Cremonensi^c alliam consimilem et mirabilem¹⁰
 foveam fieri fecit.
1363. [Anno^d Domini M^oCCC^oLXIII. dominus^a rex Cipri²
(Ian. 21). venit Cremonam, deinde ivit Mediolanum, finaliter Avi-
 nionem accessit occasione petendi auxilium³, consilium
 et favorem contra^e infidelles fidei Christiane].¹⁵
1364. [Anno^f Domini M^oCCC^oLXIII^{or} die^g XXIII.
Aug. 23. Augusti tanta copia locustarum venit et in tanta quan-
 titate, quod inducebant obscuritatem aeris et obfuscabant
 claritatem solis, tamen post paucos^h recesserunt].
1369. [Annoⁱ Domini M^oCCC^oLXVIII^{or} dominus^a rex²⁰
(Ian. 16). Cipri, magnanimus et fidellis Christianus, fuit interfectus
 a quodam suo fratre naturali tractatu^k et consilio do-
 minorum infidelium et Christiane fidei inimicorum].
1365. Anno Domini . . . .¹ dictus dominus^a inperator²⁵
(Majo ex. Iun. in). ivit Avinionem ad dominum^a Urbanum papam quantum
 et ibi habuit colloquium secum stando ibi per plures
 dies⁴. Deinde de Avinioni recessit dictus inperator, per
 Alaminea^m regna ivit Boemiam.
1367. Anno Domini M^oCCC^oLXVI. dictus dominus papa
 per mare ivit Romam⁴. M^oCCC^oLXVIII^{or} dominus^a³⁰
1368. Bernabos de Vicecomitibus, dominus^a Mediolani et cer-

a) . d. c. b) sic c. pro Lenciam. c) cremoñ c. d) uncis inclusa in marg.
 (dextera) interiore post ab Alb. suppl., nullo signo adposito, quo indicetur, quo loco haec
 inserenda sint. e) seq. ini delet. f) uncis inclusa in marg. (sinistra) exteriore ab
 Alb. posterius quam praecedentia suppl., nullo signo adposito, quo indicetur, quo loco
 haec inserenda sint. g) die XXIII. aūgi ab Alb. superscr. h) supple dies; cf.
 infra p. 109, n. h. i) uncis inclusa in marg. (sinistra) exteriore alio atramento aquoso
 posterius quam praecedentia ab Alb. suppl., nullo signo adposito, quo indicetur, quo loco
 haec inserenda sint. k) tractu corr. tractatu c. l) spatium numero inserendo vacat.
 m) sic c. 40

1) Iam die Iun. 8. pax facta est; cf. Th. Menzel l. l. p. 28,
 n. 3. Die Iun. 10. de pace facta nuntius venit Mutinam (Ioh. de Bazzano,
 'Cronache Modenesi' I, p. 289) et Bononiam ('Cron. di Bologna', Muratori,
 SS. XVIII, col. 448). 2) Petrus I. de Lusignan. 3) Cf. Baluze,
 Vitae pap. Avenion. p. 983. K. W. 4) Eadem vide infra p. 113. 45

tarum alliarum civitatum Lombardie, intelligens de ad-1368.
 ventu in Lombardia^a dicti inperatoris, dubitans, ne veniret
 in preiudicium eius, de die . . .^b Aprillis intravit terri-
 torium Mantue et cepit seralium Mantuanorum, et spo-
 5 liatum fuit maximis spoliis^c, et edificavit ibi bastitam
 unam fortem ad obviandum adventum dicti inperatoris;
 et dum gentes dicti domini^d Bernabovis in dicto seralio^e
 existerent in maxima quantitate peditum et equitum,
 10 prelium habuerunt inter eos. Et finaliter Teotonici
 interfecerunt omnes peditos^f et alios Lombardos, tam
 mercatores quam stipendiarios^g, numero circha duo
 millia; qui inperator post dies^h paucos navigio per Padum
 cum maxima quantitate pugnatorum etⁱ venit Mantuam
 et fecit preliari dictam bastitam factam in dicto seralio
 15 per dominum^d Bernabovem et non potuit habere neque
 capere per vim, set precibus et amore dictus dominus^d
 Bernabos^k relaxavit et destrui fecit dictam bastitam^l.
 Deinde gentes dicti inperatoris equitavit^f super teritorium
 20 Verone², que civitas regebatur per dominum^d Canem de
 la Schala, et ibi igne et ferro dictum teritorium devastari
 fecit et spoliari. Postea vero de Mantua recessit dictus
 dominus^d inperator sine aliquo dampno facto dicto do-
 mino^d Bernabovi, set corruptus pecunia ivit ad Montem-
 25 fiesconum, ubi papa morabatur³; et dum ibi existeret,
 habuit dominium civitatis Pissarum et Lucane et fere
 totius Tuscie preter Florentiam. Postmodum Ianuenses
 se submiserunt, et multarum alliarum civitatum habuit
 dominium. Deinde dominus^d papa equitavit de Monte-
 30 fisco¹ Romam, et dum esset prope Romam per milliare
 unum, dominus^d inperator pedester adestavit^f tenendo
 frenum usque ad Sanctum Petrum⁴.

Anno vero M^oCCC^oLXVIII^o civitas Pissarum 1369.
 conspirata est contra inperatorem existentem in Lucha; (Apr. 3/4).

a) fortasse post corr. lombardiā c.   b) spatium numero inserendo vacat.
 35 c) seq. et fe delet.   d) . d. c.   e) seq. exi delet.   f) sic c.   g) seq. fere delet.
 h) dies in marg. ab Alb. suppl.   i) et delendum.   k) seq. s delet.   l) sic h. l. c.

1) A. 1368. Aug. 27. pax inter inperatorem, qui tunc Mutinae, non Mantuae erat, et Vicecomites facta est; in qua pace Bernabos promisit se seralium Mantuanis redditurum esse; Reg. Imp. VIII, nr. 4686 a.
 40 2) Quae expeditio iam mense Iunio ex. et Iulio in. ante pacem cum Vicecomitibus ictam facta est; cf. Reg. Imp. VIII, 'Reichssachen' nr. 483. 484. 3) Hoc colloquium inperatoris et papae Viterbii factum est, quo Urbanus papa Montefiascone venerat; Reg. Imp. VIII, nr. 4696 d. K. W. 4) Eadem infra f. 199, p. 113. narrata sunt.

1369. tandem corruptus peccunia dictam civitatem Pissarum
 (Maii 1). in pace relaxavit et de mense Iulii recedens de Lucha^a
 Iul. et^b arripuit iter et ivit usque Venetias^{c. 1}; relaxavit autem
 *f. 197. et instituit suum vicarium dominum^d . . . .^{e. 2}, cardina-
 nem tituli . . . .^f, civitatis Luche. Deinde intravit⁵
 marre^g Adriaticum³ et ivit Boemiam cum maximo pu-
 dore inperialis maiestatis, dimissa discordia inter dominos
 et magnatos^h Lombardie maior^h, quam umquam fuerit.

Eodem anno dominus^d Guido de Gonzagha, do-
 minus^d civitatis Mantue, relevavit seralium devastatum¹⁰
 per dominum^d Bernabovem cum auxilio dicti domini^d
 Bernabovis et domini^d marchionis Estensis⁴.

Anno Domini supradicto fames validaⁱ et caritudo
 victualium fuit in civitatibus dicti domini^d Bernabovis,
 Dec. que^k incepit eodem millesimo¹ de mense Decembr.^m et¹⁵
 1370. perduravit usque per totum mensem Madii proxime sub-
 Maio. sequentis, sic quod valebat starium frumenti Cremone,
 quod starium est penssansⁿ . . . .^o, sol.^p XXVIII et
 sol.^p XXXII et plus^q.

*f. 198.
 1362. Anno^r Domini ab incarnatione M^oCCC^oLXIII. Ur-²⁰
 banus papa quintus, natione Francus de castro . . . .^{e. 5}
 diocesis Meldensis⁶, ex patre . . . .^e, ordinis nigri
 sancti Benedicti, qui proprio nomine vocabatur Gulielmus,
 abbas Sancti Victoris Marsilie civitatis, successit Inocentio
 pape sexto inperante domino^d Karolo inperatore, qui²⁵
 sedit in papatu annis . . . .^s. Hic dum esset in par-
 tibus Apulie in legatione pro sancta Romana ecclesia
 tunc temporis vacante, et domini^d cardinales essent
 Avinioni^t in conclavi pro electione fienda de futuro pastore,
 et non valentes insimul concordare elegerunt istum ab-³⁰
 batem absentem in summum pontificem, prout placuit
 Oct. 31. divine maiestati, in vigilia omnium sanctorum⁷.

a) seq. n per mare delet. b) et delendum. c) seq. et ibi: delet. d) .d. c.
 e) spatium nomini inserendo vacat. f) hoc loco non spatium vacuum remansit in c.
 g) seq. et delet. h) sic c. i) seq. in p delet. k) seq. p (per) delet. l) M^o c. 35
 m) decebr c. n) penf c. o) spatium vacat in c. p) f c. q) reliqua maior
 pars paginae 197. rectae et p. 197. versa et p. 198. recta vacant. r) littera initialis A
 minio pingenda deest. s) spatium numero inserendo vacat. t) seq. icoi (?) delet.

1) Non Venetias ivit, sed in ostiis Padi fluvii navem intravit.
 2) Guidonem de Bologna card. episcopum Portuensem; quod die Iul. 2. 40
 factum est; Reg. Imp. VIII, nr. 4771. 3) Cf. 'Cron. di Bologna',
 Muratori, SS. XVIII, col. 488; G. Warnecke, 'Der zweite Römerzug
 K. Karls IV.' (Diss. Ien. 1881) p. 51. K. W. 4) Nicolai II. 5) Grisac
 6) Mimatensis potius. 7) Potius die Oct. 28.

Eodem vero anno, die XXIII^{or} Madii ego quidem^{1363?}
 Albertus de Bezanis, civis Cremonensis^a et monachus^{Matii 24.}
 monasterii^b sancti Laurentii Cremonensis^a, creatus fui
 et institutus in abbatem monasterii^b sancti Laurentii
 5 prelibati per Dei gratiam per mortem domini^c don Petri^d,
 olim abbatis dicti monasterii.

[Anno^e Domini M^oCCC^oLXIII, dum esset maxima 1363.
 guerra inter dominum^c papam et dominum^c Bernabovem
 de Vicecomitibus pro civitate Bononie, et cum dictus
 10 dominus^c Bernabos esset cum gentibus suis ad obsidionem
 dicte civitatis cum certis nobilibus et de maioribus
 Lonbardie^f, subditis suis, inter quos fuerunt de Cremona
 dominus^c Gulielmus marchio de Cavalcabobus, dominus^c
 15 Iohanes de Ponzonibus et dominus^c Nicholaus de Pela-
 vicinis, quos^g omnes universaliter, nemine evadente, a
 populo Bononiensi et alliis gentibus sancte matris
 ecclesie fuerunt capti¹ et in Bononia omnes conducti^h; (*Apr. 6.*)
 capitanei principales sancte matris ecclesie erant: do-
 20 minus^c Malatesta Ungarus et dominus^c Comes² Yspanus,
 nepos dicti³ domini^c Egidii cardinalis et legati; quos^g
 carceratos^g aliqui conducti fuerunt Padue, aliqui Ferarie,
 aliqui alibi, prout erat conligatio predictorum domi-
 norum].

Eodem autem millesimo¹ pastores et prelati sancte
 25 matris ecclesie pessime tractabantur in partibus Lon-
 bardie, videlicet in civitatibus domini^c Bernabovis et
 Galeazii de Vicecomitibus, scilicet omnes redditus om-
 nium ecclesiarum pro taleis per dictos dominos clericis
 inpositis auferendo, clericos et prelatos incarcerando in
 30 maximum dampnum et vituperium ordinis clericalis, et
 hoc fuit occasione civitatis Bononie, et tandem anno
 Domini M^oCCC^oLXIII. supradicto facta fuit pax generalis^{1364.}
 inter dictum dominum^c Bernabovem, Bononiam relaxando
 sancte matri ecclesie, prout tenebatur de iure, et^k dictus¹
 35 dominus^c papa, dando et tribuendo dicto domino^c Ber-

a) cremonē c. b) monē c. c) . d. c. d) Petri in marg. ab Alb. suppl.
 e) uncis inclusa in marg. (sinistra) exteriore ab Alb. post suppl., nullo adposito signo,
 quo indicetur, quo loco haec inserenda sint. f) Lon c. g) sic c. h) seq. p (pro)
 delet. c. i) M^o c. k) seq. ecc^a (ecclesia) delet. l) legendum: dictum dominum papam.

40 1) Cf. 'Cron. di Bologna', Muratori, SS. XVIII, col. 467 sq.;
 Ioh. de Bazzano, 'Cronache Modenesi' I, p. 299; Matth. Villani XI, 44;
 Chron. Estensis Cont. col. 486. 2) Blasus Fernandus de Belviso,
 rector marchiae Anconitanae, a Matheo Villani IX, 75. 77. dictus Gomise.
 3) Qui dictus est supra f. 195, a. 1360, p. 104.

1364. nabovi certam maximam quantitatem pecunie; qui dominus papa misit ibi pro custodia dicte civitatis Bononie dominum^a Andruinum cardinalem tituli . . . .^{b.1} et accipiendo tenutam et possessionem dicte civitatis pro sancta Romana ecclesia; et sic deinde clerici et prelati⁵ sub iurisdictione dicti domini^a Bernabovis habuerunt bonam^c et veram pacem*.

1365. Anno Domini M^oCCC^o . . . .^d dominus^a Ambrosius, filius naturalis dicti domini^a Bernabovis^e, collecta maxima multitudine^f equitum et peditum armatorum¹⁰ accessit super teritorium Ianuensem^g ad locum qui dicitur La Speza et ibi igne et ferro devastavit et spoliis omnino consumpsit². Deinde^h habita peccuniaⁱ in quantitate^k a Ianuensibus inde recessit. Postmodum equitavit in partibus Romandiole et Tuscie omnia igne et ferro¹⁵ devastando^l, cui nullus poterat sibi^m resistere; demum equitavit super teritoriumⁿ Apulie et Calabrie et Terre Laboris devastando et consumendo terras et loca sancte matris ecclesie et regine Apulie³, et omnia penitus ad nichilum reduxisset, nisi Deus previdisset^o, quia non²⁰ reliquid^p ullum malum inpunitum. Dominus^q autem

1368. papa cum auxilio dicte domine^a regine et alliorum dominorum suorum conligatorum^r dedit^s talem ordinem, (Sept.) quod una die gentes dicti domini^a pape et predictorum dominorum agressi^t fuerunt in quadam valle, quod non²⁵ poterant fugere, gentes dicti domini^a Ambrosii, et sic viriliter preliati fuerunt, quod penitus nullus fuit predictorum gentium^u domini Ambrosii, qui posset evadere, quin caperetur aut mala morte moreretur⁴; et hoc mirabile miraculum divinum fuit, et multi postea ex dictis³⁰ gentibus, allii laqueo fuerunt suspensi, aliqui in flumi-

*) *Sequitur*: Anno D. M^oCCC^oLX^oVI. habito colloquio cum d. Karolo inperatore Avinioni *deletum*; cf. *infra* p. 113, l. 10.

a) . d. c. b) spatium nomini inserendo vacat. c) seq. 2 (et) delet. d) spatium numero supplendo vacat. e) seq. cu delet. f) multitudo corr. multitudine c. 35 g) sic c.; seq. et delet. h) seq. hib' delet. i) sic c. k) seq. recessit delet. l) seq. s delet. m) sibi delendum. n) seq. ca delet. o) quidisset corr. puidisset c. p) sic c. pro relinquit. q) . D. c. r) seq. una die ei delet. s) dederunt corr. dederit(?), sequente t' vel a', c. t) sic c., lege aggressive. u) seq. q (qui) (corr. d?) delet. 40

1) *Presbyterum S. Marcelli*. 2) Cf. *Georg. Stella, Ann. Genuenses, Muratori, SS. XVII, col. 1097*. 3) *Iohannae*. 4) Cf. *'Cron. Sanese', Muratori, SS. XV, col. 195; ib. XXI, col. 1035*.

nibus precipitati, et finaliter de mille non remanserunt 1368. X, quin mala morte punirentur.

[Anno^a Domini M^oCCCLXVIII. pastores et prelati et alii rectores ecclesiarum sub dominio dominorum Bernabovis et Galeazii de Vicecomitibus de Mediolano male tractati fuerunt, ponendo taleas gravissimas dicto^b clero Cremonensi^c ac inpositiones, et hoc fuit eodem millesimo^d de mensibus Marcii et Aprillis].

Mart. Apr.

Anno Domini M^oCCC^oLXVII.^e dominus^f papa supra-1367. dictus habito prius colloquio *cum domino^f Karolo imperatore Avinioni¹ per mare ivit^g Ianuam, deinde Romam cum magno navigio, invitis et contradicentibus quasi omnibus cardinalibus, et ibi preordinavit et fecit certos cardinales et^h

*f. 199.

Anno Domini M^oCCC^oLXVIII.^{or} dominus^f inpe-1368. rator predictus recedendo de Mantua ivit Montem- (Oct. 17). fisconum, ubi erat dominus^f papa, et dominus^f papa re- preenditⁱ eum, quod dimisisset se peccunia corumpi a tyrampnis Lonbardis. Item eodem millesimo^d dominus^f papa supradictus^k, dum quadam die equitaret a Montefiscono¹ Rome et esset prope Romam unum milliare vel (Oct. 21). circa, dictus inperator sociavit dictum dominum^f papam tenendo equum pro freno, destrandoⁱ usque ad Sanctum Petrum². Et circa idem tempus dictus dominus^f papa misit exercitum suum copiosum ad civitatem Perose^m, duravit . . . .ⁿ.

Anno vero eiusdemⁱ de mense Decembr. maxima 1369. conligatio fuit inter dominum papam cum suis (Dec. subditis ex una parte, Florentinos, Pisanos, Paduanos, marchionem Estensem, Mantuanos atque Reginos et alios quam plures magnates et dominos Romandiole et Tuscie et Lonbardie et specialiter cum domina et nobilli domina^f Iohanna regina Neapolitana et Provincie ex altera^o contra et adversus nobilem et egregium dominum^f Bernabovem de Vicecomitibus, Mediolani, Laude, Cremona, Parme, Brixie et Pergami dominum^f generalem³.

a) uncis inclusa in marg. (sinistra) exteriori ab Alb. post suppl., non adposito signo, quo indicetur, quo loco haec inserenda sint. b) seq. cre delet., Alb. cremon scribere voluit. c) cremon c. d) M^o c. e) VII corr. ex VIII? c. f) .d. c. g) seq. venetia delet. h) seq. an delet. i) sic c. k) supra i(?) c. l) seq. romam (?) delet. m) seq. s? et? delet. n) spatium unius sillabae vacat. o) supple parte.

1) Cf. supra p. 108. 2) Eadem supra p. 109. relata sunt. 3) Cf. Sozom. Pistor., Muratori, SS. XVI, col. 1086.

Quare clerici, prelati et alii religiosi subiecti dicti domini^a Bernabovis capti et incarcerati fuerunt, inponendo sibi talleas et inpositiones gravissimas et intollerabiles, ponendo eos in cipo et conpedibus, affligendo eos pane et aqua, sic quod pro solutione dicte talee eos oportuit eorum mobillia et immobillia pignori obligare, et hoc fuit eodem millesimo die XXIII^{or} Ian. Et quasi in-
 1370. continenti dictus dominus^a Bernabos cum maxima quan-
 1369. titate equitum et peditum^b equitavit ad castrum . . . .^{c.1} diocesis Lunensis volendo arripere civitatem Luche, que erat in custodia domini^a cardinalis² tituli . . . .^c pro domino inperatore, set nichil inde honoris reportavit. Set in dicto castro per aliquos dies permansit, in tantum quod habuit dominium castri Sancti Yminiati ac aliorum quam plurium castrorum subditorum comunis Florentie; et ibi conflicte fuerunt gentes comunis Florentie in maxima quantitate equitum et peditum; quod dominium dictorum castrorum duravit quasi per sex menses, quia Florentini ea vi recuperaverunt.

Item eodem anno dominus inperator Constantino-
 politanus nomine don Petrus³ Romam venit ad summum pontificem cum maxima quantitate nobilium Grecorum penitens de erroribus suis, quos diu habuerunt Grecos^d circa articulos fidei, et accepta instructione et informatione dictorum articulorum baptizatus^e est more Romane ecclesie. Errores vero, in quibus errabant, sunt hii, videlicet:

Primo dicebant et tenebant, quod spiritus sanctus tantum a patre procedit et non a filio.

Secundus est, quod non potuit neque debuit poni in simbolo *fillioque*.

Tercius est: dicunt, quod illi qui apposuerunt excommunicati sunt, quia contra preceptum Nicee^f synodi hoc fecerunt.

Quartus est, quia dicunt se non vocatos fuisse ad dictum concilium, ideo dominus^a papa illud apponere non potuit.

a) . d. c.   b) *post haec spatium vacuum unius sillabae.*   c) *spatium nomini inserendo vacat.*   d) *sic c.; lege Greci.*   e) *batpatus c.*   f) *sic c. pro Nicene.*

1) *Sarzanam supplendum esse videtur, exercitu Bernabovis duce Iohanne Hackwood iam in territorio Florentino oppugnante Florentinos castrum S. Miniati obsidentes.*   2) *Guidonis de Bologna episcopi Portuensis; cf. supra p. 110.*   3) *Potius Iohannes V. Paleologus. Cf. Ragnald., Ann. eccl. XVI, a. 1369. § 1—5.*

Quintus est, quod dominus^a papa non habet potestatem universalem, set patriarcha Constantinopolitanus debet ei esse par et potestatem consimilem^b in honore.

Sextus est, quod nullus salvatur, nisi baptizetur^c 5
baptismo Grecorum.

Septimus est, quod sacramentum altaris non debet fieri in azimo, set tantummodo in fermentato.

Octavus est, quod nullus vadit usque ad diem iudicii in paradysum, nisi beata virgo et anima latronis 10
crucifixi cum domino nostro.

Nonus est, quod nullus vadit in purgatorium.

Decimus est, quod faciunt divortium contra preceptum evangelicum.

Quos errores multis temporibus tenuerunt, et nunc 1369.
15 conponcti corde confitentes errores suos reversi sunt ad gremium et ad unitatem sancte matris ecclesie et fidei catholice, sine qua nemo potest salvare^d. Deinde per dominum^a summum pontificem preceptum et inhibitum est in^e omnibus portubus et insulis marrinis, quod de- 20
cetero nullus audeat vendere aut emere Grecos aliquos^f, ut prius omnibus licitum fuerat. Deinde post paucos menses dictus dominus^a inperator cum benedictione papali anno Domini LXX. intravit mare Adriaticum et 1370.
reversus est ad partes suas in pace [de^g mense Iulii]. *Ital.*

25 *Item eodem millesimo dominus^a Bernabos supra-^{*f. 199.} dictus equitare fecit suas gentes in maxima quantitate pugnatorum — quarum capitanei erant quidam dominus^a Iohanes de^h Acuto Anglicus, Iohanes de Reten Alamanus — super teritorium Pisanorum ad instantiam do- 30
mini^a Iohannis de Lagnella, condam dicte civitatis domini ac ducis, et quia dicti Pisani erant in liga domini^a pape et sequacium suorum, conburendo et depredando omnia, que aripere poterant. Set tamen eam capere non potuerunt et inde recesserunt, quia pre nimia 35
charitudine victualiumⁱ, et versus Parmam redierunt. Deinde dicte gentes equitaverunt super teritorium Bononiensem^k derobando et devastando omnia extrinseca que potuerunt. Allie vero gentes, que remanserant dicto domino^a Bernabovi, equitaverunt super^l teritorium civi- 40
tatis Regii, cui preerat dominus^a Feltrinus de Gonzagha,

a) . d. c. b) *supple* habere. c) baptetur baptimo c. d) sic c. pro salvari.
e) et i, i (in) *delet. pro et, quod delendum erat.* f) aliquas c. g) de m. Iulii alio
atramento post ab Alb. add. h) seq. c *delet.* i) *quaedam supplenda esse (ut stare non potuerunt) conicies.* k) sic c. l) seq. terti *delet.*

1370. et ibi dominus^a Bernabos facere fieri incepit bastitam unam pro obsidendo dictam civitatem et fecit extirpare et evellere omnes arbores et devastare blada et allia campestria dicte civitatis. Set eodem millesimo die
- Aug. 3. sabbati tercio Augusti¹ dominus^a Feltrinus supradictus 5 cum auxilio suorum amicorum^b cepit dictas gentes dicti domini^a Bernabovis^c, de quibus nullus evasit, quin esset captus aut interfectus, et cepit dictam bastitam cum omnibus munimentis, charis et bobus in maxima quantitate in maximum dampnum et vituperium dicti domini^a 10 Bernabovis.
- Sept. Item anno supradicto, scilicet M^oCCCLXX, de mense Septembr. dominus^a papa una cum Florentinis et cum auxilio omnium suorum conligatorum misit maximum exercitum Parme^d, et ibi^e steterunt per aliquod 15 temporis derobando et^f cetera mala faciendo. Set finaliter inde recesserunt et fecerunt bastitam unam seu castrum super teritorium Mutinense ad instantiam domini^a Ferrarie² contra castrum Carpi, quod detinetur per quosdam nobiles de Pilliis. 20
- Sept. Anno Domini M^o suprascripto de mense Septembr.^g civitas Perusina supposuit se iugo domini^a pape et sancte matris ecclesie. Eisdem vero anno et mense, dum infirmaretur³ ad castrum Montis-flasconi, inde recessit et intravit marre et navigavit usque ad civitatem Avinioni 25 cum tota curia, relinquens ibi Rome unum cardinalem tituli . . . .^h,⁴ allium reliquit Anchone tituli . . . .^h, tertium, videlicet fratrem suum, scilicet dominum^a Astorgium⁵ tituli Albanensisⁱ, ad custodiam civitatis Bononie.
- Oct. 13. Eodem vero anno, die XIII. Octubr. dominus^a 30 Nicholaus de Pelavicinis existens in castro suo Busseti cum licentia domini^a Bernabovis accessit cum maxima comitiva ad monasterium^k Castioni diocesis Parmensis

a) .d. c. b) seq. e delet. c) seq. nemine delet. Alb. scribere voluit nemine evadente ut supra p. 111, l. 15. d) parme bis scriptum, prius delet. e) seq. set(?) 35. delet. f) sequuntur binæ litterae deletae. g) setpbr c. h) spatium nomine inserendo vacat. i) alban c.; seq. bon delet. k) mon c.

1) Die Jul. 24. hoc factum esse tradit Sozom. Pistor. l. l. col. 1090; die Aug. 20. Chron. Est. Cont. l. l. col. 492. 2) Nicolai marchionis Estensis. 3) Scil. Urbanus V. papa, qui a. 1370. Aug. 26. Monteflascone recessit, Sept. 24. Avinionem venit; Reg. Imp. VIII, 'Päbste' nr. 127 a. c. 4) Petrum de Stagno card. presb. S. Mariae trans Tiberim, qui et legationem marchiae Anconitanæ habuit. 5) Potius Anglicum Grimoaldi dictum. 40

et in dicto monasterio^a ignem apponi fecit, sic quod 1370.
totum quasi conbussit et totum spoliavit et amplius^b
mali fecit, quam habuit a dicto domino^c Bernabovi in
mandatis. Set Deo propitio de licentia dicti domini
5 Bernabovis castrum unum^d dominus^c abbas dicti loci
feri incepit.

Anno Domini M^oCCCLXX.^e de mense^f Novembr. *Nov. Dec.*
et Decembr.^g inita et facta fuit pax — [que^h parum
duravit]¹ — inter dictum dominum^c papam, Florentinus
10 et Paduanos et eorum conligatos ex una parte etⁱ no-
billem et egregium dominum^c dominum^c Bernabovem
supradictum et eius conligatos ex altera², quam Deus
conservet et confirmet! Amen. Eodem vero anno die
XVIII° Decembr.^k dictus dominus^c papa diem clausit *Dec. 19.*
15 extremum^l, cuius anima requiescat in pace^m!

a) mon c.   b) seq. fecit quam habuit delet.   c) . d. c.   d) seq. illi A (?)
delet.   e) seq. die XX. delet.   f) seq. decebr delet.   g) decebr c.; seq. fac delet.
h) uncis inclusa in marg. alio atramento ab Alb. suppl.   i) seq. . d. (dominum) delet.
k) decebr ab Alb. in marg. suppl.   l) seq. in pace delet.   m) decem circiter versus
20 paginae 199. versae post haec vacant.

1) Haec verba uncis inclusa scripta sunt a. 1371. aut postea,
cum bellum renovatum esset. Albertus haec reliqua scripsit tempore
pacis servatae; cf. l. 12 sq. 2) Pax die Nov. 10. Bononiae facta (Verci,
'Storia della marca Trivigiana' XIV, Doc. p. 57), sed iam sequente anno
25 ineunte fracta est; cf. Cipolla, 'Storia delle signorie Italiane' p. 155.
K. W.

INDEX

NOMINUM PROPRIORUM ET RERUM.

Maior numerus paginam, minor lineas quinas indicat.

A.

- Abag[al]rus rex Edissae 30, 10.
 Abathia (Abachia), *Badia (Polesine)*
ad Athesim fl. (prov. Rovigo)
 52, 15.
 de Abbano (*falso* Albano) villa,
Abano (distr. Padova) 46, 15.
 Abraminus (Abraham) de Bezanis
 abbas monast. S. Laurentii
 Cremon. 71, 1. 94, 25. 95. 98. 99, 10.
 101, 20.
 Abrucium, *Abruzzo prov.* 104, 20.
 Acon, Acharon, civ., Tholomaida
 41, 40. 45, 25. 64, 15. — Acho-
 nensis obsidio 41.
 de Acuto (*Hackwood*): Iohanes.
 Adalaida (comit. Taurin.) 15, 10.
 Adalbertus, Albertus, episc. Pra-
 gensis 8, 1.
 Adaldoaldus rex Longobard., fil.
 Agilulphi regis 2, 20.
 Adelaxia comitissa, uxor Ugonis
 com. 13, 10.
 de Adigheris, gente Parmensi:
 Ugolinus II. episc. Cremon.
 Adrianopolis v. Andrinopolis.
 S. Adriani tit. Rom. 61, 25; card.
 diac.: (Ottobonus).
 Adrianus IV. papa, (Nicolaus) card.
 episc. Albanensis 26, 40. 27. 32.
 33, 30.
 Adrianus V. papa, (Ottobonus) de
 Flisco de comitibus Lavaniae
 card. diac. S. Adriani 61.
 Adriaticum mare 110, 5. 115, 20.
 Adua fl., *Adda* 48, 30. 89, 25.
 91, 15.
 Affrica 59, 25. 60, 10.
 S. Agathae eccl. Cremon. 53, 20.
 Agilmundus rex Longobard., fil.
 Agionis 1, 20.
 Agilulphus rex Longobard. 2, 20;
 fil.: Adaldoaldus.
 Agion, Agyon, dux Longobard. 1, 15;
 fil.: Agilmundus.
 Agnelli, gens Brixienensis 66, 25.
 Agnes filia Henrici IV. imp., (uxor
 Frederici I. ducis Sueviae) 22, 15.
 Agnes filia Azonis II. march. Es-
 tensis, uxor Ezelini II. de Romano
 46, 30.
 Agnes filia Ezelini II. de Romano,
 mater Ansedisii de Guidotis 46, 40.
 Aycardus archiep. Mediolan. 90, 15.
 Aicardus abbas de Leno 97, 5, n. 1.
 (Aimericus) Haymericus rex Un-
 garorum, fil. Stephani I. regis
 11, 5; sponsa 11, 5.
 (Aimericus) patr. Iherosolymit. 42, 5.
 Aistulphus (*falso* Arstulphus) rex
 Longobard. 3, 10.
 Alamania 20. 21, 25. 24, 40. 25, 40.
 29, 20. 32, 25. 33, 1. 34, 5. 38. 39, 5.
 45. 48. 50, 15 (Alamaniae rex).
 53, 10. 54. 73, 30. 74, 15. 97, 25.
 103, 30. 106, 20; Alamaniae prin-
 cipes 54, 25. — Alamanica regna
 34, 25; Alaminea regna 108, 25.
 de Alamanis, gente Cremon.:
 Egidiolus.
 Alapiae, *Aleppo, Haleb*, rex: Zenki.

- Albanum, *Albano* 34; Albanenses card. episc.: Nicolaus, Anglicus Grimoaldi (*falso* Astorgius).
 Albaticulli, gens Brixienensis 66, 30.
 Albertus *cf.* Adalbertus.
 Albertus I. dux Austriae, I. rex Rom. 65, 25. 66, 5.
 Albertus (rex Italiae) 8, 15.
 Albertus I. archiep. Magunt. 19, 10.
 Albertus de Bezanis Cremon., mon. et abbas monast. S. Laurentii Cremon. (72, 20). 111, 1.
 Albertus comes Vicentinus 47, 15; uxor: Iunia.
 Albertus de Paone Paduanus 47, 15; uxor: Palma novella.
 Albertus I. de la Scala dom. Veronae 68, 15.
 Albertus II. de la Scala dom. Veronae 96, 15; fr.: Mastinus.
 Albertus Bononiensis 23, 30; fil.: Lucius II. papa.
 Albigensium, Albigensium (*Albi*) terra 43.
 Alboynus rex Longobard., fil. Aldoini regis 2, 1.
 Alboynus de la Schala capitaneus Veronae 69, 20; fr.: Bertolaemus.
 Albricus de Polenta (Ravennas), pot. Brixienensis a. 1314/15. 83, 5.
 Albricus de Romano, fil. Ezelini II. 47, 20.
 Albricus Tuschulanus 11, 10; fil.: Benedictus IX. papa.
 Aldibrandus mon. Cluniac. et archidiaconus Rom. = Gregorius VII. papa.
 Aldoinus rex Longobard. 2, 1; fil.: Alboynus.
 Aldovrandinus III. marchio Estensis, dom. Ferrariae, fil. Opizonis III. march. 104, 25, n. 5. 107.
 Aledaxia filia Ezelini II. de Romano 47, 35.
 Aledeyta soror comitum de Mangono, uxor Ezelini II. de Romano 47, 15.
 Alexander II. papa 13. 15, 5.
 Alexander III. papa, fil. Raynutii Senensis 27—30, 1. 33, 35. 34, 30. 37. 38, 1.
 Alexander IV. papa 58, 20.
 S. Alexandri eccl. Cremon. 18, 40.
 Alexandria civ., dicta Civitas-nova et Palea, *Alessandria* 28, 20. 34, 30. 35, 1. 36. 64, 10. — Alexandrini 35.
 Alexius Cyminianus (Cumnenus) I. imp. Constantinopolit. 14, 15. 18.
 Alexius II. imp. Constantinopolit., fil. Manuelis imp. 33, 10.
 Alexius III. imp. Constantinopolit., fil. Isaac imp. 50.
 Alexius IV. imp. Constantinopolit. 50. 51, 20.
 Alexius Murzuflius (Murziflius) imp. Constantinopolit. 50. 51.
 (Alfonsus X.) rex Castellae 59, 40; fr.: Henricus.
 Almaricus (de Bena) haereticus 44, 20.
 Aloysius de Cavalcabobus Cremon. 85.
 Alpes Veronensium 32, 30.
 Altisiodorensis (*Auxerre*) comes: Petrus.
 de Amatis, gente Cremon., illi 80, 25; de Am.: Supramontus.
 S. Ambrosii eccl. Cremon. 18, 35.
 S. Ambrosii, Ambrosii, eccl. Mediolan. 5, 20. 38, 15. 74, 5.
 Ambrosius fil. illegit. Bernabovis de Vicecomitibus 112.
 Anacletus II. papa, Petrus card. presb., fil. Petri - Leonis 20—22.
 Anagnia, *Anagni* 29, 20.
 S. Anastasiae tit. Rom. card. presb.: Teobaldus.
 S. Anastaxii monast. prope Roman, *Tre Fontane* 24, 15. 27, 35; abbas: Bernardus.
 Anastaxius IV. papa, fil. Benedicti Rom. 26. 27, 1. 32, 10.
 Ancona, Ancona 52, 30. 116, 25. — Anconitana, Anconitana marchia 83, 10. 105, 1; march.: Azo II. (VI.) de Este, Iohannes de Olegio de Vicecomitibus.
 S. Andreae monast. in monte Andaeonensi, *St.-André de Villeneuveles-Avignon ad Rhodanum fl.* 101, 25; mon.: Petrus.
 S. Andreae eccl. Cremon. 18, 35.
 S. Andreae burgus Brixienensis 77, 1; porta Brixienensis 78, 1.
 Sanctus Andreas, S. Andreae turris, *Sant' Andrea (com. Busseto, circ. Borgo S. Donnino)* 48, 35. 49, 35.

- (Andreas II.) rex Ungarorum 44, 20.
57, 10; filia: Elizabet.
- Andrinopolis, *Adrianopol* 50, 30. 51.
- Andronicus imp. Constantinopolit. 33.
- Andruinus card. presb. S. Marcelli 112, 1.
- S. Angeli porta Romana 32, 20.
- Angli 19, 1. 20, 25. 28, 5. 29, 1. 33, 40.
— Anglia 26, 5. 41, 45. 45. 59, 5.
61, 25; reges: Henricus I,
Henricus II, Richardus I.
- Anglicus Grimoaldi card. episc.
Alban. v. Astorgius.
- Aniciensis (*Le Puy*) episc.:
Guido.
- Anna uxor Karoli IV. imp.
106, 20, n. 8.
- A[n]sidisius de Guidotis 46, 40.
- Antharus rex Longobard. v.
Autharus.
- Antyochia, Anthiochia, Antyocena
civ. 28, 20. 41. 51, 35. 59, 30;
princ.: Boemundus III; patr.:
Radulfus II.
- S. Antonini eccl. Cremon. 18, 40.
- Antonius de Padua fr. ord. Minorum
57, 20.
- super Apochalipsim liber Ioachim
abbatis 28, 15.
- Appeninus mons 17, 25.
- Apulia, Apuliae ducatus 17. 18, 20.
20. 21. 23. 45. 48, 25. 54. 59.
60, 5. 104, 20. 110, 25. 112, 15; dux:
Rayno (Raynaldus).
- de Aquablanca, Aquablanca: Io-
hanes.
- Aquanigra 13, 10; monast.: S.
Thomae.
- Aquapendens, *Acquapendente* 29, 20.
- Aquila civ., *Aquila degli Abruzzi*
17, 1.
- Aquilegia, *Cividale del Friuli* 106, 1;
Aquiligenses, Acquiligenses patr.:
Popius (Poppo), Gerardus, Ul-
ricus I, Raymondus de la Turre,
Paganus de la Turre, Nicolaus.
- Aquisgrani, *Aachen* 4, 30. 5, 1. 10, 5.
25, 15. 48, 10.
- Aramonum castrum, *Aramon* (arr.
Nîmes, dép. Gard)? 101, 25.
- Arath = Edissa civ. 30, 5.
- S. Archelay mart. corpus 7, 5. 44, 35.
- Arelatum, *Arles* 4, 30. 5, 1.
- de Arena: Ugo episc. Ostiensis
(Gregorius IX. papa).
- Aretium civ., *Arezzo* 17, 30. 61, 1;
eccl.: S. Donati.
- Argentella 6, 30; eccl.: S. Iohannis
Baptistae.
- Ariovaldus rex Longobard. 2, 25.
- Aripertus I. rex Longobard. 2, 30;
filii: Bertarith, Gondiperth.
- Aripertus II. rex Longobard. 3, 5.
- Aripertus archiep. Mediolan. 11, 1.
- Armeni 39, 40. 41, 10. — Armenia
41, 10. 59, 30. 68, 25; reges:
Leo II, Haitho II; Armeniensis
catholicus: Gregorius V; Arme-
nus: Leo V. imp.
- Arnaldus de Pellagrua card. diac.
S. Mariae in Porticu 71, (20), n. 5.
- Arnaldus mag. Brixiensis 25, 30.
32, 10.
- Arnulphus, Arnolphus, imp. 7, 10.
8, 10.
- Arnulphus episc. Cremon. 13, 20.
- Arquada de saltu, *Arquà (distr.
et prov. Rovigo)* 71, 10.
- Arstulphus v. Aistulphus.
- Artemanni comes 107, 5.
- de Artese, *Artois*, comes: Ro-
bertus II.
- Ascalon, Ascalona, civ. 25, 35. 32, 5.
45, 25.
- Ascari (Theodorus Lascaris) imp.
Constantinopolit. 51.
- Asprandus rex Longobard. 3, 5.
(Assassini) Axasini 45, 25.
- (Assisium) Asisium, Asisina civ.,
Assisi 43, 25. 56, 20.
- Astetensis (*Eichstätt*) episc.: Geba-
hardus I.
- Asti, Astensis civ., *Asti* 15, 10. 32, 5.
74, 1. 107, 10.
- Astorgius (*falso pro* Anglico Grimo-
aldi) card. episc. Albanensis, fr.
Urbani V. papae 116, 25.
- Asula castrum, *Asola ad fl. Chiese*
(circ. *Castiglione delle Stiviere*,
prov. *Brescia*) 82. 86, 10. 96, 25.
(Athesis) fl., *Etsch (Adige)* 32, 30.
- Atto episc. Cremon. 3, 30. 4, 1.
- Augustus v. Octavianus.
- Austria 45, 30. 65, 25. 66, 5; Austriae
domus 90, 1; marchio Ori-
entalis: Leopardus III; duces:
Leopaldus V, Albertus I.

- Autharus (*falso* Antharus) rex Longobardorum 2, 15.
- Avinio, Avinionum, civ., *Avignon* 86, 15. 97. 101, 25. 108. 110, 25. 112, 30. 113, 10. 116, 25; palatium papae 97, 20. — Avinionensis dioc. 101, 25.
- Axasini *v.* Assassini.
- Azo II. (VI.) marchio Estensis et Anconitanus, pot. Veron. a. 1207. 46, 30. 52. 54. 55, 10; filia: Agnes.
- Azo IV. (VIII.) marchio Estensis 70, 1, n. 1. 71, 5; fil.: (illegit.) Frescus; fr.: Francischus.
- Azo de Vicecomitibus Mediolan., fil. Galeazii, dom. gener. Mediolani 81, 15. 92, 25. 99. 100, 25. 101, 5.
- Azo de Corigia 104, 1.
- B.**
- Babilon, Babilonia Egypti, *Cairo* 59, 30. 64. 72, 10; soldani: Bibars, Melchensor, Melechlesera, (Malik - Naser - Hassan) 72, 10.
- Babinberch, Banbenberch, *Bamberg* 25, 15. 26, 20.
- Bacharinus de Piçenardis Cremon. 85, 15.
- Balacherna (Blacherna) palatium Constantinopolit. 51, 5.
- Balduinus, Baldoynus, IX. comes Flandriae, I. imp. Constantinopolit. 50, 10. 51.
- Balduinus IV. rex Iherosolymit. 42; soror: Sibylla.
- (Balduinus V.) rex Iherosolymit., fil. Gulielmi Spatae-longae filii Gulielmi III. march. Montisferrati 42, 10.
- de Barbobus gens Soncin. 81, 25; [de] Barbubus: Philiberius.
- Bardellorum pars Brixiensis 66, 30.
- Bardus patricius 4, 5.
- S. Barnabae eccl. Cremon. 18, 35.
- (Bartholômeus) Bertolameus de la Schala capitaneus Veronae 69, 15; fr.: Alboynus.
- Bartholomeus de Gambacurtis Pisanus 106, n. 7.
- Barucci (*Baruth*, *Beirut*) districtus 41, 40.
- Barum, Barenis civ., Berea, *Bari* 23, 5. 31, 1. 38, 20. — Barenis civis 14, 5.
- Basalarium Cremon. 55, 1.
- S. Bassiani castrum, Sanctus Baxianus, *San Bassano ad fl. Serio Morto* (*mand. Soresina, circ. Cremona*) 23, 10. 87, 5.
- Bavari 25, 20. 26, 20. — Bavaria, Baveria 25, 15. 92, 30. 94, 5. 95, 5. 96, 10. 97, 25; duces: Henricus Superbus, (infer.) Lodovicus IV.
- Baxanum, *Bassano* (*prov. Vicenza*) 46, 40. 47, 5. 52, 25.
- S. Baxianus *v.* S. Bassiani castrum.
- Beatrix uxor Bonifacii march. 13, 5. (Bela III.) rex Ungarus 39, 5.
- Beltrandus archiep. Burdegal. = Clemens V. papa.
- S. Benedicti ordo monachorum nigrorum 99, 20. 110, 20; regula 65, 20.
- S. Benedicti monast. inter Padum et Lironem, de Padolirone, *S. Benedetto di Polirone* (*circ. Gonzaga*) 19, 30; abbas: fil. naturalis Botessellae de Bonacorsis 93, 25.
- Benedictus VIII. papa 10, 15.
- Benedictus IX. papa, fil. Albrici Tuschulani 11.
- Benedictus X. papa, Mitius episc. Velletr. 12, 30.
- Benedictus XI. papa, Nicholaus mag. gener. ord. Praedicat., card. 69.
- Benedictus XII. papa, (Iacobus) mon. ord. Cisterc. 99. 101, 15.
- Benedictus card. = Bonifacius VIII. papa.
- Benedictus episc. Cremon. 6, 30.
- Benedictus Rom. 26, 25; fil.: Anastaxius IV. papa.
- Beneventanus: Gregorius VIII. papa.
- de Bentia (Betia) Turclimani 39, 40.
- Berea *v.* Barum.
- Berengarius, Beringarius.**
- Berengarius I. (*falso* II.) imp. 7. 8, 10.
- Beringarius II. (*falso* IV.) (rex Italiae) 8, 15.

- (Berengarius) comes de Sulzbac 26, 25; filiae: Gertrudis, Bertha.
- Bernabos de Vicecomitibus Mediolan., fil. Stephani, dom. gener. Mediolani 104, 10—110, 10—117.
- (Bernardus) abbas monast. S. Anastaxii prope Romam = Eugenius III. papa.
- Bernardus abbas (Clarevall.) Cisterc. 24, 30. 26; S. Bernardi ordo v. Cisterciensis ordo.
- Berrardus de Madiis episc. Brixien-
ensis, dom. gener. Brixiae 66, 20.
67, 15. 70; fr.: Mafeus.
- Berrolinus de Cazago Brixien-
sis 66, 35.
- Bersellus, *Brescello ad Padum fl.*
(*circ. Guastalla*) 23, 5.
- Bertarith, Bertarith, uxor Longo-
bard., fil. Ariperti I. regis 2;
fil.: Cunipertus.
- (Bertha) filia (Berengarii) com. de
Sulzbac, uxor Manuели imp.
Constantinopolit. 26, 20.
- Bertolameus v. Bartholomeus.
- Bertoldus comes de Magistretim,
dictus de Niffen (*falso Riffen*) 92, 1.
- Bertolinus de la Turre, dom. gener.
vicarius Cremon. a. 1314. 83, 15.
- Bertrandus del Pogeto card. episc.
Ostiensis et Veletr. 89, 20. 95, 25.
98, 10, n. 2.
- Bewolenta, *Bovolenta (distr. Piove,*
prov. Padova) 100, 25.
- de Bezanis, gente Cremon.: (Co-
mes), Ghirardus, Abramius,
Albertus, abbates S. Laurentii
Cremon.
- (Bibars) soldanus Babiloniae 59, 30.
- Biturvienses v. Viterbiura.
- Blacherna palatium v. Balacherna.
- Blaci 51.
- Blascus Fernandus de Belviso v.
Comes.
- Bleda, *Bieda (distr. Civitavecchia)* 6, 20.
- Blessensis (*Blois*) comes: Lodo-
vicus.
- Bobiensis (*Bobbio*) episc. 20, 35.
- Bochacii, gens Brixien-
sis 66, 25.
- Boemi, Bohemi 8, 1. 22, 25. —
Boemia 28, 1. 33, 35. 97. 105, 20.
108, 25. 110, 5; Boemiae, Boemus
rex 4. 9, 30.
- (Boemundus III.) princ. Antioch. 41.
- de Bonacorsis, Bonacorsis, gente
Mantuan: Passarinus, Botessella,
Botironus, Francischus, Guido,
Pinamons.
- Bonaventura de Bonacorsis v. Boti-
ronus.
- Bonconventum castrum, *Buoncon-*
vento ad fl. Ombrone (deleg.
Montalcino, circ. Siena) 85, n. 3.
de S. Bonifacio, *San Bonifacio*
(*distr. Verona*), comes: Rizardus.
- Bonifacius VIII. papa, Benedictus
card. 65. 68, 10. 69.
- Bonifacius marchio (Tusciae) 13.
19, 30; uxor: Beatrix; filia:
Mathilda.
- Bonifacius II. marchio Montisferrati,
dom. (rex) Thesalonicae, fil.
Gulielmi III. march. 42. 50, 15—
52, 1; filii: Gulielmus, Deme-
trius.
- Bononia civ., *Bologna* 57, 25. 80, 20.
104. 107. 111. 112, 1. 116, 25. —
Bononienses 71, 5. 87, 20; Bono-
niensis populus 111, 15; Bono-
nienses: Honorius II. papa,
Albertus, Lucius II. papa; dom.
gener.: Iohanes de Olegio de
Vicecomitibus. — Bononiense
territorium 115, 35.
- de Bonseriis, gente Cremon.: Egidi-
olus episc. Cremon.
- Boracius (comes de Gangalando),
capit. et pot. Cremon. a. 1329.
95, 10.
- Bosius de Dovaria Cremon. 63.
- Boso (*falso pro* Odone) rex Fran-
corum occident. 7, 15.
- de Bosozoro: Iohanes.
- Botessella (Guido) de Bonacorsis
Mantuanus 94, 1; fil. naturalis:
abbas S. Benedicti de Padolirone
93, 25.
- Botironus (Bonaventura) de Bona-
corsis Mantuanus 94, 1.
- Bragida Veronensis, *piazza Brà*
52, 15.
- (Brandenburgensis), Brundeburgensis,
Bardaburgensis marchio 4, 20. 9, 25.
- Brixia, Brissia, Briscia, Brisia, civ.,
Brescia 1, 10. 66. 67. 70. 76—80, 1.
83. 84, 5. 86, 10—88, 25. 90. 97.
98, 25. 99. 101, 5. 102, 5. 103, 5.
107, 25. 113, 35; e ecl. et mo-

- nast.: S. Euphemiae, S. Faustini, S. Iuliae, S. Petri de dom (maior); burgi: S. Andreae, S. Mafei; portae: S. Andreae, S. Iohannis, Rebuffoni, Torlongna, pusterla 77, 5. 79, 25; platea comunis 84. — Brixianenses, Brixianenses 33, 30. 45, 15. 48, 30. 49. 70, 5. 78, 20. 81, 1. 92, 25. 102, 5; milites 49; extrinseci 77, 10; pars populi Bruzela; partes: Guelfi, Guibellini, Bardelli, Griffi; Brixianenses: Arnaldus mag., Narisius comes; gentes: Agnelli, Alberticulli, Bochacii, Brusati, Buchi, de Calcaria, de Calvixano, Calzavellii, de Cazago, de Concessio, Confanonerii, Federici de Valcamonica, Flamegi, de Foro, Fregamuli — de S. Gervasio, de Gambara, Griffi, Guaytani, de Gusiago, de Yseo, de Lanuce, de Lavellongo, Lechapesti, Madii, Mandugasini, de Mayrano, de Martilego, Mezani, Oriani, de Palazo, de Palazolo, de Pontecaralli, de Porzano, Pregnachi, de Roringo, Salli, de Salodo, Tagentini, de Trubecho, de Turbiado, Ugones; dom. gener. (capitanei): Berrardus de Madiis, Mafeus de Madiis, Robertus rex Neapolit., Iohanes de Aquablancha, Symon Tempesta; potest.: Iohanes de Lucino a. 1313/14, Albricus de Polenta a. 1314/15, Gualterotus marchio de Monticulo a. 1315/16, Iohanes de Bosozoro a. 1357; consilium 70, 30. — Brixiae, Brixianensis districtus 70, 30. 78, 30. 79. 82, 1. 92, 25. 100, 10. 107, 25. 108, 5; Brixiana 55, 1; Brixianense, Brixiae territorium 82, 10. 100, 5. 102, 15; Brixiae planum 86, 10. 96, 20; planicies 97, 5. — Brixianensis dioc. 1, 10. 13, 10. 53, 1; episc.: Berrardus de Madiis, Fredericus de Madiis. — Brixianensis moneta 70, 20.
- Brixianorium, *Bressanore prope Castelleone (mand. Soresina, circ. Cremona)* 18, 1.
- Bruno fil. Ottonis (ducis Carinthiae) = Gregorius V. papa.
- Brusati, Brussadi, Brusadi, Bruxati, Bruxadi, gens Brixianensis 67, 10. 98, 25; de Brusatis: Tebaldus, Niger.
- Bruzela, Bruçela, Burzella, pars populi Brixianensis 49.
- Bubonis (Rom.): Petrus.
- Buchaleonum palatium Constantinopolit. 51, 5.
- Buchi, gens Brixianensis 66, 30; de Buchis: Conradus abbas S. Faustini Brixianensis.
- (Bulgari) Burgari 39, 10. — Burgaria 39, 5.
- Burdegalensis (*Bordeaux*) archiep.: Beltrandus.
- Burdinus Hispanus (archiep. Bracar.), antipapa 19, 15 (n. b).
- Burgari, Burgaria v. Bulgari.
- de Burgo, gente Cremon., illi 75, 15. 80, 25; de B.: Nicholinus.
- Burgondia 28, 5. 33, 35; comes: Gulielmus I.
- Burgondius abbas monast. S. Laurentii Cremon. 28, 30.
- Burgus S. Donini, *Borgo San Donnino* 48, 30.
- Burzella v. Bruzela.
- Bussetum, *Busseto ad fl. Ongina (circ. Borgo S. Donnino, prov. Parma)* 48, 35. 116, 30.
- Butizoli, *Bedizzole (mand. Lonato, circ. Brescia)* 102, 15.

C. K.

- Calabria 18, 25. 28, 10. 44, 15. 45, 35. 48, 25. 112, 15.
- de Calcaria gens Brixianensis 67, 10.
- Calcinatum, *Calcinato ad fl. Chiese (mand. Montechiaro sul Chiese, circ. Castiglione delle Stiviere, prov. Brescia)* 49, 20.
- Kalephi fl., *Saleph* 41, 15.
- Calistus II. papa, Guido archiep. Viennensis, fil. (Gulielmi I.) com. Burgundiae 16. 19.
- Calistus (III.) papa, Iohanes de Struma card. presb. 27, 30.
- Calvisanum, *Calvisano (mand. Montechiaro sul Chiese, circ. Castiglione delle Stiviere, prov. Brescia)* 84, 10; de Calvixano, gente Brixianensi: Gratiadei.

- Calzavellii, gens Brixiensis 66, 35.
de Camino domus (gens) 46, 1.
Campania, *Champagne* 41, 35; comes: Henricus II.
de Campo S. Petri, *Camposampiero* (prov. Padova), domus (gens), illi 46, 47; de C. S. P.: Tysolinus I, Gerardus, Tiso novellus.
Campretum, de Campreto curia 47, 52, 5; de Campreto: Maria.
Canis I. de la Schala, dom. Veronae 84, 15, 86, 10, 93, 25, 96, 15.
Canis II. de la Schala, fil. Mastini II, dom. Veronae 103, 109, 15.
Canis dictus Martinus IV. papa 62, 30.
de Canosia, *Canossa*: Fachelus marchio.
Cantuariensis (*Canterbury*) archiep.: Tomas.
Capeleta dicta Guelfa pars Cremonensis 63, 5.
de Capellis, gente Mediolan.: Petrus episc. Cremon.
Capitolium Rom. 24.
Capuanus princ.: Robertus.
de Cararia, gente Paduana: Marsilius, Iacobinus.
Caravazium, *Caravaggio* (mand. et circ. *Treviglio*, prov. Bergamo) 91, 15.
Carcanum, *Carcano ad lacum de Alserio* (mand. *Erba*, circ. Como) 34, 1.
Garcia fl., *Garza* 79, 10.
cardinales 13, 25, 17, 1, 20, 24, 20, 44, 30, 58, 59, 10, 60, 20, 61, 25, 110, 25, 113, 10; quatuor 77; duo 57, 30, 106, 10; Nicholai V. antipapae 94, 10.
Carinthiae duces: Otto, Henricus. caritudo victualium a. 1311. 80, 5; a. 1369. 110, 10.
Carnicorius v. Gregorius.
Karolus Magnus imp. 1, 15, 3—5, 10, 6, 1, 25, 30; filii: Pypinus, Lodovicus. — Karoli sedes Aquisgrani 25, 15.
Karolus III. imp. 7, 10.
Karolus IV. imp., fil. Iohannis regis Boemiae 105, 106, 108—110, 112, 30—114, 10; fr. illegit.: Nicolaus.
Karolus (Simplex) rex Francorum occident. 7, 15.
Karolus IV. rex Franciae 89, 5, n. 2.
Karolus comes Provinciae, I. rex Siciliae 58, 25—60; fr.: Lodovicus IX. rex Franciae.
Karolus comes Flandriae 22, 10.
Karolus Sine-terra (I. comes Vallosiae), fr. Philippi IV. regis Franciae 68.
Carpi castrum, *Carpi* (circ. *Modena*) 116, 15.
Karulorum progenies 31, 30.
Casalis-maioris castrum, *Casalmaggiore ad Padum fl.* 80, 25.
Castella 59, 40; rex: Alfonsus X.
Castellarium Mantuanum 94, 1.
Castezium, *Casteggio* (circ. *Voghera*) 37, 10.
Castionum monast. dioc. Parmensis 116, 30, 117, 1; abbas 117, 15.
Castionum de Striveris, *Castiglione delle Stiviere* (prov. *Brescia*) 53, 1.
Castonus de la Turre archiep. Mediolan. 70, 20, 74.
de Castracanibus: Castrucius dux.
de Castro-novo, *Castelnovo di Verona* (distr. *Bardolino*, prov. *Verona*): Gandolfinus.
Castrucius de Castracanibus dux, capit. civ. Lucanae 96, 10, n. 2; filii 96, 10.
Castrum Arquadrum, *Castell' Arquato ad fl. Arda* (circ. *Fiorenzuola d' Arda*) 49, 5.
Castrum-Leonis (Leone) castrum, *Castelleone* (mand. *Soresina*, circ. *Cremona*) 38, 30, 75, 10, 76, 10, 85, 20.
Castrum-novum in faucibus Aduae, *Castelnuovo Bocca d'Adda* (mand. *Maleo*, circ. *Lodi*) 48, 30.
cathalogus imperatorum 93, 1.
Cathenensis civ., *Catania* 28, 25.
de Caturco, *Cahors*: Iacobus card. (Iohanes XXII. papa).
de Cavalcabobus, gente Cremon., illi 80, 20, 85, 86, 25, 87, 15, 96, 1; de C.: Gulielmus (I.) marchio, Iacobus marchio, fratres horum 76, 10, Aloysius, Gulielmus (II.) marchio.
Cavense monast., *La Cava* 19, 15.

- Cazacomes episc. Cremon. 59, 35.
 de Cazago, *Cazzago S. Martino*
 (mand. Adro, circ. Chiari, prov.
 Brescia), gens Brixiensis 67, 10;
 de C.: Berrolinus.
- Cecilia filia Manfredi Rici, uxor 1.
 Ezellini II. de Romano, 2. Dales-
 manini de Padua 46. 47.
- Celestinus, Cellestinus.
- Celestinus II. papa 22, 1. 23.
 Celestinus III. papa, fil. Petri
 Bubonis Rom. 42. 43, 1. 44, 35.
 45, 1. 52, 40.
- Celestinus IV. papa, Zufredus
 card. 58, 15.
- Celestinus V. papa, Petrus de
 Morone fr. 65.
- Centum-celli 6, 20.
- Ceperanum, *Ceprano ad fl. Liri*
 29, 20.
- S. Cesarii eccl. Romana 24, 20.
 Charanzia v. Tharantasia.
- Charsenzagum monast., *Crevenzago*
 (mand. Milano) 90, 20.
- Christiani 14, 20. 25, 35. 29, 30.
 31, 15. 39, 25. 40. 45. 59, 25.
 64, 20. 72, 15; Christianus popu-
 lus 68, 20. 95, 1; Christianus
 exercitus 40. 41. — Christiana
 religio 52, 40; fides 108.
- Christianus archiep. Magunt. 34, 10.
 36.
- S. Christinae lacus 27, 10.
- Christus 30, 10.
- Cinellus de Summo canon. Cre-
 mon. 71, n. 1.
- Circuli, gens Florentina 68, 15.
- Cisalpini episcopi 19, 25.
- Cisterciensis ordinis abbates 43, 15;
 Cisternensis S. Bernardi ordo
 99, 20; mon.: Iacobus (Bene-
 dictus XII. papa).
- Civitas castrum, *Cividate al Piano*
 (mand. Martinengo, prov. Brescia)
 45, 15.
- Civitas-nova dicta Alexandria 28, 20.
 34, 35.
- Claffo (*falso* Classo) rex Longobard.,
 fil. Geldeus regis 1, 25; fil.:
 Guado.
- Clarae, *Chiari ad fl. Chiese* (prov.
 Brescia) 84, 10.
- Clarevalensis ordo 24, 15.
- Clarum-mons, *Clermont-Ferrand*
 22, 35.
- Clemens II. papa 12, 5.
- Clemens III. papa, fil. Iohannis
 scholaris Rom. 31, 20. 42, 25.
- Clemens IV. papa, (Guido) episc.
 Podiensis, archiep. Narbonn.,
 card. episc. Sabinensis 59—61, 25;
 uxor 59, 5; liberi 59, 1.
- Clemens V. papa, Beltrandus
 archiep. Burdegal. 69. 71—73.
 85, 35. 86, 15. — Clementinae
 decretales (constitutiones) 5. 86, 20.
- Clemens VI. papa 101. 103, 15.
- Cleph (*falso* Eleph) rex Longobard.
 2, 5.
- clerici 105, 5. 111, 25. 112, 5. 114, 1.
- Clisis fl., *Chiese* 102, 15. 107, 25.
- Cluniacensis (*Cluni*) mon.: Aldi-
 brandus (Gregorius VII. papa).
- Clusa civ., *Chusi* 25, 1; de Cl.:
 Gratianus.
- Codex (Iustiniani?) 10, 1.
- Colonia, *Köln* 16, 1. 25, 10. 28, 10.
 — Coloniae comitatus 9, 1. — Co-
 loniensi dioc. 5, 1. 10, 5; Colo-
 niensis archiep. 4, 20. 9; archi-
 ep.: Fredericus I, Rainaldus.
- S. Columbani castrum, *S. Colombano*
al Lambro (mand. Borghetto
Lodigiano, circ. Lodi) 101, 1.
- de Columpna, *Colonna*: Sarra.
- Comes (de Bezanis) abbas monast.
 S. Laurentii Cremon. 65, 15. 66, 1.
- Comes Yspanus = Blascus Fernan-
 dus de Belviso 111, 15.
- cometes a. 1264. 58, 30.
- Comitatus, *territorium Cremonense*
 88, 15. 102, 15.
- de Comitibus, gente Cremon.:
 Cremosianus abbas S. Laurentii,
 Iohaninus abbas S. Laurentii.
- de Concessio gens Brixiensis 66, 35.
- concilium generale Lateranense a.
 1215. 44; Lugdunense a. 1274. 60.
 61, 25; Viennense a. 1311/12. 72.
- Confanonerii, Confanonii, gens
 Brixiensis 67. 70, 10; de Confan-
 oneriis: Coradinus et fratres
 eius, Iverardus abbas S. Euphe-
 miae, Raynaldus.
- Confluentia, *Coblentz* 25, 10.
- Conpostellana eccl. 21, 10; Con-
 postellanus episc. 16, 25.

- (Conradinus) Coradinus rex Siciliae, nepos Frederici II. imp. 59. 60.
 Coradinus de Confanoneriis Brixien-
 ensis 67, 25. 81, 1; fratres 67, 25.
- Conradus, Coradus.**
- Conradus II. rex, I. imp. 10, 30—
 12, 1. 20, 1.
- Conradus III. rex (*falso* II. imp.)
 17, 10. 21—23, 30—26. 31, 30. 42, 1;
 fil.: Henricus; fr.: Fredericus.
- Conradus fil. Frederici I. imp.
 39, 1.
- Conradus marchio Montisferrati,
 fil. Gulielmi III. march. 41.
 42. 45.
- Conradus de Buchis Brixien-
 sis, abbas S. Faustini Brixien-
 sis 99, 25.
- Coradus de Gonzaga 104, 5.
- Constantia, *Constanx* 38, 5.
- Constantia filia Rogerii II. regis
 Siciliae, uxor Henrici VI. imp.
 18, 20 (*falso* Constantini). 38, 15.
 45, 5. 48, 15.
- Constantinopolis urbs 4, 10. 24, 35.
 26. 28, 10. 33, 10. 39, 25. 42, 15.
 50. 51; eccl.: S. Sophiae;
 palatia: Balacherna, Bucha-
 leonum; columna Tauri. — Con-
 stantinopolitani cives 50, 1; Con-
 stantinopolitanus imp. 4, 10;
 Constantinopolitanus patr. 4, 15.
 115, 1; imp.: Alexius I, Manuel,
 Alexius II, Andronicus, Ysaac,
 Alexius III, Alexius IV,
 Alexius Murzufluus, Balduinus I,
 Henricus, Petrus, Iohannes V.
 Paleologus (*falso* Petrus).
- Constantinus electus imp. Con-
 stantinopolit. 50, 35.
- Coradinus, Coradus *v.* Conrad.
- de Corbera, *Corbara* (*circ. Sa-*
lerno, prov. Principato Citeriore):
 Petrus (Nicholaus V. antipapa).
- de Cordona: Raymondus.
- de Corigia, Corigio, Coregio, *Cor-*
reggio (*circ. Reggio Emilia*),
 gente Parmensi: Matheus, Gu-
 bertus, Azo.
- de Corobiano, gente Vercell.:
 Symon, Francischus.
- corona ferrea 5, 1. 10, 1. 74. 105, 25.
 106, 10; argentea 5, 1. 10, 5;
 aurea 5, 5. 10, 5. 105, 25. 106, 10;
 pallea 105, 25.
- Corsica insula 20, 30. — Corsicani
 episcopi 20, 35.
- SS. Cosmae et Dalmiani eccl.
 Cremon. 18, 35.
- Costa, *Costa ad fl. Adigetio* (*distr.*
Rovigo) 71, 10.
- Crema civ. 15, 20. 22, 30. 23, 5.
 25, 25. 27, 30. 33, 40. 38, 5. 45, 20.
 82, 10; de Cr.: Guido (Pascha-
 lis [III.] papa).
- Cremona, Cremonensis civ. 3, 25.
 6—12. 14. 15, 20. 16. 18, 30. 19, 35.
 21, 15. 24, 5. 27, 25. 28, 30. 29, 30.
 33, 40. 34. 38. 43. 47, 45. 48, 35.
 49. 51, 40. 53—56. 59, 30. 63.
 66, 1. 67, 30. 70, 15. 74, 10—76.
 78. 79, 15—82, 1—86, 5—88. 94, 25
 —96. 98. 99. 101, 5—103, 5. 106.
 108, 10. 110, 15. 111, 10. 113, 35;
 civitas vetus 53, 30. 54, 5. 55, 1;
 civitas nova 53. 55, 5; eccl. et
 monast.: S. Agathae, S. Ale-
 xandri, S. Ambrosii, S. Andraeae,
 S. Antonini, S. Barnabae, SS.
 Cosmae et Dalmiani, S. Donati,
 S. Egidii, S. Heraxmi, S. Galli,
 S. Georgii, S. Gervaxii, S. Ioha-
 nis de Pipia monast., Ypoliti,
 S. Laurentii monast., S. Leo-
 nardi, S. Marci, S. Mariae maior,
 S. Martini, S. Mathei, S. Mathiae,
 S. Mauricii, S. Michaelis, fr.
 Minorum, S. Nazarii, S. Panta-
 leonis, S. Petri, S. Prosperi,
 S. Romani, S. Salvatoris, S.
 Sepulcri, S. Thomae monast.,
 S. Victoris prioratus, S. Vitalis,
 S. Viti, Cremonense baptisterium
 34, 25; porta (quarterius):
 Pertusa; burgus: S. Panta-
 leonis; plateae: (= forum) 49, 20,
 maioris ecclesiae 53, 30, comunis
 81, 10. 85, 5; palatia: comunis
 51, 40. 53, 20, episcopale 9, 20;
 Basalarium, turris de Mastaleis.
 — Cremonensis 15. 18, 1. 19, 40.
 23. 25, 25. 32, 1. 34, 35. 38. 45.
 48, 35—50, 10. 51, 10. 52, 1. 53, 1.
 54. 70, 15. 74, 35. 75. 78, 25. 80, 25.
 81, 1. 83, 30—86, 25. 102; Cre-
 monensis, Cremonae populus 9, 15.
 55, 10. 83, 15; militia 55, 1; partes:

- Guelfa dicta Capeleta, Guibellini dicti Tronchazufi, Maltraversia; societas populi 54, 1; Cremonenses: Fatius, Homobonus; gentes: Alamani, Amati, Bezani, Bonserii, de Burgo, Cavalcaboves, Comites, de Dovaria, Madalberti, Mastalei, Orsones, Pedecani, Pelavicini, de Persico, Piperarii, Pizenardi, Ponzones, de Summo, Zuchelli; potest.: Matheus de Coregio a. 1210, Gullielmus Mastalius a. 1210, Gandolfinus de Castro-novo a. 1211, Boracius comes a. 1329; capit. populi: Supramontus de Amatis a. 1311; dom. gener.: Robertus rex Neapolit. a. 1314, Bertolinus de la Turre viarius a. 1314, Iacobus de Cavalcabobus a. 1315/16, Poncinus de Ponzonibus; abbas populi: Egidiolus de Piperariis a. 1316/17. — Cremonensis eccl. 28, 5. 30, 15; clerus 113, 5; episcopus 56, 5; Cremonense episcopium 95, 1; episc.: Stephanus, Atto, Pancoardus, Benedictus, Lando, Iohanes, Daybertus, Liutprandus (Luiço), Oldericus, Landulfus, Ubalduus, Arnulphus, Valterus, Orbertus, Presbiter, Offredus, Sycardus, Homobonus, Cazacomes, Poncius de Ponzonibus, Raynerius, Egidiolus de Bonseriis, Egidius de Madalbertis, Ugolinus I, Dondinus, Ugolinus II, de Adigheriis, Petrus de Capellis. — Cremonensis dioc. 24, 1. 49, 25. 83, 20. — Cremonensis, Cremonae, districtus 80, 25. 84, 20. 86, 25—88, 15. 95, 30; Cremonense, Cremonae, territorium 70, 5. 100. 108, 10.
- Cremsianus de Comitibus abbas monast. S. Laurentii Cremon. 56, 10.
- de Crivellis, gente Mediolan.: Symon.
- Cronica marchiae Tarvisinae (Rolanдини) 46, 1.
- S. Crucis eccl. Romana 24, 1; card. presb.: Gerardus.
- Cumae, Cumana civ., Como 22, 25. 74, 20. 82, 15. — Cumani 90, 1; gens: de Lucino.
- Cumana porta Mediolan. 92, 10.
- Cumanae portae burgus Mediolan. 89, 25.
- Cumani (populus) 51, 30.
- Cunipertus rex Longobard., fil. Bertarith regis 3, 1; fil.: (falso) Rangipertus.
- Cuniza filia Ezelini I. de Romano, uxor Tysolini I. de Campo S. Petri 46, 5.
- Cuniza filia Ezelini II. de Romano, uxor Rizardi com. de S. Bonifacio 47, 20.
- de Curtis, gente Placent.: Petrus abbas S. Laurentii Cremon.
- Curtracense (Courtrai) proelium a. 1302. 68, (5), n. 4.
- Cyminianus (Cumnenus): Alexius I. imp.
- Cyprus, Ciprus, insula 45, 25. 64, 20. 68, 25. 108; reges: Henricus II, Petrus I.

D.

- Daybertus episc. Cremon. 7, 25.
- (Dalesmaninus) Delesmaninus, Dulcemaninus, de Padua 46, 35. 47, 10; uxor: Cecilia; soror: Speronella.
- Damasceni (Iohannis) liber 25, 1.
- Damascus 28, 25.
- Damascus II. papa, Poppo (Popius) patr. Aquileg. 12, 5.
- Danai = Greci 18 (Dani 18, 10). 33, 1.
- Dania (= Dania) 28, 1. 33, 35.
- David dom. Indiae, fil. Iohannis presb. 50, 5.
- Decretales Honorii III. papae 55, 30; Innocentii III. papae 43, 30; Gregorii IX. papae 59, 15; Clementinae 5. 86, 20.
- Decretum Gratiani 25, 1.
- Delesmaninus v. Dalesmaninus.
- Demetrius rex Thesalonicae, fil. Bonifacii II. march. Montisferrati 52, 1.
- Desiderius rex Longobardorum 1, 10. 3, 15.
- Dexenchanum, *Desenzano sul Lago (di Garda, mand. Lonato, circ. Brescia)* 53, 1.
- Dexium, *Desio (circ. Monza)* 62, 15.

Didacus episc. Oxomensis 43, 20.
 S. Dionisii eccl., *St.-Denis* 7, 15.
 Dominicus fundator ord. Praedicatorum 43, 20. 55. 56, 15. 57, 25.
 S. Donati eccl. Aretina, id est episcopium 17, 30.
 S. Donati eccl. Cremon. 18, 35.
 Dondinus fr. Minor, episc. Cremon. 94, 20. 98, 10.
 de Dovaria, gente Cremon.: Bosius.
 Dulcemaninus v. Dalesmaninus.

E. (Ae).

Ecclesiastica historia (Eusebii) 30, 10.
 eclipsis solis a. 1187. 30, 25.
 Edissa civ. = Arath 30; rex: Abag[ar]us; archiep.: Hugo.
 Edginga v. Hedwiga.
 S. Egidii villa, *St.-Gilles* 20, 25.
 57, 1; de villa S. Eg.: Clemens IV. papa.
 S. Egidii eccl. Cremon. 43, 15. 53, 20. 54, 5.
 Egidiolus de Bonseris Cremon., episc. Cremon. 72, 25.
 Egidiolus de Alamanis Cremon. 85, 15.
 Egidiolus de Piperariis Cremon., abbas populi Cremon. a. 1316/17. 85.
 Egidiolus de Ugonibus Brixienis 99, 25.
 Egidiolus v. Ziliolus.
 Egidius Yspanus card. episc. Sabinensis 104, 25. 111, 20.
 Egidius de Madalbertis Cremon., episc. Cremon. 73, 1. 86, 5.
 Egiptus 72, 10.
 electores (principes imperii) 92, 30. 105, 20.
 Eleph rex Longobard. v. Cleph.
 Elizabet, Helizabet, filia (Andreae II.) regis Ungarorum, uxor (Lodovici IV.) lantigravii Thuringiae 44, 10.
 Emanuel, Emanuhel v. Manuel.
 Emeritana (*Merida*) prov. 16, 25.
 Empyretae (= Epirotae) 45, 40; dux (rex): Margaritus.
 Eneas 1, 10.
 Epirotae v. Empyretae.
 S. (Erasmii) Heraxmi eccl. Cremon. 18, 30.
 Erbipolensis (*Würzburg*) episc.: Gothofredus.

Erebertus dux Longobard. 2, 10.
 Eridanus fl., *Po* 22, 30; cf. Padus.
 erucarum pestis a. 1146. 26, 1.
 Eschulana civ., *Ascoli* 64, 25; de E.: Ieronimus (Nicolaus IV. papa).
 Este, *Este* (prov. *Padova*) 71, 5; Extensis domus (gens) 46, 1; Estenses, Extenses, Hestenses marchiones 104, 25. 107; march.: Azo II. (VI.), Azo IV. (VIII.), Frescus, Francischus, Opizo III, Aldovrandinus III, Nicolaus II.
 Eugenius III. papa, (Bernardus) abbas monast. S. Anastaxii 24. 25, 5—27, 15. 31, 30.
 S. Euphemiae monast. Brixienae 79, 1; abbas: Iverardus de Confanoneris.
 Eusebius (Caesariensis) 15, 35.
 Eustorgius episc. Mediolan. 28, 10.
Ezelinus, Hezelinus.
 Ezelinus de Honoria 46, 5; fil.: Ezelinus.
 Ezelinus I. Balbus de Romano, fil. Ezelini de Honoria 46. 47, 10; liberi: Cuniza, Ezelinus.
 Ezelinus II. de Romano, fil. Ezelini I. Balbi 46. 47. 52; uxores: Agnes, Speronella, Cecilia, Aledeyta, Maria; liberi: Agnes, Palma novella, Iunia, Sophia, Ezelinus, Albricus, Cuniza, Aledaxia.
 Ezelinus III. de Romano, fil. Ezelini II. 45, 40. 47. 73, 20.

F.

Fachet de Canosia (Franciscus de Cauresano) marchio 75, 1.
 fames a. 1083. 15, 10; c. a. 1125. 22, 25; a. 1147. 26, 1; a. 1183. 38, 5; a. 1369. 110, 10.
 (Farfense) Pharfense monast., *Farfa* 24, 20.
 Fatius Cremon. 61, 5.
 S. Faustini monast. Brixienae 99, 25; abbas: Conradus de Buchis.
 Federici de Valcamonica, gens Brixienis 66, 30.
 Fellicitatis castrum Tusciae 23, 25.
 Feltrinus de Gonzaga 104, 5. 115, 40. 116, 5; fil.: Ugolinus.
 Fernanus v. Fregnanus

- Ferraria, Feraria, civ., *Ferrara* 15, 30. 31. 47, 20. 52, 10. 55, 10. 71. 73, 25. 104, 1. 107. 116, 15; castrum Tealdum; de F.: Salin-guerra. — Ferrarienses 71, 15; domini v. Estenses march.
- Firmana civ., *Fermo* 105, 1; dom.: Iohanes de Olegio de Vice-comitibus.
- Flamegi, gens Brixiensis 67, 5.
- Flandria 22, 10. 26, 5. 51, 10. 68, 5; com.: Karolus, Balduinus IX.
- S. Flaviani ecll. (*falso oppidum*) in civ. Ymeliensi 7, 35.
- de Flisco: (Ottobonus) de comitibus Lavaniae (Adrianus V. papa).
- Florentia, *Firenze (Florenz)* 12, 20. 68, 15. 109, 25. — Florentini 98, 15. 113, 25. 116, 10. 117, 5; gens: Circhi.
- S. Floriani mons Brixiensis 77, 5.
- de Fonduliis, gente Soncin.: Venturinus et duo filii.
- Fontanella, *Fontanella (com. Casalromano, mand. Canneto sull'Oglio, circ. Castiglione delle Stiviere, prov. Brescia)* 70, 10.
- de Foro, gente Brixiensi: Goytius. Franchefort, Varanchenevoyt, *Frankfurt am Main* 26, 5. 31, 30.
- Franci 7, 10. 8, 25. 9, 1; occidentales 7, 15. 20, 25. 26. 28. 30, 5. 33. 43, 25. 61, 1. 89, 5; Francorum reges et imperatores 3, 20; Franci imperatores 8, 20. — Francia, Frantia 3. 12, 5. 19, 1. 20, 25. 23, 20. 24, 30. 29, 20. 41, 45. 45, 20. 58, 25. 59, 5. 60, 10. 68. 69, 5. 72. 74, 15. 89; reges: Odo, Karolus (Simplex), Lodoycus VI, Lodovicus VII, Philippus II, Lodovicus IX, Philippus III, Philippus IV, Philippus V, Karolus, Philippus VI.
- Franci Orientales 8, 20.
- Franciacurta, *Franciaorta, territorium prov. Brixiensis* 83, 1. 84, 1. 92, 25. 100, 1.
- Francigeni 51, 1; Francigena: Robertus Guiscardus.
- Franciscus, Francischus.**
- Franciscus, antea dictus Iohanes, institutor ord. fratrum Minorum 43, 25. 44, 1. 56. 57, 15; corpus eius 57, 20.
- Francischus marchio Estensis, fr. Azonis IV. march. 71. 73, 25.
- Franciscus de Cauresano marchio v. Fachus.
- Franciscus de Bonacorsis Mantuanus, fil. Passarini 93, 25. 94, 1.
- Franciscus de Corobiano Vercell. 89, 15.
- Franciscus de Gambacurtis Pisanus 106, n. 7.
- Franciscus de Garbagnate iuris peritus Mediolan. 90, 25. 91, 20.
- Frangipanni, Frangepanni, gens Romana 20, 10.
- Frata, *Fratta (distr. Lendinara, prov. Rovigo)* 71, 10.
- Fredericus I. imp., fil. Frederici II. ducis Suevorum 3, 20. 26—36, 5 —41. 44, 35. 48, 15. 53, 10; filii: Henricus, Fredericus, Otto, Conradus, Philippus.
- Fredericus II. Rogerius imp., fil. Henrici VI. imp. 18, 20. 44, 10. 48. 54—58, 1. 59. 73; fil.: Manfredus.
- Fredericus I. archiep. Colon. 19, 10.
- Fredericus de Madiis Brixiensis, episc. Brixiensis 79, 5.
- Fredericus episc. Galbensis, fil. Gulielmi III. march. Montisferrati 42.
- Fredericus II. dux Suevorum 17, 10. 22, 10. 26, 10. 31, 30. 42, 1; fil.: Fredericus; fr.: Conradus.
- Fredericus V. dux Suevorum, fil. Frederici I. imp. 38, 40—41.
- Fredericus de Gonzaga, fr. Feltrini 104, 5.
- Fregamuli, gens Brixiensis = de S. Gervasio 66, 25.
- Fregnanus, Fergnanus, fil. illegit. Mastini II. de la Schala 103, 25. 104, 1.
- Frescus marchio Estensis, fil. (illegit.) Azonis IV. march. 71, 5.

G.

- Gaydum castrum, *Ghedi (mand. Bagnolo Mella, circ. Brescia)* 70. 86, 10. 87, 25. 96. 97, 5.
- Galbensis episc.: Fredericus.

- Galeazius, Galeaz, Galeacius, Galeatius.**
 Galeazius I. de Vicecomitibus Mediolan., dom. et capit. gener. Mediolan., fil. Mathei 66, 15. 78, 15. 81, 15. 88. 90, 20—93, 15; fil.: Azo.
 Galeazius II. de Vicecomitibus Mediolan., dom. gener. Mediolani, fil. Stephani 104, 10. 105, 5. 106. 108, 1. 111, 25. 113, 5; fil.: (illegit.) Ambrosius.
 Galipolis, *Gallipoli ad Hellespontum* 39, 25.
 Galizu, *Galluccio (mand. Mignano, circ. Caserta)* 21, 25.
 Galli 36, 1. — Gallia 6, 30. 9, 25. 22, 30. 29, 5; Galliae, Galiae 12, 25. 14, 15. — Gallici 24, 30.
 S. Galli eccl. Cremon. 18, 35.
 de Gambacurtis, gente Pisana, nobiles: Franciscus, Lottus, Bartholomeus.
 de Gambara, *Gambara (mand. Leno, circ. Verolanuova, prov. Brescia)*, gens Brixienensis 67, 10; de G.: Ghirardus.
 Gandolfinus de Castro-novo miles Veron., pot. Cremon. a. 1211. 55, 5.
 de Gangalando comes: Boracius.
 de Garbagnate, *Garbagnate Milanese (mand. Bollate, circ. Milano)*, gente Mediolan.: Franciscus.
 Gardae, Guardae lacus 53, 1. 100, 5; Guardae lacus riperia 78, 30. 84, 1.
 Gardanus de Persico fr. ord. Praedicator. 98, 5.
 Gastorium castrum *principatus Antiocheni* 41, 25.
 Gavardum, *Gavardo ad fl. Chiese (mand. et circ. Salò, prov. Brescia)* 49, 35. 96, 20.
 Gebahardus I. episc. Aistet. = Victor II. papa.
 Gebehardus comes (de Supplingenburg) 22, 10; fil.: Lotharius.
 Gelasius II. papa 16, 10. 19, 10.
 Geldeoch rex Longobard., fil. Lechae regis 1, 25.
 Geldeus rex Longobard. 1, 25; fil.: Claffo (*falso* Classo).
 Genesis 30, 5.
 S. Georgii eccl. Cremon. 18, 35.
- b. Georgius 40, 40.
 Georgius minister gener. ord. Minorum v. Ieronimus.
- Gerardus, Gherardus, Ghirardus, Guirardus.**
 (Gerardus) card. presb. tit. S. Crucis = Lucius II. papa.
 Ghirardus card. episc. Albanensis 44, 1.
 (Gerardus) patr. Aquileg. 17, 5.
 Ghirardus episc. Paduanus 47, 35.
 Ghirardus de Bezanis Cremon., abbas monast. S. Laurentii Cremon. 68, 1. 70, 30.
 Ghirardus abbas monast. S. Thomae Cremon. 94, 25. 98, 5.
 Ghirardus de Campo S. Petri, fil. Tysolini I. 46. 47.
 Ghirardus de Gambara Brixienensis 67, 30.
 Germania 9, 25.
 (Gertrudis) filia (Berengarii) com. de Sulzbac, uxor Conradi III. regis 26, 20.
 S. Gervaxii eccl. Cremon. 18, 40.
 de S. Gervasio, *S. Gervasio Bresciano (mand. et circ. Verolanuova, prov. Brescia)*, vel de Fregamulis gens Brixienensis 66, 25.
 Gezo abbas monast. S. Laurentii Cremon. 9, 10.
 Gezonis mons, in quo Lauda nova fundata 33, 30.
 Gherardus v. Gerardus.
 Ghibelini v. Gibellini.
 Ghirardus v. Gerardus.
 Gibellini, Ghibelini, Guibellini, Guibellini, Gubellini, Gubellini 81, 15. 83, 25. 85, 20. 87, 15. 88, 1. 90, 5. 93, 5; Guibelina pars 88, 25; Gibellini Brixienenses 66, 25. 79. 80, 1. 82, 35—84. 87, 30. 97, 30. 98, 25. 99, 1; Cremonenses 78, 15. 88, 10, dicti Tronchazufi 63, 1. — Guebelingum semen 15, 5.
 Giricus de Pedecanis Cremon. 85, 15.
 Goytius, Goycius, de Foro Brixienensis 67.
 Gonboldus episc. Parmensis 7, 1.
 Gondipertus rex Longobard., fil. Ariperti I. regis 2, 30.
 de Gonzaga, Gonzaga, illi, domini Mantuae 93, 25. 94, 5. 103, 30.

104. 107. 108, 1; de G.: Feltrinus, Fredericus, Coradus, Ugolinus, Guido.
- de Gorsini mons Brixienſis 77, 10.
- Gothofredus episc. Erbpol. 40, 40.
- Gotifredus, Guitofredus, Guithofredus, Viturbiensis 5, 10 (*falso* Guido). 7, 5. 8, 15. 15, 40 (*falso* episc.).
- de Granata: Raymondus.
- grando maxima a. 1353. 103, 20.
- Gratiadei de Calvixano iudex Brixienſis 67, 5.
- Gratianus mon. de Clusa 25, 1.
- Greci 14, 15. 18, 10. 26, 15. 33. 36, 1. 39. 50. 51. 60, 25. 114, 20. 115; Greci nobiles 114, 20; Grecus imp. 4, 5; imp. v. Constantinoſis; Greci cronographi 4, 10. — Grecia 4, 5. 33, 15. *Cf.* Danaï.
- S. Gregorii mart. corpus 9, 10. 27, 20.
- Gregorius V. papa, Bruno fil. Ottonis (ducis Carinthiae) 9, 5.
- Gregorius VI. papa, Iohannes archipreſb. S. Iohannes ante portam Latinam Rom. 11, 15.
- Gregorius VII. papa, Aldibrandus mon. Cluniac. et archidiaconus eccl. Rom. 13.
- Gregorius VIII. papa 31.
- Gregorius IX. papa, Hugolinus sive Ugo de Arena episc. Ostienſis 57. 58, 1.
- Gregorius X. papa, Tealdus de Vicecomitibus Placent., archidiaconus. Leodiensis 60. 61.
- Gregorius dictus Carnicorius = Victor (IV.) antipapa 21, 5.
- (Gregorius V.) catholicus Armenienſis 41, 25.
- Gregorius de Summo Cremon. 71, 1. 75, 20. 76, 15. 85, 5.
- Gregorius Rom. 10, 15; fil.: Iohannes XIX. papa.
- Griffi, gens Brixienſis 67. 70, 10. 98, 25; de Griffis: Iostachus.
- Grifforum pars Brixienſis 67, 1.
- Grimoaldus rex Longobard. 2, 35.
- Guado rex Longobard., fil. Claffonis regis 1, 30; fil.: Gualtarus.
- Guaytani, gens Brixienſis 67, 15.
- Gualtarus rex Longobard., fil. Gaudonis 1, 30.
- Gualterotus marchio de Monticulo, pot. Brixienſis a. 1315/16. 83, 1.
- Guardae lacus v. Gardae l.
- Guardasonum castrum, *Guardasone* (*com. Traversetolo, circ. Parma*) 108, 5.
- de Guarmaxio v. Wormatia.
- Guarnerius comes de Homberg (capit. Henrici VII. regis in Lombardia) 81, 25.
- Gubellini, Gubelini v. Gibellini.
- Gubertus de Corigia (Parmensis) 84, 15. 87. 88, 20. 90, 10.
- Guebelingum semen v. Gibellini.
- Guelfi 81, 30. 87, 5; Guelfa pars 67, 35. 74, 25. 80, 25. 85, 25. 87, 15. 88, 20. 89, 5. 96, 1; Guelfi Lombardiae 70, 10; Guelfa pars Lombardiae 83, 25. 87, 20; Guelfi Brixienſes 67. 79. 80, 1. 82. 83, 1. 84, 1. 88, 25. 90. 96, 25; Cremonenses 63. 70, 10. 80; Guelfa pars Cremonae 83, 25, dicta Capelleta 63, 5.
- Guelfo VI. dux (Spoletanus) 25, 40. 26, 1; fr.: Henricus.
- Guibellini, Guibelini v. Gibellini.
- (Guido) archiep. Viennensis, fil. (Guilielmi I.) com. Burgundiae = Calistus II. papa.
- (Guido) episc. Podiensis, archiep. Narbonn., card. episc. Sabinensis = Clemens IV. papa.
- Guido de Crema card. presb. = Paschalis (III.) papa.
- Guido card. episc. Portuensis 110, 1, n. 2. 114, 10, n. 2.
- Guido Viturbiensis v. Gotifredus.
- Guido de Bonacorsis v. Botessella.
- Guido de Bonacorsis Mantuanus, fil. Botironi 94, 1, n. 2.
- Guido de Gonzaga dom. Mantuae 110, 5.
- Guido de la Turre dom. et capit. gener. Mediolani 70, 1. 74, 25; filii 74, 30.
- de Guidotis: Ansedisius.
- Guillielminus de Lavellongo Brixienſis 99, 25.
- (Guilielmus), Gullielmus, Gullielmus.**
- Guilielmus I. rex Siciliae, fil. Rogerii II. regis 18, 20. 27, 5. 33, 1.

- Gulielmus II. rex Siciliae 29, 25.
33, 1. 38, 1.
- Gulielmus abbas S. Victoris Mar-
sil. = Urbanus V. papa.
- Gulielmus III. marchio Montisfer-
rati 36, 5, n. 3. 41, 45. 42; uxor:
Iulitta; filii: Gulielmus, Con-
radus, Bonifacius, Fredericus,
Raynerius.
- Gulielmus Spata-longa fil. Gulli-
elmi III. march. Montisferrati,
comes Ioppensis 42; uxor: Si-
bylla; fil.: Balduinus.
- Gulielmus IV. marchio Montis-
ferrati, fil. Bonifacii II. march.
52, 1.
- Gulielmus V. marchio Montisferrati
64, 10.
- Gulielmus (I.) de Cavalcabobus
marchio, Cremon. 75, 15. 76, 10.
80, 30. 81; fr.: Iacobus; fratres
76, 10.
- Gulielmus (II.) de Cavalcabobus
marchio, Cremon. 111, 10.
(Gulielmus I.) comes Burgundiae
16, 10; fil.: Guido.
- Gulielmus Mastalium pot. civitatis
novae Cremon. 53. 54, 1.
- Guirardolus de Pusterla Mediolan.
107, 30.
- Guirardus v. Gerardus.
- Guisalbertus abbas monast. S. Lau-
rentii Cremon. 12, 15.
- Guiscardus: Robertus.
- Guisulphus dux Longobard. 2, 5.
- Guthofredus, Guitofredus v. Goti-
fredus.
- Gulielmus, Gulielmus v. Guilli-
elmus.
- Gumarith dux Longobard. 2, 15.
- Gusiagum, *Gussago (mand. et circ.
Brescia)* 82, 35; de Gusiago gens
Brixiensis 67, 10; de G.: Oprandus.
- H.**
- Haimericus v. Aimericus.
- Haitho II. rex Armeniae 68, 25, n. 7.
- (Hedwiga) Edginga ducissa Polo-
niae 59, 15.
- Helespontus (*falso* Lepontes) 51, 25.
- Helizabet v. Elizabeth.
- Henrici reges 13, 1.
- Henricus II. Claudus rex, I. imp.
9, 15—11, 25.
- Henricus III. rex, II. imp. 12.
13. 15, 5. 20, 1; fil.: Henricus.
- Henricus IV. rex, III. imp., fil.
Henrici III. 13—17. 19. 20, 1.
22, 15; liberi: Henricus, Agnes.
- Henricus V. rex, IV. imp., fil.
Henrici IV. 16—20, 1. 22. 25, 5;
uxor: Mathilda.
- Henricus VI. rex, V. imp., fil.
Frederici I. imp. 3, 20. 38. 39, 1.
42. 43, 1—45. 47, 45. 48. 52, 40.
53, 5; uxor: Constantia; fil.:
Fredericus.
- Henricus V. comes de Lucimburgo,
VII. rex, VI. imp. 5, 20. 63, 15.
67, 35. 69, 25. 73—79, 5—81. 85, 25.
86. 105, 20; uxor: Margareta;
nepos 77, 20.
- Henricus imp. Constantinopolit.,
fr. Balduini I. imp. 51, 30.
- Henricus I. rex Anglorum 19, 1.
20, 25; filia: Mathilda.
- Henricus II. rex Anglorum 28, 5.
29. 33, 40.
- Henricus II. rex Cypri 68, 25, n. 8.
- Henricus fil. Conradi III. regis
25, 40.
- Henricus fr. (Alfonsi X.) regis
Castellae, senator Rom. 59, 40.
- Henricus Superbus dux Bavariae
25; fr.: Guelfo.
- Henricus dux Carinthiae, fr. Fride-
rici III. regis 90.
- Henricus (Leo) dux Saxoniae
48. 53, 5; fil.: Otto.
- (Henricus Dandulus) dux Veneti-
arum 50, 20. 51, 30.
- Henricus II. comes de Campania
41.
- Henricus de Ygna 47, 20; uxor:
Sophia.
- S. Heraxmi eccl. v. Erasmi.
- Herbuscum, *Erbusco (mand. Adro,
circ. Chiari, prov. Brescia)* 55, 1.
(Hermannus II.) episc. Monaster.
39, 5.
- Hestenses marchiones v. Este.
- Hezelinus v. Ezelinus.
- Hildebrandus v. Aldibrandus.
- Hyldeprandus rex Longobard. 3, 10.
- Hildegardis monialis Pinguiniensis
24, 40.
- (Hispani) Yspani 51, 1; Yspanus:
Comes, nepos Egidii card. episc.

- Sabin. 111, 20. — Yspania 23, 15.
43, 20. 59, 25; Yspaniae 59, 25.
de Homberg comes: Guarnerius.
Homobonus episc. Cremon. 56, 5.
Homobonus Cremon. 43; corpus
eius 43, 10.
de Honoria, *Onara (com. Tombolo,
distr. Cittadella, prov. Padova):*
Ezelinus.
Honorius II. papa, Lambertus
Bononiensis 16, 30. 19, 20. 20, 10.
22. 25, 10.
Honorius III. papa 55—57.
Honorius IV. papa, Iacobus de
Sabellis (card.) 63. 64, 25. 65, 1.
Hospitalarii 72, 10.
Hostienses card. episc. v. Ostienses.
- Hugo, Ugo.**
Ugo (rex Italiae) *falso* imp. 7, 25.
8, 10.
Ugo de Arena v. Hugolinus.
Ugo fr. ord. Praedicat., card.
(presb. S. Sabinae) 29, 35.
(Hugo) archiep. Edissenus 30, 5.
Ugo comes 13, 10; uxor: Adalaxia.
Ugo de Guarmaxio, missus Otto-
nis IV. imp. 55, 10.
- Hugolinus, Ugolinus.**
Hugolinus sive Ugo de Arena episc.
Ostiensis = Gregorius IX. papa.
Ugolinus Parmensis, fr. ord. Prae-
dicat., I. episc. Cremon. 93, 20.
94, 20. 98, 1. 103, 10.
Ugolinus de Adigheriis Parmensis,
canon., II. episc. Cremon. 103, 10.
105, 10.
Ugolinus de Gonzaga, fil. Feltrini
104, 5. 107.
S. Hypoliti eccl. v. S. Ipoliti.
- I. Y.**
- Iacobus apost. 16, 25. 21, 10.
Iacobus Sabella (de Sabellis)
(card.) = Honorius IV. papa.
Iacobus de Caturco (card.) =
Iohanes XXII. papa.
(Iacobus) mon. Cisterc. = Bene-
dictus XII. papa.
Iacobus de Prato episc. (patr.)
Venetiarum 94, 15, n. 7.
- (Iacobi) Voraginis historiae sancto-
rum 6, 35.
Iacobus de Cavalcabobus Cremon.,
marchio, dom. Cremon. a. 1315/16.
76, 10. 80, 30. 83. 84, 10. 85. 88;
fr.: Gullielmus.
Iacopinus de Carraria dom. Paduae
103, 30, n. 6.
Iacopinus de Persico Cremon. 76, 15.
Ianua, *Genova (Genua)* 78. 79, 1.
80, 10. 113, 10. — Ianuenses 20.
31, 15. 44, 25. 109, 25. 112, 10. —
Ianuense territorium 112, 10.
Yconium (*falso* Yconinum) civ.
26, 10. 40; soldanus: Kilidsch
Arslan.
super Ieremiam liber (Pseudo-)
Ioachim abbatis 28, 15.
Ieronimus (*falso* Georgius) (minister
gener.) ord. Minorum = Nico-
laus IV. papa.
(Ierusalem), Iherusalem, Yherusa-
lem, Iherosolima, civ. 14. 15, 20.
30, 20. 31, 15. 38, 25. 68, 25. 71, 30.
72, 1; reges: Balduinus IV,
Balduinus V; patr.: Aimericus.
Iesu Christi corporis officium eccl.
58, 20.
de Ygna, *Egna*: Henricus.
Illiricum 50, 20.
Ymeliensis (*Amelia*) episcopatus
7, 35; eccl.: S. Flaviani.
S. Imerius, Ymerius, episc. 9, 10.
29, 10; S. Ymerii corpus 7, 35.
17, 15. 19, 35. 42, 35.
S. Yminiati castrum v. S. Miniati.
India 50, 5; dom.: David.
- Innocentius, Inocentius, Inocen-
cius.**
Innocentius II. papa, fil. Iohannis
Rom. 20—23. 25, 35.
Innocentius III. papa, fil. Trans-
mundi Campani 42, 40—44. 48.
52, 40—56, 5. (57, 30).
Inocentius IV. papa 61, 20.
Innocentius V. papa, (Petrus) de
Tharantasia fr. ord. Praedi-
catorum, archiep. Lugdun., card.
episc. Ostiensis 61.
Inocentius VI. papa 103, 15. 105, 25.
110, 20.
insignia regalia 5, 5. 16. 18, 5. 19, 25.
25, 20. 33, 30. 39, 1; papalia 15, 25.

- insulae marinae 115, 15.
 Ioachim, Iohachim, abbas (Florensis) 28, 10. 44, 15. 48, 1.
 Iohanna regina Neapolit. et (comit.) Provinciae, uxor Lódovici regis 112, 15, n. 3. 113, 30.
 Iohanes V. Paleologus imp. Constantinopolit. v. Petrus.
 Iohanes rex Boemiae 97. 98. 105, 20; fil.: Karolus.
 Iohanes Baptista 6, 25.
 Iohanes X. papa 7, (20), n. 2. 3.
 Iohanes XV. papa 8, 25.
 Iohanes XVI. papa 8, 20. 9, 5.
 Iohanes XIX. (XX.) papa, fil. Gregorii Rom. 10, 15. 11, 10.
 Iohanes XXI. papa, Petrus card. episc. Tusculanus 61, 30. 62.
 Iohanes XXII. papa, Iacobus de Caturco card. 85, 30. 86. 89, 20. 90, 5. 93, 1. 94, 15. 95, 25. 97. 99.
 Iohanes archipresb. S. Iohannis ante portam Latinam = Gregorius VI. papa.
 Iohanes de Ursinis (card.) = Nicolaus III. papa.
 Iohanes de Struma card. presb. = Calistus (III.) papa.
 Iohanes de Vicecomitibus Mediolan., fil. Mathei, card. Nicholai V. antipapae, (episc. Novar.), archiep. Mediolan., dom. gener. Mediolan. 93, 15, n. 4. 94, 15. 101. 103, 10. 104, 10.
 (Iohanes III.) patr. Venetus 17, 5.
 Iohanes episc. Cremon. 7.
 Iohanes abbas monast. S. Laurentii Cremon., (episc. Mantuanus), episc. Vincent. 27, 25.
 Iohanes presb. Indiae 50, 5; fil.: David.
 Iohanes Andreae mag. 60, 35.
 Iohanes Assisinas v. Franciscus.
 Iohanes II. Paleologus marchio de Monteferrato 106, 15, n. 6. 107, 10.
 Iohanes de Acuto Anglicus 115, 25.
 Iohanes de Aquablanca, dom. vicarius Brixiae 87, 25. 88, 25.
 Iohanes de Bosozoro, pot. Brixiae a. 1357. 107.
 Iohanes (Crassus) Constantinopolit. 50, 1.
 Iohanes de Lagnella dom. civ. Pisanae 115, 30.
 Iohanes de Lucino Cumanus, pot. Brixienis a. 1313/14. 83.
 Iohanes de Olegio de Vicecomitibus, dom. gener. Bononiae, marchio Anconit., dom. civ. Firmanae 104, 25. 105, 1. 107.
 Iohanes de Ponzonibus Cremon. 111, 10.
 Iohanes de Reten Alamanus 115, 25.
 Iohanes de Temporibus 25, 30.
 Iohanes Rom. 20, 5; fil.: Innocentius II. papa.
 Iohanes scolaris Rom. 31, 20; fil.: Clemens III. papa.
 Iohaninus de Comitibus mon. et prior S. Victoris Cremon., abbas S. Laurentii Cremon. 101.
 S. Iohannis ante portam Latinam eccl. Romana 11, 15; archipresb.: Iohanes.
 S. Iohannis de Pipia monast. in suburbio Cremon. 88, 10.
 S. Iohannis porta Brixienis 78, 1.
 S. Iohannis Baptistae eccl. Argentellae 6, 30.
 Ioppensis comitatus 42, 5; comes: Gulielmus Spata-longa de Monteferrato.
 Iordanus mag. ord. Praedicatorum 29, 35.
 Iostachus de Griffis Brixienis 79, 5.
 Iovis mons, *Grosse St. Bernhard* 17, 20.
 Iovis-alta castrum, *Genivolta (mand. Soresina, circ. Cremona)* 47, 45.
 S. Ypoliti eccl. Cremon. 18, 35.
 Ysaac, Isachus, Ysachus, imp. Constantinopolit. 33. 39. 50; fil.: Alexius.
 Ysabella uxor Luchini de Vicecomitibus dom. gener. Mediolan. 101, 30.
 Yseum, *Iseo ad lacum de Iseo (circ. Brescia)* 84, 10; de Yseo illi, gens Brixienis 66, 30.
 Ispani, Ispania v. Hispani.
 Israhel (populus) 40, 15.
 Italia, Ytalia 2, 5. 3, 25. 4, 35. 5, 20. 6, 25. 8, 10. 9, 25. 13, 5. 17, 25. 19, 25. 22, 25. 31, 15. 32, 5. 33, 30. 35, 1. 38. 45, 35. 47, 45. 52, 1. 69, 15; reges: Pypinus, Lotharius, Berengarius II, Albertus.
 — Ytalicae civitates 34, 15.

S. Iuliae monast. Brixienne 1, 10.
 (Iulitta) (filia Liutpoldi III. march.
 Austriae), uxor Gullielmi III.
 march. Montisferrati 42, 1.
 Iunia filia Ezelini II. de Romano,
 uxor Alberti com. Vicentini
 47, 15.
 Iverardus de Confanoneriis Brixien-
 ensis, abbas monast. S. Euphe-
 miae Brixiensis 78, 30. 79.
 Ivor dux Longobard. 1, 15.

K. cf. C.

(Kilidsch Arslan) soldanus Yconii
 40. 41; fil.: Melecrinus.

L.

Lachade hospitale 82, 25.
 Lacus - obscurus, Lacusschurus, *La-
 goscuvo* (com. *Torcello*, mand.
Sospiro, circ. *Cremona*) 11, 1. 71, 1.
 Lafranchinus de Lavellongo Brixien-
 ensis 66, 30.
 de Lagnella: Iohanes.
 Lagnianum, *Legnano ad fl. Olona*
 (mand. *Busto Arsizio*, circ. *Gallar-
 rate*, prov. *Milano*) 37, 15.
 Lambertus Bononiensis = Hono-
 rius II. papa.
 Lamision rex Longobard. 1, 20.
 Lando (Landus) papa 7, 25.
 Lando episc. Cremon. 7, 1.
 Landulfus, Landulphus, episc. Cre-
 mon. 9, 15. 10.
 Laudus comes (Conradus de Landau)
 104, 15. 106.
 Lanpertus II. abbas monast. S.
 Laurentii Cremon. 10, 30. 11, 1.
 12, 1.
 de Lanuce gens Brixiensis 66, 30.
 Lascaris v. Ascari.
 Lateranensis porta Romana 18, 10.
 Lateranus, Lateranense palatium
 Rom. 7, 20. 22. 23, 25. 24, 10.
 31, 25. 57, 40. 61, 20; Lateranensis
 eccl. 7, 20. 16, 25. 17, 10. 20, 35.
 26, 35. 55, 25. 61, 15; basilica
 Constant[in]iana 44, 5; S. Salvato-
 ris 15, 1. 22, 35.
 Latini 33, 15. 50. 51. — Latinum
 25, 1.
 Lauda, Laudis, (nova) civ., *Lodi*
 33, 30. 54, 25. 82, 10. 91, 1. 101, 5.

102, 10. 113, 35. — Laudenses 90, 1;
 gens: Visterini. — Laudis dio-
 cesis 101, 1.

Laudensis civ., *Lodi Vecchio* 18, 5.
 — Laudenses 15, 30.

S. Laurentii monast. Cremon. 8—
 10, 25 — 12. 14, 5. 16. 18, 30.
 21, 10. 24, 5. 27, 25. 28, 30. 43, 10.
 56, 10. 65, 15. 66, 1. 68, 1. 71, 1.
 84, 20. 94, 25. 95. 98. 99, 10. 101,
 20. 105, 15. 111, 1; abb.: Gezo,
 Lanpertus II., Valdericus, Wal-
 demanus, Guisalbertus, Otto,
 Urso de Orsonibus, Ubaldus, Ioh-
 anes, Burgondius, Martinus,
 Cremosianus de Comitibus, Co-
 mes (de Bezanis), Petrus I. de
 Curtis, Ghirardus de Bezanis,
 Abraminus de Bezanis, Iohaninus
 de Comitibus, Petrus II, Alber-
 tus de Bezanis.

S. Laurentii eccl. Perusina 44, 30.
 S. Laurentii extra muros eccl. Ro-
 mana 31, 25. 55, 25.

S. Laurentii eccl. Viterb. 62, 10.

S. Laurentii castrum, *Villa S. Lo-
 renzo* (com. *Castell' Arquato*, circ.
Fiorenzuola d'Arda) 49, 1.

Laurentius (martyr) 95, 20.

de Lavania, *Lavagna* (*Riviera di
 Levante*) comites 61, 20; de co-
 mitibus de L.: (Ottonobonus) de
 Flisco.

de Lavellongo gens Brixiensis 67, 10;
 de L.: Lafranchinus, Guilli-
 elminus.

Lecha rex Longobard. 1, 20; fil.:
 Geldeoch.

Lechapesti, gens Brixiensis 66, 35.

Legiensis parochia v. Leodium.

Lenum, de Lene, monast., *Leno*
 (circ. *Verolanuova*, prov. *Brescia*)
 1, 10. 84, 10. 97, 5; abbas: Ai-
 cardus.

Leo V. Armenus imp. Constantino-
 polit., fil. Bardi patricii 4.

Leo II. de Montanis (rex Armeniae)
 41, 20.

Leo III. papa 20, 15.

Leo IX. papa 12, 20.

Leodium, *Lüttich* (*Liège*) 16, 5.
 20, 25. 22, 35; archidiaconus: Te-
 aldus (Gregorius X. papa). —
 Legiensis parochia 19, 35.

S. Leonardi eccl. Cremon. 54, 5.
 Leonardus, Lionardus, de Pigenardis Cremon. 76, 15. 85, 10.
 Leopardus III. marchio Orientalis (Austriae) 22, 10.
 (Leopoldus V.) dux Austriae 45, 30.
 Lepontes v. Helespontus.
 liber de misera conditione humani generis Innocentii III. papae 43, 35.
 Liguria 36, 5.
 Lionardus v. Leonardus.
 Liro fl., *Lirone* 19, 30.

Liutprandus, Luprandus.

Luprandus rex Longobard. 3, 5.
 Liutprandus, Luiço, episc. Cremon. 7, 35. 8, 1.
 Liutprandus dux Longobard. (Benavent.) 2, 10.
 Lyvoniam 43, 35.
 locustarum multitudo a. 1338. et 1339. 100; a. 1364. 108, 15.
 Loderisius, Lodericus, de Vicecomitibus Mediolan. 100.

Lodovicus, Lodevicus, Lodoycus.

Lodovicus (Pius) I. imp., fil. Karoli Magni imp. 4, 1. 6; fil.: Lotharius; tres filii 6, 25.
 Lodovicus II. imp., fil. Lotharii I. imp. 6.
 Lodovicus III. imp. (rex Burgundiae) 7, 10. 8, 10.
 Lodovicus IV. dux Bavariae (infer.), IV. imp. 92—94, 5—97, 25.
 Lodoycus VI. rex Francorum 20, 25.
 Lodovicus VII. rex Franciae 24, 30. 26. 28. 33.
 Lodevicus IX. rex Franciae 58, 25. 59, 5. 60, 10.
 Lodovicus rex Neapolit. 104, 25; ux or: Iohanna.
 (Lodovicus IV.) lantigravius Thuringiae 44, 25. 57, 10; ux or: Elizabeth.
 Lodovicus comes Blessensis 50, 10.
 (Lombardi) Lombardi 7, 10. 28. 29, 25. 33, 30—35. 37 (Longobardi 37, 25). 38. 44, 25. 56. 109, 10; Lombardi principes et barones 76, 20; tyranni 113, 15. — Lombardia, Lombardia 6, 40. 35. 36, 1. 45, 40.

46, 1. 50, 10. 52, 15. 59, 35. 67, 30. 69, 1. 70, 10. 74. 76, 30. 80. 82, 15. 83, 25. 85, 5. 87, 20. 89, 20. 93, 5. 95, 25. 98, 1. 103, 5. 104. 106, 30. 107, 1. 109, 1. 110, 5. 111. 113, 30.
 Lonadum, *Lonato* (circ. *Brescia*) 100, 20. 104, 20. 106, 5.
 Lonbardus: Petrus episc. Paris.
 Loncia fl., *Enza* 108, 5.
 Longobardi 1—3; Longobardi reges 3, 15; imperatores 8, 20; reges et duces *vide p.* 1—3. — Longobardia 3, 20. *Cf.* Lombardi.

Lotharius, Lotarius.

Lotharius I. imp., fil. Lodovici (Pii) imp. 6; fil.: Lodovicus.
 Lotharius III. imp., dux Saxoniae, fil. Gebehardi com. 16, 30. 17. 19, 1—23. 25; ux or: Richenza.
 Lotharius (rex Italiae) 8, 15.
 Lothoringia 20, 25. 26, 5.
 Lottus de Gambacurtis Pisanus 106, n. 7.
 Luca, Lucha, Lucana civ., *Lucca* 96, 10. 98, 15. 109. 110. 114, 10; capit.: Castrucius de Castracanicibus. — Lucana eccl. 16, 25.
 Luchinus de Vicecomitibus Mediolan., fil. Mathei 93, 15, n. 4. 100, 25—102, 1. 103, 5; ux or: Ysabella.
 Luchum castri Aramoni 101, 25.
 de Lucimburgo, *Luxemburg*, comes: Henricus V.
 de Lucino, gente Cumana: Iohannes.
 Lucius II. papa, (Gerardus) card. presb. S. Crucis, fil. Alberti Bononiensis 23, 30. 24.
 Lucius III. papa 30.
 Ludovicus v. Lodovicus.
 Lugdunum, *Lyon* 60, 25; archiep.: Petrus. — Lugdunense concilium a. 1274. 60. 61, 25.
 Luiço v. Liutprandus.
 lunae tres visae a. 1159. 27, 20.
 Lunensis (*olim Luni*) dioc. 114, 10.
 Luprandus v. Liutprandus.
 (Lycia) Licia 14, 5.

M.

de Madalbertis, gente Cremon.: Egidius.

- Madii, gens Brixiensis 67, 10; de Madiis: Berrardus episc. Brix., Mafeus, Fredericus episc. Brix. Mafeus v. Matheus.
- b. Magdalenae mons, *Monte della Maddalena inter Mellam fl. et lacum de Garda* 79, 25.
- de Magistretim, *Marstetten* (*Württemberg. O.A. Leutkirch*), comes: Bertoldus.
- Magomet proph. 72, 15.
- magorum trium corpora 28, 10.
- Maguntia, *Mainz* 6, 35. 19, 1. 22, 5. 25, 10; Magontinus, Magontinensis archiep. 4, 20. 9; Maguntinensis archiep.: Albertus I, Christianus.
- Malaspinæ marchio: Maroel (Manuel).
- Malatesta (de Malatestis) Ungarus 111, 15.
- Malmestia civ. Armeniae 41, 25.
- Maltraversii, Maltraversia pars Cremon. 80, 25. 87, 15. 88, 1.
- Maltraversii, gens Paduana 46, 20.
- Mandugasini, gens Brixiensis 66, 25.
- Manfredi, Manfredum, castrum, *olim situm prope Castelleone (mand. Soresina, circ. Cremona)* 38.
- Manfredinus de Pelavicinis 74, 10.
- Manfredus rex Siciliae, fil. Frederici II. imp. 58, 25. 59, 20.
- Manfredus Ricus 46, 15; uxor 46, 20; filia: Cecilia.
- de Mangono comites, dicti Rabiosi 47, 15; soror: Aledeyta.
- Manthuranum (*falso Marthuranum*) 6, 20.
- Mantua civ., *Mantova* 67, 35. 74. 82, 15. 84, 15. 88, 15. 93, 25. 94, 5. 102. 104. 105, 25. 106, 5—108, 1—110, 10. 113, 15; Castellarium. — Mantuani, Mantoani 48, 30. 49. 73, 25. 80, 10. 104, 1. 109, 5. 113, 30; gens: Bonacorsi; capit. et gener. dom.: Passarinus de Bonacorsis, *reliquos v. sub Gonzaga*; episc.: Iohanes. — Mantuae territorium 109, 1.
- Manuel, Emanuel, Emanuhel, imp. Constantinopolit. 26, 20. 29, 25. 33. 42, 10; uxor: Bertha; liberi: Alexius, Maria.
- Manuel (*potius* Maroel, Moroellus) marchio Malaspinæ 79, 1.
- Maranchi v. Waranchi.
- S. Marcelli tit. Rom. card. presb.: Andruinus.
- SS. Marcellini et Petri exorcistae corpora 14, 1.
- Marchia v. Anconitana, Tarvisina marchia.
- Ma[r]choardus (de Anweiler) 48, 20.
- S. Marci eccl. Cremon. 18, 40.
- Marchus de Vicecomitibus Mediolan., fil. Mathei 91. 93, 15.
- Margareta uxor Henrici VII. imp. 80, 15, n. 2.
- Margaritus, Margarita, (admirandus Siculus), dux Epyrotarum 45.
- S. Maria, mater Iesu 58, 10. 115, 5.
- Maria filia Manuelis imp. Constantinopolit., uxor Raynerii filii Gulielmi III. march. Montisferrati 33, 10. 42.
- Maria de Canpreto uxor (concupina?) Ezelini II. de Romano 47, 30.
- S. Mariae de Portiuncula eccl. prope Assisium, *nunc S. Maria degli Angeli* 43, 25. 56, 20.
- S. Mariae maior eccl. Cremon. 7, 35. 17, 15. 18, 35. 19, 30. 28, 25. 37, 15. 43. 44, 1. 53, 20. 78, 5.
- S. Mariae Maior eccl. Romana 20, 20. 57, 1.
- S. Mariae in Porticu card. diac.: Arnaldus de Pellagrua.
- S. Mariae Rotonda eccl. Romana (*Pantheon*) 26, 35.
- S. Mariae Transpadinae eccl. Romana 15, 1.
- S. Mariae Transtiberim eccl. Romana 44, 25; card. presb.: Petrus de Stagno.
- S. Mariae eccl. Spirensis 20, 1.
- S. Mariae eccl. de Ulmeneto 24, 1.
- S. Mariae ordinis fratres duo 95, 25.
- Marmiroolum, *Marmirolo* (*circ. Mantova*) 49, 30.
- Marro mons, *Monte Mario prope Romam* 10, 10.
- Marsilia civ., *Marseille* 110, 20; monast.: S. Victoris.
- Marsilius de Cararia Paduanus 98, 25.

- Marthuranum v. Manthuranum.
de Martilego gens Brixien-
sis 67, 10.
Martiniana Cronica 8, 15.
S. Martini eccl. Cremon. 18, 40.
Martinus IV. papa, Symon dictus
Canis, canon. Turon. 62, 63, 25.
Martinus abbas monast. S. Laurentii
Cremon. 43, 5.
de Mastaleis, gente Cremon., turris
53, 25; Mastalius, de Mastaleis:
Gullielmus.
Mastinus II. de la Schala dom.
Veronae 96, 97, 1, 98, 25, 99.
103, 25; filii: Canis II, (illegit.)
Fregnanus; filii 103, 25; fr.:
Albertus.
- Matheus, Mafeus.**
S. Mathei eccl. Cremon. 18, 40.
S. Mafci burgus Brixien-
sis 77, 1.
Matheus I. de Vicecomitibus Medi-
olan., capit. et gener. dom. Medi-
olan., vicarius imperialis 66, 10.
68, 25, 74, 10, 75, 5, 89, 90, 93, 15.
96, 5, 101, 10; filii: Galeazius,
Marchus, Iohanes, Luchinus,
Stephaninus; filii 74, 10, 89, 30.
91, 96, 5.
Matheus II. de Vicecomitibus
Mediolan., fil. Stephani, dom.
gener. Mediolani 104, 10, 106.
Matheus de Coregio, pot. Cremon.
a. 1210, 53, 54, 5.
Mafeus de Madiis Brixien-
sis, fr. Berrardi episc., dom. generalis
Brixiac 70, 25.
S. Mathiae eccl. Cremon. 54, 5.
Mathilda filia Henrici I. imp.
Anglorum, uxor Henrici V. imp.
19, 1.
Mathildis, Matildis, Mathilda,
comitissa, filia Bonifacii march.
13, 5, 15, 19, 30.
S. Mauricii eccl. Cremon. 18, 40.
S. Mauricii altare in eccl. S. Petri
(in Vaticano) Rom. 5, 30.
S. Mauricii lancea 5, 5.
de Mayrano gens Brixien-
sis 66, 35.
Medesana, *Medesano* (mand. *Noceto*,
circ. Borgo S. Donnino) 32, 1.
Mediolanum, Mediolanensis civ.
11, 5, 22, 20, 28, 10, 30, 20, 33, 30.
34, 38, 15, 62, 15, 63, 15, 66, 15—
68, 30, 69, 1, 70, 74, 75, 5, 79, 15,
81, 15, 82, 15, 88, 5—93, 5, 99,
100, 20—103, 5—106, 108, 113;
eccl. et monast.: S. Am-
brosii, S. Spiritus, S. Victoris;
portae: Cumana, Verzellina;
burgus: portae Cumanae. —
Mediolanenses 18, 22, 30, 25, 25,
33—35, 5, 48, 49, 25, 55, 1, 89, 25,
90, 10; Mediolanensis exercitus
91, 20; Mediolanenses: Ale-
xander II. papa, Urbanus III.
papa, Celestinus IV. papa; gen-
tes: de Capellis, Crivelli, de
Garbagnate, de Pusterlla, de la
Turre, Vicecomites; dom. gener.
(capitanei gener., vicarii imp.):
de Vicecomitibus: Matheus I,
Galeazius I; Guido de la Turre;
de Vicecomitibus: Azo, Iohanes,
Luchinus, Matheus II, Bernabos,
Galeazius II; consilium generale
90, 20. — Mediolanensis eccl.
5, 20, 20, 30; Mediolani archiep.
5, 20, 10, 5; archiep.: Eustorgius,
Aripertus, Ubertus, Otto de Vice-
comitibus, Castonus de la Turre,
Aycardus, Iohanes de Vicecomiti-
bus, Robertus. — Mediolanensis
dioc. 5. — Mediolani comitatus
68, 30, 70, 5, 74, 25, 75, 5, 90, 25,
91, 10, 92, 5, 100, 25, 107; terri-
torium 89, 30.
Meldensis (*Meaux*) dioc. 110, 20.
Melechleseras, *Malik el-Aschraf*,
soldanus Babiloniae, fil. Melch-
mensor soldani 64.
Melecrinus fil. (Kilidsch Arslan)
soldani Yconii 40.
Melchmensor, *Malik el-Mansur*
Kelavun, soldanus Babiloniae 64;
fil.: Melechleseras.
Melzum, *Melzo* (*circ. Milano*) 68, 30,
mercatores, merchatores, Lonbar-
diae 82, 109, 10.
Mesana, *Messina* 29, 25.
de Mezanis, gente Brixien-
si: Te-
baldus.
Michael I. imp. Constantinopolit.
4, n. 2.
S. Michaelis vetus eccl. Cremon.
18, 35, 27, 25.
S. (Miniati) Yminiati castrum, *San*
Miniato (*circ. Firenze*) 114, 10.

Minorum fratrum ordo 43, 25. 56.
 57, 20. 64, 25. 91, 10; eccl. Cremonensis 78, 5; guardianus 78, 10; ministri gener.: Franciscus, Ieronimus (*falso* Georgius); fratres: Antonius de Padua, Petrus de Corbera (Nicholaus V. antipapa), Dondinus, fr. quidam 85, 25.
 Mirea civ. Liciae 14, 5. 31, 1.
 Mirralinus fil. Salatini soldani 41, 40.
 Mitius episc. Velletr. = Benedictus X. papa.
 Modoetia villa, Modicense castrum, Munza, *Monza* 4, 30. 5. 22, 20. 74, 5. 91. 92. — Modoetiensis eccl. 10, 5.
 Monasteriensis (*Münster*) episc.: Hermannus II.
 Mons-clarus, *Montechiaro sul Chiese* (*circ. Castiglione delle Stiviere, prov. Brescia*) 107, 25.
 de Montanis: Leo II. (rex Armeniae).
 Montecli (*falso* Montedi) castrum, *Montechio Maggiore* (*distr. Vicenza*) 52, 5.
 de Monteferrato, Montisferati, Montisferati, Monferati, Montisferatri, Montisferetri, *Casale Monferrato*, march.: Gulielmus III, (Conradus), Bonifacius II, Gulielmus IV, Gulielmus V, Iohanes II. Paleologus.
 Montis-flasconi castrum, Monsfiesconus, Monsfiesconus, *Montefiascone* (*distr. Viterbo*) 109. 113. 116, 20.
 de Monticulo, *Montechio ad fl. Foglia* (*prov. Pesaro*), marchio: Gualterotus.
 Montizelli arx, *Monticelli* (*gov. Tivoli*) 24, 20.
 Moroellus marchio Malaspinæ v. Manuel.
 de Morone, *Monte Morrone*: Petrus fr. = Celestinus V. papa.
 mortalitas a. 1083. 15, 10; a. 1348/49. 102. 103, 1.
 Munza v. Modoetia.
 Murzifluus, Murzifluus v. Alexius.
 Mutina, *Modena* 70, 1. 73, 25. — Mutinense territorium 116, 15.

N.

Nantelmus, Nanntelmus, comes de castro Seprio 8, 30; fil.: Oldericus.
 Narbona, *Narbonne* 57, 5; archiep.: Guido.
 Narisius comes Brixiensis 49, 15.
 (Naser-Hassan, Malik-) soldanus Egypti 72, 10.
 de Nashu (*falso* Suahu), *Nassau*, comes: Robertus.
 S. Nazarii eccl. Cremon. 18, 40.
 Neapolis 45, 10; Neapolitani reges: Robertus, Lodovicus, Iohanna I.
 Neronis pratum Rom. 32, 20.
 Nicena synodus 114, 30.
Nicolaus, Nicholaus.
 b. Nicholai episc. Mirensis corpus (ossa) 14, 5. 31, 1. 38, 20.
 Nicholaus II. papa 13, 15.
 Nicholaus III. papa, Iohanes de Ursinis (card.) 62.
 Nicholaus IV. papa, Ieronimus (*falso* Georgius) de civ. Eschulana, (minister gener.) ord. Minorum 64, 25. (65, 1).
 Nicholaus V. antipapa v. Petrus de Corbera.
 (Nicholaus) card. episc. Albanensis = Adrianus IV. papa.
 Nicholaus mag. gener. ord. Praedicator., card. = Benedictus XI. papa.
 Nicholaus Alberti card. episc. Ostiensis 78, 5, n. 3.
 Nicholaus patr. Aquileg., fr. (illegit.) Karoli IV. imp. 106, 1, n. 1.
 Nicholaus II. marchio Estensis, dom. Ferrariae, fil. Opizonis III. march. 104, 25, n. 5. 107. 110, 10, n. 4. 113, 30. 116, 15, n. 2.
 Nicholaus de Pelavicinis Cremon. 111, 10. 116, 30. 117, 1.
 Nicholinus de Burgo Cremon. 86, 25.
 de Niffen (*falso* Riffen), *Neiffen* (*olim in Würtemb. O.A. Nürtingen*): Bertoldus comes.
 Niger de Bruxatis Brixiensis 79, 5.
 nigrorum monachorum ordo v. S. Benedicti ordo.
 Nonantula, *Nonantola* (*circ. Modena*) 115, 15.

Norvegia 27, 1 (n. a). — (Norvegi-
giorum) gens 27, 1.
Norveni = Normani 6, 30.
Novaria civ., *Novara* 107, 15. 108, 1.
— Novarienses 90, 1.

O.

occidentale imperium 39, 1. 51, 35;
Occidens 4, 10.
Octavianus Augustus imp., fil. Octa-
viani senatoris 1, 5. 8, 20. 56, 1.
Octavianus (Octavius) senator 1, 5;
fil.: Octavianus.
Octavianus card. presb. = Victor
(IV.) papa 27, 30.
Octo *v.* Otto.
Odo rex Francorum *v.* Boso.
officiales imperii 9, 25.
Offredus episc. Cremon. 29, 30.
Oldericus episc. Cremon., fil. Nan-
telmi com. Sepriensis 8. 9, 5.
de Olegio, Ollegio: Iohanes de
Vicecomitibus.
Oleus fl., *Oglio* 45, 15.
Olmeneta, Ulmenetum, *Olmeneta*
(*mand. Robecco d'Oglio, circ. Cre-*
mona) 24, 1. 86, 25; eccl.: S.
Mariae.
Opizo III. marchio Estensis, dom.
Ferrariae 104, 25, n. 5. 107; fi-
lii: Aldovrandinus, Nicolaus.
Oprandus de Gusiago Brixiensis
99, 30.
Orbertus episc. Cremon. 16, 30.
17, 15. 27, 20.
de Orianis, gente Brixiensi: Ri-
zardus.
orientale imperium 51, 35; Oriens
4, 5; orientis partes 39, 1.
Orientalis marchio *v.* Austria.
Orosius 15, 35.
Ostienses, Hostienses, episc.: Octo,
Hugolinus, Petrus, Nicolaus Al-
berti, Bertrandus del Pogeto.

Otto, Oto, Octo.

Otto I. imp. 7—9, 25.
Otto II. imp. 8. 9, 25.
Otto III. imp. 8, 25. 9.
Otto IV. imp., fil. Henrici (Leonis)
ducis Saxoniae 18, 20. 43, 30. 44, 10.
48. 52—55, 10.

Octo episc. Hostiensis = Urbanus
II. papa.
Otto de Vicecomitibus Mediolan.,
archiep. Mediolan. 63, 15.
Otto abbas monast. S. Laurentii
Cremon. 12.
Otto (dux Carinthiae) 9, 5; fil.:
Bruno.
Otto comes (palat. Burgundiae), fil.
Frederici I. imp. 38, 40.
(Otto VII.) falsogravius Bavariae
52, 35.
(Ottobonus) de Flisco de comitibus
Lavaniae card. diac. S. Adriani
= Adrianus V. papa.
Oxomensis (*Osmia*) episc.: Di-
dacus.

P.

Padua civ., *Padova* 46. 47, 35. 57, 20.
73. 80, 10. 96, 15. 102, 5. 103, 30.
111, 20; de P.: Dalesmaninus. —
Paduani 71. 113, 25. 117, 5; gen-
tes: de Cararia, Maltraversii,
de Paone; dom.: Iacobinus de
Cararia; episc.: Ghirardus. —
Paduanus, Paduae districtus 71, 5.
100, 25; Paduanae partes 46.
Padus fl., *Po* 17, 25. 19, 30. 23, 5.
38, 5. 49, 35. 109, 10; *cf.* Eridanus.
pagani 14, 15.
Paganus de la Ture Mediolan.,
patr. Aquileg. 89, 25.
de Palazo, *Palazzo* (*com. Quinzano*
d'Oglio, mand. et circ. Verola-
nuova, prov. Brescia), gens Bri-
xiensis 67, 10.
Palazzollum, *Palazzolo sull' Oglio*
(*circ. Chiari, prov. Brescia*) 84, 10;
de Palazolo, gente Brixiensi:
Ziliolus.
Palea dicta Alexandria 28, 20. 34, 35.
35, 1. 36, 10. 64, 10.
Palma novella filia Ezelini II. de
Romano, uxor Alberti de Paone
Paduani 47, 15.
Pancoardus episc. Cremon. 6, 5.
Pandelborne *v.* Panormus.
Pannonia 8, 1. 24, 30.
Panormus regalis urbs, *Palermo*
45, 10. 48, 1 (Pandelborne).
de Paone, gente Paduana: Albertus.
S. Pantaleonis eccl. Cremon. 18, 35.

- S. Pantaleonis burgus Cremon. 55, 5.
- Papia, *Pavia* 36, 5. 107. — Papienses 15, 30. 28, 20. 34, 35. 36, 10. 48, 35. 49, 25. 54, 30. 76, 25. 107, 10; Papiensis episc. 28, 20.
- Parabiatum, *Parabiago* (*mand. Rhod, circ. Gallarate, prov. Milano*) 100, 25.
- paradisus 115, 5.
- Parisiensis episc.: Petrus Lombardus.
- Parma civ. 19, 35. 78, 25. 82, 10. 90, 15. 91, 15. 95, 20. 98, 15. 103, 10. 113, 35. 115, 35. 116, 15. — Parmenses 19, 40. 49. 84, 1; Parmensis: Ugolinus I. episc. Cremon.; gentes: Adigherii, Rubei. — Parmensis canonica 7, 1; Parmensis dioc. 116, 30; episc.: Gonboldus. — Parmensis glareā 19, 40.
- Paschalis II. papa 6. 14, 25. 15. 17—19, 10.
- Paschalis (III.) papa, Guido de Crema card. presb. 27, 30. 34, 10.
- Passarinus, Pasarinus, (Rainaldus) de Bonacorsis, capit. et gener. dom. Mantuae 82. 84, 15. 88, 15. 93, 25; fil.: Francischus; fr.: Botessella, Botironus.
- Patengullae, *Padenghe ad lacum de Garda* (*mand. Lonato, circ. Brescia*)? 96, 20. 108, 5.
- patrimonium ecclesiae (Rom.) 57, 35. 58, 25; cf. b. Petri patrimonium.
- S. Pauli monast. extra muros Rom. abbas 27, 35.
- Paulus apost. 37, 1; caput eius 57, 40; S. Pauli apostoli limina 68, 20. — Pauli epistolae glosae Petri Lombardi 25, 1.
- Paulus episc. Placent. 6, 40.
- pauperum dominarum (S. Damiani, S. Clarae) ordo 44, 1.
- de Pedecanis, gente Cremon.: Giricus.
- Pedemontis terrae, *Piemonte* 107, 15.
- de Pelavicinis: Manfredinus.
- de Pelavicinis, gente Cremon.: Nicholaus.
- de Pellagrua: Arnaldus card. diac.
- de Pennia (?) ordo fratrum Minorum 56, 15.
- Pergamum civ., *Bergamo* 67, 30. 74, 20. 79, 15. 82. 98, 1. 113, 35. — Pergamenses 45, 15. 49, 20. 90, 1. — Pergami districtus 106, 20.
- de Persico, *Persico* (*mand. Robecco d'Oglio, circ. Cremona*): Iacopinus, Gardanus fr. ord. Praedicat. Persis 28, 10.
- Pertarith rex Longobard. v. Bertarith.
- Pertusa porta (regio) Cremon. 49, 5.
- Perusium, Peruxium, Perusina civ., Perosa, *Perugia* 44, 30 (Perisius). 55, 15. 58, 35. 59, 10. 63, 20. 69, 15. 113, 25. 116, 20; ecccl.: S. Laurentii, fr. Praedicatorum.
- S. Petri de dom eccl. Brixienensis 79, 1.
- S. Petri eccl. Cremon. 18, 35.
- S. Petri in Vaticano eccl. Romana 5, 30. 10, 5. 20, 15. 22, 35. 25, 5. 27, 10. 34, 10. 42, 40. 43, 30. 53, 15. 55, 35. 57, 40. 66, 10. 109, 30. 113, 20; altare: S. Mauricii: gradus 17, 35.
- S. Petri in monte locus Brixienensis 82, 1.
- Petrus princ. apostolorum 6, 10. 37, 30; caput eius 57, 35; b. Petri limina 68, 20; sedes 20, 25; ius 17, 5; navicula (= eccl. Romana) 97, 5; patrimonium 29, 15; cf. patrimonium eccl. Rom.
- S. Petri exorcistae corpus v. S. Marcellini.
- Petrus comes Altisiodorensis, imp. Constantinopolit. 55, 25.
- Petrus (*falso pro* Iohanne V. Paleologo) imp. Constantinopolit. 114, 20. 115, 20.
- Petrus I. rex Cypri 108; fr. naturalis 108, 20.
- Petrus fil. Petri Leonis card. presb. = Anacletus II. papa.
- Petrus card. episc. Tusculanus = Iohannes XXI. papa.
- Petrus de Morone fr. = Celestinus V. papa.
- Petrus de Corbera fr. Minor, Nicholaus V. antipapa 94—96, 15. 97. 98, 5.
- Petrus card. presb. 17, 5.

- Petrus de Stagno card. presb. S. Mariae trans Tiberim 116, 25, n. 4.
- Petrus de Capellis Mediolan., fr. ord. Praedicatorum, episc. Cremon. 105, 15.
- Petrus Lombardus episc. Paris. 24, 40, 25, 1. 44, 15.
- Petrus de Curtis Placent., mon. et I. abbas monast. S. Laurentii Cremon. 65, 68, 1.
- Petrus mon. S. Andreae Andaeon., II. abbas monast. S. Laurentii Cremon. 101, 25, 111, 5.
- Petrus Comestor 29, 30.
- Petrus de Rufignascho officialis ecclesiae 91, 20.
- Petrus Leonis Romanus 20, 10, 22, 35; fil.: Petrus (Anacletus II. papa).
- Petrus Bubonis Romanus 42, 25; fil.: Celestinus III. papa.
- Pharfense monast. v. Farfense.
- Philadelphia, Philadelphus, civ. 39.
- Philiberius de Barbubus Cremon. 85, 20.
- Philippis civ., *Philippopolis* 39, 15.
- Philippus, Philipus, Filippus, Filipus.**
- Philippus I. imp. 13, 30.
- Philippus rex, fil. Frederici I. imp. 39, 1. 48, 50, 15. 52, 53, 10.
- Philippus II. rex Franciae 41, 45, 43, 25, 45, 20.
- (Philippus III.) rex Franciae 61, 1.
- Philippus IV. rex Franciae 68, 69, 5. 72; fr.: Karolus.
- Philippus V. rex Franciae 89, 5, n. 2.
- Philippus de Valosio VI. rex Franciae 89.
- Picenardi v. Pizenardi.
- de Pilliis nobiles 116, 20.
- Pinamons de Bonacorsis Mantuanus, fil. Botironi 94, 1, n. 2.
- Pingera, *Bingen ad Rhenum fl.* 24, 40; monialis: Hildegardis.
- de Piperariis, gente Cremon.: Egidiolus.
- Pypinus rex Italiae, (fil. Karoli Magni imp.) 3, 25.
- Pisae, Pissae, Pisana civ. 20, 31, 20, 33, 25, 94, 10, 97, 10, 106, 109, 110, 1. 115, 30; palatium 106, 15.
- Pisani, Pissani 20, 31, 20, 44, 25, 106, 15, 113, 25, 115, 30; Pysanus: Eugenius III. papa; gens: Gambacurti; dom.: Iohannes de Lagnella. — Pissana eccl. 20, 30. — Pisanorum territorium 115, 25.
- Pizenardi, Pigenardi, Picenardi, gens Cremon. 75, 20, 80; de Pigenardis: Leonardus, Bacharinus.
- Pizighitonum, Pizileonis, Pizelionum, castrum, *Pizzighetone ad fl. Addam et Serium confluentes (circ. Cremona)* 23, 10, 75, 10.
- Placentia civ., *Piacenza* 20, 30, 60, 15, 78, 82, 10, 89, 20, 91, 15, 95, 25, 98, 10, 101, 5, 106, 5. — Placentini 32, 1, 33, 40, 34, 35, 48 — 50, 10; gentes: Vicecomites, Curti. — Placentina eccl. 7, 1; episc.: Suffronius, Paulus. — Placentinorum episcopatus 49, 1.
- Plebs S. Iacobi, *Pieve S. Giacomo (mand. II. et circ. Cremona)* 102, 15.
- Podiensis (*Le Puy*) episc.: Guido del Pogeto; Bertrandus card.
- de Polenta, *Polenta (com. Bertinoro, circ. Forli)*, gente Ravenn.: Albricus.
- Policornu, *Policoro (prov. Basilicata)* 54, 25.
- Polixinum S. Viti, *Polesine Parmense (mand. Zibello, circ. Borgo S. Donnino, prov. Parma)* 87, 10.
- Polonia, Pollonia 8, 5, 59, 15; ducissa: Hedwiga.
- Poncinus, Ponzinus, de Ponzonibus Cremon. 75, 15, 76, 15, 80, 30, 83, 84, 15, 85, 87, 88, 95, 5, 96, 5, 98, 20, 99, 5.
- Poncius de Ponçonibus episc. Cremon. 64.
- de Pontecharalli gens Brixienis 67, 10.
- Pontevicus, Pontivicus, castrum, *Pontevico ad fl. Oglio (mand. Verolanuova, prov. Brescia)* 52, 1, 86, 10, 96, 25.
- pontifex summus 5, 5, 10, 5.
- Pontis-tremuli burgus, *Pontremoli* 17, 25.
- Ponzinus v. Poncinus.

- de Ponzonibus, Ponçonibus, gente Cremon., illi 80; de P.: Poncius episc. Cremon., Poncinus, Iohanes. Popius (Poppo) patr. Aquileg. = Damasus II. papa.
- de Portiuncula eccl. v. S. Mariae eccl. Portus (Rom.), *Porto* 6, 20; Portuenses card. episc.: Theodevinus, Guido.
- de Porzano, *Porzano (mand. Leno, circ. Verolanuova, prov. Brescia)*, gens Brixienensis 67, 10.
- Praedicatorum fratrum ordo 29, 35. 43, 20. 55, 20. 57. 61, 10. 69, 10. 93, 20. 98, 10. 105, 5; eccl.: Peruxii 69, 15, Viterbii 59, 10. 60, 10; mag. gener.: Dominicus, Iordanus, Nicholaus (Benedictus XI. papa); fratres: Ugo, Raymondus, Petrus (Innocentius V. papa), Ugolinus Parmensis, Gardanus de Persico, Petrus de Capellis. praelati 60, 30. 94. 105, 5. 111. 112, 5. 113, 1. 114, 1.
- Pragensis episc.: Adalbertus.
- Prandones, gens Brixienensis 66, 25.
- Pregnachi, gens Brixienensis 66, 35.
- Presbiter episc. electus Cremon. 28, 5. 34, 25.
- S. Prosperi eccl. Cremon. 18, 35.
- Provincia, Proventia, *Provence* 58, 25. 59, 20. 113, 30; com.: Karolus I, Iohanna.
- Prusci 8, 5. — Pruscia 8, 5.
- Psalterii glosae Petri Lombardi 25, 1.
- de Pusterlla, gente Mediolan.: Guirardolus.
- Puteus - Barontius, *Pozzo Baronzio (com. Torre de' Picenardi, mand. Pescarolo, circ. Cremona)* 81.
- Pyreneus mons = *Alpes* 17, 20.
- Q.**
- Questrum castrum, *Quistro (com. Carpeneda, mand. Robecco d'Oglio, circ. Cremona)* 95.
- Quinzanum, *Quinzano d'Oglio (mand. Verolanuova, prov. Brescia)* 49, 1. 84, 10.
- R.**
- Rabiosi dicti comites de Mangono 47, 15.
- Rachisius rex Longobard. 3, 15.
- Radicofonum, *Radicofani* 27, 10. (Radulfus II.) patr. Antioch. 41.
- Raymondus de la Turre patr. Aquileg. 66, 15.
- Raymondus fr. ord. Praedicatorum, capellanus et poenitentiarius papae 57, 15.
- Raymondus de Cordona, seneschalcus Roberti regis Neapolit. 92, 20.
- Raymondus de Granata 92, 20.
- Raymondus de Vallibus 92, 20.
- Rainaldus archiep. Colon. 28, 10 (*falso* Rodulphus). 34, 10.
- Rainaldus archiep. Ravennas 78, 10, n. 4.
- Raynaldus, Rayno, dux Apuliae 21. 23, 5.
- Rainaldus de Bonacorsis v. Passarinus.
- Raynaldus Confanonerii Brixienensis 98, 25.
- Raynerius episc. Cremon. 65.
- Raynerius fil. Gulielmi III. march. Montisferati 33, 10. 42; uxor: Maria.
- Raino dux Apuliae v. Rainaldus.
- Raynutius (*falso* Raymutius) Senensis 27, 15; fil.: Alexander III. papa.
- Rangipertus rex Longobard., (dux Taurin.), *falso* fil. Cuniperti regis 3, 1.
- Ravenates 78, 10; gens: de Polenta; archiep.: Rainaldus.
- Reate, *Rieti* 57, 25.
- Rebuffoni porta Brixienensis 78, 1.
- rectores ecclesiarum 105, 5. 113, 1. regalia (iura) 33, 30; cf. insignia.
- Regium civ., *Reggio nell' Emilia* 70, 1. 82, 10. 104, 20. 115, 40. 116, 1. — Regini 113, 30. — Regina dioc. 108, 5.
- Remensis comes v. Renensis.
- Remis, *Reims* 20, 25. 24, 35.
- Renensis (*falso* Renensis) comes (palat.) 4, 20. (9, 30).
- Renus fl., *Rhein* 16, 1. 24, 40.
- Restagnus dom. Turclimanorum 40, 1.
- de Reten: Iohanes.
- Richardus I. rex Angliae 41, 45. 45.

- Richardus de S. Victore 24, 40.
(Richenza) uxor Lotharii III. imp.
25, 15.
- Ricus: Manfredus.
de Riffen v. de Niffen.
- Ripalta de Dexio dictus conflictus
dominorum de la Turre 62, 15.
- Rizardus, Riçardus.**
- Rizardus comes de S. Bonifacio
47, 20; uxor: Cuniza.
- Rizardus de Orianis Brixiensis
67, 5.
- Rizardus de Trubecho Brixiensis
99, 30.
- Rizardus de Ugonibus Brixiensis
67, 70, 10; fratres 67, 70, 10.
- Roadum, *Rovato (circ. Chiari, prov.
Brescia)* 92, 25.
- Robechum castrum, *Robecco d'O-
glio (circ. Cremona)* 86, 25, 95, 30,
96, 1.
- Robertus rex Neapolitanus 83, 10,
87—89, 1, 92, 20.
- Robertus archiep. Mediolan. 104, 15.
- Robertus Guiscardus (Viscardus)
(dux Normannorum) 18; fr.:
Rogerius.
- Robertus princ. Capuanus 21, 20.
- Robertus II. comes de Artese 68,
(5), n. 3.
- Robertus comes de Nashu (*falso
Suahu*) 39, 5.
- Rocha-francha, *Roccafranca ad fl.
Oglio (mand. Orzinuovi, circ.
Chiari, prov. Brescia)* 84, 10.
- Rocharus v. Rotharus.
- Rodoaldus rex Longobardorum,
fil. Rothari regis 2.
- Rodulphus I. rex Rom. 61, 1.
- Rodulphus archiep. Colon. v. Rai-
naldus.
- Rogerius comes Syculus, dux Apu-
liae, II. rex Siciliae, fil. Rogerii
I. com. 17, 5, 18, 20, 21, 23, 1,
25, 35, 38, 15, 45, 5; liberi: Guli-
elmus, Constantia.
- Rogerius rex Siciliae v. Fredericus
II. imp.
- Rogerius I. comes (Siciliae), fr.
Roberti Guiscardi 18; fil.:
Rogerius.
- Roma, Romana civ., Urbs 4, 10,
5, 5, 6, 15, 7, 5, 10, 12, 10, 14, 1,
15, 1, 17—25, 27, 5, 29, 20, 32,
34, 10, 38, 1, 43, 52, 30, 53, 15,
57, 59, 61, 63, 25, 66, 10, 68,
69, 15, 78, 20, 80, 10, 96, 106, 10,
108, 30, 109, 25, 113, 114, 20,
116, 25; regiones: Transtyberim,
Vaticanus, pratum Neronis;
ecccl.: S. Adriani, S. Cesarii,
S. Crucis, S. Iohannis ante portam
Latinam, Lateranensis, S. Lau-
rentii extra muros, S. Mariae
Maior, S. Mariae Rotonda, S.
Mariae Transpadinae, S. Mariae
Transtiberim, S. Pauli extra
muros, S. Petri in Vaticano,
S. Salvatoris Constantiniana,
Sancta sanctorum, S. Systi, hospita-
le S. Spiritus; portae: S.
Angeli, Lateranensis; palatia:
Capitolium, Lateranense, Septi-
solium, apud S. Mariam Rotondam
26, 35, apud S. Petrum 42, 40. —
Romani (cives) 10, 20, 18, 1—
20, 20, 21, 25, 30, 29, 25, 30, 5,
31, 30, 32, 34, 42, 43, 30, 45, 5,
49, 15, 53, 15, 55, 35—57, 35—59, 40,
61, 1, 65, 30, 66, 5, 73, 5, 92, 1;
Romanus populus 17, 35, 21, 25,
24, 94, 10; Romanum vulgus 20, 10;
Romanorum partes 22, 20; gen-
tes: Frangipanni, Sabelli, Ursini:
Romanus senatus 21, 30, 24, 5;
senatores: Karolus I. rex Si-
ciliae, Henricus de Castella. —
Romani historiographi 8, 10. —
Romanorum gesta 7, 5. — Romana
eccl. 6, 48, 52, 45, 56, 1, 58, 5,
89, 20, 95, 1, 97, 10, 98, 10, 110, 25,
112, 5, 114, 25; archidiaconus: card.:
Aldibrandus; Romana curia 59, 15;
Romanus clerus 15, 25, 24, 25;
pontifex 13, 30; poenitent.:
Raymondus fr. ord. Praedicator.
— Romanum, Romanorum im-
perium 44, 15, 55, 35; regnum
8, 20; Romanae dignitates (= im-
peratores) 35, 30; Romanus imp. 10.
- Romandiola, Romandiolla, *Roma-
gnola* 52, 15, 104, 30, 106, 5, 108,
5, 112, 15, 113, 30.
- S. Romani eccl. Cremon. 18, 40.
de Romano, *Romano d'Ezzelino ad
fl. Brenta (distr. Bassano, prov.
Vicenza)*, domus (gens) 46, 5; de

- Romano, Rumano: Ezelinus I. Balbus, Ezelinus II, Ezelinus III, Albricus.
- Romenghi castrum, *Romanengo* (mand. *Soncino*, circ. *Cremona*) 63, 10.
- Romoaldus dux Longobard. (Benevent.) 2, 15.
- Roncalia, Ronchala 23, 15. 33, 30.
- de Rorigo gens Brixiensis 67, 1.
- Rosatium, *Rosate* (mand. *Binasco*, circ. *Abbategrasso*, prov. *Milano*) 48, 35.
- Rotaldus episc. Veronensis 3, 25.
- Rotharus rex Longobard. 2, 25; fil.: Rodoaldus.
- Rotharus (falso Rocharus) dux Longobard. (Bergomas) 2, 5.
- de Rubeis domini Parmenses 98, 15.
- Rudigium, *Rovigo* 71, 5.
- de Rufrignascho: Petrus.
- S.**
- de Sabellorum domo Romana: Iacobus (Honorius IV. papa).
- S. Sabinae tit. Rom. card. presb.: Ugo.
- Sabinense territorium 6, 25; Sabinienses card. episc.: Guido, Egidius.
- Salatinus soldanus 30, 20. 38, 25. 41. 45, 25; fr.: Tachadinus; fil.: Mirralinus.
- Salephym civ., *Seleucia Ciliciae*, *Seleuke* 41, 20.
- Salernum, *Salerno* 19, 15. 45, 10.
- Salinguerra de Ferraria 47, 20. 52, 10. 55, 10; uxor: Sophia.
- Salli, gens Brixiensis 67, 10. 98, 25.
- de Salodo, *Sald ad lacum de Garda* (prov. *Brescia*), gens Brixiensis 67, 10.
- Salonich v. Thesalonica.
- S. Salvatoris eccl. Cremon. 19, 1.
- S. Salvatoris eccl. Constantiniana Lateranensis 15, 1. 22, 35. 44, 5.
- S. Salvatoris fons Brixiensis 77, 1.
- Sancta sanctorum basilica Romana 55, 30.
- de Sandrico, *Sandrigo* (distr. *Marostica*, prov. *Vicenza*): Spinabellus.
- Sardinia insula 20, 30.
- Sarra de Columpna 69, 5.
- Sarracei 29, 30. 51, 1. 58, 25. 59. 68, 25; soldanus 51, 1.
- Sarzana castrum, *Sarzana* (circ. *Levante*) 114, n. 1.
- Saxones 22, 5. 25, 15. — Saxonia 25, 25. 48. 53; Saxoniae dux 4, 20. 9, 30; duces: Lotharius, Heuricus (Leo).
- de la Scalla, Schala, Schalla, gente Veron., illi 102, 10; de la Sc.: Albertus I, Bertolameus, Alboynus, Canis I, Albertus II, Mastinus II, Canis II.
- Schera 6, 20.
- Scolastica historia Petri Comestoris 29, 30.
- sedes apostolica 12, 10. 52, 30.
- Segugia, *Susa* 35, 1.
- Senenses (*Siena*): Raynutius, Alexander III. papa.
- Senensis (falso pro Suanensis): Gregorius VII. papa.
- Sententiarum liber Petri Lombardi 25, 1.
- Seprium, Sepium, castrum, *Seprio ad Olonnam fl.* (com. et circ. *Gallarate*, prov. *Milano*) 9, 1. 92, 15; comes: Nantelmus.
- Septisolium aedes Rom. 57, 5.
- S. Sepulcri eccl. Cremon. 18, 40.
- sepulcrum Domini 14, 15. 15, 25. 31, 15.
- de Sexto locus, *Sesto di Monza vel Sesto S. Giovanni* (mand. II. et circ. *Monza*) 92, 10.
- Sextus liber decretalium 66, 10. 68, 10.
- (Sibylla) soror Balduini IV. regis Iherosolymit., uxor Gulielmi Spatae-longae filii Gulielmi III. march. Montisferrati 42.
- Sibylla uxor Tancreti regis Siculi 45, (40), n. 3.
- Sycardus, Sichardus, episc. Cremon. 30, 15. 38. 42, 35. 43, 5. 47, 45. 53, 35; Sycardina Cronica 8, 15.
- siccitas 23, 20.
- Sycilia, Scicilia 18, 20. 21. 23, 1. 27, 5. 28, 30. 38, 15. 44, 15. 45. 47, 45. 48, 25. 52, 40. 55, 35. 58, 25 — 60; Syciliae, Sciciliae regnum 54; Syculum regnum 44, 15; dux: Robertus Guiscardus; reges: Rogerius I, Rogerius II, Gul-

- elmus I, Gulielmus II, Tancretus, Henricus, Fredericus, Manfredus, Karolus I. — Syculi 33, 1.
- S. Symeonis portus Antiochenus 41, 35.
- Symon, dictus Canis, canon. Turon. = Martinus IV. papa.
- Symon de Corobiano Vercell. 89, 15.
- Symon de Crivellis Mediolan. 90, 25. 91, 20.
- Symon Tempesta, miles Roberti regis Neapolit., rector civ. Brixiae a. 1319. 88, 25. 89, 1.
- Symonia 12, 20. 86, 1.
- Simonius de la Torre Mediolan. 88, 1.
- S. Systi eccl. Romana 43, 30.
- sol obscuratus *v.* eclipsis solis.
- soles tres visi (a. 1159) 27, 20.
- Soncinum, Sonzinum, castrum, *Soncino ad fl. Oglio (circ. Cremona)* 23, 10. 48, 35. 63, 10. 76, 30. 81, 25. 83, 20. 85, 20; gentes: de Barbobus, Fondulii.
- Sophia filia Ezelini II. de Romano, uxor 1. Henrici de Ygna, 2. Salinguerrae de Ferrara 47, 15.
- S. Sophiae, Sophyae, eccl. Constantinopolit. 4, 15. 33, 20. 50, 25.
- Sopramontus *v.* Supramontus.
- (Speronella) soror Dalesmanini Paduani, uxor Ezelini II. de Romano 46, 35.
- La Speza, *Spezzia* 112, 10.
- Spinabellus, Spinadellus, de Sandrico 46.
- Spira civ., *Speyer* 20, 1; eccl.: S. Mariae.
- S. Spiritus monast. in suburbiis Mediolan. 92.
- S. Spiritus hospitale Rom. 43, 30.
- Spoletum civ., *Spoleto* 9, 10. 32. — Spoletani cives 32, 25.
- de Stagno: Petrus card. presb. stella clarissima 15, 15.
- Stephanus I. rex Ungarorum 8, 5. 11, 5; fil.: Haymericus.
- Stephanus IX. papa 12, 30.
- Stephanus episc. Cremon. 3.
- Stephanus, Stephauinus, de Vicecomitibus Mediolan., (fil. Mathei) 93, 10. 104, 15; filii: Mathcus, Bernabos, Galeazius.
- stipendiarii 84, 1. 90, 30. 91, 5. 109, 10.
- de Struma: Iohanes.
- de Suardis: Vincentius.
- Suevi 26, 10. 31, 30. 38, 40. 39. 44, 1. — Sueviae duces: Fredericus II, Fredericus V.
- Suffronius episc. Placent. 7, 1.
- de Sulzbac, *Sulzbach (Bair. Oberpfalz)*, comes: Berengarius.
- de Summo, gente Cremon.: Gregorius, Cinellus canon.
- Supramontus, Sopramontus, de Amatis Cremon., capit. populi Cremon. 74, 35—76, 5.
- Sur *v.* Tyrus.
- Sutrium, *Sutri (circ. Viterbo)* 6, 20. 19, 15.

T.

- Tachadinus fil. Salatini soldani 41, 40.
- Tagentini, gens Brixiensis 67, 10.
- Tancretus rex Siculus 45, 40; uxor: Sibylla; fil.: Tancretus.
- Tancretus fil. Tancreti regis Siculi 45, 40.
- Taracina (Taratina), *Terracina* 29, 15.
- Tartari 50, 5. 60. 68, 25. — Tartara regio 50, 5.
- Tarvisina marchia *v.* Tervixium.
- Tauri columna Constantinopolit. 51, 25.
- Tealdum castrum Ferrariense 71, 15.
- Tealdus de Vicecomitibus Placent., archidiac. Leodiensis = Gregorius X. papa.
- Tebaldus de Brusatis Brixiensis 67, 20. 70, 10. 74, 10. 76, 25. 77.
- Tebaldus de Mezanis Brixiensis 98, 25.
- Teio 41, 25.
- Tempesta: Symon.
- Templarii, Templi militiae ordo 72.
- de Temporibus: Iohanes.
- Teobaldus card. presb. (S. Anastasiae) 17, 1.
- Teotonic, Teothonici *v.* Teuthonici.
- Terdona, *Tortona* 15, 30. 32, 5. 33, 25. 78, 25.
- Terra Laboris, *Terra di Lavoro* 112, 15.
- Terra Sancta 26, 15. 28, 15. 31, 15. 38, 25. 39, 25. 44. 60. 61, 1. 68, 25;

- terra Domini 30, 20; terra Yesu Christi 38, 30.
 terrae motus 28, 25; a. 1117. 19, 30; a. 1185. 38, 10.
 Tervixium, Trivisium, Trevisina civ., *Treviso* 67, 20. 69, 10. 96, 15; Tarvisinus: Nicholaus (Benedictus XI. papa). — Tarvisina marchia, Marchia 46. 47, 5. 52.
 Tesalonica v. Thesalonica.
 Teutaldus avus Mathildis comit. 19, 30.
 Teuthonici, Teotonici, Teothonici, Theotonici 8, 20. 24, 30. 32, 20. 39, 30. 40, 5. 56, 25. 59, 35. 109, 5. — Teuthonia 21, 1.
 Tharantasia (*falso* Charanzia), *Moutiers-en-Tarentaise* 61, 10; de Th.: Petrus (Innocentius V. papa).
 Theodevinus card. episc. Portuensis 25, 10.
 Theodorus Lascaris v. Ascari.
 Theodorus nomenclator Rom. 6, 20.
 Theodosius I. imp. 13, 35.
 Theotonici v. Teuthonici.
 Thesalonica, Thesalonica, *Saloniki* 51. 52, 1. — Salonich regnum 42, 15; domini (reges): Bonifacius, Demetrius. — Salonichensis corona 42, 20.
 Tholomaida v. Acharon.
 Tholosanae (*Toulouse*) partes 43, 20.
Thomas, Tomas.
 S. Thomae monast. de Aquanigra 13, 10.
 S. Thomae monast. Cremon. 14, 1. 18, 35. 94, 25. 95, 1. 98, 5; abbas: Ghirardus.
 Thomas apost. 30, 10.
 Tomas archiep. Cantuar. 28, 35. 29.
 T[h]racia 50, 30.
 Thuringia 57, 10; lantigr.: Lodovicus IV.
 Tybur, Tyburtum, Tiburtina civ., Tyburtinum municipium, *Tivoli* 15, 15. 21, 35. 25, 5. 32. — Tybur-tini 22, 1.
 Tiso novellus de Campo S. Petri, fil. Tysolini I. 46, 10.
 Tysolinus I. de Campo S. Petri 46; ux or: Cuniza; filii: Gerardus, Tiso novellus.
 Torlongna porta Brixien-sis 83, 30. 84, 1.
 de Torzanis pons Brixien-sis 79.
 Traiectum inferius civ., *Utrecht* 12, 1.
 transmarinae partes 31, 5.
 Transmundus Campanus (comes Signiae) 42, 40; fil.: Innocentius III. papa.
 Transtyberim regio Romana, *Trastevere* 20, 5.
 Trecentis civ., *Troyes* 58, 15; Trecentis: Urbanus IV. papa.
 Treverensis (*Trier*) archiep. 4, 20. 9.
 Trevisina civ. v. Tervixium.
 Tridentum, *Trient* 96, 25.
 Tripolis Syriae 28, 25. 41, 35. 64, 5.
 Trivisium v. Tervixium.
 Tronchazufi dicti Guibellini Cremonenses 63, 5.
 de Trubecho, gente Brixien-sis: Rizardus.
 de Turbiado gens Brixien-sis 66, 30.
 Turci, Turchi, Turci 24, 35. 26, 15. 30, 25. 33, 10. 38, 20 — 40; Tur-clus quidam 40, 35.
 Turclimani 41, 10; de Bentia 39, 40; d o m.: Restagnus.
 Turonum, *Tours* 29, 20; canon.: Symon (Martinus IV. papa).
 de la Turre, Ture, domini, gens Mediolan. 62, 15. 69, 1. 89, 30. 91, 30. 92, 5; de la T.: Raymondus patr. Aquileg., Guido, Castonus archiep. Mediolan., Bertolinus, Simoninus, Paganus patr. Aquileg.
 Tusci 59, 35. — Tuscia 17, 30. 25, 1. 32, 10. 54, 20. 68, 15. 85, 25. 87, 20. 93, 5. 109, 25. 112, 15. 113, 30.
 Tusculana civ., Tuschulanum 29, 1. 30, 5. 34, 10. 42, 30. 45, 1. — Tuschulani 42, 30. 45, 5; Tuschulanus: Albricus; Tuschulanensis card. episc.: Petrus.
 Tyrus, Tirrus, Sur, civ. 41. 64, 20.

U.

- Ubal-dus episc. Cremon. 10, 30.
 Ubaldus abbas monast. S. Laurentii Cremon. 16, 30. 21, 15.
 (Ubertus) archiep. Mediolan. = Urbanus III. papa.

Ugo, Ugolinus *v.* Hugo, Hugolinus.
 Ugones, gens Brixiensis 67. 98, 25;
 de Ugonibus: Rizardus et fratres
 eius, Egidiolus.
 Ulmenetum *v.* Olmeneta.
 Ulricus I. patr. Aquileg. 17, 35.
 Ungari 8, 5. 11, 5; reges: Stephanus
 I, Bela III.
 Urbanus II. papa, Octo episc. Ho-
 stiensis 14. 15.
 Urbanus III. papa, (Ubertus) archiep.
 Mediolan. 30. 31.
 Urbanus IV. papa 58. 59.
 Urbanus V. papa, Gulielmus abbas
 S. Victoris Marsil. 108, 25 —
 114, 20 — 117; fr.: Anglicus Gri-
 moaldi (*falso* Astorgius).
 Urbs-vetus, Urbevetana civ., *Or-
 vieto* 27, 10. 29, 15.
 Urceae, *Orzinuovi* (*circ. Chiari,
 prov. Brescia*) 76, 30. 84, 10.
 Ursasale, *Oscasale* (*mand. Soresina,
 circ. Cremona*) 49, 25.
 de Ursinorum domo Romana: Io-
 hanes card. (Nicolaus III. papa).
 Urso de Orsonibus abbas monast.
 S. Laurentii Cremon. 14, 1. 16, 20.

V.

de Valcamonica, *Valle Canonica*:
 Federici, gens Brixiensis 66, 30.
 Valdericus *v.* Wald.
 de Vallibus: Raymondus.
 de Valosio, *Valois*: Karolus I.
 comes, Philipus (VI. rex Fran-
 ciae).
 Valterus *v.* Walterus.
 Valtropia, *Valle Trompia, vallis
 Mellae fl. superioris* 100, 1.
 Varangi *v.* Waranchi.
 Vaticanus (mons) Rom. 27, 10.
 Vegnevalle, Vengnevalum, castrum,
Vigevano (*circ. Lomellina*) 33, 25.
 49, 25.
 Velletrensis, Veretrensis (*Velletri*)
 card. episc.: Mitius, Bertrandus
 del Pogeto.
 Venetiae, Venetia, Veneciae 29, 15.
 37, 30. 50, 15. 51, 35. 71. 94, 15.
 102, 1. 110, 1. — Veneti 50. 51. 71;
 dux: Henricus Dandulus; Veneti
 patr.: Iohannes III, Iacobus de
 Prato.

Venturinus de Fonduliis de Son-
 cino 81; filii duo 81.
 Venzeghera bastita in suburbio
 Cremon. 88, 10.
 Vercellae, Verzellae, civ., *Vercelli*
 89. 107, 15. — Vercellenses 90, 1;
 gens: de Corobiano.
 Verona civ. 23, 20. 52. 67, 35. 69, 20.
 74. 86, 10. 90, 5. 96. 102, 5. 103, 25.
 104, 5. 109, 15; eccl.: S. Zenonis;
 Bragida. — Veronenses 32. 48, 30.
 49, 30. 54, 30. 73, 25. 80, 10; pro-
 cures 32, 40; gentes: de Castro-
 novo, de la Scalla; dom. (capitane-
 i): de la Scalla; Albertus I,
 Bertolameus, Alboynus, Canis I,
 Albertus II, Mastinus II, Canis II;
 pot.: Azo II. marchio Estensis
 a. 1207; episc.: Rotaldus. —
 Veronae territorium 109, 15.
 Verzellina porta Mediolan. 92, 15.
 Vicecomites, gens Mediolan. 74, 25.
 91; de Vicecomitibus: Otto archiep.
 Mediolan., Matheus I,
 Geleazius I, Marchus, Iohanes
 archiep. Mediolan., Luchinus,
 Stephanus, Azo, Loderisius, Ma-
 theus II, Bernabos, Galeazius II,
 Iohanes de Olegio.
 de Vicecomitibus, gente Placent.:
 Tealdus (Gregorius X. papa).
 Vicentia civ., *Vicenza* 52, 5. 73, 20.
 80, 10. 96, 20. 102, 5; Vicentinus
 comes: Albertus; Vincentinus
 episc.: Iohanes. — Vincentinus
 districtus 52, 5.
 Victor II. papa, Gebahardus I.
 episc. Aistet. 12.
 Victor III. papa 14, 10. 15, 15.
 Victor (IV.) antipapa *v.* Gregorius.
 Victor (IV.) papa, Octavianus card.
 presb. 27, 30.
 de S. Victore: Richardus.
 S. Victoris prioratus Cremon. 10, 25.
 54, 10. 101, 20; prior: Iohaninus
 de Comitibus.
 S. Victoris monast. Marsil. 110, 20;
 abbas: Gulielmus (Urbanus V.
 papa).
 Vienensis civ., *Vienne* 72, 1; archiep.:
 Guido.
 Vincetia *v.* Vicentia.
 Vincentius de Suardis 100, 20.
 Viscardus: Robertus.

de Visterinis illi, gens Laudensis
91, 1.

Vitaliana, *Viadana ad Padum fl.*
(*prov. Mantova*) 76, 20. 78, 25.
80, 20.

S. Vitalis eccl. Cremon. 18, 35.

Viterbium, Viturbium, *Viterbo*
58, 20. 59, 10. 60, 10. 61, 30. 62, 10;
eccl.: S. Laurentii, fr. Praedi-
catorum; Viturbiense palatium
60, 20. (62, 10). — Biturvienses
49, 15; Viturbiensis: Gotifredus.

S. Viti eccl. Cremon. 18, 40.

Voraginis (*falso, legendum* Vara-
ginis) historiae sanctorum 6, 35.

Vormatia v. Worm.

W.

Waldemanus abbas monast. S. Lau-
rentii Cremon. 11, 20.

Valdericus abbas monast. S. Lau-
rentii Cremon. 11, 10.

Waltarus, Walterotus v. Gualt.

Valterus episc. Cremon. 14, 30.

Waranchi (*falso* Maranchi), Va-
rangi 50.

Wido, Willielmus v. Guido, Guil-
lielmus.

Wisinberch castrum, *Weinsberg*
(*Württemberg. Neckarkreis*) 25, 40.

Vormatia, *Worms* 19, 2. 27, 1
(*falso*); de Guarmaxio: Ugo.

Y v. I.

Z.

Zadra municipium, *Zara* 50, 15.

(Zenki) rex Alapiae 30, 5.

S. Zenonis eccl. Veronensis 3, 25.

S. Zenonis corpus 3, 25.

Ziliolus de Palazolo Brixien-
sis 99, 25.

de Zuchellis illorum, gentis Cre-
mon., turris 86, 25. 87, 1.

Zufredus Mediolanensis, card. =
Celestinus IV. papa.

GLOSSARIUM.

Maior numerus paginam, minor lineas quinas indicat.

- abbas populi 84, 30.
abinde 94, 1.
abrutum = *abruptum* 34, 25.
accipere = *eripere* 80, 10. 103, 25.
adestrare, *Ital. addestrare* 109, 30.
admirandus = magister millitiae
40, 1; admiragdu 40, 10.
advocatus ecclesiae 20, 40. 23, 1;
Rechtsanwalt 59, 5.
ambaxator 69, 15. 73, 10. 96, 25.
anathematizare 56, 10.
antiepiscopus 98, 10.
antipapa 20, 40. 21, 5. 22, 35. 34, 10.
94—96, 15. 97, 10. 98, 5.
apostolicus = *papa* 42, 30.
archarius, *custos archae* 7, 5.
archipresbiter 11, 15.
archisummum 34, 20.
arengherium, *Ital. aringhiera* 85, 10.
asasinus 71, 1.
asentire alicui, *recedere ab aliquo*
81, 25.
azimus (panis eucharistiae) 115, 5.
- B**adaluchum (bandaluchum?), *Ital.*
badaluco, Scharmützel 77, 15.
balneare se 41, 15.
bancha, *Bank* 79, 30.
baptisterium 34, 25.
barbuta, *Ital. barbata, Helm* 100, 20.
barones 17. 41, 30. 50. 51. 53, 10.
56, 10. 61. 74, 15. 76, 20. 77, 30.
bastita, *Ital. bastita* 88, 10. 109. 116.
beneficium, *Pfründe* 98, 5.
bibliotecarius 6, 25.
bibulcus = *bubulcus* 82, 30.
bladum 100, 5. 116, 1.
- burgus, *suburbium* 15, 30. 55, 5.
77, 1. 89, 25; *locus non munitus*
17, 25.
buza, *navium species* 38, 35.
- C**amerarius 9, 25.
campanellus, *Glöckchen* 97, 20.
campestre bellum 59, 20. 60, 5.
cancellarius 7. 9, 25. 34, 10; can-
celarius 4, 25. 9, 30; canzellarius
36, 20; canzelarius 58, 15.
canonica, *collegium canonicorum* 7, 1.
canonizare 29, 1. 57. 59, 10.
canonizatio 59, 15.
cantanites = *catamiti* 29, 35.
canzellarius v. cancellarius.
capellanus 9, 15; cappellanus 57, 15.
capitaneus 36, 5. 62, 15. 63, 1. 69, 20.
70, 30. 74, 25. 77, 15. 79, 5. 82, 10.
90, 15. 95, 10. 96, 10. 115, 25;
populi 66, 15. 75, 25; generalis
69, 20. 73, 25. 88, 5. 90, 20; prin-
cipalis 107, 20. 111, 15.
caporalis, *dux belli, capitaneus* 92, 20.
karistia 39, 30.
caritudo, *penuria, Teuerung* 80, 5.
110, 10; charitudo 115, 35.
cassatio 53, 5.
castellum, *machina bellica* 36, 10.
castramentari 89, 25.
castra metare sc 88, 10. — castra-
metari 17, 25. 40, 35. 41, 1. 47, 40.
catholicus = *archiepiscopus, pa-
triarcha Armeniae* 41, 25.
charitudo v. caritudo.
charus = *carrus* 116, 5.

- cibus, quo pedes captorum constringuntur 114, 1.
 circumstantes partes 91, 15; villae 82, 5.
 circumvicinae villae 82, 1.
 citra = *trans, ultra* 91, 15; citra a 102, 20; abinde citra 94, 1.
 claustrales monaci 65, 15.
 claustrum, *Kloster* 24, 1. 31, 25.
 clausura, *Befestigung, Verschanzung* 77, 1. 79, 15.
 clericalis ordo 95, 15. 111, 30; clericale cingulum 42, 15.
 codicellus, *ulcusculum, carbunculus* 103, 1.
 comes, *Graf* 6, 25 etc. *saepe*.
 comitatus, *Grafschaft* 7. 9, 1. 42, 5. 68, 20. 70, 1. 74, 25. 75, 5. 88, 15. 89, 25. 90, 25. 91, 10. 92, 5. 100, 25. 107.
 comitatus *passive, begleitet* 25, 25.
 comitissa 13. 15. 19, 25.
 comitiva, *Gefolge* 81, 30. 84, 1. 98, 1. 102, 1. 105, 25--107, 30. 116, 30; comitiva 89, 20.
 comune, *Gemeinde* 53. 63, 10. 70, 20. 73, 15. 79, 20. 80, 10. 81, 10. 84, 1. 85, 5. 89, 1--91, 5. 100, 15. 114, 15.
 conclave 58, 5. 110, 25.
 concordium 84, 25.
 confinus = *cophinus, Ital. cofano* 79, 30.
 conflictus, *clades* 62, 15. 87, 5.
 configere, *devincere* 79, 25. 82, 25. 84, 5. 92, 15. 100, 30. 114, 15.
 conpater 76, 25.
 compilare, *compillare libros, componere* 26, 30. 66, 10.
 conspirari *depon.* 109, 30 (*conspirata est*).
 contrata, *Ital. contrada, contrata* 80, 5. 100, 30.
 conventus, *collegium monachorum* 27, 35.
 coriati denarii 18, 15.
 coronatio (*inperialis*) 10, 5. 73, 15. 93, 1.
 coronator 53, 15.
 cruce signare 29, 10. 58, 1. 61, 1; *crucesignatus* 24, 30. 58, 25. 59, 25.
 cruciferratus = *cruce signatus* 89, 30.
 crucifixus 20, 15.
 curia (generalis), *Reichstag* 19, 20. 25, 15. 54, 25; *villa, Dorf* 47; (*papae*) 27, 10. 116, 25.
 curialiter 52, 20.
 cyborium 20, 15.
 cyrographum = *chirographum* 36, 1.
dampnificare 92, 30.
 dapifer 4, 25. 9, 30.
 dapnum = *dampnum* 84, 20. 87, 1.
 decapitare 106, 20.
 de cetero 58, 10. 115, 15.
 deforis 36, 15.
 denarius 90, 5. 100, 10.
 depellant = *depulerant* 75, 10.
 depopulant 50, 40; depopulatus *passive* 50, 25.
 derobare, *Ital. dirubare* 70, 5. 84, 20. 95, 15. 115, 35. 116, 15.
 destrare, *Ital. addestrare* 113, 20; *cf. adestrare*.
 districtus *v. districtus*.
 deultra 45, 30.
 disconficere 48, 30; *discunficere* 29, 30.
 districtus, *territorium* 41, 40. 52, 10. 66. 67. 70, 30. 71, 5. 76, 5. 78, 30. — 80, 25. 82, 1. 84, 20. 86, 25—88, 15. 92, 25. 95, 30 (*districtus*). 100. 106, 20. 107, 25. 108, 5.
 dom = *domus, ecclesia episcopalis* 79, 1.
 don = *dominus* 65, 15. 68, 1. 70, 30. 71, 1. 94, 25. 98, 10. 99, 10. 101. 111, 5. 114, 20.
 ducatus, *Herzogtum* 2. 17, 5.
 ducissa 59, 15.
 durato (*depon.*) tractatu 83, 30.
emisperium, *hemisphaerium* 58, 30.
 epirrium 31, 25.
 episcopatus, *palatium episcopale* 105, 15.
 episcopium, *Bistum* 9, 20. 95, 1; *ecclesia episcopalis* 17, 30.
 equivocacio 51, 15.
 expulsi = *expulsi* 71, 10.
 extrinseci, *e civitate expulsi* 66, 25. 77, 10. 81, 10. 84, 25. 86, 25; *extrinseca pars* 82, 35; *extrinseca, quae extra civitatem sita sunt* 115, 35.
 extunc 3, 15. 19, 5. 21, 30.

falsogravius, *Pfalzgraf* 52, 35.
 fertio, *nummus* 41, 5.
 feudum 23, 15.
 ficticie 101, 30.
 fidelitatem firmare 17, 5; iurare
 97, 5; exhibere 32, 15.
 fienda electio 110, 25.
 finaliter 79, 10. 81, 30. 82, 35. 86, 25.
 88, 10. 96, 10. 97, 20. 99, 5. 103, 30.
 108, 10. 109, 5. 113, 1. 116, 15.
 forcia 67, 35. 74, 25.
 forinseci 51, 30.
 fortalicia, *Festung* 70, 15; fortal-
 licia 76, 5; fortillicia 76. 80, 1.
 fortificare, *munitre* 79, 10.
 frixorium 15, 25.
 fumus locus 102, 25.

gallea, *Galeere* 20, 20.
 guarda 55, 5.
 guardianus fratrum Minorum 78, 10.
 guarnimentum 52, 10.
 guerra 10, 20. 15, 20. 19, 35. 22, 30.
 35. 47. 61, 25. 63, 10. 68, 15. 82.
 83, 25. 85, 20. 91. 93, 20. 105, 10.
 111, 5.

Homagium 17, 5. 27, 5.
 honorantia 105, 1.
 hospitale 43, 30. 82, 25.
 hospitari = *lagern* 92.
 hostia, *sacramenti eucharistiae panis*
 85, 30.

imperialium librae 46, 25.
 incarcerare 93, 15. 96, 10. 105, 5.
 111, 25. 114, 1.
 incastellare 34, 15.
 incontinenti, *statim* 46, 40. 85, 20.
 93. 114, 5.
 incoronare 80, 10. 96, 10.
 informatio = *institutio, doctrina*
 114, 20.
 infugare 50, 40.
 inhabitatus, *non habitatus* 103, 1.
 immediate 76, 5. 79, 1. 95, 30. 97, 30.
 101. 104, 15.
 inpositio, inpositio, *Steuer, Auf-*
lage, Ital. imposizione 105, 5.
 113, 5. 114, 1.
 in instanti 100, 5.
 instructio = *institutio, doctrina*
 114, 20.

interdictum (ecclesiae) 27, 5. 90, 20.
 intratus *depon.* 84, 5 (quibus in-
 tratis).
 intrinseci, *qui in civitate sunt ex-*
pulsa adversa parte 82, 20. 83, 1.
 84, 25. 89, 25; intrinsequi 77, 10.
 intromitere se de aliqua re 17, 45.
 intronizare 34, 10.
 investitura episcoporum, ecclesia-
 rum 16, 15. 17, 40. 18, 1. 19, 20.
 iustitarius taxator 41, 10.

Iantigravius 44, 25. 57, 10.
 lavatorium 27, 25.
 leteria, *Ital. lettiera* 79, 30.
 liga, *Ital. lega* 70, 10. 107, 20.
 115, 30.

Magnates 25, 30. 113, 30; magnati
 110, 5 (magnatos).
 malamort 45, 15.
 mane, *oriens* 77, 10.
 manganare, *manganis proicere*
 77, 15.
 manganus, *machina bellica iacula-*
toria 36, 10. 77, 20.
 mansio, *domus* 92, 20.
 mansionarius 6, 25.
 mantum (papae) 17, 1.
 marcha, *pondus* 26, 35; *nummus*
 41, 5.
 marchia v. *Anchonitana et Tarvi-*
sina marchia in Indicc.
 marchio 4. 9 *etc. saepe.*
 maxenada, *Ital. masnada* 46.
 menolatus, *nummus* 40, 5.
 mercimonia = *mercimonium* 82.
 miles, milles, milites, millites,
Ritter 18, 15. 22, 25. 25, 25. 29, 5.
 32, 35. 38, 20. 40. 41. 49. 52.
 53, 20 — 55, 1. 56, 25. 68, 5. 81. 89.
 90, 5; milex 55, 5. 91, 25; millex
 44, 40.
 militia, millitia, millicia, *Ritter-*
schaft 24, 5. 26, 15. 40, 1. 55, 1.
 72, 1.
 mortalitas = *caedes* 71, 25. 77, 25.
 mortuus = *occisus* 68, 15. 79, 25.
 muratus 9, 20.

Naufragari *depon.* 97, 10 (navicula
 . . . naufragata).

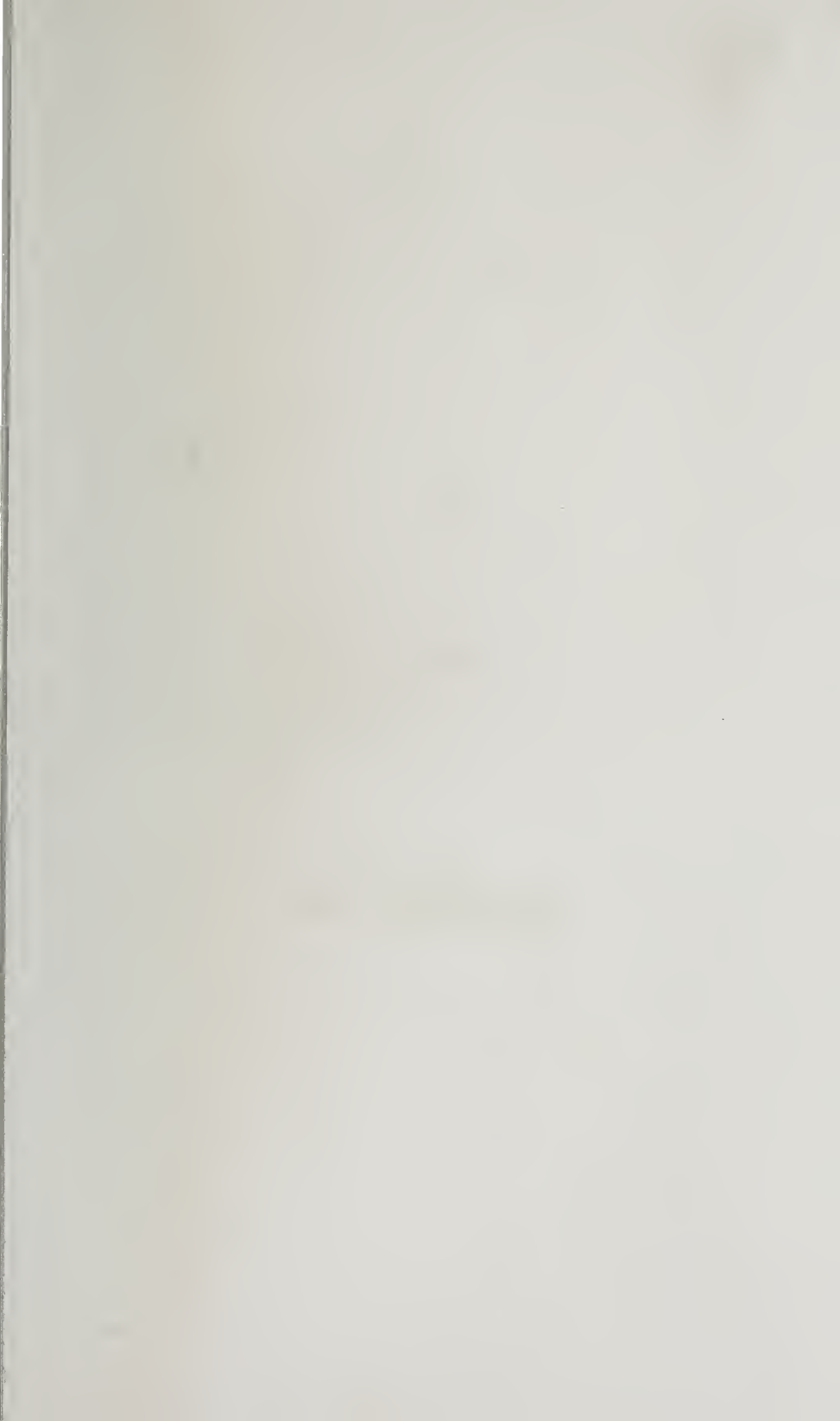

- Officialis ecclesiae** 91, 20; imperii 9, 25.
ordinatio, clerici ab aliquo consecrati 21, 5; cardinalium 58, 25.
 60, 20.
- Palatinus (comes)** 4, 25. 9, 30.
palatium, pallatium 7, 20. 9, 20.
 22, 35. 26, 35. 31, 25. 42, 40. 47, 45.
 50. 51. 53, 25. 60, 20. 61, 20. 62, 10.
 97, 20. 106, 15.
pallea (Ital. di paglia) corona
 105, 25.
palleum, paleum, pallium archiepiscopi 16, 30. 28, 20.
papalis benedictio 115, 20; **papalia insignia** 15, 25.
papatu 12, 10. 15, 5. 20, 10. 23, 30.
 52, 40. 55, 15. 57, 5. 60, 15 — 62, 1.
 63, 25. 94, 15. 110, 25.
parlamentum 93, 5.
pasagium, expeditio transmarina
 24, 35. 57, 30.
pastores = presbyteri parochiales
 111, 20. 113, 1; **pastor = papa**
 110, 25.
pavionum = tenda, Zelt 77, 20.
paxeta dicta pax 84, 25.
peditos = pedites 109, 10.
penitentiarius 57, 15.
pensare, pondo valere, pondus habere 110, 15.
perforcium 88, 10.
periculare, periclitari 106, 20.
pertransitus part. passivum 39, 10.
plurique = plerique 50, 5. 51, 10.
 59, 40.
populares, popullares 66, 30. 67.
 74, 15. 75, 5. 78, 15. 87, 30. 94, 5.
porificus = porphyreticus 22, 1.
 26, 35.
posse (subst.) gentium totum 82, 20.
potestaria, officium potestatis (podestà) 52, 10.
potestas, Ital. podestà 34, 5. 52, 5 —
 55, 5. 71. 83, 5. 89, 10. 95, 19.
 107, 25.
potionare, venenare 93, 5; **potionata hostia** 85, 30; **potionatum vinum**
 93, 10.
privilegium 18, 25.
preditare =
prelibatus = praedictus 65, 15.
 111, 5.
- preordinare** 113, 10.
prerogativa subst. 105, 5.
primatus 20, 30.
prioratus, monasterium, cui prior praest 10, 25. 24, 5. 101, 20.
privatim = clam 50, 25.
privilegiare 11, 30. 16, 20. 21, 10.
 24, 1. 28, 30. 98, 10. 99, 10.
privilegium 16, 15. 18, 25. 19, 20.
 24, 5.
proditorium negotium 104, 5.
prostrantes = prosternentes 35, 5.
publicatio = Veröffentlichung 86, 15.
purgatorium, Fegefeuer 115, 10.
pusterla, porta minor urbis 77, 5.
 79, 25.
- Quarta, mensura** 100, 10.
quarterium (frumenti) 100, 10.
quasi = beinahe 68, 20. 74, 20. 76.
 80, 1. 85, 20. 93, 20. 98, 15. 114.
 117, 1.
- rationes facere, Recht sprechen**
 53, 25.
rebellare civitatem 76, 30; **revel-
 lare castra** 83, 20.
**reducti se fuerant = reduxerant
 se** 80, 15.
reincudere 34, 20.
**relaxare, rellaxare = relinquere,
 dimittere** 96, 10. 109, 15. 110, 1. 111, 30.
religiosi, monachi, fratres mendicantes
 71, 20.
repulsa, Widerstand 81, 10.
resistentia 84, 5.
revellare v. rebellare.
riperia, Ital. riviera 78, 25. 84, 1.
robare, Ital. rubare 55, 5. 79, 30.
 92, 15.
robatio, Ital. rubagione 79, 30.
rocha, Ital. rocca 76, 10.
rosta, Palisade 79, 10.
- Scaramutia, scaramuzia, Ital. scaramuccia, Scharmützel** 77.
scharamuzando 77, 15. 89, 25.
scientialis flos 62, 1.
sciffus = scyphus 93.
scorta, Ital. scorta 92, 15.
scrineum = scrinium 17, 15; **scri-
 neus** 79, 30.
secutor = Anhänger 91.

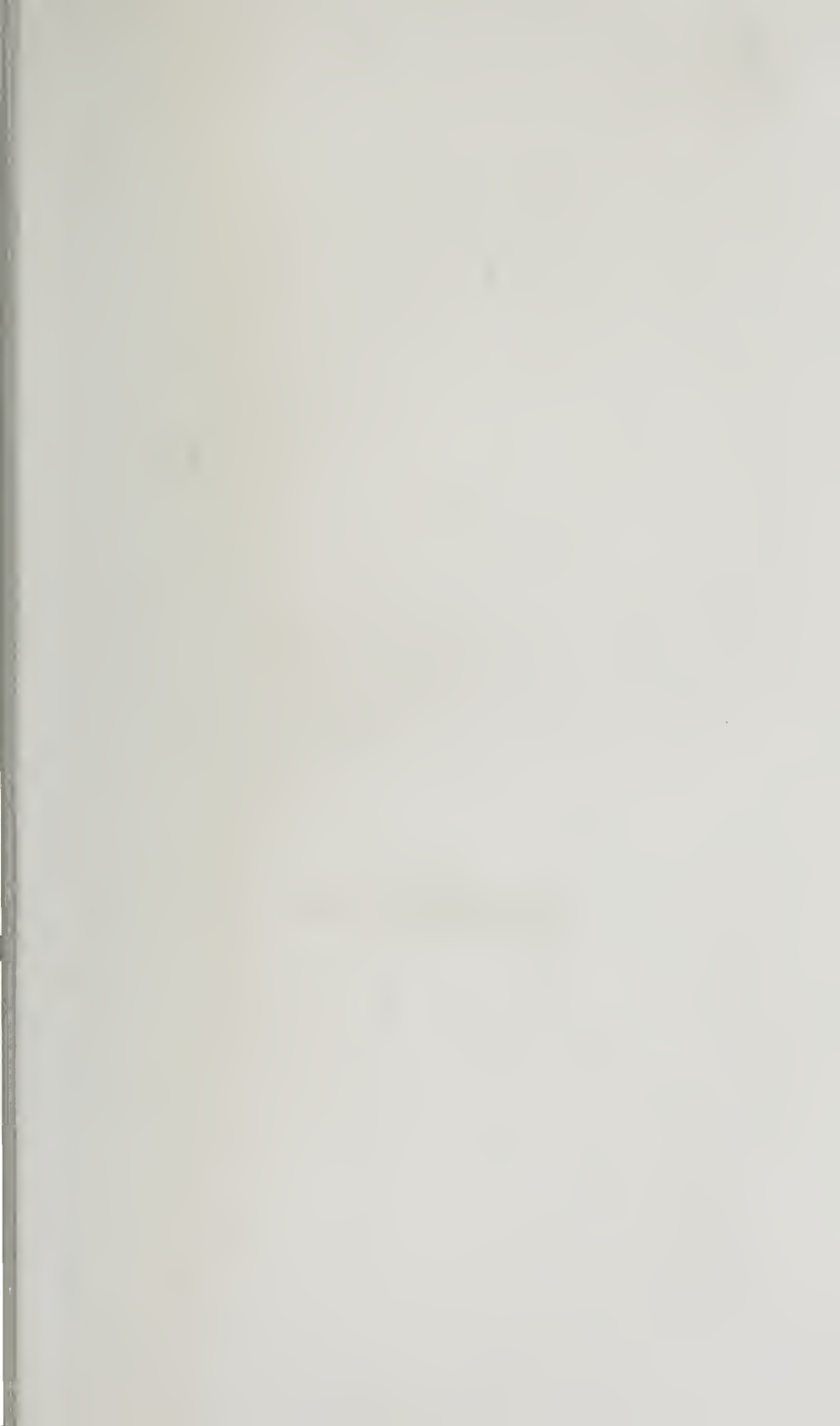
- seneschalcus 92, 20.
 separari, *proficisci* 100, 20.
 seralium, serallium, *Ital. serraglio* 107, 20. 108, 1—110, 10.
 sero, *occidens* 82, 15; a sero, *ab occidente* 77, 5.
 syndicus terrae 97, 5.
 sofisticata verba et facta 90, 10.
 solacium, *Ital. sollazzo* 47, 1.
 soldanus 40. 41, 10. 51, 1. 64. 72, 10.
 spineta 13, 1.
 spoliae, spolliae, *Ital. spoglie* 84, 20. 95, 15. 109, 5. 112, 10; spolium 79, 30.
 sputatio sanguinis 102, 30. 103, 1.
 stacatus, *palis munitus, verpalisadiert* 77, 5.
 starium = *sextarius* 80, 5. 110, 15.
 strictura montium 40, 5; portae 41, 25.
 sturmmum 53, 15. 54, 5.
 successive 33, 35.
 successorium ius 45, 5.
 summaria = *sumarius* 40, 5.
 superfluitates 25, 30.
 symbolum (*fidei Christianae*) 60, 30.
 talea, tallea, *Steuer* 105, 5. 111, 25. 113, 5. 114.
 tangi *depon.* 100, 15 (se tanguntur).
 taxator iustitarius 41, 5.
 tenda = pavonium, *Ital. tenda* 77, 20.
 tenuta, *Ital. tenuta* 112, 1.
 trahere, *Ital. tirare, schiessen* 53, 25.
 treuga 38, 1. 50, 10; treugae 20, 20.
 tristus = *tristis* 106, 15.
 tamefactio 102, 25.
 tyrampnis = *tyrannis* 48, 10. 52, 45.
 tyrampnus = *tyrannus* 50. 86, 5. 113, 15; tirampnus 51, 20. 93, 5; tyrapnus 33. 50, 40.
 de ultramontibus 89, 10.
 valvassor 62, 15.
 vicariatus 66, 15. 76, 25.
 vicarius 73, 20. 74, 20. 75. 79, 5. 83, 10. 87, 25. 88, 25. 97, 1. 110, 1; inperialis 66, 15; regis 92, 1.
 victorioso 51, 5.
 victorius 23, 10. 40, 15.
 vituperium 95, 15. 105, 10. 111, 30. 116, 10.
 ycona regia 51, 1.
 zambellum, *conflictus* (*cf. Ital. zombolare*) 79, 5.

Corrigenda.

- P. 14, l. 37, n. m lege Interim — Cremonā.
 P. 15, n. a lege: sic c. cum Martino et Bosone.
 P. 93, l. 25 lege M^oCCCXXVII.

GETTY CENTER LIBRARY

3 3125 00754 7355

